2023/2862

28.12.2023

Dohoda o partnerství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a členy organizace afrických, karibských a tichomořských států na straně druhé

CÁST I – OBECNÁ USTANOVENÍ

CÁST II – STRATEGICKÉ PRIORITY

HLAVA I – LIDSKÁ PRÁVA, DEMOKRACIE A SPRÁVA VECÍ VEREJNÝCH VE SPOLECNOSTECH ZAMERENÝCH NA OBCANY A ZALOŽENÝCH NA PRÁVECH

HLAVA II – MÍR A BEZPECNOST

HLAVA III – LIDSKÝ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ

HLAVA IV – INKLUZIVNÍ UDRŽITELNÝ HOSPODÁRSKÝ RUST A ROZVOJ

HLAVA V – UDRŽITELNOST ŽIVOTNÍHO PROSTREDÍ A ZMENA KLIMATU

HLAVA VI – MIGRACE A MOBILITA

CÁST III – GLOBÁLNÍ ALIANCE A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

CÁST IV – ZPUSOBY SPOLUPRÁCE A PROVÁDENÍ

CÁST V – INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

CÁST VI – ZÁVERECNÁ USTANOVENÍ

REGIONÁLNÍ PROTOKOLY:

REGIONÁLNÍ PROTOKOL PRO AFRIKU

CÁST I – RÁMEC SPOLUPRÁCE

CÁST II – KLÍCOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I – INKLUZIVNÍ UDRŽITELNÝ HOSPODÁRSKÝ RUST A ROZVOJ

HLAVA II – LIDSKÝ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ

HLAVA III – ŽIVOTNÍ PROSTREDÍ, HOSPODARENÍ S PRÍRODNÍMI ZDROJI A ZMENA KLIMATU

HLAVA IV – MÍR A BEZPECNOST

HLAVA V – LIDSKÁ PRÁVA, DEMOKRACIE A SPRÁVA VECÍ VEREJNÝCH

HLAVA VI – MIGRACE A MOBILITA

REGIONÁLNÍ PROTOKOL PRO KARIBIK:

CÁST I – RÁMEC SPOLUPRÁCE

CÁST II – KLÍCOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I – INKLUZIVNÍ UDRŽITELNÝ HOSPODÁRSKÝ RUST A ROZVOJ

HLAVA II – ENVIRONMENTÁLNÍ UDRŽITELNOST, ZMENA KLIMATU A UDRŽITELNÉ RÍZENÍ PRÍRODNÍCH ZDROJU

HLAVA III – LIDSKÁ PRÁVA, SPRÁVA VECÍ VEREJNÝCH, MÍR A BEZPECNOST

HLAVA IV – LIDSKÝ ROZVOJ, SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOST A MOBILITA

REGIONÁLNÍ PROTOKOL PRO TICHOMORÍ:

CÁST I – RÁMEC SPOLUPRÁCE

CÁST II – KLÍCOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I – UDRŽITELNOST ŽIVOTNÍHO PROSTREDÍ A ZMENA KLIMATU

HLAVA II – INKLUZIVNÍ A UDRŽITELNÝ HOSPODÁRSKÝ ROZVOJ

HLAVA III – OCEÁNY, MORE A RYBOLOV

HLAVA IV – LIDSKÁ PRÁVA, DEMOKRACIE A SPRÁVA VECÍ VEREJNÝCH

HLAVA V – LIDSKÝ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ

PRÍLOHY

PRÍLOHA I: POSTUPY NAVRACENÍ A ZPETNÉHO PREBÍRÁNÍ OSOB

PRÍLOHA II OPERACE EVROPSKÉ INVESTICNÍ BANKY

BELGICKÉ KRÁLOVSTVÍ,

BULHARSKÁ REPUBLIKA,

ČESKÁ REPUBLIKA,

DÁNSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO,

ESTONSKÁ REPUBLIKA,

IRSKO,

ŘECKÁ REPUBLIKA,

ŠPANĚLSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

FRANCOUZSKÁ REPUBLIKA,

ICHORVATSKÁ REPUBLIKA,

TALSKÁ REPUBLIKA,

KYPERSKÁ REPUBLIKA,

LOTYŠSKÁ REPUBLIKA,

LITEVSKÁ REPUBLIKA,

LUCEMBURSKÉ VELKOVÉVODSTVÍ,

MAĎARSKO,

REPUBLIKA MALTA,

NIZOZEMSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

RAKOUSKÁ REPUBLIKA,

POLSKÁ REPUBLIKA,

PORTUGALSKÁ REPUBLIKA,

RUMUNSKO,

REPUBLIKA SLOVINSKO,

SLOVENSKÁ REPUBLIKA,

FINSKÁ REPUBLIKA a

ŠVÉDSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

smluvní strany Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, dále jen „členské státy Evropské unie“,

a

EVROPSKÁ UNIE,

společně dále jen „strana EU“,

na jedné straně a

ANGOLSKÁ REPUBLIKA,

ANTIGUA A BARBUDA,

BAHAMSKÉ SPOLEČENSTVÍ,

BARBADOS,

BELIZE,

BENINSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA BOTSWANA,

BURKINA FASO,

REPUBLIKA BURUNDI,

KAPVERDSKÁ REPUBLIKA,

KAMERUNSKÁ REPUBLIKA,

STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA,

ČADSKÁ REPUBLIKA,

KOMORSKÝ SVAZ,

KONŽSKÁ REPUBLIKA,

COOKOVY OSTROVY,

REPUBLIKA POBŘEŽÍ SLONOVINY,

KUBÁNSKÁ REPUBLIKA,

DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA KONGO,

DŽIBUTSKÁ REPUBLIKA,

DOMINICKÉ SPOLEČENSTVÍ,

DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA ROVNÍKOVÁ GUINEA

STÁT ERITREA,

SVAZIJSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

ETIOPSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA,

FIDŽIJSKÁ REPUBLIKA,

GABONSKÁ REPUBLIKA,

GAMBIJSKÁ REPUBLIKA,

GHANSKÁ REPUBLIKA,

GRENADA,

GUINEJSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA GUINEA-BISSAU,

GUYANSKÁ KOOPERATIVNÍ REPUBLIKA,

HAITSKÁ REPUBLIKA,

JAMAJKA,

KEŇSKÁ REPUBLIKA

REPUBLIKA KIRIBATI

KRÁLOVSTVÍ LESOTHO,

LIBERIJSKÁ REPUBLIKA

MADAGASKARSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA MALAWI,

MALEDIVSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA MALI,

REPUBLIKA MARSHALLOVY OSTROVY,

MAURITÁNSKÁ ISLÁMSKÁ REPUBLIKA,

MAURICIJSKÁ REPUBLIKA,

FEDERATIVNÍ STÁTY MIKRONÉSIE,

MOSAMBICKÁ REPUBLIKA,

NAMIBIJSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA NAURU,

NIGERSKÁ REPUBLIKA,

NIGERIJSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA,

NIUE,

REPUBLIKA PALAU,

NEZÁVISLÝ STÁT PAPUA-NOVÁ GUINEA,

REPUBLIKA RWANDA,

FEDERACE SVATÝ KRYŠTOF A NEVIS

SVATÁ LUCIE,

SVATÝ VINCENC A GRENADINY,

NEZÁVISLÝ STÁT SAMOA,

DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA SVATÝ TOMÁŠ A PRINCŮV OSTROV,

SENEGALSKÁ REPUBLIKA,

SEYCHELSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA SIERRA LEONE,

ŠALAMOUNOVY OSTROVY,

SOMÁLSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA,

SÚDÁNSKÁ REPUBLIKA,

SURINAMSKÁ REPUBLIKA,

SJEDNOCENÁ REPUBLIKA TANZANIE,

DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA VÝCHODNÍ TIMOR,

TOŽSKÁ REPUBLIKA,

KRÁLOVSTVÍ TONGA,

REPUBLIKA TRINIDAD A TOBAGO,

TUVALU,

UGANDSKÁ REPUBLIKA,

VANUATSKÁ REPUBLIKA,

ZAMBIJSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA ZIMBABWE,

členové Organizace afrických, karibských a tichomořských států (OAKTS), dále jen „členové OAKTS“, na straně druhé,

společně dále jen „strany“,

S OHLEDEM NA Revidovanou dohodu z Georgetownu zakládající Organizaci afrických, karibských a tichomořských států na jedné straně a na Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o fungování Evropské unie na straně druhé;

MAJÍCE NA VĚDOMÍ silné vzájemné vazby a těsné politické, hospodářské a kulturní svazky, které je spojují;

ZNOVU POTVRZUJÍCE svou oddanost světovému pořádku založenému na pravidlech, jehož klíčovým principem je multilateralismus a ústředním aktérem Organizace spojených národů;

POTVRZUJÍCE svůj závazek podporovat udržitelný rozvoj v souladu s Agendou pro udržitelný rozvoj 2030;

ZDŮRAZŇUJÍCE význam pravidelného dialogu o otázkách společného zájmu na všech příslušných úrovních;

ZNOVU POTVRZUJÍCE svůj závazek upevnit své partnerství tím, že budou koordinovat vystupování na mezinárodních fórech na základě společných zájmů, společných hodnot a vzájemného respektu, a vědomy si své schopnosti utvářet globální výsledky společným jednáním;

POTVRZUJÍCE svou oddanost demokratickým zásadám a lidským právům stanoveným ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších příslušných mezinárodních nástrojích v oblasti lidských práv, jakož i zásadám právního státu a řádné správy věcí veřejných;

PŘIPOMÍNAJÍCE svou silnou vůli prosazovat mír a bezpečnost a své mezinárodní závazky týkající se nešíření zbraní hromadného ničení, jakož i své odhodlání předcházet nejzávažnějším trestným činům, které znepokojují mezinárodní společenství, a stíhat je;

ZNOVU POTVRZUJÍCE svůj závazek podporovat spolupráci více zúčastněných stran na podporu dosažení udržitelného rozvoje, přičemž zohledňují odlišné úlohy jednotlivých zúčastněných stran a zároveň zajišťují, aby všechny fungovaly v rámci právního státu;

ZDŮRAZŇUJÍCE naléhavost řešení celosvětových výzev v oblasti životního prostředí, význam Pařížské dohody o změně klimatu, naléhavou potřebu vybudovat stabilní a udržitelné nízkouhlíkové ekonomiky a společnosti odolné vůči změně klimatu a postupovat kupředu s cílem dosáhnout společných cílů v oblasti životního prostředí, změny klimatu a obnovitelné energie;

UZNÁVAJÍCE význam strukturální hospodářské transformace pro dosažení inkluzivního a udržitelného hospodářského růstu a rozvoje;

PŘIPOMÍNAJÍCE svůj závazek dodržovat zásady a pravidla, jimiž se řídí mezinárodní obchod, zejména zásady a pravidla dohodnuté v rámci Světové obchodní organizace;

PŘIPOMÍNAJÍCE svůj závazek dodržovat pracovní práva s ohledem na zásady stanovené v úmluvách Mezinárodní organizace práce;

UZNÁVAJÍCE významnou úlohu vědy, technologie, výzkumu a inovací při urychlování přechodu ke znalostním společnostem, usnadněného využíváním digitálních nástrojů ve snaze o udržitelný rozvoj;

PŘIPOMÍNAJÍCE svůj závazek podporovat lidský a sociální rozvoj, vymýtit chudobu a bojovat proti diskriminaci a nerovnost, tak aby nikdo nezůstal opomenut;

UZNÁVAJÍCE, že měnící se demografická dynamika v kombinaci s hospodářskými, sociálními a environmentálními změnami nabízí příležitosti pro udržitelný rozvoj a představuje pro něj výzvy;

ZNOVU POTVRZUJÍCE, že rovnost žen a mužů a posilování postavení žen a dívek jsou nezbytnými předpoklady pro dosažení inkluzivního a udržitelného rozvoje;

UZNÁVAJÍCE význam mládeže pro utváření budoucnosti a přispívání k udržitelnému rozvoji;

ZNOVU POTVRZUJÍCE svůj závazek podporovat partnerství zaměřené na občany a posilovat mezilidské kontakty, mimo jiné prostřednictvím spolupráce a výměn v oblasti vědy, technologií, inovací, vzdělávání a kultury;

ZNOVU POTVRZUJÍCE svůj závazek posílit spolupráci a dialog o migraci a mobilitě;

UZNÁVAJÍCE zvyšující se rizika způsobená přírodními katastrofami a hospodářskými a jinými vnějšími otřesy, včetně pandemií;

POTVRZUJÍCE svou ochotu spolupracovat na podpoře regionální a kontinentální integrace, zejména za účelem dosáhnout cílů stanovených v Agendě 2063 Africké unie a v rámcích pro integraci a spolupráci v Karibiku a Tichomoří;

PŘIPOMÍNAJÍCE zásady politické soudržnosti v oblasti rozvoje, zásady účinnosti pomoci, jakož i zásady akčního programu z Addis Abeby;

S OHLEDEM NA Dohodu o partnerství mezi členy skupiny afrických, karibských a tichomořských států na jedné straně a Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně druhé ([1]) v platném znění (dále jen „dohoda z Cotonou"), ,

SE DOHODLY TAKTO:

ČÁST I

OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

Cíle

1. Evropská unie a její členské státy, společně dále jen „strana EU", na jedné straně a členové Organizace afrických, karibských a tichomořských států (OAKTS) na straně druhé, společně dále jen „strany", se tímto dohodly uzavřít tuto dohodu, jež vytváří posílené politické partnerství s cílem dosáhnout vzájemně prospěšných výsledků v oblasti společných a protínajících se zájmů a v souladu s jejich společnými hodnotami.

2. Tato dohoda přispívá k dosahování cílů udržitelného rozvoje Organizace spojených národů (OSN), přičemž zastřešující rámce, které partnerství podle této dohody řídí, představují Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 přijatá na summitu OSN o udržitelném rozvoji dne 25. září 2015 v New Yorku (dále jen „Agenda 2030"), a Pařížská dohoda přijatá v rámci Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu v Paříži dne 12. prosince 2015 (dále jen „Pařížská dohoda").

3. Cílem této dohody je:

a) prosazovat, chránit a naplňovat lidská práva, demokratické zásady a zásady právního státu a řádné správy věcí veřejných se zvláštním důrazem na rovnost žen a mužů;

b) budovat mírové a odolné státy a společnosti a řešit stávající i nově se objevující hrozby pro mír a bezpečnost;

c) podporovat lidský a sociální rozvoj, zejména usilovat o vymýcení chudoby a řešení nerovností, a přitom zajistit, aby měl každý důstojný život a aby nikdo nebyl opomenut, přičemž zvláštní pozornost je věnována ženám a dívkám;

d) mobilizovat investice, podporovat obchod a posilovat rozvoj soukromého sektoru s cílem dosáhnout udržitelného a inkluzivního růstu a vytvořit důstojná pracovní místa pro všechny;

e) bojovat proti změně klimatu, chránit životní prostředí a zajistit udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a

f) uplatňovat komplexní a vyvážený přístup k migraci s cílem využívat výhod bezpečné, řízené a legální migrace a mobility, zastavit nelegální migraci a zároveň řešit její základní příčiny při plném dodržování mezinárodního práva a v souladu s pravomocemi jednotlivých stran.

4. Hlavní nástroje k dosažení cílů této dohody představují partnerský dialog a opatření uzpůsobená konkrétní situaci jednotlivých stran.

5. Tato dohoda usnadní přijímání společných postojů stran na světové scéně a posílí partnerství na podporu multilateralismu a světového pořádku založeného na pravidlech za účelem prosazování globálních opatření.

([1]) Úř. věst. ES L 317, 15.12.2000, s. 3.

Článek 2

Zásady

1. Strany sledují cíle této dohody v duchu sdílené odpovědnosti, solidarity, vzájemnosti, vzájemného respektu a odpovědnosti.

2. Strany znovu potvrzují svůj závazek rozvíjet přátelské vztahy mezi národy na základě dodržování zásady svrchované rovnosti mezi všemi státy a zdržet se vyhrožování použitím síly a skutečného používání síly proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti jakéhokoli státu nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s Chartou OSN.

3. Strany se dohodly, že budou provádět každý regionální protokol v souladu s obecnými zásadami dohodnutými v obecné části, přičemž zohlední zvláštnosti dotčených regionů. Dohodly se také na přizpůsobení opatření různým potřebám nejméně rozvinutých zemí, vnitrozemských zemí, malých ostrovních rozvojových států a nízko položených pobřežních států s přihlédnutím k různorodým výzvám, jimž čelí.

4. Strany přijímají rozhodnutí a opatření na nejvhodnější domácí nebo regionální úrovni či na úrovni více zemí.

5. Strany systematicky podporují hledisko rovnosti mužů a žen a zajišťují, aby byla rovnost žen a mužů začleňována do všech politik.

6. Strany zaujímají ke své spolupráci integrovaný přístup, který zahrnuje politické, hospodářské, sociální, environmentální i kulturní prvky.

7. Strany zintenzivňují úsilí o další regionální integraci a spolupráci s cílem co nejlépe zvládat bezpečnostní otázky, využívat hospodářské přínosy globalizace a vhodným způsobem řešit nadnárodní výzvy a příležitosti.

8. Strany prosazují přístup zahrnující více zúčastněných stran, jenž umožní, aby se do procesů partnerského dialogu a spolupráce aktivně zapojila široká škála subjektů, včetně parlamentů, místních orgánů, občanské společnosti a soukromého sektoru.

9. Za účelem účinnějšího a účelnějšího plnění cílů partnerství podle této dohody lze usilovat o spolupráci v rámci formálních a příležitostných regionálních formátů. Strany se rovněž mohou dohodnout na ustanoveních a pružných postupech, které stranám, jež o to budou mít zájem, umožní prohloubit dialog a spolupráci v konkrétních tematických a meziregionálních záležitostech.

Článek 3

Partnerský dialog

1. Strany vedou pravidelný, vyvážený, komplexní a věcný partnerský dialog ohledně všech oblastí této dohody, který vede k závazkům a ve vhodných případech k opatřením na obou stranách za účelem účinného provádění této dohody.

2. Strany souhlasí s tím, že cílem partnerského dialogu je výměna informací, podpora vzájemného pochopení a usnadnění vytváření dohodnutých priorit a společných programů na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni. Spolupracují a koordinují otázky společného zájmu a nové výzvy v mezinárodním prostředí.

3. Strany se dohodly na vedení partnerského dialogu pružným způsobem, který vyhovuje konkrétním požadavkům, v pravidelných odstupech, ve vhodném formátu a na nejvhodnější domácí nebo regionální úrovni či úrovni více zemí a s plným využitím všech možných kanálů, a to i v regionálním a mezinárodním prostředí. Dohodly se, že budou sledovat a vyhodnocovat účinnost partnerského dialogu a podle potřeby přizpůsobovat jeho oblast působnosti.

4. Strany se dohodly, že parlamenty a ve vhodných případech zástupci organizací občanské společnosti a soukromého sektoru budou řádně informováni a konzultováni a bude jim umožněno přispívat k partnerskému dialogu. Do partnerského dialogu jsou podle potřeby zapojeny regionální a kontinentální organizace.

Článek 4

Soudržnost politik

1. Strany usilují o vytvoření soudržných politik na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni za účelem dosažení cílů této dohody prostřednictvím cíleného strategického přístupu zaměřeného na partnerství.

2. Strany jednotlivě a společně podporují synergie mezi politikami s cílem zabránit negativním dopadům, které mohou jejich politiky mít na ostatní strany, nebo je minimalizovat. Zavazují se, že ostatní strany informují o iniciativách a opatřeních, která by se jich mohla významně dotknout, a ve vhodných případech je s nimi konzultují.

3. Strany znovu potvrzují svůj závazek dodržovat soudržnost politik ve prospěch rozvoje jako klíčový prvek dosahování cílů udržitelného rozvoje OSN.

Článek 5

Aktéři

1. Strany uznávají, že ústřední úlohu při stanovování a provádění priorit a strategií pro jednotlivé země hrají vlády partnerských zemí. Uznávají zásadní úlohu parlamentů při tvorbě a přijímání právních předpisů, schvalování rozpočtů a volání vlád k zodpovědnosti. Uznávají úlohu a přínos místních orgánů pro zvyšování demokratické odpovědnosti a doplňování vládních opatření.

2. Strany uznávají důležitou úlohu subregionálních, regionálních, kontinentálních a mezikontinentálních organizací při dosahování cílů této dohody, zejména cílů regionálních protokolů.

3. Strany uznávají důležitou úlohu a přínos zúčastněných stran ve všech formách a vnitrostátních charakteristikách, zejména občanské společnosti, hospodářských a sociálních partnerů, včetně odborových organizací, a soukromého sektoru, a dohodly se, že budou podporovat a posilovat jejich účinnou účast s cílem podpořit inkluzivnější politické postupy se zapojením více zúčastněných stran. Za tímto účelem strany zajistí, aby všechny tyto zúčastněné strany byly dle potřeby informovány a konzultovány ohledně strategií a odvětvových politik, přispívaly k rozsáhlému procesu dialogu, byly posíleny jejich kapacity v kritických oblastech a účastnily se provádění programů spolupráce v oblastech, které se jich týkají. Tato účast na programech spolupráce vychází z míry, v níž řeší potřeby obyvatelstva, a z jejich konkrétní působnosti a má odpovědné a transparentní správní struktury.

Článek 6

Struktura

1. Tato dohoda se skládá z obecné části (části I až VI), prohlášení, ze tří regionálních protokolů (dále jen „regionální protokoly“) a z příloh.

2. Obecná část a přílohy jsou právně závazné pro všechny strany této dohody.

3. Regionální protokoly jsou právně závazné pro stranu EU a pro africké, karibské a tichomořské členy OAKTS. Žádné ustanovení regionálních protokolů, jejich výklad ani provádění nemohou ovlivnit ustanovení uvedená v obecné části ani rozhodnutí Rady ministrů OAKTS–EU, ani se od nich odchýlit.

Článek 7

Průřezová témata

1. Strany se dohodly, že při poskytování informací pro opatření ve všech oblastech spolupráce se systematicky zohlední následující průřezová témata: lidská práva, demokracie, rovnost žen a mužů, mír a bezpečnost, ochrana životního prostředí, boj proti změně klimatu, kultura a mládež.

2. Strany spolupracují na podpoře budování kapacit s cílem účinně řešit výzvy a dosahovat cílů stanovených v této dohodě. Zaměřují se na podporu posilování institucí, výměny osvědčených postupů a usnadňování přenosu a sdílení znalostí.

3. Strany posilují odolnost na úrovni zemí, společenství a jednotlivců, a zejména odolnost zranitelného obyvatelstva, tváří v tvář výzvám souvisejícím s životním prostředím a změnami klimatu, hospodářským otřesům, konfliktům, politickým krizím, epidemiím a pandemiím.

ČÁST II

STRATEGICKÉ PRIORITY

HLAVA I

Lidská práva, demokracie a správa věcí veřejných ve společnostech zaměřených na občany a založených na právech

Článek 8

Strany znovu potvrzují své odhodlání podporovat, chránit a naplňovat lidská práva, základní svobody a demokratické zásady a posilovat právní stát a řádnou správu věcí veřejných v souladu s Chartou OSN, Všeobecnou deklarací lidských práv a mezinárodním právem, zejména mezinárodním právem v oblasti lidských práv a v příslušných případech mezinárodním humanitárním právem.

Strany podporují politiky zaměřené na občany a založené na právech, zahrnující všechna lidská práva, zajišťující rovný přístup k příležitostem všem členům společnosti a orientované na udržitelný rozvoj zaměřený na člověka. Strany uznávají, že dodržování demokracie, lidských práv, základních svobod, právního státu a řádné správy věcí veřejných je nedílnou součástí udržitelného rozvoje.

Článek 9

Lidská práva, demokracie a právní stát

1. Strany uznávají, že lidská práva jsou univerzální, nedělitelná, vzájemně závislá a vzájemně propojená, a podporují, chrání a naplňují všechna lidská práva bez ohledu na to, zda jsou občanská, politická, hospodářská, sociální, nebo kulturní. Chrání a zajišťují plné a rovnoprávné užívání všech základních svobod, jako je například svoboda přesvědčení a projevu, svoboda shromažďování a sdružování a svoboda myšlení, náboženského vyznání a přesvědčení.

2. Strany se zaváží k podpoře všeobecného uznávání a zachovávání lidských práv a základních svobod pro všechny bez diskriminace založené například na pohlaví, etnickém nebo sociálním původu, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politickém nebo jakémkoli jiném názoru, zdravotním postižení, věku nebo z jiného důvodu. Zavazují se bojovat proti všem formám rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a související nesnášenlivosti a proti všem formám násilí a diskriminace, včetně všech případů obhajoby nenávisti. Zavazují se k uznávání a prosazování práv původních obyvatel, jak jsou stanovena ve Deklaraci OSN o právech původních obyvatel.

3. Strany vedou na dvoustranné úrovni partnerský dialog o trestu smrti. Je-li trest smrti stanoven vnitrostátními právními předpisy a je-li stále uplatňován, dodržují strany řádné postupy a mezinárodně dohodnuté minimální normy.

4. Strany znovu potvrzují, že univerzálně uznávané demokratické zásady, na nichž je založena organizace státu, zajišťují legitimitu jeho autority, zákonnost jeho činnosti odrážející se v jeho ústavním, právním a správním systému a existenci participačních mechanismů. Zachovávají a posilují uplatňování těchto zásad zajištěním inkluzivních, transparentních a důvěryhodných voleb s náležitým ohledem na svrchovanost, jakož i umožněním a podporou participačních rozhodovacích procesů. Strany podporují dodržování osvědčených postupů voleb a vzájemnou spolupráci, a to v případě potřeby i při pozorování voleb v rámci strany EU a členů OAKTS.

5. Strany aktivně podporují konsolidaci právního státu na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni a uznávají jeho zásadní význam pro ochranu lidských práv a pro účinné fungování demokratických institucí. To zahrnuje zajištění existence nezávislého, nestranného a dobře fungujícího soudního systému, rovnosti před zákonem, práva na spravedlivé soudní řízení a řádný proces a přístupu k účinným mechanismům právní nápravy.

6. Strany uznávají právo na rozvoj založené na nedělitelnosti, vzájemné závislosti, univerzálnosti a nezcizitelnosti všech lidských práv, na jejichž základě mají všechny lidské bytosti a všechny národy právo podílet se na hospodářském, sociálním, kulturním a politickém rozvoji, v němž mohou být plně realizována všechna lidská práva a základní svobody, přispívat k němu a využívat ho. Podporují opatření na posílení práva na rozvoj a zajišťují mimo jiné rovné příležitosti pro všechny v oblasti přístupu k základním zdrojům a základním službám, jako jsou vzdělání, zdravotnické služby, potraviny, bydlení, zaměstnanost a spravedlivé rozdělování příjmů, a jejich využívání.

7. Strany se dohodly na tom, že dodržování lidských práv, demokratických zásad a zásad právního státu je základem jejich domácích a mezinárodních politik a představuje podstatný prvek této dohody.

Článek 10

Rovnost žen a mužů

1. Strany znovu potvrzují své pevné odhodlání dosahovat rovnosti žen a mužů, plného požívání všech lidských práv všemi a posílení postavení všech jako hybné síly udržitelného rozvoje. Zásadu rovnosti žen a mužů začleňují do svých vnitrostátních ústav nebo jiných vhodných právních předpisů.

2. Strany uznávají, že nerovnost mezi ženami a muži zbavuje ženy jejich základních lidských práv a příležitostí. Přijímají a posilují vymahatelné právní předpisy, právní rámce a řádné politiky, programy a mechanismy k zajištění rovného přístupu žen a dívek ke všem oblastem života, rovných příležitostí, rovné kontroly a plné a rovné účasti ve všech oblastech života za rovných podmínek s muži a chlapci.

3. Strany se zaměřují zejména na zlepšení přístupu žen a ve vhodných případech dívek ke všem zdrojům, které v průběhu celého života potřebují k plnému rozvinutí svého potenciálu a k plnému výkonu svých lidských práv a základních svobod, například ve vztahu ke kvalitnímu vzdělání, zdraví, pracovním příležitostem, přístupu k hospodářským zdrojům a kontrole nad nimi, politickému rozhodování, správním strukturám a soukromým podnikům, se zvláštním důrazem na ženy ve zranitelných situacích. Podporují plnou a účinnou účast žen na vedení na všech úrovních rozhodování v politickém, hospodářském a veřejném životě a jejich rovné příležitosti v tomto směru.

4. Strany se zavazují předcházet všem formám sexuálního a genderově podmíněného násilí a diskriminace ve veřejné i soukromé sféře, včetně obchodování s lidmi a sexuálního vykořisťování a zneužívání, bojovat proti nim a stíhat je. Přijímají veškerá nezbytná opatření k řešení hluboce zakořeněných genderových stereotypů a k odstranění veškerých škodlivých praktik, jako jsou dětské, předčasné a nucené sňatky a mrzačení a obřízka ženských pohlavních orgánů.

Článek 11

Inkluzivní a pluralitní společnosti

1. Strany se zavazují zajistit rovné příležitosti pro všechny členy společnosti ve všech oblastech života. Předcházejí diskriminačním praktikám, zakazují je a vymycují a přijímají účinná opatření k zajištění plného a rovného požívání všech lidských práv.

2. Strany chrání a podporují svobodu projevu, svobodu přesvědčení, svobodu shromažďování a nezávislost a pluralitu sdělovacích prostředků jako pilíře demokracie s tím, že to nejsou pouze lidská práva, nýbrž i nezbytné podmínky demokracie, rozvoje a dialogu.

3. Strany podporují inkluzivní a pluralitní společnosti, včetně pluralitní demokracie. Podporují klíčovou úlohu účinných, transparentních a odpovědných celostátních a místních shromáždění a politických stran. Podporují rovněž aktivní a skutečnou účast všech zúčastněných stran a občanů, včetně žen a mládeže, na vstřícných, inkluzivních, participativních a reprezentativních politických procesech a rozhodování na všech úrovních.

4. Strany zachovávají a rozšiřují prostor umožňující existenci aktivní, organizované a transparentní občanské společnosti, uznávajíce její úlohu při podporování a sledování demokracie, lidských práv, základních svobod, sociální spravedlnosti a začlenění a její funkci obránce držitelů práv a právního státu, která posiluje vnitrostátní transparentnost a odpovědnost.

5. Strany uznávají, že internet poskytuje platformu pro sdílení znalostí a myšlenek, a usilují o plné využití potenciálu digitálních řešení s cílem podporovat rovný přístup veřejnosti k informacím na všech úrovních a participativní rozhodování a posilovat digitální kompetence a zároveň řeší rizika zneužívání a podporují otevřené postoje k rozmanitosti a její respektování.

Článek 12

Řádná správa

1. Strany znovu potvrzují, že řádná správa věcí veřejných spočívá na transparentních, uvážlivých, odpovědných a participativních vládách a na vhodných mechanismech dohledu. Strany se shodují na tom, že řádná správa věcí veřejných má zásadní význam pro dodržování všech lidských práv, demokratických zásad a právního státu. Zavazují se ke všeobecné dostupnosti veřejných služeb bez jakékoli diskriminace. Dále se zavazují k transparentnosti a odpovědnosti jako nedílných součástech řádné správy věcí veřejných a budování institucí.

2. Strany se zavazují k transparentnímu a odpovědnému řízení lidských, přírodních, hospodářských a finančních zdrojů za účelem rovnocenného rozdělení přínosů a udržitelného rozvoje.

3. Strany se zavazují k vytvoření prostředí příznivého pro rozvoj transparentnosti a odpovědnosti ve veřejné správě, včetně posilování integrity a nezávislosti správních institucí. Strany vytvářejí a zavádějí systémy řízení zdravých veřejných financí, které jsou slučitelné se základními zásadami účinnosti, transparentnosti a odpovědnosti, s cílem chránit veřejné finance a zlepšovat poskytování veřejných služeb odstraňováním administrativních úzkých profilů a řešením nedostatků v oblasti regulace.

4. Strany zajišťují transparentnost veřejného financování a odpovědnost za ně, včetně finanční pomoci, a při poskytování veřejných služeb. Zlepšují vybírání příjmů a bojují proti daňovým únikům, vyhýbání se daňovým povinnostem a nezákonným finančním tokům. Dohodly se, že budou spolupracovat v boji proti praní peněz a financování terorismu a zapojí se do včasného partnerského dialogu na dvoustranné a mezinárodní úrovni o záležitostech týkajících se boje proti praní peněz a financování terorismu.

5. Strany bojují proti korupci na všech úrovních a ve všech jejích formách a rozvíjejí a zavádějí nebo udržují účinné a koordinované protikorupční politiky, které odrážejí zásady právního státu, řádného řízení veřejných záležitostí a veřejného majetku, integrity, transparentnosti a odpovědnosti. Přijímají legislativní a jiná opatření s cílem předcházet úplatkářství, zpronevěře, zneužívání finančních prostředků nebo jinému odčerpávání zdrojů veřejnými činiteli k jejich přímému nebo nepřímému prospěchu, stíhat tyto činnosti a a dosahovat navracení a zpětného získávání majetku nabytého korupcí.

6. Strany uznávají a zavazují se uplatňovat zásady řádné správy v oblasti daní, včetně celosvětových standardů týkajících se transparentnosti a výměny informací, spravedlivého zdanění a minimálních standardů, jež mají působit proti erozi základu daně a přesouvání zisku. Prosazují řádnou správu v oblasti daní, zlepšují mezinárodní spolupráci v daňové oblasti a usnadňují výběr daňových výnosů. Spolupracují s cílem posílit schopnost dodržování těchto zásad a norem a využívat výhod plynoucích z prosperujícího finančního sektoru založeného na pravidlech. Dohodly se, že se zapojí do včasného partnerského dialogu o daňových záležitostech na dvoustranné a mezinárodní úrovni.

7. Strany se dohodly na tom, že řádná správa věcí veřejných je základem jejich vnitrostátních a mezinárodních politik a představuje základní prvek této dohody. Dohodly se rovněž, že vážné případy korupce, včetně úplatkářství vedoucího k této korupci, představují porušení tohoto prvku.

Článek 13

Veřejná správa

Strany uznávají význam dobře vybavených, účinných a účelných systémů a postupů státní správy se silnou základnou lidských zdrojů a zavazují se k podpoře spolupráce v této oblasti. Dohodly se rovněž, že budou spolupracovat s cílem modernizovat své orgány veřejné správy a rozvíjet odpovědnou, účinnou, transparentní a profesionální státní správu. V tomto ohledu zaměřují své úsilí mimo jiné na zvyšování účinnosti organizace, zvyšování efektivity institucí při poskytování služeb, urychlené zavádění elektronické správy a digitálních služeb a digitalizace veřejných rejstříků a na posilování decentralizace v souladu se svými strategiemi hospodářského a sociálního rozvoje.

Článek 14

Statistické údaje

1. Strany uznávají, že statistiky mají zásadní význam pro dosažení udržitelného rozvoje, a rozvíjejí a posilují své statistické systémy, včetně shromažďování, zpracování, kontroly kvality a šíření statistik, s cílem přispět k dlouhodobému cíli kvalitních, mezinárodně srovnatelných, dostupných, včasných, spolehlivých a rozčleněných údajů vzhledem k jejich klíčovému významu jako zdroje informací pro rozhodování na podporu svých priorit v oblasti sociálního a hospodářského rozvoje, jakož i na podporu a sledování pokroku.

2. Strany se zavazují zvyšovat statistickou gramotnost a podporovat využívání údajů pro účely rozhodování tím, že budou spolupracovat s vládními i nevládními uživateli a využívat nových technologií a zdrojů údajů. Spolupracují při využívání technologií pro účely shromažďování a ochrany údajů a podporují šíření srovnatelných statistik na vnitrostátní a regionální úrovni.

3. Strany zajišťují profesionální nezávislost svých statistických úřadů.

Článek 15

Osobní údaje

1. Strany uznávají společný zájem na ochraně práva každého jednotlivce na soukromí, pokud jde o zpracování osobních údajů, jakož i význam zachování přísných režimů ochrany údajů a zajištění jejich účinného prosazování. Zajišťují mimo jiné, aby osobní údaje byly zpracovávány spravedlivě a transparentně, aby byly shromažďovány pro výslovné, konkrétní a legitimní účely a aby nebyly zpracovávány způsobem neslučitelným s těmito účely.

Pro účely tohoto článku se „zpracováváním“ rozumí jakákoliv operace nebo soubor operací s osobními údaji nebo soubory osobních údajů, který je prováděn pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromáždění, zaznamenání, uspořádání, strukturování, uložení, přizpůsobení nebo pozměnění, vyhledání, nahlédnutí, použití, zpřístupnění přenosem, šíření nebo jakékoliv jiné zpřístupnění, seřazení či zkombinování, omezení, výmaz nebo zničení.

2. Strany zajišťují vysokou úroveň ochrany osobních údajů každé fyzické osoby v souladu se stávajícími mnohostrannými normami a mezinárodními právními nástroji a zvyklostmi. Za tímto účelem stanoví vhodné právní a regulační režimy a politiky a zřídí vhodnou správní kapacitu k jejich provádění, včetně nezávislých orgánů dohledu.

HLAVA II

Mír a bezpečnost

Článek 16

Strany uznávají, že mír, stabilita a bezpečnost, včetně lidské bezpečnosti a odolnosti, mají zásadní význam pro udržitelný rozvoj a prosperitu. Udržitelného rozvoje nelze dosáhnout bez míru a bezpečnosti a bez inkluzivního rozvoje nemůže existovat udržitelný mír a bezpečnost. Strany zaujímají komplexní a integrovaný přístup ke konfliktům a krizím, včetně nestabilních situací, bojují proti šíření zbraní hromadného ničení a řeší všechny závažné trestné činy, které znepokojují mezinárodní společenství. Strany se zabývají novými nebo zvyšujícími se bezpečnostními hrozbami, včetně terorismu a jeho financování, násilného extremismu, organizované trestné činnosti, šíření zbraní hromadného ničení, pirátství a obchodování s lidmi, drogami, zbraněmi a jiným nedovoleným zbožím a počítačové kriminality, jakož i hrozbami pro kybernetickou bezpečnost.

Článek 17

Konflikty a krize

1. Strany uplatňují integrovaný přístup ke konfliktům a krizím, včetně úsilí v oblastech prevence, mediace, řešení konfliktů a usmiřování, jakož i řešení krizí a udržování a podpory míru. Podporují přechodné soudnictví prostřednictvím cílených opatření na podporu pravdy, spravedlnosti, odškodnění a záruk, že se situace nebudou opakovat. Přispívají k budování institucí a státu a k bezpečnosti osob, přičemž zvláštní pozornost věnují nestabilním situacím.

2. Strany vzájemně spolupracují s cílem předcházet základním příčinám konfliktů a nestability a řešit je komplexně. Zvláštní pozornost věnují účinné správě přírodních zdrojů, zejména ve vztahu k surovinám, s cílem udržitelně prospívat společnosti jako celku a zajišťovat, aby nezákonné využívání a obchod nepřispívaly k vyvolání a udržování konfliktů.

3. Strany uznávají význam dialogu a konzultací založených na vzájemném respektu jako prostředku řešení konfliktů, do něhož jsou zapojeny místní orgány a společenství, jakož i organizace občanské společnosti. V této souvislosti jednají v úzké spolupráci s kontinentálními a regionálními organizacemi.

4. Strany koordinovaně přijímají veškerá vhodná opatření s cílem předejít zintenzivnění násilí, omezit jeho územní rozšíření a usnadnit mírové urovnávání sporů. Zvláštní pozornost věnují zajištění toho, aby finanční zdroje byly užívány v souladu se zásadami a cíli této dohody a aby se předcházelo zneužívání prostředků pro válečné účely. Strany rovněž přijímají opatření k předcházení žoldnéřským aktivitám a k řešení problému dětských vojáků a snaží se stanovit rozumné limity vojenských výdajů.

5. V situacích po skončení konfliktu strany přijímají veškerá vhodná opatření ke stabilizaci situace v období přechodu tak, aby byl usnadněn návrat k nenásilné, stabilní a demokratické situaci. To může zahrnovat podporu odzbrojení a demobilizace, jakož i návrat a udržitelné opětovné začlenění bývalých bojovníků do společnosti. Strany zajišťují vytvoření všech nezbytných vazeb mezi krizovými opatřeními, obnovou a dlouhodobějšími rozvojovými cíli.

6. Strany podporují účinnou účast všech občanů, včetně žen a mladých lidí, na budování míru, předcházení konfliktům, mediaci, řešení a humanitární reakci, jakož i na řešení krizí a udržování a podpoře míru. Strany považují za důležité řešit situaci žen a dívek, které se v konfliktech stávají oběťmi násilí páchaného na základě pohlaví, a řešit odlišný problém trestné činnosti a násilí páchaného na zranitelných lidech a osobách se zdravotním postižením.

Článek 18

Nešíření zbraní hromadného ničení

1. Strany mají za to, že šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů do rukou státních i nestátních aktérů představuje jednu z nejzávažnějších hrozeb pro mezinárodní stabilitu a bezpečnost. Strany proto souhlasí s tím, že budou spolupracovat na boji proti šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů a přispívat k němu úplným dodržováním a domácím prováděním svých stávajících závazků podle mezinárodních smluv a dohod o odzbrojení a nešíření zbraní hromadného ničení, jakož i svých dalších relevantních mezinárodních závazků. Strany se dohodly na tom, že toto ustanovení představuje podstatný prvek této dohody.

2. Strany se dále dohodly na tom, že budou spolupracovat na boji proti šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů: za prvé v příslušných případech přijetím kroků k podpisu či ratifikaci veškerých příslušných mezinárodních nástrojů nebo přistoupením k nim a k jejich plnému provádění a dodržování, za druhé vytvořením a udržováním účinného systému kontrol vývozu, v jehož rámci budou probíhat kontroly vývozu a tranzitu zboží souvisejícího se zbraněmi hromadného ničení, včetně kontrol koncového použití technologií dvojího použití, pokud jde o zbraně hromadného ničení, a který bude zahrnovat účinné sankce za porušení kontrol vývozu, a za třetí prostřednictvím spolupráce na mnohostranných fórech a v rámci režimů kontroly vývozu.

3. Strany souhlasí se zavedením pravidelného partnerského dialogu, který bude doplňovat a upevňovat jejich spolupráci v boji proti šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů.

4. Strany, majíce na zřeteli to, že chemická, biologická, radiologická a jaderná rizika mohou mít velmi rozkladný vliv na společnosti, a uznávajíce, že mohou vyplývat z trestné činnosti, včetně nezákonného šíření zbraní, obchodování se zbraněmi, terorismu, nehod nebo přírodních hrozeb, jako je například pandemie, spolupracují s cílem posílit institucionální kapacitu, aby se tato rizika omezila.

Článek 19

Závažné trestné činy vyvolávající znepokojení mezinárodního společenství

1. Strany se dohodly, že budou jednat společně, aby zabránily genocidě, zločinům proti lidskosti a válečným zločinům, a to využíváním vhodných dvoustranných a mnohostranných rámců v souladu se zásadou odpovědnosti za ochranu.

2. Strany, znovu potvrzujíce, že nejzávažnější trestné činy, které znepokojují celé mezinárodní společenství, nesmějí zůstat nepotrestány, zajišťují jejich spravedlivé a účinné vyšetřování a trestní stíhání tím, že přijmou opatření na vhodných vnitrostátních, regionálních a mezinárodních úrovních.

3. Strany mají za to, že zřízení a účinné fungování Mezinárodního trestního soudu představuje významný pokrok na cestě k mezinárodnímu míru a spravedlnosti. Opětovně potvrzují svůj závazek plně spolupracovat s vnitrostátními, regionálními a mezinárodními mechanismy trestního soudnictví, včetně Mezinárodního trestního soudu, v souladu se zásadou doplňkovosti. Je vhodné, aby ratifikovaly a provedly Římský statut Mezinárodního trestního soudu a související nástroje a aby dále zvyšovaly účinnost Mezinárodního trestního soudu. Bude vyvinouto úsilí k posílení mechanismů trestního soudnictví na všech úrovních.

Článek 20

Terorismus a násilný extremismus

1. Strany opakují své pevné odsouzení všech teroristických činů, násilného extremismu a radikalizace a zavazují se bojovat proti těmto činům prostřednictvím mezinárodní spolupráce v souladu s Chartou OSN, mezinárodním právem a příslušnými úmluvami a nástroji. Strany uznávají, že boj proti terorismu ve všech jeho formách a projevech je společnou prioritou, a spolupracují na všech úrovních na prevenci a potírání terorismu, násilného extremismu a radikalizace. Strany uznávají význam řešení všech faktorů přispívajících k násilnému extremismu ve všech jeho formách, včetně náboženské nesnášenlivosti, nenávistných verbálních projevů, xenofobie, rasismu a dalších forem netolerance, a zavazují se čelit násilnému extremismu a podporovat náboženskou toleranci a mezináboženský dialog.

2. Strany se shodují, že je nezbytné vést boj proti terorismu s plným dodržováním zásad právního státu a v plném souladu s mezinárodním právem, včetně mezinárodního práva v oblasti lidských práv, mezinárodního uprchlického práva a mezinárodního humanitárního práva, se zásadami Charty OSN, s příslušnými rezolucemi a prohlášeními Rady bezpečnosti OSN a s příslušnými mezinárodními nástroji souvisejícími s bojem proti terorismu.

3. Strany spolupracují při ochraně kritické infrastruktury, řešení problémů souvisejících s terorismem, které ovlivňují hranice, jakož i při posilování ochrany civilního letectví před protiprávními činy.

Článek 21

Organizovaná trestná činnost

1. Strany uznávají negativní politické, hospodářské, kulturní a sociální dopady organizované trestné činnosti a posilují spolupráci s cílem těmto činnostem účinněji předcházet a bojovat proti nim. Spolupracují v rámci integrovaného přístupu na řešení základních příčin a poskytují alternativy k trestné činnosti. V tomto ohledu se zabývají vazbami mezi organizovanou trestnou činností a obchodováním s lidmi a převaděčstvím, nedovoleným obchodem se zbraněmi, nebezpečnými materiály, omamnými látkami a jejich prekurzory, volně žijícími a planě rostoucími druhy, dřevem, kulturními statky a jinými nezákonnými hospodářskými a finančními činnostmi.

2. Strany se zavazují zvýšit úsilí v oblasti prevence, potírání a vymýcení obchodování s lidmi a podporovat navrhování a provádění vhodných legislativních a institucionálních rámců a strategií se zvláštním důrazem na osoby ve zranitelné situaci, včetně žen, dětí a nezletilých osob bez doprovodu, a na jejich specifické potřeby. Strany nadále dodržují standardy Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, podepsané v New Yorku dne 15. listopadu 2000, a Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi.

3. Strany zvyšují snahy o zpětné získání a navrácení odcizeného majetku a o boj proti všem formám organizované trestné činnosti. V tomto ohledu posilují právní a správní rámce pro účely boje proti praní peněz a nezákonným finančním tokům, včetně daňových podvodů a podvodů při zadávání veřejných zakázek, a proti aktivní a pasivní korupci v soukromém i veřejném sektoru, která může mít oslabující účinek na mobilizaci domácích zdrojů.

4. Strany podporují bezpečnost občanů se zvláštním zaměřením na posilování institucí a právního státu, na ochranu lidských práv a na podporu reforem justice a bezpečnostního sektoru. Podporují multidisciplinární programy zaměřené na zranitelné skupiny a na podporu obětí násilí, včetně násilí páchaného střelnými zbraněmi, jakož i mediaci a další řešení v oblasti prevence a usmiřování zaměřená na společenství.

Článek 22

Námořní bezpečnost

1. Strany se dohodly na posilování námořní bezpečnosti, zejména tak, že řeší různé formy trestné činnosti spáchané na moři a nedovoleného obchodování, bojují proti pirátství a ozbrojeným loupežím na moři, chrání kritické námořní infrastruktury a podporují svobodu plavby a právní řád na moři v souladu s Úmluvou OSN o mořském právu, podepsanou v Montego bay dne 10. prosince 1982.

2. Strany se dohodly, že posílí úsilí v oblasti vymáhání mořského práva v boji proti námořním hrozbám v zemích nejvíce postižených zločiny spáchanými na moři. Dohodly se, že posílí procesy vyšetřování a stíhání jako způsoby boje proti trestným činům páchaným na moři. Dohodly se rovněž, že podpoří provádění modelů stíhání pirátství v jurisdikci jednotlivých států jako regionálního mechanismu reakce trestního soudnictví a odrazujícího mechanismu proti trestným činům páchaným na moři, jako jsou pirátství, ozbrojené loupeže, znečišťování moří a vod, převaděčství, obchod s drogami a zbraněmi a přeprava jaderného odpadu. Strany se dohodly, že budou podporovat regionální iniciativy v oblasti námořní bezpečnosti, boje proti pirátství a ochrany moří před znečištěním.

Článek 23

Ruční palné a lehké zbraně a jiné konvenční zbraně

1. Strany uznávají, že šíření nedovolených ručních palných a lehkých zbraní představuje vážnou hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost.

2. Strany se dohodly, že posílí boj proti nedovolenému obchodu, nadměrnému hromadění a nekontrolovanému šíření ručních palných zbraní, lehkých zbraní a jiných konvenčních zbraní a nábojů do nich, mimo jiné následkem nedostatečného zabezpečení a špatné správy zásob a skladů, v souladu s Akčním programem OSN k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi. Strany se dohodly, že budou podporovat sledování sítí nedovoleného obchodování na základě zpravodajských informací, aby účinněji čelily riziku, které rozsáhlý odliv státních zásob i nadále představuje pro regionální stabilitu. Usilují o posilování vnitrostátních kapacit příslušných donucovacích jednotek a kontaktních míst pro účely shromažďování, zabavování, sledování a analýzy nedovolených palných zbraní a souvisejících údajů pro účely trestního soudnictví s cílem zlepšit porozumění tokům nedovoleného obchodování a jejich sledování a podporovat výměnu informací a mezinárodní spolupráci.

3. Strany uznávají význam zavedení kontrol mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi, včetně jejich dovozu a vývozu, v souladu se stávajícími mezinárodními normami, včetně Smlouvy o obchodu se zbraněmi, podepsané v New Yorku dne 2. dubna 2013, a příslušných rezolucí OSN. Usilují o odpovědné uplatňování těchto kontrol jakožto příspěvku k mezinárodnímu a regionálnímu míru, bezpečnosti a stabilitě a ke zmírnění lidského utrpení, jakož i k zabránění odklonu konvenčních zbraní do rukou neoprávněných aktérů. Strany rovněž uznávají význam domácí regulace a kontroly legálního nabývání a držení palných zbraní s cílem snížit ozbrojené násilí.

4. Strany spolupracují za účelem odklízení min a výbušných zbytků války, včetně improvizovaných výbušných zařízení.

Článek 24

Nedovolené drogy

1. Strany usilují o zajištění komplexního, vyváženého a integrovaného přístupu založeného na důkazech v oblasti prevence a řešení nedovoleného obchodu s drogami a novými psychoaktivními látkami, jakož i o podporu snižování poptávky po drogách. Za tímto účelem se zabývají rizikovými faktory ovlivňujícími jednotlivce, společenství a společnost, které mohou zahrnovat například nedostatek služeb, potřeby infrastruktury, násilí související s drogami, vyloučení, marginalizaci a sociální rozpad, s cílem přispět k podpoře mírových a inkluzivních společností.

2. Strany se dohodly, že protidrogové politiky a opatření, prováděné mimo jiné prostřednictvím zapojení občanské společnosti, vědecké komunity a akademické obce, se zaměří na posilování struktur pro prevenci a účinné řešení nedovolených drog a na významné snížení nabídky nedovolených drog, obchodování s nimi a poptávky po nich.

3. Strany usilují o zmírnění nepříznivých následků užívání drog pro jednotlivce i pro společnost jako celek, jakož i o účinné snížení zneužívání prekurzorů uvedených i neuvedených na seznamu, včetně speciálně vyvinutých prekurzorů, a nedovoleného obchodování s nimi.

4. Strany úzce spolupracují jednak mezi sebou, jednak s příslušnými mezinárodními organizacemi s cílem zachovat koordinované úsilí a opatření proti obchodování s nedovolenými drogami.

Článek 25

Kybernetická bezpečnost a počítačová kriminalita

1. Strany uznávají význam otevřeného, bezpečného a stabilního, dostupného a mírového prostředí v oblasti informačních a komunikačních technologií založeného na normách, pravidlech a zásadách odpovědného chování státu a uplatňování stávajícího mezinárodního práva. Za tímto účelem se strany zavazují posílit spolupráci na podporu kybernetické bezpečnosti, předcházet počítačové a elektronické kriminalitě s využitím špičkové technologie a zneužívání sociálních médií a bojovat proti nim a zlepšovat bezpečnost sítí výměnou osvědčených postupů, které zvyšují kybernetickou odolnost, a to i pokud jde o ochranu kritické infrastruktury.

2. Strany uznávají, že je třeba předcházet počítačové kriminalitě, včetně pohlavního vykořisťování a zneužívání dětí na internetu, a bojovat proti ní tím, že budou spolupracovat a vyměňovat si osvědčené postupy pro boj proti kybernetickým trestným činům na základě stávajících mezinárodních norem a standardů, včetně norem a standardů uvedených v Úmluvě o počítačové kriminalitě, podepsané v Budapešti dne 23. listopadu 2001, a v Úmluvě Africké unie o kybernetické bezpečnosti a ochraně osobních údajů, podepsané v Malabu dne 27. června 2014.

Článek 26

Spolupráce v oblasti vymáhání práva

1. Strany usnadňují spolupráci regionálních a mezinárodních donucovacích orgánů, agentur a útvarů s cílem narušit a odstranit hrozby nadnárodní trestné činnosti a teroristické hrozby, které jsou jim společné. Tato spolupráce přispívá k prevenci trestné činnosti a zahrnuje mimo jiné výměnu názorů týkajících se legislativních rámců, jakož i správní a technickou pomoc, jež se zaměřuje na posilování institucionálních a provozních kapacit donucovacích orgánů, a výměnu informací a opatření za účelem vyšetřování.

2. Strany uznávají význam bezpečných hranic, usilují o řízení stávajících a budoucích výzev, které se dotýkají hranic, a uplatňují integrovaný přístup ke správě hranic. Podporují legitimní meziodvětvové reakce zaměřené na prevenci, odhalování a v příslušných případech potlačování přeshraniční trestné činnosti a dalších rizik.

HLAVA III

Lidský a sociální rozvoj

Článek 27

Strany znovu potvrzují své odhodlání spolupracovat na udržitelném rozvoji a vymýcení chudoby ve všech jejích formách, řešit nerovnosti a podporovat sociální soudržnost. Rovněž se dohodly, že budou spolupracovat na zajištění toho, aby měl každý k dispozici prostředky potřebné k důstojnému životu s odpovídající životní úrovní, a to i prostřednictvím vhodných systémů sociální ochrany a sociálních služeb. Zvláštní pozornost věnují ženám a dívkám, mládeži, dětem a nejzranitelnějším a nejznevýhodněnějším lidem v souladu se zásadami, že nikdo nezůstane opomenut a že je potřeba dosáhnout v první řadě na ty nejopomíjenější. Dohodly se rovněž, že budou spolupracovat na řešení výzev a příležitostí, které představuje rychlý růst počtu obyvatel.

Kapitola 1

Přístup k sociálním službám

Článek 28

Vzdělávání

1. Strany podporují inkluzivní celoživotní učení a spravedlivé kvalitní vzdělávání na všech úrovních. Usilují o zajištění toho, aby všechny dívky a chlapci dokončili bezplatné, spravedlivé a kvalitní základní a střední vzdělání a aby měli přístup ke kvalitnímu předškolnímu rozvoji, péči a předškolnímu vzdělávání s náležitým ohledem na rozdíly mezi ženami a muži. Usilují o zajištění rovného přístupu všech mužů a žen k cenově dostupnému kvalitnímu technickému, odbornému a terciárnímu vzdělání, včetně vzdělání vysokoškolského. Zvláštní pozornost se věnuje investicím do přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky a podpoře digitálního a uměleckého vzdělávání pro všechny.

2. Strany zintenzivňují úsilí s cílem zajistit, aby měl každý znalosti, dovednosti a schopnosti, které potřebuje k zajištění lepší kvality života a k tomu, aby se mohl plně zapojit do společnosti, přispívat k dobrým sociálním, hospodářským a environmentálním podmínkám svých společenství a aktivně a spravedlivě se podílet na demokratickém a kulturním životě.

3. Strany podporují bezpečné školy a dobře fungující vzdělávací systémy s náležitými zdroji za účelem plánování, řízení a zajišťování účinnosti vzdělávání a odborné přípravy, a to i těch, které probíhají on-line a jinými nekonvenčními metodami. Spolupracují při zřizování a posilování systémů zajišťování kvality a vzájemného uznávání kvalifikací. Usnadňují mobilitu studentů, zaměstnanců a akademických pracovníků mezi africkými, karibskými a tichomořskými zeměmi a mezi těmito zeměmi a Evropskou unií.

Článek 29

Zdraví

1. Strany uznávají, že zdraví je ústřední hodnotou v lidském životě a klíčovým ukazatelem udržitelného rozvoje. Opětovně potvrzují svůj závazek chránit a podporovat nejvyšší dosažitelnou úroveň fyzického a duševního zdraví pro všechny.

2. Strany posilují vnitrostátní systémy zdravotní péče pomocí udržitelných mechanismů a zdrojů financování zdravotnictví, provozních infrastruktur, kvalifikovaných pracovníků ve zdravotnictví, a to i pokud jde o jejich nábor a udržení, a vhodných technologií, jako jsou například digitální nástroje, na podporu rozvoje mobilního zdravotnictví.

3. Strany podporují všeobecnou dostupnost zdravotní péče, univerzální a rovný přístup ke komplexním a kvalitním zdravotnickým službám a přístup k bezpečným, účinným, kvalitním a cenově dostupným základním lékům a očkovacím látkám.

4. Strany spolupracují na prevenci přenosných nemocí a jiných závažných přeshraničních zdravotních hrozeb, jako je antimikrobiální rezistence, na jejich řešení a na snižování zátěže související s nepřenosnými onemocněními prostřednictvím lepší prevence a kontroly. Spolupracují s cílem řešit globální zdravotní krize a zabránit jejich eskalaci, mimo jiné podporou systémů včasného varování pro rychlou výměnu informací, připraveností a včasnými opatřeními v oblasti humanitární pomoci zachraňující životy a vytvářením soudržných a víceodvětvových plánů na zvyšování kapacity zdravotnických systémů. Podporují výzkum, vývoj a zavádění očkovacích látek, diagnostiky a léčivých přípravků.

5. Strany podporují všeobecnou dostupnost zboží a zdravotnických služeb v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, včetně plánování rodičovství, informací a vzdělávání, jakož i začleňování reprodukčního zdraví do vnitrostátních strategií a programů.

Článek 30

Potravinové zabezpečení a zlepšení výživy

1. Strany uznávají, že dosažení potravinového zabezpečení a zlepšení výživy představuje významnou globální výzvu v boji proti chudobě a rostoucí nerovnosti, a proto se dohodly, že budou řešit jejich strukturální příčiny, mezi něž patří konflikty, krize, degradace přírodních zdrojů a změna klimatu.

2. Strany podporují odolné způsoby obživy, bezpečný přístup k půdě, vodě a jiným zdrojům a inkluzivní a udržitelný růst zemědělské produkce a produktivity a účinné hodnotové řetězce.

3. Strany podporují opatření zaměřená na přizpůsobení se změně klimatu a variabilitu v celých hodnotových řetězcích potravinářských výrobků.

4. Strany usilují o zajištění přístupu k cenově dostupným, bezpečným a výživným potravinám v dostatečném množství pro všechny, o zvyšování kapacity pro diverzifikovanou produkci potravin a o rozvoj politik potravinového zabezpečení a výživy a mechanismů sociální ochrany potravinového zabezpečení a zlepšení výživy, které zvýší odolnost nejzranitelnějších osob, zejména v zemích, které čelí opakujícím se krizím.

5. Strany posilují koordinované, zrychlené a meziodvětvové úsilí o vymýcení hladu, řešení všech forem špatné výživy a zajištění toho, aby za všech okolností zabránily hladomoru.

Článek 31

Voda, sanitární služby a bydlení

1. Strany podporují všeobecnou dostupnost přiměřené a bezpečné pitné vody, mimo jiné prostřednictvím udržitelného a integrovaného hospodaření s vodními zdroji a systémy, jakož i účinnějšího využívání a recyklace vody.

2. Strany usilují o zajištění náležitého a spravedlivého přístupu k sanitárním službám, včetně nakládání s odpady a podpory hygieny pro všechny, se zvláštním zřetelem na potřeby žen a dívek a osob ve zranitelné situaci.

3. Strany uznávají, že přiměřené, bezpečné a cenově dostupné bydlení má transformační dopad na zranitelná a marginalizovaná společenství a má významné dopady na zdraví lidí a sociálně-ekonomický rozvoj jejich společenství. Strany usilují o zajištění přístupu k přiměřenému, bezpečnému a cenově dostupnému bydlení pro všechny rozvojem politik, strategií, plánování a stavebních předpisů a modernizací chudinských čtvrtí.

4. Strany podporují přístup k cenově dostupné, spolehlivé, udržitelné a moderní energii pro všechny a zavedené energetické systémy, které podporují mimo jiné odvětví vodohospodářství, sanitárních služeb a bydlení.

Kapitola 2

Nerovnost a sociální soudržnost

Článek 32

Sociální soudržnost a ochrana

1. Strany usilují o posílení sociální soudržnosti postupným dosahováním větší rovnosti a sociální inkluzivnosti a zajišťováním toho, aby lidský a sociální rozvoj postupoval souběžně s hospodářským rozvojem a aby nikdo nezůstal opomenut. Zvláštní pozornost se věnuje osobám ve znevýhodněném, zranitelném a marginalizovaném postavení, včetně starších osob a sirotků, v souladu se zásadami solidarity a nediskriminace. Podporují zejména:

a) hospodářské politiky, jejichž cílem je vytvořit otevřenější společnost umožňující lepší rozdělení příjmů a vytvořených hodnot;

b) spravedlivé a řádné fiskální a mzdové politiky, které umožňují lepší přerozdělování bohatství, zajišťují odpovídající úroveň sociálních výdajů a omezují neformální ekonomiku;

c) účinné sociální politiky a spravedlivý přístup k sociálním službám, sociální pomoci a zabezpečení a spravedlnosti a

d) politiky zaměstnanosti, jejichž cílem je zajistit plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny, včetně mladých lidí a osob se zdravotním postižením, a dosáhnout stejné odměny za stejnou práci.

2. Strany podporují rozvoj a provádění politik a systémů sociální ochrany a bezpečnosti s cílem vymýtit chudobu a posílit sociální soudržnost. Uznávají transformační úlohu politik a systémů sociální ochrany ve společnostech, podporují rovnost, sociální začlenění a dialog se sociálními partnery a posilují inkluzivní a spravedlivý hospodářský růst. Zavazují se k budování progresivně univerzálních systémů sociální ochrany, které jsou pod kontrolou státu, včetně stanovení minimální úrovně sociální ochrany.

3. Strany podporují práva zdravotně postižených osob za účelem zajištění jejich úplného začlenění do společnosti a jejich rovné účasti na trhu práce při zohlednění jejich specifických potřeb. Strany přijímají konkrétní kroky za účelem podpisu, ratifikace a úplného provedení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, podepsané v New Yorku dne 13. prosince 2006.

Článek 33

Důstojná práce

1. Strany opětovně potvrzují svůj závazek dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a důstojné práce pro všechny ženy a muže, včetně mladých lidí a osob se zdravotním postižením. Za tímto účelem podporují agendu důstojné práce stanovenou v Deklaraci Mezinárodní organizace práce (MOP) o sociální spravedlnosti pro spravedlivou globalizaci z roku 2008.

2. Strany opětovně potvrzují své povinnosti členů MOP a své závazky podle Deklarace MOP o základních principech a právech v práci a jejího následného dokumentu. Opětovně potvrzují svůj závazek v oblasti sociálního dialogu a podpory a účinného provádění mezinárodně uznávaných základních pracovních norem definovaných v příslušných úmluvách a protokolech MOP týkajících se svobody sdružování a právu na kolektivní vyjednávání, zrušení nucené práce a ukončení moderního otroctví a obchodování s lidmi, odstranění dětské práce a přednostně jejích nejhorších forem, minimálního věku pro výkon práce, rovnosti v odměňování a nediskriminace v oblasti zaměstnání. Vyvíjejí trvalé a soustavné úsilí o ratifikaci těchto úmluv a protokolů nebo v příslušných případech o přistoupení k nim, pokud tak dosud neučinily.

3. Strany podporují bezpečné a zabezpečené pracovní prostředí pro všechny pracující. Přijímají a provádějí opatření a politiky týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve formální i neformální ekonomice a usilují o vytvoření a udržování účinného systému inspekce práce v souladu s mezinárodními pracovními normami definovanými MOP.

Kapitola 3

Populace a rozvoj

Článek 34

Demografické údaje

1. Strany uznávají, že demografický růst a demografické změny mohou mít významný dopad na přínosy rozvoje a hospodářský pokrok, a spolupracují na integrovaném přístupu, který minimalizuje problémy a maximalizuje přínosy demografické dividendy. Za tímto účelem usilují o vytvoření, podporu, zachování a udržování strukturálních reforem a transformací v hospodářských a sociálních systémech s cílem vytvořit důstojné příležitosti ke vzdělávání, zaměstnanosti a obživě pro nové mladé obyvatelstvo.

2. Strany podporují inkluzivní procesy politického dialogu a začleňují demografické trendy a prognózy do všech politik s cílem posilovat a podporovat plnou a aktivní účast dětí a mladých lidí ve společnosti a posilovat postavení starších osob, zabezpečovat jejich potřeby a umožnit jejich aktivní zapojení.

3. Strany posilují inkluzivní a udržitelnou urbanizaci prostřednictvím účinné správy a plánování měst s cílem minimalizovat veškeré nepříznivé dopady na životní prostředí a řešit jakékoli další negativní sociální a hospodářské následky způsobené rychlým růstem počtu obyvatel v městských oblastech. Pracují na účinném řešení výzev a příležitostí, které představuje rychlá urbanizace, mimo jiné prostřednictvím vnitrostátních městských politik, participativního integrovaného plánování městské výstavby, poskytování komunálních služeb, včetně nakládání s odpady a financování rozvoje měst a infrastruktury, s cílem vytvořit odolná města vhodná pro život.

Článek 35

Mládež

1. Strany se dohodly, že budou podporovat aktivní účast mladých lidí ve společnosti, včetně účasti na vytváření, provádění a sledování politik, které se jich týkají. To zahrnuje:

a) podporu při získávání znalostí, dovedností a schopností, jež umožňují plně se zapojit do společnosti, včetně dovedností důležitých pro trh práce, prostřednictvím vzdělávání, odborné a technické přípravy a přístupu k digitálním technologiím;

b) vytváření důstojných pracovních příležitostí, mimo jiné prostřednictvím podpory podnikání mladých lidí, a

c) podporu posilování postavení mládeže a odpovědného občanství otevíráním prostoru pro aktivní účast mládeže na politickém a kulturním životě a na budování a udržování míru, mimo jiné s ohledem na boj proti radikalizaci a násilnému extremismu.

2. Strany souhlasí s tím, že poskytnutí bezpečného a podnětného prostředí dětem představuje zásadní prvek při podpoře zdravé mladé populace schopné dosáhnout svého plného potenciálu, včetně jeho fyzického, psychologického, sociálního a hospodářského rozměru. Usilují o zajištění toho, aby byla uznávány a naplňovány práva a potřeby dívek a chlapců od narození a raného dětství až po dospívání a jejich přechod k dospělosti. Usilují o zlepšení ochrany dětí a jejich účasti na rozhodnutích, která se jich týkají.

Článek 36

Rovnost mužů a žen a posílení postavení žen a dívek

1. Strany uznávají, že rovnost žen a mužů a posílení ekonomického postavení žen jsou nezbytným předpokladem dosažení spravedlivého udržitelného rozvoje a inkluzivního růstu. Provádějí reformy, mimo jiné vytvářením a konsolidací právních rámců, aby poskytly ženám stejná práva k hospodářským a finančním zdrojům, jakož i přístup k půdě a přírodním zdrojům, jejich vlastnictví a kontrole nad nimi a k dědictví a k jiným formám majetku. Přijímají opatření ke zvýšení plné a účinné účasti žen na politickém životě.

Vedle rovného přístupu k zaměstnání a důstojných pracovních podmínek podporují strany uznávání neplacené péče a domácí práce pomocí poskytování veřejných služeb, infrastruktury a politik sociální ochrany a prosazování sdílené odpovědnosti v domácnosti a rodině jako celku.

2. Strany se zavazují usilovat o plné a účinné provádění Pekingské deklarace a akční platformy a akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, jakož i závěrů příslušných hodnotících konferencí, a zavazují se v této souvislosti dodržovat závazek ohledně sexuálního a reprodukčního zdraví a souvisejících práv.

3. Strany uznávají, že péče o menstruační zdraví je důležitá pro zdraví, důstojnost, mobilitu a pohodu žen a dívek, a proto se dohodly na tom, že budou podporovat náležitá a vhodná podpůrná opatření.

Kapitola 4

Kultura

Článek 37

Kultura a udržitelný rozvoj

1. Strany znovu potvrzují, že kultura je klíčovým prvkem udržitelného rozvoje a nedílnou součástí jeho sociálního, hospodářského a environmentálního rozměru. Zavazují se k tomu, že začlení do svých rozvojových politik a strategií i kulturní hledisko s přihlédnutím ke kulturním zvláštnostem, místním znalostním systémům a znalostním systémům původního obyvatelstva.

2. Strany posilují příspěvek kulturních činitelů k udržitelnému rozvoji prostřednictvím jejich zapojení do posíleného dialogu, odborných sítí a partnerství více zúčastněných stran.

Článek 38

Kulturní rozmanitost a vzájemné porozumění

1. Strany uznávají, že všechny lidské bytosti mají právo svobodně se podílet na kulturním životě společenství v souladu se Všeobecnou deklarací lidských práv, a zavazují se chránit a zachovávat kulturní práva a svobodu uměleckého projevu.

2. Strany se dohodly, že budou podporovat vizi lidského a sociálního rozvoje, která zahrnuje dialog mezi kulturami, a uznávání kulturní rozmanitosti jako společného dědictví lidstva. Zavazují se posilovat vzájemné porozumění a znalosti o svých kulturách při náležitém zohlednění rozmanitosti, univerzálních hodnot a lidských práv podporou kulturního rozměru ve vzdělávání, jakož i kulturních výměn a společných iniciativ zaměřených na podporu mezikulturního dialogu.

3. Strany uznávají úlohu kultury při zachování míru a národní soudržnosti. Prohlašují, že respektování rozmanitosti kultur, tolerance, dialog a spolupráce v ovzduší vzájemné důvěry a porozumění jsou klíčem k nastolení a udržení míru a bezpečnosti a v procesech usmiřování, jakož i k obnovení kolektivní paměti a sociálních vazeb mezi společenstvími. Posilují úlohu kultury při budování odolnosti a při dosahování udržitelného oživení a obnovy po krizi, zejména v oblasti rozvoje měst.

Článek 39

Kulturní dědictví a kreativní odvětví

1. Strany podporují uznávání dědictví jako sjednocujícího faktoru, který může odrážet různé identity a odkazy a zároveň podporovat vytváření společných hodnot. Usilují o ochranu, zachování a rozvoj hmotného i nehmotného kulturního dědictví a péči o ně v souladu s mezinárodními normami a úmluvami jako o prostředek sociální soudržnosti, tvořivosti a inovací.

2. Strany se shodují na tom, že kulturní a kreativní odvětví, včetně současného umění, jsou ústředním bodem inkluzivního hospodářského růstu, diverzifikace a vytváření pracovních příležitostí. Za tímto účelem podporují kulturní podnikání a dlouhodobý rozvoj kulturních a kreativních odvětví.

3. Strany přijímají v souladu s platným mezinárodním právem opatření vedoucí k předcházení nedovolenému dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků a k boji proti nim. Podporují ochranu, budování kapacit a spolupráci mezi odborníky na kulturní dědictví, zdrojovými společenstvími a kulturními institucemi a usilují o mezinárodní spolupráci a nepřetržitý dialog za účelem podpory přístupu ke kulturnímu dědictví.

HLAVA IV

Inkluzivní, udržitelný hospodářský růst a rozvoj

Článek 40

1. Strany uznávají význam posilování svých hospodářských vztahů ve společném zájmu a ke vzájemnému prospěchu s cílem dosáhnout strukturální hospodářské transformace prostřednictvím inkluzivního, udržitelného hospodářského růstu a rozvoje v souladu s cíli udržitelného rozvoje OSN a s ohledem na konkrétní úroveň svého rozvoje. Sledují integrované strategie, které zahrnují hospodářský, sociální a environmentální rozměr udržitelného rozvoje. Přijímají vhodná opatření k vytváření důstojných pracovních míst pro všechny a podporují přechod na hospodářství s nízkými emisemi a účinným využíváním zdrojů. Podporují posílení sociálně-ekonomického postavení marginalizovaných skupin, žen a mládeže.

2. Strany podporují rozvoj soukromého sektoru a získávají a udržují domácí a zahraniční investice, včetně investic ze své diaspory. Podporují obchod a spolupráci v oblasti vědy, technologií, inovací a výzkumu s cílem vytvářet silná, konkurenceschopná a diverzifikovaná hospodářství, prohloubit regionální integraci a podpořit začlenění hospodářství členů OAKTS do regionálních a globálních hodnotových řetězců. Usilují o zlepšení makroekonomické a finanční stability s cílem generovat vyšší investice a posilovat udržitelný hospodářský růst. Dohodly se na posilování výrobních a regulačních kapacit, posilování podnikání a podpoře výroby a industrializace se zaměřením na inovace a přidanou hodnotu v odvětví výroby a služeb. Strany spolupracují na posilování kapacit s cílem usnadnit strukturální hospodářskou transformaci a posílit udržitelný obchod.

3. Strany podporují dialog mezi veřejným a soukromým sektorem zaměřený na otázky, které pozitivně ovlivňují jejich úsilí o hospodářskou transformaci a udržitelný hospodářský růst, spolupracují se všemi příslušnými zúčastněnými stranami a zajišťují dodržování a ochranu lidských práv a základních pracovních norem.

Kapitola 1

Investice

Článek 41

Mobilizace udržitelných a odpovědných investic

1. Strany se zavazují mobilizovat udržitelné a odpovědné investice s cílem posilovat inkluzivní a udržitelný hospodářský růst a rozvoj. Za tímto účelem vytvářejí příznivé investiční prostředí, které přitahuje domácí i zahraniční investice, včetně investic z jejich diaspory, a zachovává si právo na regulaci prostřednictvím transparentních, předvídatelných a účinných regulačních, správních a politických rámců.

2. Strany se dohodly, že budou podporovat nezbytné hospodářské a institucionální reformy a politiky, které jsou součástí celkové rozvojové strategie dané země a které jsou soudržné a synergické na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni, s cílem vytvořit prostředí příznivé pro udržitelné investice a usnadnit rozvoj dynamického, životaschopného a konkurenceschopného soukromého sektoru.

3. Strany spolupracují na vytváření zdravých finančních systémů s cílem mobilizovat investice do udržitelných projektů. Přijímají opatření na podporu investic zvyšováním přístupu k financování prostřednictvím technické pomoci, grantů, záruk a inovativních finančních nástrojů s cílem zmírňovat riziko, posilovat důvěru investorů a využívat soukromé i veřejné zdroje financování. Přitom zohledňují rovněž potřebu řešit selhání trhu nebo suboptimální investiční situace a zároveň zajišťovat adicionalitu investic, které by se bez těchto podpůrných opatření neuskutečnily. Zvláštní pozornost věnují prioritním odvětvím uvedeným v čl. 44 odst. 6.

4. Strany se dohodly, že budou zlepšovat regulační prostředí, jakož i kvalitu, dostupnost a přístupnost finančních i nefinančních služeb s cílem podpořit rozvoj mikropodniků a malých a středních podniků v souvislosti s mobilizací domácích investic.

5. Strany chápou a uznávají význam odpovědného investování příslušných aktérů jako prostředku k dosažení dlouhodobě udržitelné hospodářské, sociální a environmentální hodnoty. Na podporu tohoto cíle proto prosazují postupy sociální odpovědnosti podniků a odpovědné chování podniků, včetně mezinárodně uznávaných prováděcích pokynů, standardů a použitelných nástrojů, které poskytují investorům, vládám a dalším aktérům pokyny k provádění sociální odpovědnosti podniků a odpovědného chování podniků jako doplňku k vnitrostátním právním předpisům a jiným použitelným právním předpisům.

Článek 42

Usnadňování a ochrana investic

1. Strany se dohodly usnadňovat investice prostřednictvím právních předpisů, nařízení a politik zaměřených na snižování regulačních a administrativních překážek, zvyšování transparentnosti a předcházení škodlivé hospodářské soutěži v oblasti investic. Dohodly se, že tato opatření se vypracují transparentním způsobem a zpřístupní veřejnosti s cílem podpořit dialog veřejného a soukromého sektoru a poskytnout všem zúčastněným stranám příležitost k zapojení.

2. Strany spolupracují na podpoře účinného využívání digitálních nástrojů k usnadnění investic.

3. Strany se v souladu se svými strategiemi shodují na důležitosti poskytování právní jistoty a odpovídající ochrany provedených investic, s nimiž se zachází nediskriminačním způsobem, jenž zahrnuje účinné mechanismy prevence a řešení sporů. V tomto ohledu znovu potvrzují význam uzavírání mezinárodních investičních dohod, které plně zachovávají jejich svrchované právo na regulaci investic pro legitimní účely veřejné politiky.

4. Strany posilují schopnost příslušných veřejných a soukromých institucí účinně podporovat a usnadňovat investice, předcházet sporům souvisejícím s investicemi a řešit je.

Kapitola 2

Hospodářský růst, diverzifikace a industrialzice

Článek 43

Inkluzivní a udržitelný růst

1. Strany se shodují na důležitosti hospodářské transformace, rozvoje soukromého sektoru a průmyslového pokroku pro inkluzivní a udržitelný růst. Podporují plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny prostřednictvím zvýšené konkurenceschopnosti, diverzifikace, digitalizace, inovací, přístupu k financím, přidané hodnoty v odvětví výroby a služeb a vazeb mezi jednotlivými odvětvími. Obzvláštní pozornost věnují místním mikropodnikům a malým a středním podnikům a formalizaci neformálních hospodářských činností.

2. Strany podporují přechod na hospodářství s nízkými emisemi a účinným využíváním zdrojů. Podporují přístupy udržitelné spotřeby a výroby, nakládání s odpady a chemickými látkami šetrné k životnímu prostředí a opatření snižující všechny formy znečištění. Strany se shodují na tom, že dobře řízená urbanizace je klíčovým prvkem při prosazování udržitelného hospodářského rozvoje. Spolupracují proto na účinném řešení výzev a příležitostí, které představuje rychlá urbanizace, a podporují rozvoj měst a infrastruktury a účinné propojování měst a venkova.

3. Strany se dohodly, že budou spolupracovat v oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí, zejména s cílem podpořit hospodářské a sociální začlenění a posílit postavení žen, mládeže a nejchudších a nejzranitelnějších osob. Dále se dohodly, že zajistí dodržování pracovních a sociálních norem zakotvených v úmluvách a protokolech MOP a zajistí přístup ke spravedlnosti ve spravedlivém řízení, včetně vhodných a účinných opravných prostředků.

Článek 44

Hospodářská transformace a industrializace

1. Strany posilují spolupráci v oblasti hospodářské transformace, včetně industrializace. Podporují přechod od závislosti na komoditách k diverzifikovaným ekonomikám a podporují zušlechťování přírodních zdrojů, vytváření přidané hodnoty a začleňování do regionálních a globálních hodnotových řetězců. Shodují se na důležitosti úlohy, kterou při hospodářské transformaci a industrializaci hraje odvětví služeb.

2. Strany spolupracují na podpoře rozvoje výrobních kapacit, zvyšování produktivity, diverzifikace a konkurence-schopnosti. Usilují o překonání omezení na straně nabídky, mimo jiné podporou a zlepšováním technologických inovací a jejich šířením, zlepšováním podnikatelského a investičního klimatu, posilováním regulačních kapacit, makroekonomickou stabilitou, jakož i rozvojem účinných kapitálových trhů a zdravých finančních systémů umožňujících lepší přístup k financování, zejména pro soukromý sektor. Za tímto účelem potvrzují význam digitalizace hospodářství pro urychlování rozvoje výrobních kapacit. Důraz je kladen na odvětví s vysokou přidanou hodnotou a vysokým potenciálem pro vytváření důstojných pracovních míst.

3. Strany se zavazují ke zlepšení makroekonomické a finanční stability prováděním zdravých a transparentních fiskálních a měnových politik na podporu hospodářských a strukturálních reforem s cílem vytvářet prostředí pro zvýšení investic a podporovat rozvoj soukromého sektoru. Strany dále uznávají význam nezávislosti centrálních bank při stanovování jejich politických cílů a při provádění měnových politik. Dále se dohodly na vzájemném udržování dialogu a výměně informací mezi svými orgány podle potřeby s cílem zlepšit pochopení základů ekonomik jednotlivých stran.

4. Strany zintenzivňují úsilí v oblasti technického a odborného vzdělávání a přípravy, jakož i výzkumu a inovací a účinněji propojují tato opatření s příležitostmi a potřebami v oblasti dovedností na trhu práce. Spolupracují při vzájemném využívání zkušeností, mimo jiné při rozvoji výrobních kapacit, prostřednictvím rozvoje dovedností a podpory přenosu technologií a posilování vazeb mezi podniky členů OAKTS a strany EU s důrazem na mikropodniky a malé a střední podniky.

5. Strany znovu potvrzují významnou úlohu infrastruktury při řešení omezení na straně nabídky a při rozvoji konkurenčních regionálních a subregionálních hodnotových řetězců prostřednictvím usnadňování účinného pohybu zboží, služeb a kapitálu. Spolupracují na rozvoji účinné a udržitelné infrastruktury, včetně letecké, pozemní a námořní dopravy, energetiky, vody a digitální konektivity, s náležitým zohledněním rozmanitých potřeb nejméně rozvinutých, vnitrozemských a ostrovních ekonomik. V souladu s tím spolupracují při mobilizaci veřejných a soukromých zdrojů, mimo jiné prostřednictvím investic do rozvoje infrastruktury.

6. Strany se na základě závazku usilovat o společný hospodářský růst dohodly, že budou spolupracovat mimo jiné v následujících oblastech, které jsou považovány za prioritní odvětví: zemědělství a zemědělské obchodní činnosti, hospodářská zvířata a kožedělný průmysl, modrá ekonomika, rybolov, hornictví a těžební průmysl, kulturní a tvůrčí odvětví, udržitelný cestovní ruch, udržitelná energetika, informační a komunikační technologie a doprava. Strany zdůrazňují významnou úlohu těchto odvětví při vytváření přidané hodnoty a důstojných pracovních míst, zvyšování výrobních kapacit a v celkovém úsilí o hospodářskou transformaci. V souladu s tím spolupracují při určování hybných sil růstu pro jednotlivá odvětví, při mobilizaci investic a při řešení omezení, která ohrožují vytváření zpětných a dopředných vazeb.

7. Strany podporují dialog, podněcují přenos dovedností a technologií, usilují o zlepšení hodnotových řetězců a posilují spolupráci při vzájemném obohacování zkušenostmi a šíření osvědčených postupů v odvětví zemědělství. Spolupracují rovněž při podpoře mechanismů a rámců pro zvyšování udržitelné a kvalitní zemědělské produkce.

Článek 45

Rozvoj soukromého sektoru

1. Strany uznávají význam rozvoje soukromého sektoru pro hospodářskou transformaci a vytváření pracovních míst a usilují o podporu podnikání a o rozvoj a zvyšování konkurenceschopnosti podniků. Zvláštní pozornost se věnuje mikropodnikům a malým a středním podnikům, včetně začínajících podniků, zejména prostřednictvím podpory právních, správních a institucionálních rámců, jež umožňují jejich úspěšnou integraci do udržitelných dodavatelských a hodnotových řetězců. Pozornost se věnuje rovněž neformálnímu sektoru a modernizaci neformálních hospodářských činností jejich přeměnou na formální, jakož i podpoře začleňování cílů souvisejících s udržitelností do obchodních modelů. Strany se dále dohodly, že budou podporovat rozvoj podnikání žen a mládeže v souvislosti s posílením jejich ekonomického postavení a podporou inkluzivního rozvoje. Potvrzují význam budování regionálních a vnitrostátních kapacit s cílem zlepšit konkurenceschopnost výroby využívající středně a vysoce vyspělé technologie.

2. Strany podporují dialog a spolupráci veřejného a soukromého sektoru, mimo jiné prostřednictvím podnikatelských fór soukromého sektoru. Posilují spolupráci za účelem vzájemného obohacování zkušenostmi a šíření osvědčených postupů, které podporují podnikání, podporují dialog mezi podniky a kontakty a podněcují přenos dovedností a technologií.

3. Strany se shodují na potřebě stanovit strategie a vytvořit lepší politiky finančního začleňování a příslušné právní předpisy a zlepšit přístup k financování a k finančním a nefinančním službám, mimo jiné prostřednictvím inovativních mechanismů financování, se zvláštním důrazem na poskytování cenově dostupných úvěrů rodinným zemědělským hospodářstvím a drobným zemědělcům, mikropodnikům a malým a středním podnikům, ženám a mladým podnikatelům.

4. Strany uznávají, že veřejné i soukromé zdroje financování hrají klíčovou úlohu jak při podpoře rozvoje soukromého sektoru, zejména prostřednictvím nástrojů a mechanismů, jako jsou například partnerství veřejného a soukromého sektoru a kombinované financování, tak při stimulaci investic v příslušných odvětvích, včetně rozvoje infrastruktury. V souladu s tím spolupracují při vytváření transparentních a předvídatelných rámců a strategií pro využívání partnerství veřejného a soukromého sektoru, včetně posilování institucionálních schopností vyjednávat, provádět a sledovat projekty v rámci dohody o takovém partnerství.

Kapitola 3

Věda, technologie, inovace a výzkum

Článek 46

Věda, technologie a inovace

1. Strany uznávají úlohu vědy, technologií a inovací při rozšiřování hranic znalostí, při urychlování transformace a skokovém pokroku k udržitelnému rozvoji prostřednictvím hospodářské transformace a posilování hodnotového řetězce a vazeb mezi podniky, při posilování rozvoje znalostí a postavení lidí, zejména žen a mládeže, a při podpoře rozhodujících činitelů a tvůrců politik ve snaze o udržitelný rozvoj.

2. Strany usilují o rozvoj znalostních společností. Dohodly se, že budou investovat do lidského kapitálu, podporovat přijímání soudržných a komplexních politických a regulačních rámců a rozvíjet propojitelnost infrastruktury a digitální nástroje.

3. Strany posilují oboustranně prospěšnou spolupráci, stavějí na stávajících mechanismech a zároveň zkoumají nové možnosti financování vědy, technologie a inovací s výhradou vhodné a účinné ochrany práv duševního vlastnictví. Podporují znalosti původního obyvatelstva a tradiční a místní znalosti jako nástroj k překlenutí nedostatků ve znalostech a technologiích v příslušných odvětvích.

4. Strany podporují investice do vytváření, šíření a přenosu nových technologií se zvláštním důrazem na čisté a inovativní technologie, které chrání životní prostředí. Podporují obnovitelnou energii a spolupracují na rozvoji výrobní a regulační kapacity.

5. Strany řeší možný dopad technologií na společnost a problémy související s kybernetickou bezpečností, zajišťují ochranu osobních údajů a zohledňují účinky přelomových technologií, včetně umělé inteligence a robotiky.

6. Strany uznávají úlohu vesmíru jako faktoru, jenž umožňuje využívat sociálních a ekonomických přínosů, mimo jiné v oblasti životního prostředí, změny klimatu, správy oceánů, dopravy, energetiky, zemědělství, těžby a lesnictví. Spolupracují ve věcech společného zájmu v civilních činnostech v kosmickém prostoru, jako jsou vesmírný výzkum, aplikace a služby globálních navigačních družicových systémů, vývoj systémů s družicovým rozšířením a využívání aplikací a služeb pozorování Země a věd o Zemi.

Článek 47

Výzkum a vývoj

1. Strany se shodují na tom, že výzkum a vývoj má zásadní význam pro vytvoření hospodářské prosperity a příležitostí pro důstojnou práci a může zásadním způsobem přispět k dosahování cílů této dohody.

2. Strany podporují tvorbu a šíření nových poznatků s přihlédnutím k jejich možným dopadům, včetně škodlivých účinků na životní prostředí a společnost. Podporují zlepšování dovedností s cílem udržet krok s technologickým pokrokem a inovacemi a podporují mobilitu a odbornou přípravu výzkumných pracovníků. Podporují partnerství mezi průmyslem, akademickou obcí a veřejným sektorem, jakož i činnosti soukromého sektoru zaměřené na shromažďování znalostí a testování nápadů, aby byly vyráběny nové produkty se skutečným obchodním potenciálem, přičemž zvláštní pozornost věnují ženám a mládeži v úloze inovátorů.

3. Strany podporují investice do výzkumu a vývoje, zejména do segmentů hodnotových řetězců s vysokou přidanou hodnotou, a usilují o řešení společenských výzev, zejména v oblasti životního prostředí, změny klimatu, energetiky, bezpečnosti potravin, potravinového zabezpečení a zdraví.

Článek 48

Informačních a komunikační technologie a digitální ekonomika

1. Strany spolupracují na zmenšování digitální propasti podporou spolupráce v oblasti rozvoje digitální společnosti ve prospěch občanů a podniků prostřednictvím dostupnosti digitálních technologií, včetně informačních a komunikačních technologií přizpůsobených místním okolnostem. Strany podporují opatření, která umožňují snadný přístup k těmto technologiím, mimo jiné prostřednictvím využívání cenově dostupných a obnovitelných zdrojů energie a rozvoje a přesunu nízkonákladových bezdrátových sítí. Usilují také o větší doplňkovost a harmonizaci komunikačních systémů a jejich přizpůsobení novým technologiím.

2. Strany se shodují na ústřední úloze digitální ekonomiky jako zesilovače a urychlovače změny, která může být motorem významné hospodářské diverzifikace, vytvářet pracovní místa a umožňovat skokový růst. Dohodly se na dosažení pokroku v oblasti digitalizace s ústředním cílem omezit transakční náklady a snížit informační asymetrii za účelem zvýšení produktivity a udržitelnosti.

3. Strany podporují digitální podnikání, zejména žen a mládeže, a digitální transformaci mikropodniků a malých a středních podniků. Podporují rozvoj elektronického obchodu s cílem přepracovat dodavatelské řetězce a rozšířit trhy a podporují rozšiřování elektronického bankovnictví, včetně snižování nákladů na remitence, a zavádění řešení v oblasti elektronické správy.

4. Strany spolupracují při vytváření a řízení politik ochrany soukromí a údajů a podporují opatření usnadňující toky údajů a regulační rámec na podporu výroby, prodeje a dodávek digitálních produktů a poskytování digitálních služeb.

Kapitola 4

Obchodní spolupráce

Článek 49

Obchod a udržitelný rozvoj

1. Strany uznávají, že sociální a hospodářský rozvoj a ochrana životního prostředí jsou na sobě vzájemně závislé a navzájem se posilují. Opětovně potvrzují svůj závazek, že budou s náležitým ohledem na svou úroveň rozvoje posilovat začleňování udržitelného rozvoje, který spočívá v hospodářském rozvoji, sociálním rozvoji a ochraně životního prostředí, do všech aspektů svých obchodních vztahů s cílem podpořit udržitelný růst. Za tímto účelem strany ve svých obchodních vztazích podporují vysokou úroveň ochrany životního prostředí, sociální oblasti a práce, zejména závazky uvedené v článku 54, v kapitolách 1 až 3 hlavy V a v kapitole 2 hlavy III této části za účelem dosažení dohodnutých cílů udržitelného rozvoje OSN v rámci Agendy 2030. Strany se dále shodují na tom, že by environmentální a sociální opatření neměla být využívána k ochranářským účelům.

2. Strany souhlasí s tím, že není náležité podporovat obchod a investice snížením nebo nabízením snížení úrovně domácí ochrany, kterou poskytují jejich předpisy v oblasti ochrany životního prostředí nebo pracovněprávní předpisy, či jejich prosazování.

3. Strany vzájemně uznávají svá práva určovat cíle a priority politiky udržitelného rozvoje a stanovit si vlastní úroveň domácí ochrany v sociální, pracovní a environmentální oblasti, včetně změny klimatu, tak, jak to uznají za vhodné, za předpokladu, že přijaté právní předpisy a politiky nejsou v rozporu s jejich závazky dodržovat mezinárodně uznávané standardy ochrany a příslušné dohody.

4. Strany podporují obchod s produkty získanými na základě udržitelného řízení, zachovávání a účinného využívání přírodních zdrojů. Strany rovněž spolupracují na podpoře obchodu a investic do zboží a služeb, které mají obzvláštní význam pro zmírňování změny klimatu, včetně výrobků vyráběných nízkouhlíkovými technologiemi a recyklovaných výrobků, obnovitelné energie a energeticky účinných výrobků a služeb, v souladu se svými mezinárodními závazky.

5. Strany spolupracují na podpoře soudržnosti a vzájemné pomoci mezi obchodními, pracovními a environmentálními politikami a posilují dialog a výměnu informací a osvědčených postupů v oblasti obchodních aspektů udržitelného rozvoje, a to i za účasti relevantních zúčastněných stran. V této souvislosti se dále dohodly, že budou spolupracovat na podpoře postupů sociální odpovědnosti podniků a odpovědného chování podniků, včetně mezinárodně uznávaných pokynů, norem a použitelných nástrojů, začleňováním těchto postupů do obchodních a podnikatelských činností. Kromě toho je cílem spolupráce řešení výzev a příležitostí, které představují obchodní aspekty soukromých a veřejných dobrovolných koncepcí záruk udržitelnosti související mimo jiné s prací, s životním prostředím, se zachováním biologické rozmanitosti, s udržitelným využíváním lesních zdrojů a hospodařením s nimi, s udržitelnými rybolovnými postupy a s obchodem s udržitelně řízenými produkty rybolovu.

6. Strany se dohodly, že budou ve vhodných případech udržovat nebo zavádět systémy na podporu a sledování účinného provádění mezinárodně uznávaných sociálních, pracovních a environmentálních norem a příslušných dohod v rámci svých obchodních vztahů, mimo jiné posilováním institucionálních kapacit pro přijímání a prosazování příslušných právních předpisů.

Článek 50

Obchodní ujednání

1. Strany uznávají, že je důležité navázat na výsledky dohody z Cotonou v souvislosti s jejich obchodními vztahy. Zdůrazňují význam obchodu ve svých celkových vztazích a zavazují se podporovat intenzifikaci a diverzifikaci obchodních toků ke vzájemnému prospěchu, zejména za účelem začlenění ekonomik členů OAKTS do regionálních a globálních hodnotových řetězců.

2. Strany se dohodly, že obchodní spolupráce se povede v souladu s mnohostranným obchodním systémem založeným na pravidlech s cílem posílit volný, spravedlivý a otevřený obchod za účelem dosažení udržitelného růstu a rozvoje, zejména u členů OAKTS. Za tímto účelem musí být spolupráce v souladu se závazky, které obě strany přijaly v rámci Světové obchodní organizace (WTO), včetně ustanovení týkajících se zvláštního a rozdílného zacházení.

3. Strany uznávají význam uzavírání obchodních ujednání s cílem dosahovat větších obchodních příležitostí a podporovat svou účinnou integraci do světového hospodářství. Strany uznávají vzájemné právo uzavírat regionální nebo mnohostranná ujednání o snížení nebo odstranění necelních opatření ovlivňujících obchod se zbožím a službami. Strany dále usilují o omezení možných negativních dopadů svých obchodních ujednání se třetími stranami na konkurenční postavení, které jednotlivé strany mají na domácích trzích ostatních stran.

4. Strany berou v úvahu potřebu vycházet ze svých stávajících preferenčních režimů a dohod o hospodářském partnerství jakožto z nástrojů své obchodní spolupráce a uznávají, že účelem posílení spolupráce je především podpora konkrétního provádění těchto stávajících nástrojů.

5. Strany se dále shodují na tom, že rámec dohod o hospodářském partnerství je inkluzivní a zohledňuje různorodost situací u členů a v regionech OAKTS v různých fázích procesu uzavírání dohod o hospodářském partnerství a při různé úrovni rozvoje členů OAKTS. Signatáři dohod o hospodářském partnerství znovu potvrzují své závazky přijmout veškerá nezbytná opatření k zajištění jejich plného provádění, které by mělo přispět k jejich hospodářskému růstu a rozvoji a zároveň k prohloubení procesů regionální integrace v Africe, Karibiku a Tichomoří (AKT). Strany uznávají význam rozšíření oblasti působnosti dohod o hospodářském partnerství a podpory přistoupení nových členských států. Strany se dohodly, že na vhodných úrovních zachovají nebo zavedou ujednání mezi AKT a EU s cílem sledovat provádění dohod o hospodářském partnerství a posoudit jejich dopad na rozvoj ekonomik členů OAKTS napříč regiony AKT a na procesy jejich regionální integrace.

6. Strany příslušných dohod o hospodářském partnerství se dohodly, že odkazy na ustanovení o vhodných opatřeních v dohodě z Cotonou, které jsou v nich obsaženy, se považují za odkazy na odpovídající ustanovení této dohody.

7. Strany se dále dohodly, že jejich spolupráce přispěje k zintenzivnění úsilí a procesů regionální integrace v Africe, Karibiku a Tichomoří a k další podpoře regionálního obchodu uvnitř AKT.

8. Strany zdůrazňují význam své aktivní účasti ve WTO stejně jako v jiných příslušných mezinárodních organizacích tím, že se stávají členy těchto organizací a úzce sledují jejich agendu a činnost. Strany souhlasí, že budou úzce spolupracovat při určování a prosazování svých společných zájmů v mezinárodní hospodářské a obchodní spolupráci, zejména ve WTO. V tomto kontextu se zvláštní pozornost věnuje zlepšení přístupu na trhy Evropské unie a ostatní trhy pro zboží a služby pocházející ze zemí, které jsou členy OAKTS.

9. Strany se rovněž shodují na významu pružnosti pravidel WTO za účelem zohlednění různých úrovní rozvoje zemí a regionů AKT i obtíží, se kterými se tyto země a regiony setkávají při plnění svých povinností. Proto se rovněž dohodly, že budou spolupracovat na rozvoji nezbytné a vhodné kapacity pro účinné provádění svých závazků vůči WTO. Strany rovněž uznávají inovativní přístup ke zvláštnímu a rozdílnému zacházení, který je nedílnou součástí Dohody WTO o usnadnění obchodu a který umožňuje nejméně rozvinutým zemím a rozvojovým zemím v plném rozsahu provádět závazky závislé na poskytování vyžadované obchodní podpory v souladu s jejich oznámeními o provádění v rámci uvedené dohody.

10. Strany uznávají, že je důležité posilovat dialog s cílem řešit otázky společného zájmu týkající se obchodu a záležitostí souvisejících s obchodem. Dohodly se, že budou podporovat zapojení občanské společnosti a soukromého sektoru do tohoto dialogu.

Článek 51

Obchod službami

1. Strany se shodují na tom, že obchod službami představuje silný motor pro růst a rozvoj jejich ekonomik, a znovu potvrzují svá příslušná práva a povinnosti podle Všeobecné dohody o obchodu službami (GATS).

2. Smluvní strany se zavazují spolupracovat v rámci obchodu službami a posilovat jej, zejména pokud jde o způsoby poskytování, které jsou předmětem jejich vývozních zájmů, včetně pohybu fyzických osob pro účely podnikání, a o odvětví, která považují za prioritní, například odvětví informačních a komunikačních technologií, cestovního ruchu, dopravy, služeb v oblasti ochrany životního prostředí, finančních a sportovních služeb, a podle potřeby o další prioritní odvětví.

3. Strany s přihlédnutím k čl. 39 odst. 2 spolupracují na posilování kapacity při poskytování služeb souvisejících s kulturními a kreativními odvětvími.

4. Strany spolupracují při řešení překážek obchodu službami s cílem usnadnit přístup na trhy a posílit obchod. Dále se dohodly, že posílí svou spolupráci s cílem podpořit rozvoj domácích regulačních rámců a kapacit, zlepšit schopnost poskytovatelů služeb dodržovat předpisy a normy strany EU a členů OAKTS na kontinentální, regionální, celostátní a nižší než celostátní úrovni a tam, kde je to vhodné, podpořit uzavírání dohod o vzájemném uznávání v určených odvětvích služeb společného zájmu uvedených v odstavci 2.

5. Strany uznávají význam nákladově efektivních a účinných služeb námořní dopravy jako hlavního druhu dopravy usnadňujícího obchod. Strany zvyšují konkurenceschopnost služeb námořní dopravy posilováním vzájemného propojení s cílem zlepšit bezpečný tok zboží a osob v námořní dopravě. Za tímto účelem spolupracují na příslušných fórech za účelem liberalizace námořní dopravy jako hlavního druhu dopravy s cílem usnadnit obchod. Umožňují přístup na trhy mezinárodní námořní dopravy a přístup k přístavům a službám v přístavech na nediskriminačním a obchodním základě. Strany spolupracují v úsilí o rozvoj a podporu nákladově efektivních a účinných služeb námořní dopravy v členech OAKTS s cílem zvýšit účast provozovatelů z členů OAKTS na službách mezinárodní námořní dopravy.

Článek 52

Oblasti související s obchodem

1. Strany uznávají rostoucí význam necelních opatření v obchodu vzhledem ke snižování celních překážek. Uznávají proto potřebu spolupráce s cílem sledovat a odstraňovat zbytečné překážky obchodu, a tím posilovat a usnadňovat obchod mezi stranou EU a členy OAKTS a mezi členy OAKTS navzájem. Strany se v tomto ohledu dohodly, že v případě potřeby zachovají nebo uzavřou ujednání s cílem řešit necelní opatření, která mohou negativně ovlivnit vývoz na trh druhé strany.

2. Strany se dohodly, že posílí svou spolupráci v oblasti normalizace a certifikace zboží s cílem předcházet zbytečným technickým překážkám obchodu v oblasti působnosti Dohody WTO o technických překážkách obchodu, identifikovat je a odstranit, a snaží se dále ji rozvíjet zvyšováním a posilováním transparentnosti. Strany se dále dohodly, že budou spolupracovat na vytvoření a posílení technických schopností a institucionální infrastruktury v záležitostech týkajících se technických překážek obchodu.

3. Strany znovu potvrzují práva každé strany přijímat nebo prosazovat sanitární a fytosanitární opatření nutná k ochraně života nebo zdraví lidí, zvířat nebo rostlin na svém území a zároveň zajistit, aby tato sanitární a fytosanitární opatření přijatá jednotlivými stranami nevytvářela zbytečné překážky obchodu v souladu s Dohodou WTO o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření. Za tímto účelem se strany dohodly, že posílí svou spolupráci při účinném provádění zásad a předpisů uvedené dohody při zohlednění úrovně rozvoje jednotlivých stran. V této souvislosti strany spolupracují na řešení sanitárních a fytosanitárních otázek, včetně řízení antimikrobiální rezistence, a otázek dobrých životních podmínek zvířat s cílem posílit kapacitu jednotlivých stran a zlepšit jejich přístup na trhy ostatních stran a zároveň zajistit odpovídající úroveň ochrany lidí, zvířat a rostlin.

4. Strany uznávají, že systém duševního vlastnictví má podporovat hospodářský, sociální a kulturní pokrok podněcováním tvůrčí práce a technologických inovací, zejména mezi stranou EU a regiony AKT, a současně přispívat k udržitelnějšímu a inkluzivnějšímu hospodářství. V této souvislosti strany znovu potvrzují význam ochrany a dodržování práv k duševnímu vlastnictví, jak je uvedeno v článku 7 Dohody WTO o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, které by měly přispět k podpoře technických inovací a k převodu a rozšiřování technologie, ke vzájemným výhodám výrobců a uživatelů technických znalostí způsobem přispívajícím k sociálnímu a ekonomickému blahobytu a k rovnováze práv a povinností. Strany uznávají potřebu chránit práva duševního vlastnictví, včetně autorského práva a práv s ním souvisejících, ochranných známek, zeměpisných označení, průmyslových vzorů, topografií integrovaných obvodů, odrůdových práv a patentů. Tato ochrana zahrnuje rovněž ochranu před nekalou soutěží a ochranu nezveřejněných informací. Strany v této souvislosti zdůrazňují význam dodržování Dohody WTO o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, podepsanép v Rio de Janeiru dne 5. června 1992, úmluv uvedených v části I zmíněné dohody a Úmluvy o biologické rozmanitosti a v souladu s úrovní rozvoje jednotlivých stran. Strany dále zdůrazňují význam spolupráce a technické pomoci v oblasti duševního vlastnictví pro opatření, postupy a nápravná opatření nezbytná k zajištění prosazování práv duševního vlastnictví s cílem dosáhnout účinné úrovně ochrany, zejména u členů OAKTS.

5. Strany se dohodly, že zavedení a provádění účinných a zdravých politik a pravidel hospodářské soutěže má zásadní význam pro zlepšení a zabezpečení prostředí příznivého pro investice, udržitelný proces industrializace a transparentnost přístupu k trhům. Zavazují se proto, že zavedou vnitrostátní nebo regionální pravidla a politiky s cílem účinně se vypořádat s obchodními postupy narušujícími hospodářskou soutěž, včetně subvencí souvisejících s hospodářskými činnostmi poskytovanými stranami, které mohou narušit řádné fungování trhů a negativně ovlivnit obchodní zájmy ostatních stran. Strany se zavazují zajistit rovné podmínky mezi soukromými a veřejnými účastníky trhu. Dohodly se rovněž, že zesílí spolupráci v této oblasti s cílem formulovat a podpořit účinné politiky hospodářské soutěže s příslušnými vnitrostátními a regionálními orgány, které postupně zajišťují účinné prosazování pravidel hospodářské soutěže. V této souvislosti se strany dohodly, že budou spolupracovat na vývoji odpovídajících kapacit s cílem vytvořit vhodný právní rámec pro ochranu hospodářské soutěže a její prosazování prostřednictvím vhodných agentur pro hospodářskou soutěž, zejména na území členů OAKTS.

6. Strany se dohodly, že zvýší spolupráci s cílem zajistit lepší fungování mezinárodních komoditních trhů a transparentnost trhů.

7. Strany uznávají důležitost transparentních veřejných zakázek, které podporují hospodářský rozvoj a industrializaci. Strany uznávají důležitost spolupráce s cílem posílit vzájemné pochopení svých systémů veřejných zakázek. Strany se zavazují dodržovat zásady transparentnosti, konkurenceschopnosti a předvídatelnosti systémů zadávání veřejných zakázek a spolupracovat na nich.

Článek 53

Usnadnění obchodu

Strany uznávají význam snižování obchodních nákladů pro dosažení inkluzivního a udržitelného růstu ve svých ekonomikách. Z tohoto důvodu spolupracují na zjednodušení dovozních, vývozních, tranzitních a jiných celních režimů, včetně digitalizace celních režimů a postupů celního odbavení, jakož i na zvyšování transparentnosti celních a obchodních předpisů a usnadňování legitimního obchodu, a to na základě svých závazků vyplývajících z Dohody WTO o usnadnění obchodu. V souladu s uvedenou dohodou vyžadují členové OAKTS přiměřenou a předvídatelnou technickou pomoc, aby mohli vybudovat své kapacity pro plné provádění této dohody. Strany se dále zavazují poskytovat tuto pomoc na základě potřeb provádění členů OAKTS oznámených v rámci Dohody WTO o usnadnění obchodu.

HLAVA V

Udržitelnost životního prostředí a změna klimatu

Článek 54

1. Strany se shodují na tom, že zhoršování stavu životního prostředí, neudržitelné využívání přírodních zdrojů a změna klimatu představují vážnou hrozbu pro dosažení udržitelného rozvoje a ohrožují životy, kvalitu života a životní podmínky současných i budoucích generací. V tomto ohledu znovu potvrzují potřebu vysoké úrovně ochrany životního prostředí a účinného zachování přírodních zdrojů a udržitelného hospodaření s nimi, včetně biologické rozmanitosti. Znovu potvrzují potřebu dohodnout se na ambiciózních opatřeních v oblasti řízení a snižování negativních dopadů změny klimatu a směřovat svá hospodářství k udržitelnému růstu s nízkými emisemi uhlíku a zároveň přispívat k vytváření důstojných pracovních míst pro všechny.

2. Strany začleňují udržitelnost životního prostředí, boj proti změně klimatu a úsilí o růst udržitelný z hlediska životního prostředí do všech politik, plánů a investic. Usilují o vybudování účinných aliancí v mezinárodním prostředí týkajících se relevantních otázek s cílem posunout globální opatření kupředu a zajistit konstruktivní spolupráci s místními orgány, občanskou společností i soukromým sektorem. Strany účinně provádějí mnohostranné environmentální dohody, jichž jsou stranami.

3. Strany usilují o budování a posilování odolnosti, zejména zranitelných populací, tváří v tvář výzvám souvisejícím s životním prostředím a změnou klimatu a s přírodními katastrofami i katastrofami způsobenými člověkem.

4. Strany při podpoře udržitelnosti životního prostředí a boji proti změně klimatu a přírodním katastrofám zohlední: i) zranitelnost malých ostrovních rozvojových států, nejméně rozvinutých zemí, vnitrozemských rozvojových zemí a obyvatel pobřežních oblastí, včetně jejich úsilí přizpůsobit se zejména hrozbě, kterou představuje změna klimatu a vyčerpání přírodních zdrojů; ii) vystavení zemí zhoršujícímu se suchu, záplavám, erozi pobřeží, nedostatku vody, znehodnocování půdy a lesů, úbytku biologické rozmanitosti, odlesňování a problémům souvisejícím s desertifikací a jejich zranitelnost vůči nim; iii) potřebu co nejvíce snížit, odvrátit a řešit ztráty a škody způsobené nepříznivými účinky změny klimatu, včetně událostí s pomalým nástupem, jako je vzestup hladiny moře; iv) vazby mezi strategiemi v oblasti změny klimatu a snižováním rizika katastrof, odolností a potravinovým zabezpečením; v) zásadní úlohu přírodních ekosystémů pro zajištění potravinového zabezpečení a výživy a pro boj proti změně klimatu; vi) spojitost mezi zhoršováním životního prostředí a změnou klimatu a vysídlováním a migrací a vii) negativní dopady změny klimatu a zhoršování životního prostředí na mír a bezpečnost.

Kapitola 1

Udržitelnost životního prostředí

Článek 55

Životní prostředí a přírodní zdroje

1. Strany usilují o zachování, ochranu, zlepšování a obnovu životního prostředí. Za tímto účelem podporují opatření na vnitrostátní, regionální a celosvětové úrovni, včetně oblastí vysoké hodnoty biologické rozmanitosti a ochrany přírodních ekosystémů, kvality ovzduší, kvality vody, nedostatku vody a sucha, nakládání s odpady, průmyslového znečištění a průmyslových rizik a nakládání s chemickými látkami.

2. Strany podporují zachování a využívání přírodních zdrojů a udržitelné hospodaření s nimi, včetně půdy, vody, lesů, biologické rozmanitosti a ekosystémů. Podporují opatření s cílem ukončit nedovolené obchodování s chráněnými druhy rostlin a živočichů a zabývají se jak poptávkou po nelegálních produktech z planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, tak jejich nabídkou. Podporují udržitelné řízení správy půdy, rybolovu a lesů.

3. Strany podporují právní nástroje, integrované strategie v oblasti životního prostředí a rozvoje a řádnou správu při začleňování otázek biologické rozmanitosti do všech relevantních odvětví s cílem zastavit ztrátu biologické rozmanitosti a udržet poskytování ekosystémových služeb. Strany podporují ekosystémové přístupy a přírodě blízká řešení za účelem dosažení environmentálních cílů. Uznávají význam ekosystémů a biologické rozmanitosti pro řešení změny klimatu a pro zachování a obnovu všech ekosystémů, včetně vodních a suchozemských ekosystémů. Rovněž zřizují, řídí a zlepšují správu chráněných oblastí.

4. Strany uznávají, že přírodní ekosystémy, zejména lesy, poskytují stanoviště pro zvířata a rostliny a hrají významnou úlohu při zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, při zachovávání biologické rozmanitosti a při prevenci desertifikace a znehodnocování půdy a boji proti nim. Strany rovněž uznávají, že lesy, mokřady a savany poskytují ochranu vody a půdy, chrání před přírodními riziky a poskytují další environmentální služby. S přihlédnutím k výše uvedenému strany podporují zachování a obnovu všech ekosystémů, včetně lesů.

5. Strany pokračují v boji proti desertifikaci, znehodnocování půdy a suchu a usilují o obnovu a rekultivaci znehodnocené krajiny a půdy s cílem dosáhnout udržitelného hospodaření s půdou a vytvořit prostředí neutrální z hlediska znehodnocování půdy. Snižují úbytek biologické rozmanitosti, vytvářejí pracovní příležitosti a pomáhají posilovat poskytování ekosystémových služeb a funkcí, mimo jiné zvyšováním připravenosti a odolnosti vůči riziku sucha, jakož i dalším snižováním rizik a dopadu písečných a prachových bouří.

6. Strany podporují náležitý a spravedlivý přístup a sdílení přínosů vyplývající z využívání genetických zdrojů a vhodného přístupu k těmto zdrojům, jak bylo dohodnuto na mezinárodní úrovni.

7. Strany podporují propagaci přístupů k oběhovému hospodářství a udržitelnou spotřebu a výrobní postupy a usilují o využití investičních příležitostí, které poskytují nejlepší dostupné čisté technologie.

Kapitola 2

Oceány, moře a mořské zdroje

Článek 56

Správa oceánů

1. Strany uznávají rostoucí zatížení způsobené člověkem a jeho kumulativní dopady na moře a oceány a uznávají, že moře a oceány představují vzájemně propojené společné bohatství, jehož zachování, ochrana a správa je sdílenou odpovědností vyžadující kolektivní a koordinovaná opatření zúčastněných stran. Strany znovu potvrzují univerzální a jednotný charakter Úmluvy OSN o mořském právu jako základu pro vnitrostátní, regionální a globální činnost a spolupráci v mořském a námořním odvětví.

2. Strany posilují správu oceánů a účinně se zabývají rostoucími tlaky na moře a oceány, které ohrožují odolnost mořských ekosystémů a jejich přispívání ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně.

3. Strany podporují a zlepšují ochranu a obnovu mořských ekosystémů a zachování a udržitelné řízení mořských zdrojů, a to i v oblastech mimo svou jurisdikci, s cílem dosáhnout zdravých a produktivních oceánů. Podporují udržitelné řízení rybolovu na vnitrostátní, regionální i celosvětové úrovni na základě spolupráce s příslušnými regionálními organizacemi pro řízení rybolovu a boje proti nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu. Strany podporují zachování ohrožených vodních druhů a opatření ke kontrole znečišťování moří a množství odpadu v moři a rovněž řeší dopady změny klimatu, včetně okyselování oceánů.

4. Strany podporují udržitelný rozvoj modré ekonomiky s cílem zajistit přispívání oceánů k potravinovému zabezpečení a výživě, zlepšování životních podmínek, vytváření pracovních příležitostí a zajišťování sociální spravedlnosti a dobrých kulturních podmínek pro současné i budoucí generace.

5. Strany podporují provádění politik a strategií modrého růstu s cílem podporovat integrovanou správu oceánů, která obnovuje, chrání a udržuje rozmanitost, produktivitu, odolnost, základní funkce a vnitřní hodnotu mořských ekosystémů.

6. Strany podporují dialog a spolupráci ohledně všech aspektů správy oceánů, včetně záležitostí souvisejících se změnou klimatu, zvyšováním hladiny moří a jeho možnými dopady a důsledky, těžbou na mořském dně, rybolovem, znečištěním moří a výzkumem a vývojem.

Kapitola 3

Změna klimatu

Článek 57

Klimatické závazky

1. Strany uznávají, že nepříznivé dopady změny klimatu a proměnlivost klimatu představují hrozbu pro životy a životní podmínky lidí. Potvrzují svůj závazek přijmout naléhavá opatření v oblasti předcházení změně klimatu, řešit její dopady a naléhavě a koordinovaně spolupracovat na mezinárodní, regionální, meziregionální a vnitrostátní úrovni s cílem posílit celosvětovou reakci na změnu klimatu.

2. Strany účinně provádějí Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu uzavřenou dne 9. května 1992 v New Yorku a Pařížskou dohodu.

3. Strany jsou odhodlány dosáhnout celkového cíle, kterým je udržet nárůst průměrné globální teploty na hodnotě výrazně nižší než 2 °C nad úrovní před průmyslovou revolucí, a usilovat o omezení nárůstu teploty na 1,5 °C nad úrovní před průmyslovou revolucí, zvýšit schopnost přizpůsobit se, snížit zranitelnost a posílit odolnost a uvést všechny investice a finanční toky do souladu s Pařížskou dohodou.

Článek 58

Opatření v oblasti klimatu

1. Strany se dohodly, že přijmou opatření v oblasti klimatu s cílem řešit přizpůsobení se změně klimatu a zmírňování této změny a prostředky jejich provádění, a zaměří se na nejzranitelnější země, včetně malých ostrovních rozvojových států, nízko položených pobřežních států, nejméně rozvinutých států a vnitrozemských rozvojových států.

2. Strany se dohodly, že budou provádět své vnitrostátně stanovené příspěvky a sledovat pokrok v této oblasti a že budou usilovat o formulaci dlouhodobých strategií k postupnému dosažení nízkých emisí skleníkových plynů v polovině století a informování o nich s cílem dosáhnout teplotního cíle dohodnutého v Pařížské dohodě, s přihlédnutím ke svým společným, ale diferencovaným povinnostem a ke svým schopnostem vycházejícím z odlišných vnitrostátních podmínek. Zavazují se posilovat vazby mezi vnitrostátně stanovenými příspěvky, Agendou 2030 a svými vnitrostátními strategiemi.

3. Strany se dohodly, že se zapojí do plánování přizpůsobování se změně klimatu, do provádění a sledování pokroku při provádění národních adaptačních plánů a do dalších strategií. Zavazují se za tímto účelem zřizovat a posilovat účinné správní struktury. Uznávají potřebu dalšího posilování integrace národních adaptačních plánů a dalších adaptačních strategií do vnitrostátních strategií a procesů s cílem dosáhnout udržitelného rozvoje odolného vůči změně klimatu.

Článek 59

Změna klimatu a bezpečnost

Strany se zabývají bezpečnostní hrozbou, kterou představuje změna klimatu a zhoršování životního prostředí, zejména v nestabilních situacích a v nejzranitelnějších zemích. Strany vyvíjejí strategie odolnosti s ohledem na tuto bezpečnostní hrozbu.

Kapitola 4

Přírodní katastrofy

Článek 60

Snižování a řízení rizika katastrof

1. Strany uznávají negativní dopady přírodních katastrof, jako jsou například tsunami, zemětřesení a sopečné výbuchy, na udržitelný rozvoj, jakož i rostoucí četnost a intenzitu jevů souvisejících s klimatem, jako jsou například cyklóny a hurikány, záplavy a sucha.

2. Strany podporují soudržné politiky a strategie na všech úrovních s cílem určit zranitelná místa a další rizikové faktory. Spolupracují s cílem zvyšovat odolnost vůči katastrofám s ohledem na krátkodobé a dlouhodobé dopady katastrof a obzvláštní pozornost věnují koordinaci, doplňkovosti a synergiím mezi strategiemi snižování rizika katastrof a strategiemi přizpůsobování se změně klimatu. Strany provádějí opatření v oblasti včasného varování a prevence a zlepšují snižování rizik a připravenost na ně tím, že posilují komunikaci a řízení rizik na místní úrovni a účinně začleňují snižování rizika katastrof do rozvojových strategií.

3. Strany systematicky začleňují komplexní posouzení rizik, řízení a odolnost do svých opatření a zajišťují, aby se jednotlivci, společenství, instituce a země mohly lépe připravit na otřesy a následné otřesy a adaptovat se na ně, včetně situací, kdy dopady přesahují maximální snahu o adaptaci, a rychle se z nich zotavit, aniž by byla ohrožena dlouhodobá perspektiva rozvoje.

4. Strany řeší rizika katastrof na základě integrovaného přístupu zohledňujícího více rizik, který zahrnuje porozumění riziku katastrof, posilování jeho řízení a budování institucionálních kapacit pro účinné provádění investic s vědomím rizik. Zajišťují inkluzivní a spravedlivé výsledky s cílem vybudovat odolnost těch nejzranitelnějších osob.

5. Strany rozvíjejí strategie k posilování odolnosti měst a venkova s cílem zlepšit řízení rizik katastrof se zvláštním důrazem na neplánovaná osídlení.

Článek 61

Reakce na katastrofy a obnova po nich

1. Strany se shodují na tom, že včasná a koordinovaná reakce na přírodní katastrofy má zásadní význam pro obnovu a odstraňování následků katastrof. Strany se shodují na důležitosti koordinovaného posuzování potřeb, zvýšené připravenosti na katastrofy a kapacity pro místní, včasné a účinné reakce, které uspokojují potřeby lidí postižených krizí, mimo jiné prostřednictvím účinných komunikačních strategií.

2. Strany se shodují na tom, že úsilí v oblasti reakce na katastrofy a obnovy po nich v krátkodobém horizontu upřednostňuje pomoc a rehabilitaci při mimořádných událostech, včetně podpory včasné obnovy. Dohodly se na tom, že následná pomoc po mimořádných událostech se zaměří na propojení krátkodobé pomoci s dlouhodobějším rozvojem prostřednictvím udržitelného procesu obnovy, a to obnovy k lepšímu, včetně úsilí o rekonstrukci a obnovu sociálně-ekonomické a kulturní struktury. To předpokládá posílení koordinace mezi zúčastněnými stranami, jež působí v oblasti humanitární pomoci a rozvoje, od samého počátku krize, což umožní řádné vybudování odolnosti postiženého obyvatelstva.

HLAVA VI

Migrace a mobilita

Článek 62

Strany opětovně potvrzují svůj závazek posilovat spolupráci v oblasti migrace a mobility, přičemž se řídí zásadami solidarity, partnerství a sdílené odpovědnosti. Zaujímají komplexní, soudržný, pragmatický a vyvážený přístup při plném dodržování mezinárodního práva, včetně mezinárodního práva v oblasti lidských práv a v příslušných případech mezinárodního uprchlického práva a mezinárodního humanitárního práva, jakož i zásady svrchovanosti, s ohledem na své příslušné pravomoci. Uznávají, že migrace a mobilita, jsou-li správně řízeny, mohou mít pozitivní dopad na udržitelný rozvoj, a uznávají, že je třeba řešit negativní dopady, které může nelegální migrace mít na země původu, země tranzitu a cílové země. Strany se dohodly, že budou usilovat o posilování kapacit s cílem dosáhnout účinného a účelného řízení migrace ve všech jejích aspektech. Znovu opakují svůj závazek zajistit dodržování důstojnosti všech uprchlíků a migrantů a ochranu jejich lidských práv. Strany se ve svém pravidelném partnerském dialogu zabývají všemi důležitými aspekty migrace a mobility uvedenými v této hlavě.

Kapitola 1

Legální migrace a mobilita

Článek 63

Legální migrace a mobilita

1. Strany usilují o využívání výhod bezpečné, řádné a legální migrace a mobility při plném dodržování mezinárodního práva a v souladu se svými pravomocemi. V tomto ohledu usilují o rozvoj a využívání legálních možností migrace, včetně migrace pracovních sil a jiných programů mobility, s ohledem na vnitrostátní priority a potřeby trhu práce.

2. Strany usilují o zavedení transparentních a účinných požadavků v oblasti povolení vstupu a pobytu za účelem práce, výzkumu, studia, odborné přípravy a dobrovolné služby s cílem usnadnit cirkulační migraci a mobilitu. Strany posilují transparentnost informací o pravidlech platných pro migraci.

3. Strany považují cirkulační migraci za prostředek podporující růst a rozvoj v zemích původu a cílových zemích. Za tímto účelem zvažují možnosti systémů cirkulační migrace a v příslušných případech provádějí a zlepšují právní rámce pro usnadnění postupů opětovného vstupu státních příslušníků členského státu Evropské unie nebo člena OAKTS, kteří oprávněně pobývají na územích členů OAKTS nebo členských států Evropské unie, a zvažují aspekty jejich reintegrace v zemi původu s cílem zajistit, aby jejich získané zkušenosti nebo kvalifikace byly přínosem pro místní trh práce a místní společenství.

4. Strany vedou dialog o postupech, jimiž se řídí legální migrace, včetně slučování rodin a v příslušných případech přenositelnosti práv na důchodové zabezpečení. Strany dále uskutečňují otevřenou výměnu informací o vízových otázkách a o usnadňování mobility a mezilidských kontaktů, včetně oblastí jako cestovní ruch, kultura, sport, vzdělávání, výzkum a podnikání, s cílem podporovat vzájemné porozumění a společné hodnoty.

5. Strany podporují spolupráci mezi příslušnými agenturami a institucemi, místními orgány, občanskou společností a sociálními partnery s cílem podporovat společné výzkumné projekty, určit nedostatky v oblasti dovedností, investice a pracovní příležitosti a hodnotit politiky a strategie v oblasti migrace pracovních sil.

6. Strany spolupracují za účelem zvyšování transparentnosti a srovnatelnosti všech kvalifikací s cílem usnadnit jejich uznávání jak pro účely přístupu k dalšímu učení, tak pro účely jejich přijímání na trhu práce.

7. Strany spolupracují na zlepšování a modernizaci systémů registrů občanského stavu s cílem posílit bezpečnost a vydávání průkazů totožnosti a cestovních pasů.

Článek 64

Integrace a nediskriminace

1. Strany pokračují v úsilí o přijímání účinných integračních politik pro osoby oprávněně pobývající na jejich území s cílem udělit jim práva a uložit povinnosti srovnatelné s právy a povinnostmi vlastních občanů a podporovat sociální soudržnost. V tomto ohledu strany podporují rozvoj a provádění strategií integrace státních příslušníků členského státu Evropské unie nebo člena OAKTS, kteří oprávněně pobývají na územích členů OAKTS nebo členských států Evropské unie, na trh práce a do hostitelských společností a podporují a posilují spolupráci a koordinaci různých aktérů usilujících o integraci na celostátní, regionální a místní úrovni, včetně místní samosprávy a občanské společnosti.

2. Strany se dohodly, že zajistí spravedlivé zacházení se státními příslušníky členského státu Evropské unie nebo člena OAKTS, kteří oprávněně pobývají na územích členských států Evropské unie nebo členů OAKTS, posilování nediskriminace v hospodářském, sociálním a kulturním životě, jakož i vývoj opatření proti rasismu a xenofobii.

3. Strany se dohodly, že zacházení poskytované oprávněně pobývajícím státním příslušníkům členského státu Evropské unie nebo člena OAKTS, kteří oprávněně pobývají na územích členů OAKTS nebo členských států Evropské unie, musí být prosté jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti, pokud jde o pracovní podmínky, odměňování a propouštění, ve srovnání se státními příslušníky každého členského státu Evropské unie a člena OAKTS. Za tímto účelem strany spolupracují s cílem zajistit, aby se pravidla migrace a náborové mechanismy řídily spravedlivými a etickými zásadami, které zajistí, aby se se všemi státními příslušníky členského státu Evropské unie nebo člena OAKTS, kteří oprávněně pobývají na územích členů OAKTS nebo členských států Evropské unie, zacházelo v hostitelských zemích spravedlivě a důstojně a aby byli chráněni před vykořisťováním.

Kapitola 2

Migrace a rozvoj

Článek 65

Migrace a rozvoj

Strany souhlasí s tím, že dobře řízená migrace může být zdrojem prosperity, inovací a udržitelného rozvoje, a dohodly se rovněž na spolupráci a podpoře zemí původu, mimo jiné formou podpory růstu a pracovních příležitostí, podpory investic, rozvoje soukromého sektoru, obchodu a inovací, vzdělávání a odborné přípravy, zdravotnictví a sociální ochrany a bezpečnosti, zejména pro mládež a ženy. Strany spolupracují při vytváření podmínek, které by omezily negativní dopad ztráty kvalifikovaných sil na rozvoj zemí původu.

Článek 66

Diaspora a rozvoj

Strany uznávají významnou úlohu diaspor a různých forem, jimiž členové diaspory přispívají k rozvoji svých zemí původu, mimo jiné prostřednictvím financování, investic, přenosu vědomostí, odborných znalostí a technologií, kulturních vazeb, sítí a mechanismů, jakož i k procesům národního usmíření.

Článek 67

Remitence

1. Strany usilují o podporu levnějších, bezpečnějších a rychlejších remitencí, které jsou v souladu s právem, aby byly usnadněny produktivní domácí investice, a to i využíváním nových technologií a inovativních nástrojů.

2. Strany spolupracují s cílem snížit transakční náklady na remitence na méně než 3 %, odstranit „koridory remitencí“ s náklady vyššími než 5 % v souladu s mezinárodně dohodnutými cíli a zlepšit regulační rámce tak, aby umožňovaly větší zapojení netradičních účastníků.

Článek 68

Migrace jih–jih

1. Strany uznávají význam migrace jih–jih jak pokud jde o výzvy, tak pokud jde o příležitosti, včetně potenciálních přínosů dobře řízené migrace jih–jih pro udržitelný rozvoj zemí původu, tranzitu i cílových zemí. Za tímto účelem strany podporují politiky a opatření na podporu hospodářského a sociálního rozvoje zemí původu, tranzitu i cílových zemí.

2. Strany si vyměňují zkušenosti a osvědčené postupy v oblasti zmírňování sociálního a hospodářského dopadu migračních toků jih–jih na země původu, tranzitu a cílové země a posilují spolupráci na vnitrostátní a regionální úrovni.

Článek 69

Přírodní katastrofy, změna klimatu a zhoršování životního prostředí

1. Strany zohledňují vztah mezi migrací, včetně vysídlování, a přírodními katastrofami, změnou klimatu a zhoršováním životního prostředí.

2. Strany přijímají opatření s cílem řešit potřeby vysídlených osob přijímáním strategií zaměřených na zmírňování přírodních katastrof, nepříznivých účinků změny klimatu a zhoršování životního prostředí, přizpůsobování se jim a budování odolnosti proti nim na všech příslušných úrovních, včetně meziregionálních.

Kapitola 3

Nelegální migrace

Článek 70

Hlavní příčiny nelegální migrace

1. Strany potvrzují společný politický závazek řešit základní příčiny nelegální migrace a nuceného vysídlování a vyvinout odpovídající protiopatření.

2. Strany znovu potvrzují své odhodlání zastavit příliv nelegální migrace při plném dodržování mezinárodního práva a lidských práv. V tomto ohledu uznávají negativní dopady nelegální migrace na země původu, tranzitu a cílové země, včetně souvisejících humanitárních a bezpečnostních výzev. Strany uznávají zvýšené riziko, že se migranti stanou obětí porušování lidských práv, obchodování s lidmi a zneužívání, a souhlasí s prováděním opatření na ochranu těchto migrantů přede všemi formami vykořisťování a zneužívání.

Článek 71

Převaděčství

1. Strany zvyšují společné úsilí o předcházení přeshraniční trestné činnosti v oblasti převaděčství a společně intenzivněji usilují o ukončení beztrestnosti zločineckých organizací prostřednictvím účinného vyšetřování a stíhání.

2. Strany zajišťují, aby byly zavedeny vhodné právní a institucionální rámce v souladu s Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, zejména s jejím protokolem proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky. Zavazují se rovněž zlepšit sdílení informací a podporovat operativní policejní a justiční spolupráci.

Článek 72

Obchodování s lidmi

Strany bojují proti obchodování s lidmi v souladu s Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi. Strany rovněž posilují prevenci, mimo jiné bojem proti beztrestnosti všech pachatelů, a zajišťují, aby měly všechny oběti přístup k právům, na která mají nárok, přičemž přihlížejí zejména ke zranitelnosti žen a dětí.

Článek 73

Integrovaná správa hranic

Strany podporují integrovanou správu hranic, včetně ochrany hranic, shromažďování a sdílení informací a zpravodajských informací, prevenci vytváření a používání podvodné dokumentace, jakož i operativní policejní a justiční spolupráci při vyšetřování a trestním stíhání.

Kapitola 4

Navracení, zpětné přebírání a reintegrace

Článek 74

Navracení a zpětné přebírání

1. Strany opětovně potvrzují své právo na navracení neoprávněně pobývajících migrantů a znovu potvrzují právní povinnost každého členského státu Evropské unie a každého člena OAKTS převzít zpět své vlastní státní příslušníky, kteří se neoprávněně zdržují na území členů OAKTS nebo členských států Evropské unie , a to bez podmínek a bez dalších formalit s výjimkou ověření stanoveného v odstavci 3. Za tímto účelem strany spolupracují na navracení a zpětném přebírání a zajišťují plnou ochranu a dodržování práv a respektování důstojnosti jednotlivců, a to i v průběhu všech postupů zahajovaných za účelem návratu neoprávněně pobývajících migrantů do zemí jejich původu.

2. Každý členský stát Evropské unie akceptuje návrat a zpětné převzetí kteréhokoli svého státního příslušníka, který se neoprávněně zdržuje na území člena OAKTS, na žádost tohoto státu a bez dalších formalit s výjimkou ověření podle odstavce 3 pro tyto osoby, které nejsou držiteli platného cestovního dokladu.

Každý člen OAKTS akceptuje návrat a zpětné převzetí kteréhokoli svého státního příslušníka, který se neoprávněně zdržuje na území členského státu Evropské unie, na žádost tohoto členského státu Evropské unie a bez dalších formalit s výjimkou ověření podle odstavce 3 pro tyto osoby, které nejsou držiteli platného cestovního dokladu.

Pokud jde o členské státy Evropské unie, vztahují se povinnosti stanovené v tomto odstavci pouze na osoby, které mají státní příslušnost některého z členských států Evropské unie. Pokud jde o členy OAKTS, vztahují se závazky stanovené v tomto odstavci pouze na osoby, které jsou považovány za jejich státní příslušníky podle jejich právního řádu.

3. Členské státy Evropské unie a členové OAKTS rychle reagují na žádosti druhé strany o zpětné převzetí. Provádějí procesy ověřování za použití co nejvhodnějších a nejúčinnějších identifikačních postupů s cílem zjistit státní příslušnost dotčené osoby a vydat vhodné cestovní doklady pro účely navracení, jak je stanoveno v příloze I. Nic v uvedené příloze nebrání navrácení osoby na základě formálních nebo neformálních ujednání mezi státem, kterému je žádost o zpětné převzetí podána, a státem, který tuto žádost podal.

4. Bez ohledu na postupy stanovené v čl. 101 odst. 5 platí, že pokud se jedna strana domnívá, že druhá strana nedodržela lhůtu uvedenou v příloze I v souladu s přílohou 9 kapitolou 5 standardem 5.26 Úmluvy o mezinárodním civilním letectví, uvědomí ji o tom. Pokud druhá strana tyto povinnosti i nadále neplní, může oznamující strana přijmout přiměřená opatření počínaje 30. dnem po oznámení.

5. Strany se dohodly, že budou sledovat provádění těchto závazků v rámci pravidelného partnerského dialogu.

Článek 75

Reintegrace

Strany zkoumají způsoby spolupráce s cílem podporovat dobrovolný návrat a usnadňovat udržitelnou reintegraci navracených osob, což může zahrnovat i programy udržitelné reintegrace. Zvláštní pozornost se věnuje potřebám navracených osob ve zranitelných situacích, jako jsou děti, starší osoby, osoby se zdravotním postižením a oběti obchodování s lidmi.

Kapitola 5

Ochrana a azyl

Článek 76

Uprchlíci a jiné vysídlené osoby

1. Strany jsou odhodlány posilovat ochranu a důstojnost uprchlíků a jiných vysídlených osob v souladu s mezinárodním právem a mezinárodním právem v oblasti lidských práv, včetně zásady nenavracení, a v příslušných případech s mezinárodním uprchlickým právem a mezinárodním humanitárním právem.

2. Strany v případě potřeby podporují integraci uprchlíků a jiných vysídlených osob v hostitelských zemích a posilují kapacity prvních zemí azylu, zemí tranzitu a cílových zemí. Strany spolupracují na tom, aby uprchlíkům a vysídleným osobám v zemích tranzitu a v hostitelských zemích zajišťovaly bezpečnost v uprchlických táborech a poskytovaly jim přístup ke spravedlnosti, právní pomoci, ochraně svědků a lékařské a psychosociální podpoře.

3. Strany věnují zvláštní pozornost osobám ve zranitelných situacích a jejich specifickým potřebám, včetně žen, dětí a nezletilých osob bez doprovodu, s přihlédnutím k zásadě nejlepšího zájmu dítěte.

ČÁST III

GLOBÁLNÍ ALIANCE A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Článek 77

Strany znovu potvrzují význam spolupráce na mezinárodní úrovni s cílem podporovat a hájit své společné zájmy a zachovávat a posilovat multilateralismus. Zavazují se spojit síly pro vytvoření mírumilovnějšího, více spolupracujícího a spravedlivějšího světa pevně spočívajícího na společných hodnotách míru, demokracie, lidských práv, právního státu, rovnosti žen a mužů, udržitelného rozvoje, ochrany životního prostředí a boje proti změně klimatu. Shodují se na tom, že je důležité budovat a posilovat globální aliance s cílem dosáhnout vytvoření účinného mnohostranného systému přinášejícího výsledky při řešení globálních výzev pro bezpečnější a lepší svět pro všechny.

Článek 78

Multilateralismus a globální správa a řízení

1. Strany se zavázaly k dodržování mezinárodního pořádku založeného na pravidlech, v němž je hlavní zásadou multilateralismus a jádrem je OSN. Podporují mezinárodní dialog a hledají mnohostranná řešení, která pomohou posunout globální opatření kupředu.

2. Strany učiní potřebné kroky k ratifikaci relevantních mezinárodních smluv a úmluv nebo případně k přistoupení k nim, jakož i k jejich provádění a transpozici.

3. Strany usilují o posilování globální správy a řízení a o podporu nezbytných reforem a modernizace mnohostranných institucí tak, aby se staly reprezentativnějšími, vstřícnějšími, účinnějšími, účelnějšími, inkluzivnějšími, transparentnějšími, demokratičtějšími a odpovědnějšími.

4. Strany prohlubují svůj přístup k multilateralismu zahrnující více zúčastněných stran účinnějším zapojováním občanské společnosti, soukromého sektoru a sociálních partnerů do vytváření reakcí na globální výzvy.

Článek 79

Spolupráce v mezinárodních organizacích a na mezinárodních fórech

1. Strany usilují o přijímání společných usnesení, prohlášení a stanovisek, o koordinaci postojů a ve vhodných případech hlasování a o přijímání společných opatření založených na shodě zájmů, vzájemném respektu a rovnosti s cílem zajistit větší zastoupení a silnější hlas v rámci mezinárodních a regionálních organizací a fór.

2. Strany stanovují vhodné podmínky fungování pro účinnou spolupráci a koordinaci na mezinárodní úrovni, mimo jiné svolávání zasedání členů OAKTS a strany EU na úrovni ministrů. Snaží se pravidelně hledat společný základ pro řadu strategických témat na politické i operativní úrovni a spojovat síly v otázkách společného a globálního zájmu s cílem posunout globální opatření kupředu.

3. Strany mohou aktivně usilovat o úzkou spolupráci a navazování strategických partnerství se třetími zeměmi a seskupeními, jež sdílejí jejich hodnoty a zájmy, s cílem maximalizovat kooperativní řešení společných výzev, kdykoli je to možné.

Článek 80

Oblasti mezinárodních opatření

1. Strany se dohodly, že budou spolupracovat a provádět společná opatření ohledně otázek souvisejících se strategickými prioritami stanovenými v části II, jakož i v jiných oblastech zájmu, kde to budou považovat za nezbytné.

2. Strany posilují spolupráci a dialog s cílem zajistit mezinárodní mír a bezpečnost. Přijímají inkluzivní a integrovaný přístup v oblasti předcházení konfliktům a krizím a jejich řešení, který je zakotven v širokých, hlubokých a trvalých regionálních a mezinárodních partnerstvích. Na vnitrostátní, regionální i mezinárodní úrovni usilují o zvyšování účinnosti mnohostranného zapojení za účelem dosažení udržitelného míru a bezpečnosti prostřednictvím posílených partnerství s OSN a s regionálními a subregionálními aktéry. Řeší závažné trestné činy, které znepokojují mezinárodní společenství, a mezinárodní bezpečnostní hrozby, jako jsou organizovaný zločin, terorismus a násilný extremismus, a spolupracují na podpoře a posilování mezinárodních struktur v oblasti kontroly zbrojení, nešíření zbraní a odzbrojení, jakož i na posilování kybernetické bezpečnosti a boji proti počítačové kriminalitě.

3. Strany se zapojují do mezinárodních fór s cílem prosazovat mezinárodní normy a dohody týkající se podpory a ochrany lidských práv pro všechny, dosahování rovnosti žen a mužů a posilování demokracie a právního státu. Spolupracují s orgány a mechanismy OSN pro lidská práva a plně podporují práci Rady OSN pro lidská práva. V případě potřeby zřizují meziregionální aliance, které slouží společným hodnotám a zájmům.

4. Strany spolupracují na urychlení dosahování cílů udržitelného rozvoje OSN a dalších mezinárodně dohodnutých plánů na podporu lidského a sociálního rozvoje. Úzce spolupracují na mezinárodní úrovni s cílem:

a) vymýtit extrémní chudobu a hlad;

b) řešit nedostatek potravin a reagovat na něj;

c) podporovat všeobecnou dostupnost kvalitních a cenově dostupných sociálních služeb, jako jsou vzdělání, zdravotnictví, voda, hygiena a bydlení;

d) posilovat postavení žen a mládeže a

e) chránit nejzranitelnější osoby ve společnosti a usnadňovat jejich začlenění do hospodářského, sociálního a politického života a jejich přispívání k němu tak, aby nikdo nezůstal opomenut.

Strany spolupracují na posilování soudržnosti a konzistentnosti mezinárodního finančního a měnového systému s cílem zajistit lepší přístup k financování rozvoje na podporu udržitelného rozvoje.

5. Strany spolupracují na mezinárodní úrovni s cílem dosáhnout inkluzivního a udržitelného hospodářského růstu a rozvoje prostřednictvím opatření zaměřených na strukturální hospodářskou transformaci, vytváření důstojných pracovních míst pro všechny a začlenění členů OAKTS do světového hospodářství, a to i prostřednictvím regionální a kontinentální integrace. Strany zachovávají a posilují mnohostranný obchodní systém založený na pravidlech, v jehož jádru stojí WTO, ve všech jeho funkcích s cílem zajistit, že může účinně řešit výzvy globálního obchodu a využívat rozvojový potenciál obchodu.

6. Strany zintenzivňují spolupráci s cílem podporovat silné a rozhodné společné úsilí v oblasti udržitelnosti životního prostředí a změny klimatu, zvyšovat globální ambice a vést na cestě k dosažení dlouhodobých cílů Pařížské dohody. Dodržují mezinárodní normy a dohody, které poskytují globální veřejné statky a chrání budoucí generace, včetně snahy o posílení mezinárodní správy oceánů.

7. Strany spolupracují s partnery z celého světa s cílem usilovat o komplexní přístup ke všem aspektům souvisejícím s migrací a mobilitou, založený na zásadách solidarity, sdílené odpovědnosti a partnerství.

ČÁST IV

ZPŮSOBY SPOLUPRÁCE A PROVÁDĚNÍ

Článek 81

Účinné a diverzifikované způsoby spolupráce

1. Strany se dohodly, že zmobilizují finanční i nefinanční zdroje, aby dosáhly cílů stanovených v této dohodě na základě společných zájmů, v duchu skutečného partnerství a v souladu se zásadou „nikoho neopomenout“. Zdůrazňují význam financování rozvoje jako klíčového faktoru pro provádění Agendy 2030 a Pařížské dohody.

2. Strany se dohodly, že způsoby spolupráce mají být diverzifikované a zahrnovat celou řadu politik a nástrojů ze všech dostupných zdrojů a od všech dostupných aktérů. Rovněž se dohodly, že se způsoby spolupráce přizpůsobí tak, aby odrážely cíle, strategie a priority jednotlivých zemí a regionů stanovené na vnitrostátní, regionální, kontinentální a meziregionální úrovni a aby byly prováděny na jejich základě.

3. Strany opětovně potvrzují svůj závazek dodržovat zásady účinnosti rozvoje, konkrétně odpovědnost partnerských zemí za priority rozvoje, inkluzivní partnerství, zaměření na výsledky, transparentnost a vzájemnou odpovědnost.

Článek 82

Mezinárodní rozvojová spolupráce

1. Strana EU opětovně potvrzuje svůj politický závazek posilovat zdroje rozvojové spolupráce s cílem dosáhnout udržitelného rozvoje, zejména vymýcením chudoby a bojem proti zhoršování životního prostředí a změně klimatu. Strana EU se zavazuje zpřístupnit vhodnou úroveň finančních zdrojů v souladu se svými vnitřními předpisy a postupy.

2. Strany se dohodly, že při přidělování zdrojů se upřednostní země, které tyto zdroje nejvíce potřebují a kde mohou mít tyto zdroje největší dopad, zejména nejméně rozvinuté země, země s nízkými příjmy, země postižené krizemi a konflikty nebo země v nestabilních a zranitelných situacích po ukončení konfliktu, včetně malých ostrovních rozvojových států a vnitrozemských rozvojových zemí. Náležitá pozornost je věnována rovněž zvláštním výzvám, kterým čelí země se středními příjmy, zejména v souvislosti s nerovností, sociálním vyloučením a přístupem ke zdrojům.

3. Strana EU zmobilizuje zdroje na podporu programů v afrických, karibských a tichomořských státech a přispívá k regionální, meziregionální a mezikontinentální spolupráci a iniciativám zaměřeným na posilování spolupráce mezi stranami v otázkách společného zájmu.

4. Strany se shodují na tom, že spolupráce může mít různé formy, například programy podpory odvětvové politiky, opatření správní a technické spolupráce, budování kapacit a třístranné dohody, a že může být poskytována prostřednictvím různých druhů financování a postupů, včetně rozpočtové podpory, rozpočtových záruk a operací kombinování zdrojů.

5. Strana EU a vyspělejší členové OAKTS se zavazují rozvíjet nové formy zapojení, včetně inovativních finančních nástrojů a spolufinancování.

6. Strany spolupracují na využívání finančních zdrojů k podpoře mobilizace domácích zdrojů, poskytování humanitární pomoci a pomoci při mimořádných událostech, k řešení nepředvídaných okolností a nových potřeb nebo objevujících se výzev, k usnadňování obchodu a k podpoře mezinárodních iniciativ nebo priorit a prosazují toto využívání.

7. Strany se shodují na tom, že každé rozhodnutí o poskytnutí rozpočtové podpory musí:

a) být založeno na jednoznačném souboru kritérií způsobilosti a na pečlivém posouzení rizik a přínosů;

b) vycházet z vlastní odpovědnosti jednotlivých zemí, jejich vzájemné odpovědnosti a společného závazku ctít univerzální hodnoty a zásady;

c) zahrnovat posílený politický dialog a zlepšenou správu, které doplňují úsilí shromáždit více prostředků a lépe je vynakládat;

d) se diferencovat tak, aby lépe reagovalo na politickou, hospodářskou a sociální situaci přijímající země.

8. Strany se dohodly, že budou podporovat předvídatelnost a bezpečnost toků zdrojů a zvyšovat úsilí o další zlepšování způsobu, jakým řídí a provádějí rozvojovou spolupráci, zejména na základě větší koordinace a soudržnosti a při zohlednění svých komparativních výhod, včetně zkušeností s transformací.

9. Strany se dohodly, že programování se založí na včasném, nepřetržitém a inkluzivním dialogu mezi stranou EU a členy OAKTS, včetně celostátních a místních orgánů, regionálních, kontinentálních a mezinárodních organizací, a se zapojením parlamentů, občanské společnosti, soukromého sektoru a dalších zúčastněných stran s cílem posílit demokratickou odpovědnost za tento proces a povzbudit podporu vnitrostátních a regionálních strategií. Souhlasí s tím, že se programování v případě potřeby synchronizuje se strategickými cykly příjemců, a zavazují se využívat svých institucí, systémů a postupů. Rovněž souhlasí s tím, že programování poskytuje zvláštní víceletý rámec spolupráce přizpůsobený na míru, včetně diverzifikovaných prostředků spolupráce.

10. Strany se dohodly, že v případě zjevné přidané hodnoty a prokázané komparativní výhody podpoří spolupráci se třetími zeměmi a dalšími aktéry, včetně spolupráce jih–jih a třístranné spolupráce.

11. Strany se mohou rozhodnout, že provedou přezkum řízení a dopadu finančních zdrojů ve vzájemně přijatelném termínu s cílem zlepšit účinnost programování a přidělování pomoci.

12. Strany posilují dialog a spolupráci při řádném využívání finančních zdrojů, a to i prostřednictvím spolupráce s Evropským úřadem pro boj proti podvodům, je-li to vhodné.

Článek 83

Domácí veřejné zdroje

1. Členové OAKTS, kteří jsou stranami této dohody, opětovně potvrzují svůj závazek posilovat mobilizaci domácích zdrojů. Podporují prostředí, která vedou k posílení domácích soukromých toků, a zintenzivňují obchod jakožto hnací sílu rozvoje.

2. Členové OAKTS, kteří jsou stranami této dohody, usilují o zlepšení výběru příjmů prostřednictvím modernizovaných daňových systémů, lepší daňové politiky, účinnějšího výběru daní a posílené a reformované daňové správy. Usilují o posílení spravedlnosti, transparentnosti, účinnosti a účelnosti svých daňových systémů, mimo jiné rozšířením daňového základu a pokračujícím úsilím o začlenění neformálního sektoru do formální ekonomiky v souladu se situací v jednotlivých zemích. Posilují fiskální legitimitu zvyšováním účinnosti a účelnosti svých veřejných výdajů.

3. Strany se dohodly, že zvýší úsilí v boji proti nezákonným finančním tokům s cílem vymýtit je a že budou spolupracovat při vymáhání ztraceného majetku a kapitálu a posilovat osvědčené postupy v oblasti návratnosti aktiv s cílem podporovat udržitelný rozvoj. Podporují opatření v oblasti boje proti korupci, podvodům a praní peněz a přijímají opatření pro boj proti vyhýbání se daňovým povinnostem, daňovým únikům a jiným škodlivým daňovým praktikám prostřednictvím posílené mezinárodní spolupráce, lepší domácí regulace, posílených kapacit a výměny informací.

4. Strany podporují řádnou finanční a daňovou správu, transparentnost a odpovědnost a spolupracují na jejich posilování. Zavazují se k posilování mezinárodní daňové spolupráce inkluzivním, spravedlivým a transparentním způsobem a v tomto ohledu se dohodly na spolupráci na mezinárodních fórech o mezinárodních daňových záležitostech.

Článek 84

Domácí a mezinárodní soukromé zdroje

1. Strany uznávají, že vnitrostátní úsilí v oblasti rozvoje významně doplňuje soukromé kapitálové toky. Rozvíjejí politiky a v případě potřeby posilují regulační rámce a nástroje s cílem lépe sladit pobídky soukromého sektoru s veřejnými cíli. Spolupracují s cílem mobilizovat udržitelné a odpovědné investice, povzbudit soukromý sektor, aby se zapojil jako partner do procesu rozvoje, a investovat do oblastí zásadních pro udržitelný rozvoj.

2. Strany usilují o využití kombinování grantů, půjček a záruk jako nástrojů k získání soukromých financí a k řešení selhání trhu při současném omezení narušení trhu.

3. Strany uznávají, že remitence jsou jedním z klíčových soukromých zdrojů financování udržitelného rozvoje. Zavádějí příslušné právní předpisy a regulační rámce s cílem vytvořit konkurenční a transparentní trh pro levnější, rychlejší a bezpečnější převody peněz legálními a oficiálními cestami jak ve zdrojových, tak v přijímajících zemích a zavést inovativní a cenově dostupná řešení převodů. Podporují vytváření inovativních finančních produktů a vytvářejí pobídky k posilování podílu své diaspory na rozvoji. Podporují dialog mezi všemi příslušnými veřejnými a soukromými zúčastněnými stranami s cílem usnadnit toky remitencí, čímž se zvýší jejich dopad na rozvoj.

Článek 85

Dluh a udržitelnost dluhu

1. Strany se zavazují zachovávat dlouhodobou udržitelnost dluhu prostřednictvím koordinovaných politik zaměřených podle potřeby na financování, zmírňování, restrukturalizaci nebo řízení dluhu. Dohodly se, že budou zemím pomáhat při budování kapacit pro řízení dluhu a při rozvíjení střednědobých a dlouhodobých dluhových strategií.

2. Strany zdůrazňují význam spolupráce dlužníků a věřitelů na prevenci a řešení dluhových krizí. Shodují se na potřebě posilovat dialog, sdílení informací a transparentnost, aby posuzování a analýzy udržitelnosti dluhu byly založeny na komplexních, objektivních a spolehlivých údajích.

3. Strany, majíce na zřeteli souvislosti mezi dluhem a hospodářským růstem, se zavazují k zapojení do dialogu a ke spolupráci v rámci mezinárodních diskusí o obecném problému zadluženosti, aniž jsou tím dotčeny konkrétní diskuse, které probíhají na příslušných fórech.

4. Strany se dohodly, že se ve vhodných případech zapojí do mezinárodně schválených iniciativ v oblasti odpuštění dluhu s cílem zmírnit náklady členů OAKTS na obsluhu dluhu.

ČÁST V

INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

Článek 86

Společné orgány

1. Strany tímto zřizují tyto společné orgány na úrovni členů OAKTS a strany EU: Radu ministrů OAKTS–EU, Výbor vyšších úředníků na úrovni velvyslanců OAKTS–EU a Smíšené parlamentní shromáždění OAKTS–EU. Strany tímto také zřizují jako společné orgány pro každý z regionálních protokolů radu ministrů, smíšený výbor a parlamentní shromáždění.

2. Strany usilují o zajištění koordinace a doplňkovosti mezi společnými orgány podle této dohody a společnými orgány podle jiných rámců nebo dohod, jichž jsou stranami, včetně dohod o hospodářském partnerství, aniž jsou dotčena příslušná ustanovení této dohody.

Článek 87

Vrcholné schůzky hlav států nebo předsedů vlád

Strany se mohou setkat na úrovni hlav států nebo předsedů vlád, a to na základě vzájemné dohody a ve vhodném složení na základě vzájemně dohodnutého harmonogramu a programu jednání.

Článek 88

Rada ministrů OAKTS–EU

1. Radu ministrů OAKTS–EU tvoří zástupce každého člena OAKTS na ministerské úrovni na jedné straně a zástupci Evropské unie a jejích členských států na ministerské úrovni na straně druhé. Předsedají jí společně předseda jmenovaný členy OAKTS na jedné straně a předseda jmenovaný stranou EU na straně druhé.

2. Rada ministrů OAKTS–EU se schází v zásadě každé tři roky a dále z podnětu spolupředsedů kdykoli, kdy je to považováno za nezbytné, a to vhodnou formou a ve vhodném složení v závislosti na otázkách, které mají být řešeny. Jejích zasedání se mohou podle potřeby účastnit pozorovatelé.

3. Rada ministrů OAKTS–EU může zřizovat výbory a pracovní skupiny, které se budou účinněji a účelněji zabývat konkrétními otázkami, například otázkami financování obchodu a rozvoje. Může rovněž přenést pravomoci na Výbor vyšších úředníků na úrovni velvyslanců OAKTS–EU.

4. Rada ministrů OAKTS–EU má za úkol:

a) poskytovat strategické politické vedení;

b) dohlížet na účinné a důsledné provádění této dohody;

c) přijímat politické směry a rozhodnutí za účelem provedení konkrétních aspektů nezbytných pro provádění ustanovení této dohody a

d) přijímat společné postoje, dohadovat se na společných akcích v oblasti mezinárodní spolupráce a usnadňovat koordinaci v mezinárodních organizacích a na mezinárodních fórech.

5. Rada ministrů OAKTS–EU přijímá rozhodnutí, která jsou závazná pro všechny strany, není-li stanoveno jinak, nebo vzájemnou dohodou vydává doporučení týkající se kterékoli z jejích funkcí uvedených v odstavci 4. Její řízení je platné pouze v případě, že jsou přítomni zástupci Evropské unie, alespoň poloviny členských států Evropské unie a alespoň dvě třetiny členů zastupujících vlády členů OAKTS. Každý člen Rady ministrů OAKTS–EU, který se nemůže zúčastnit, se může nechat zastoupit. Zástupce vykonává veškerá práva tohoto člena. Rada ministrů OAKTS–EU předkládá Smíšenému parlamentnímu shromáždění zprávu o provádění této dohody. Přezkoumává a bere v úvahu usnesení a doporučení přijatá Smíšeným parlamentním shromážděním.

6. Rada ministrů OAKTS–EU může přijímat rozhodnutí nebo doporučení písemným postupem. Použití písemného postupu může navrhnout kterákoli ze stran a může být zahájeno po dohodě spolupředsedů. Pravidla stanovená v odstavci 5 se použijí obdobně na písemný postup.

7. Rada ministrů OAKTS–EU přijme svůj jednací řád na svém prvním zasedání, nejpozději však do šesti měsíců od vstupu této dohody v platnost.

Článek 89

Výbor vyšších úředníků na úrovni velvyslanců OAKTS–EU

1. Výbor vyšších úředníků na úrovni velvyslanců OAKTS–EU tvoří zástupce každého člena OAKTS na úrovni velvyslance nebo vyššího úředníka a generální tajemník OAKTS z moci úřední na jedné straně a zástupci Evropské unie a jejích členských států na úrovni velvyslance nebo vyššího úředníka na straně druhé. Výbor vyšších úředníků na úrovni velvyslanců OAKTS–EU se schází každoročně a na zvláštních zasedáních na žádost spolupředsedů, zejména za účelem přípravy na společná zasedání Rady. Spolupředsedají mu tytéž strany, které spolupředsedají Radě ministrů OAKTS–EU. Přijímá rozhodnutí a vydává doporučení vzájemnou dohodou stran. Jeho zasedání se mohou podle potřeby účastnit pozorovatelé.

2. Výbor vyšších úředníků na úrovni velvyslanců OAKTS–EU připravuje zasedání Rady ministrů OAKTS–EU, je jí nápomocen při plnění jejích úkolů a plní jakýkoli mandát, který mu Rada ministrů OAKTS–EU svěří.

3. Výbor vyšších úředníků na úrovni velvyslanců OAKTS–EU přijme svůj jednací řád na svém prvním zasedání, nejpozději však šest měsíců po vstupu této dohody v platnost.

Článek 90

Smíšené parlamentní shromáždění OAKTS–EU

1. Každý člen každého ze tří regionálních parlamentních shromáždění je členem Smíšeného parlamentního shromáždění OAKTS–EU. Smíšené parlamentní shromáždění OAKTS–EU se schází jednou ročně, jak je blíže upraveno v jeho jednacím řádu uvedeném v odstavci 3. Předsedají mu společně poslanec Evropského parlamentu a poslanec parlamentu členů OAKTS jmenovaný v souladu s jejich vlastními postupy.

2. Smíšené parlamentní shromáždění OAKTS–EU jako poradní orgán má za úkol:

a) přijímat usnesení a vydávat doporučení za účelem dosažení cílů této dohody a

b) podporovat demokratické procesy, posilovat spolupráci mezi parlamenty a usnadňovat lepší porozumění mezi národy členů OAKTS a národy Evropské unie.

3. Smíšené parlamentní shromáždění OAKTS–EU přijme svůj jednací řád na svém prvním zasedání, nejpozději však šest měsíců po dni vstupu této dohody v platnost.

Článek 91

Regionální vrcholná schůzka

Strany každého regionálního protokolu se mohou rozhodnout, že se budou scházet na úrovni hlav států nebo předsedů vlád v odstupech, na nichž se tyto strany dohodnou na základě vzájemně odsouhlaseného harmonogramu a programu jednání.

Článek 92

Regionální rada ministrů

1. Strany tímto zřizují radu ministrů pro každý ze tří regionálních protokolů:

a) Rada ministrů Afrika–EU se skládá ze zástupce každého afrického státu, který je smluvní stranou, na ministerské úrovni na jedné straně a ze zástupců Evropské unie a jejích členských států na ministerské úrovni na straně druhé;

b) Rada ministrů Karibik–EU se skládá ze zástupce každého karibského státu, který je smluvní stranou, na ministerské úrovni na jedné straně a ze zástupců Evropské unie a jejích členských států na ministerské úrovni na straně druhé a

c) Rada ministrů Tichomoří–EU se skládá ze zástupce každého tichomořského státu, který je smluvní stranou, na ministerské úrovni na jedné straně a ze zástupců Evropské unie a jejích členských států na ministerské úrovni na straně druhé.

Každé regionální radě ministrů předsedá společně předseda jmenovaný africkými, karibskými nebo tichomořskými státy, které jsou smluvními stranami, na jedné straně a předseda jmenovaný stranou EU na straně druhé v souladu s jejich vlastními postupy.

Každá regionální rada ministrů se schází v odstupech, na nichž se příslušné strany dohodnou, v přiměřeném složení s ohledem na otázky, které mají být řešeny, a z podnětu spolupředsedů a přijímá rozhodnutí vzájemnou dohodou.

2. Každá regionální rada ministrů má za úkol:

a) stanovovat priority a v případě potřeby vytvářet akční plány ve vztahu k cílům svého příslušného regionálního protokolu;

b) přijímat rozhodnutí a vydávat doporučení za účelem provádění konkrétních aspektů svého příslušného regionálního protokolu, včetně rozhodnutí týkajících se jeho přezkoumání nebo změny v souladu s čl. 99 odst. 5; tato rozhodnutí jsou závazná pro všechny strany příslušného regionálního protokolu, není-li stanoveno jinak; a

c) vést dialog a vyměňovat si názory na jakékoli otázky společného zájmu.

3. Každá regionální rada ministrů přijímá rozhodnutí nebo vydává doporučení vzájemnou dohodou. Její jednání je platné pouze v případě, že jsou přítomni zástupci Evropské unie, alespoň poloviny členských států Evropské unie a alespoň dvě třetiny členů zastupujících příslušné africký, karibský a tichomořský region. Každý člen regionální rady ministrů, který se nemůže zúčastnit, se může nechat zastoupit. Zástupce vykonává veškerá práva tohoto člena.

4. Každá regionální rada ministrů:

a) může přijímat rozhodnutí nebo vydávat doporučení písemným postupem; pravidla stanovená v článku 88 se použijí obdobně na písemný postup regionální rady ministrů;

b) může zřizovat podvýbory a pracovní skupiny, které se budou účinněji a účelněji zabývat konkrétními otázkami, a může přenášet pravomoci na příslušný regionální smíšený výbor;

c) předkládá Radě ministrů OAKTS–EU zprávu o provádění svého příslušného protokolu a

d) přijme svůj jednací řád na svém prvním zasedání, nejpozději však šest měsíců po dni vstupu této dohody v platnost.

Článek 93

Regionální smíšené výbory

1. Každý regionální smíšený výbor tvoří zástupce každého afrického člena OAKTS pro protokol Afrika–EU, každého karibského člena OAKTS pro protokol Karibik–EU a každého tichomořského člena OAKTS pro protokol Tichomoří–EU na úrovni velvyslanců nebo vyšších úředníků na jedné straně a zástupci Evropské unie a jejích členských států na úrovni velvyslanců nebo vyšších úředníků na straně druhé.

2. Každému regionálnímu smíšenému výboru spolupředsedají tytéž strany, které spolupředsedají příslušné regionální radě ministrů. Je-li to vhodné, může výbor na základě souhlasu spolupředsedů rozhodnout, že na návrh kterékoli ze stran přizve pozorovatele.

3. Každý regionální smíšený výbor připravuje zasedání příslušné regionální rady ministrů, je jí nápomocen při plnění jejích úkolů a plní jakýkoli mandát, který mu příslušná regionální rada ministrů svěří.

4. Každý regionální smíšený výbor přijme svůj jednací řád na svém prvním zasedání, nejpozději však šest měsíců po dni vstupu této dohody v platnost.

Článek 94

Regionální parlamentní shromáždění

1. Strany tímto zřizují regionální parlamentní shromáždění pro každý ze tří regionálních protokolů, kterému společně předsedá poslanec Evropského parlamentu na jedné straně a poslanec příslušného afrického, karibského nebo tichomořského člena OAKTS strany jmenovaný do funkce předsedy na straně druhé v souladu s jejich vlastními postupy:

a) Parlamentní shromáždění Afrika–EU se skládá z členů Evropského parlamentu na jedné straně a z poslanců každého afrického státu, který je smluvní stranou, ve stejném počtu na straně druhé.

b) Parlamentní shromáždění Karibik–EU se skládá z členů Evropského parlamentu na jedné straně a z poslanců každého karibského státu, který je smluvní stranou, ve stejném počtu na straně druhé.

c) Parlamentní shromáždění Tichomoří–EU se skládá z členů Evropského parlamentu na jedné straně a z poslanců každého tichomořského státu, který je smluvní stranou, ve stejném počtu na straně druhé.

2. Každé regionální parlamentní shromáždění se jako poradní orgán schází zejména před zasedáními příslušné regionální rady ministrů. V tomto ohledu se každému regionálnímu parlamentnímu shromáždění včas poskytne program jednání příslušné regionální rady ministrů, na jehož základě jí může vydat doporučení, a každé regionální parlamentní shromáždění je informováno o rozhodnutích a doporučeních příslušné regionální rady ministrů.

3. Každé regionální parlamentní shromáždění:

a) může přijímat usnesení a projednávat jakékoli záležitosti týkající se jeho příslušného regionálního protokolu;

b) může podporovat demokratické procesy prostřednictvím dialogu a konzultací a usnadňovat lepší porozumění mezi národy Evropské unie a národy Afriky, Karibiku a Tichomoří;

c) spolupracuje se Smíšeným parlamentním shromážděním OAKTS–EU v otázkách týkajících se této dohody s cílem zajistit koordinaci a soudržnost a

d) přijme svůj jednací řád na svém prvním zasedání, nejpozději však šest měsíců po dni vstupu této dohody v platnost.

Článek 95

Zapojení zúčastněných stran

1. Strany se shodují na tom, že spolupráce se zúčastněnými stranami, zejména s místními orgány, občanskou společností a zástupci soukromého sektoru, má zásadní význam pro informované rozhodování a prosazování cílů tohoto partnerství.

2. Zúčastněné strany jsou včas informovány a jsou schopny poskytnout vstupy do širokého procesu dialogu, zejména s ohledem na zasedání příslušných rad ministrů.

3. Za účelem podpory tohoto zapojení jsou podle potřeby zřizovány otevřené a transparentní mechanismy strukturovaných konzultací se zúčastněnými stranami.

4. Výsledky konzultací se zúčastněnými stranami jsou v příslušných případech sdělovány příslušné radě ministrů, smíšenému výboru nebo parlamentnímu shromáždění.

ČÁST VI

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 96

Územní působnost

Tato dohoda se vztahuje na jedné straně na území, na něž se vztahují Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie za podmínek v nich stanovených, a na druhé straně na území členů OAKTS.

Článek 97

Jiné dohody nebo ujednání

Žádná smlouva, úmluva, dohoda nebo ujednání jakéhokoli druhu mezi jedním nebo více členskými státy Evropské unie a jedním nebo více členy OAKTS nesmí narušit provádění této dohody.

Článek 98

Souhlas se závazky, vstup v platnost a prozatímní provádění

1. Strany vyjadřují svůj souhlas být vázány touto dohodou v souladu se svými vnitřními pravidly a postupy.

2. Tato dohoda vstupuje v platnost prvním dnem druhého měsíce následujícího po dni, kdy Evropská unie a její členské státy a nejméně dvě třetiny členů OAKTS dokončí své vnitřní postupy za tímto účelem a uloží své listiny vyjadřující souhlas s tím, že budou vázány, u Generálního sekretariátu Rady Evropské unie (dále jen „depozitář“), který zašle ověřenou kopii Sekretariátu OAKTS.

3. Člen OAKTS, který nedokončil postupy uvedené v odstavci 2 dodne vstupu této dohody v platnost v souladu s odstavcem 2, tak může učinit pouze během dvanácti měsíců po tomto dni. Pro tyto členy OAKTS nabývá tato dohoda účinnosti prvním dnem druhého měsíce následujícího po uložení jejich listin vyjadřujících jejich souhlas s tím, aby byly vázány, u depozitáře, který zašle ověřenou kopii Sekretariátu OAKTS. Tito členové OAKTS uznávají platnost jakéhokoli opatření přijatého k provádění dohody po dni jejího vstupu v platnost v souladu s odstavcem 2.

4. Bez ohledu na odstavce 2 a 3 mohou Evropská unie a členové OAKTS tuto dohodu prozatímně provádět zcela nebo zčásti až do jejího vstupu v platnost a v souladu se svými vnitřními postupy. Prozatímní provádění začíná prvním dnem druhého měsíce po dni podpisu této dohody. Před začátkem prozatímního provádění oznámí Evropská unie členům OAKTS ty části dohody, které se budou prozatímně provádět.

Článek 99

Doba trvání a přezkum

1. Tato dohoda se uzavírá na počáteční období dvaceti let. Tři roky před koncem tohoto počátečního období zahájí strany dialog s cílem přezkoumat ustanovení, jimiž se mají následně řídit jejich vztahy. Tato dohoda se automaticky prodlužuje o jedno období pěti let, pokud se strany před koncem počátečního dvacetiletého období nedohodnou na rozhodnutí o jejím ukončení nebo prodloužení.

2. Strany mohou předkládat návrhy na změny této dohody Radě ministrů OAKTS–EU nejpozději šest měsíců před jejím zasedáním. Veškeré změny schvaluje Rada ministrů OAKTS–EU a podléhají postupům stanoveným pro vstup této dohody v platnost a její prozatímní provádění v článku 98.

3. Do šesti měsíců po skončení platnosti Agendy 2030 zahájí strany jednání s cílem přezkoumat a revidovat strategické priority této dohody, včetně regionálního protokolu o Africe, regionálního protokolu o Karibiku a regionálního protokolu o Tichomoří, a provést veškeré další nezbytné změny. Pozměněná dohoda vstupuje v platnost v souladu s postupy stanovenými pro vstup této dohody v platnost a její prozatímní provádění.

4. Strany mohou předkládat návrhy na změny příloh této dohody Radě ministrů OAKTS–EU nejpozději šest měsíců před jejím zasedáním. Veškeré změny schvaluje Rada ministrů OAKTS–EU.

5. Strany regionálních protokolů mohou předkládat návrhy za změny příslušného protokolu příslušné regionální radě ministrů a Radě ministrů OAKTS–EU nejpozději 120 dnů před zasedáním příslušné regionální rady ministrů. Jakékoli změny, které příslušná regionální rada ministrů přijme, jsou neprodleně oznámeny Radě ministrů OAKTS–EU, která může udělit souhlas do 120 dnů ode dne oznámení, a to i písemným postupem nebo přenesením pravomoci na Výbor vyšších úředníků na úrovni velvyslanců OAKTS–EU. Rada ministrů OAKTS–EU může odmítnout udělit souhlas se změnou, kterou nepovažovuje za slučitelnou s touto dohodou, a důvody odmítnutí oznámí příslušné regionální radě ministrů. Pokud není vydání souhlasu odmítnuto do 120 dnů ode dne oznámení, je to považováno za udělení souhlasu. Pozměněný regionální protokol vstupuje v platnost prvním dnem druhého měsíce následujícího po dni udělení souhlasu.

6. Rada ministrů OAKTS–EU může přijmout jakákoli nezbytná přechodná opatření, pokud se předpokládá uzavření nové dohody mezi stranami a dokud tato dohoda nevstoupí v platnost nebo dokud nezačne být prozatímně prováděna.

Článek 100

Vypovězení

Tuto dohodu může vypovědět strana EU ve vztahu ke kterémukoli členu OAKTS a kterýkoli člen OAKTS ve vztahu ke straně EU. Vypovězení nabývá účinku šest měsíců poté, co písemné oznámení o vypovězeení obdrží depozitář, který zašle ověřenou kopii Sekretariátu OAKTS.

Článek 101

Řešení sporů a plnění závazků

1. Strany přijmou veškerá obecná nebo zvláštní opatření požadovaná k plnění svých závazků podle této dohody. Řeší neshody a spory ohledně provádění této dohody a otázky týkající se jejího výkladu v souladu s tímto článkem.

2. Aniž jsou dotčeny postupy uvedené v odstavcích 3 až 9 tohoto článku a v čl. 4 odst. 74, lze jakoukoli otázku týkající se výkladu této dohody vyřešit konzultacemi v Radě ministrů OAKTS–EU, případně pokud se na tom strany dohodnou, ve zvláštním podvýboru, nebo jakýmkoli jiným vhodným mechanismem podřízeným Radě ministrů OAKTS–EU. Strany předkládají relevantní informace nezbytné k důkladnému prošetření věci s cílem vyřešit ji včas a smírně.

3. Pro účely odstavců 4 až 9 se výrazem „strana“ rozumějí Evropská unie a její členské státy na jedné straně a každý člen OAKTS na straně druhé.

4. Strany se v rámci partnerského dialogu zabývají neshodami s cílem předcházet situacím, kdy by některá strana považovala za nutné využít konzultací podle odstavců 5 a 6.

5. Pokud má některá strana za to, že druhá strana nesplnila některý ze závazků podle této dohody, oznámí to této druhé straně a předloží veškeré příslušné informace potřebné k důkladnému přezkoumání situace s cílem dosáhnout vzájemně přijatelného řešení do 90 dnů ode dne oznámení. Pokud je tato doba shledána nedostatečnou, vedou strany strukturované a systematické konzultace. Nepodaří-li se jim dosáhnout vzájemně přijatelného řešení do 120 dnů od zahájení konzultací, může oznamující strana přijmout opatření úměrná nesplnění dané konkrétní povinnosti.

6. Bez ohledu na odstavec 5 platí, že pokud se některá strana domnívá, že druhá strana porušuje některý z podstatných prvků stanovených v článcích 9 a 18 s výjimkou zvláštních naléhavých případů nebo závažných případů korupce uvedených v článku 12, oznámí to této druhé straně a do 60 dnů ode dne oznámení předloží všechny příslušné informace potřebné k důkladnému prošetření situace s cílem nalézt vzájemně přijatelné řešení. Pokud je tato doba shledána nedostatečnou, vedou strany strukturované a systematické konzultace. Po dohodě zúčastněných stran se během fáze strukturovaných a systematickýchtěchto konzultací zapojí zvláštní smíšený výbor při zachování dvoustranné povahy těchto konzultací. Zvláštní smíšený výbor, který se skládá ze stejného počtu zástupců strany EU a členů OAKTS a dodržuje zásady skutečného partnerství a vzájemné odpovědnosti, poskytuje poradenství při plnění povinností a v případě potřeby poskytuje pomoc umožňující dotčené straně přijmout opatření nezbytná ke splnění závazků vyplývajících z této dohody. Dotčená strana je i nadále výlučně odpovědná za plnění svých závazků podle této dohody. Nejsou-li strany schopny dosáhnout vzájemně přijatelného řešení do 90 dnů od zahájení konzultací, může oznamující strana přijmout vhodná opatření.

7. Domnívá-li se některá strana, že porušení některého ze podstatných prvků představuje případ zvláštní naléhavosti, může přijmout vhodná opatření s okamžitým účinkem bez předchozích konzultací. Zvláště naléhavými případy se rozumějí výjimečné případy zvláště vážného a těžkého porušení jednoho z podstatných prvků stanovených v článcích 9 a 18.

8. „Vhodná opatření“ uvedená v odstavcích 6 a 7 se přijímají v plném souladu s mezinárodním právem a jsou přiměřená neplnění závazků vyplývajících z této dohody. Upřednostňují se ta, která co nejméně naruší fungování této dohody. Vhodná opatření mohou zahrnovat částečné nebo úplné pozastavení platnosti této dohody. Po přijetí vhodných opatření mohou být na žádost kterékoli ze stran svolány konzultace s cílem důkladně přezkoumat situaci a nalézt řešení umožňující zrušení vhodných opatření.

9. Strany se dohodly, že konzultace budou vedeny na takové úrovni a takovou formou, které se považují za nejvhodnější pro dosažení vzájemně přijatelného řešení. Dohodly se na tom, že do konzultačního procesu mohou být po dohodě dotčených stran zapojeni příslušní regionální a mezinárodní aktéři při zachování dvoustranné povahy konzultací.

Článek 102

Přistoupení

1. Každý nový členský stát Evropské unie se stává stranou této dohody od dne svého přistoupení k Evropské unii prostřednictvím ustanovení v tomto smyslu v aktu o přistoupení. Pokud akt o přistoupení k Evropské unii nestanoví přistoupení nových členských států k této dohodě bez dalšího, přistoupí dotyčný členský stát k této dohodě uložením aktu o přistoupení u depozitáře, který zašle ověřenou kopii Sekretariátu OAKTS.

2. Jakákoli žádost o přistoupení k této dohodě podaná nezávislým státem, který je členem OAKTS, nebo jiným nezávislým státem, jehož strukturální charakteristika a hospodářská a sociální situace jsou srovnatelné se strukturální charakteristikou a hospodářskou a sociální situací členů OAKTS, se podává Radě ministrů OAKTS–EU. Pokud Rada ministrů OAKTS–EU žádost schválí, přistoupí dotyčný stát k této dohodě uložením aktu o přistoupení u depozitáře, který zašle ověřenou kopii Sekretariátu OAKTS.

3. Strany přezkoumají vliv přistoupení nových států na tuto dohodu.

4. Rada ministrů OAKTS–EU může rozhodnout o jakýchkoli přechodných nebo pozměňovacích opatřeních, jež mohou být nezbytná.

Článek 103

Status pozorovatele

Při plnění cílů této dohody může být třetím stranám, včetně regionálních a kontinentálních organizací, rozhodnutím příslušného společného orgánu uvedeného v části V obecné části této dohody udělen status pozorovatele v orgánech.

Článek 104

Závazná jazyková znění

Tato dohoda je sepsána ve dvou vyhotoveních v jazyce anglickém, bulharském, českém, dánském, estonském, finském, francouzském, chorvatském, irském, italském, litevském, lotyšském, maďarském, maltském, německém, nizozemském, polském, portugalském, rumunském, řeckém, slovenském, slovinském, španělském a švédském, přičemž všechna znění mají stejnou platnost.

REGIONÁLNÍ PROTOKOLY

REGIONÁLNÍ PROTOKOL PRO AFRIKU

ČÁST I

RÁMEC SPOLUPRÁCE

Kapitola 1

Povaha a oblast působnosti

Článek 1

Skutečné partnerství

1. Pro účely tohoto protokolu se „stranami“ rozumějí strany vázané tímto protokolem podle článku 6 obecné části této dohody.

2. Vztahy mezi stranami se řídí ustanoveními obecné části této dohody a strategickými prioritami stanovenými v tomto protokolu, které se v souladu s článkem 6 obecné části této dohody doplňují a vzájemně posilují.

3. Strany provádějí tento protokol v duchu sdílené odpovědnosti, vzájemnosti a vzájemné odpovědnosti a transparentnosti se vzájemně se doplňujícími povinnostmi na národní, regionální a mezinárodní úrovni.

Článek 2

Strategické priority

1. Strany přijmou zvláštní opatření v následujících klíčových oblastech zapojení stanovených v části II tohoto protokolu:

a) inkluzivní a udržitelný hospodářský růst a rozvoj;

b) lidský a sociální rozvoj;

c) životní prostředí, hospodaření s přírodními zdroji a změna klimatu;

d) mír a bezpečnost;

e) lidská práva, demokracie a správa věcí veřejných;

f) migrace a mobilita.

2. Strany se mohou po vzájemné dohodě dohodnout na jiných oblastech zapojení a spolupráce.

Článek 3

Regionální a kontinentální integrace a spolupráce

1. Strany podporují vzájemná propojení a strategické vazby mezi Afrikou a Evropskou unií.

2. Strany podporují regionální a kontinentální integraci v Africe jako účinný způsob dosažení míru a prosperity a dodržení priorit tohoto protokolu s přihlédnutím k cílům Agendy 2063 Africké unie (AU) (dále jen „Agenda 2063“) a dalších příslušných regionálních rámců.

3. Strany podporují regionální hospodářskou integraci v Africe, mimo jiné budováním větších trhů, větší vzájemnou propojeností a volným pohybem osob, zboží, služeb, kapitálu, práce a technologií v souvislosti s prováděním Smlouvy o založení Afrického hospodářského společenství, podepsané v Abuji dne 3. června 1991, a Dohody o založení Africké kontinentální zóny volného obchodu, podepsané v Kigali dne 21. března 2018.

4. Strany podporují AU a regionální organizace při podpoře míru, bezpečnosti, demokracie a správy věcí veřejných v souvislosti s regionálními a kontinentálními mechanismy, jako jsou Africká struktura pro mír a bezpečnost a Africká struktura pro správu věcí veřejných.

5. Strany se dohodly, že zajistí soudržnost a doplňkovost mezi tímto protokolem a partnerstvím mezi kontinenty, které bylo definováno při navazujících summitech mezi AU a EU a v souvisejících výsledných dokumentech. Ve snaze dosáhnout kontinentálních priorit vyjádřených v Agendě 2063 strany uznávají úlohu AU i regionálních hospodářských společenství v kontinentálních a meziregionálních otázkách. V této souvislosti se mohou zapojit do dialogu a spolupráce v mezioborových a kontinentálních otázkách s africkými zeměmi, které nejsou stranami této dohody.

6. Strany se dohodly, že se zapojí do spolupráce s regionálními hospodářskými společenstvími a posílí ji, a uznávají svou úlohu jakožto stavebních kamenů v rámci programu africké integrace. Rovněž se dohodly, že budou spolupracovat s dalšími příslušnými regionálními a kontinentálními aktéry, kteří jsou ochotni a schopni prosazovat společné cíle.

7. Strany podporují regionální spolupráci se zámořskými zeměmi a územími přidruženými k EU a s nejvzdálenějšími regiony EU v oblastech společného zájmu.

Kapitola 2

Aktéři a procesy

Článek 4

Institucionální ustanovení

1. Společné orgány zřízení tímto protokolem, jejichž složení a funkce jsou vymezeny v obecné části této dohody, jsou:

a) Rada ministrů Afrika–EU;

b) Smíšený výbor Afrika–EU;

c) Parlamentní shromáždění Afrika–EU.

2. Při vzájemné spolupráci a provádění tohoto protokolu strany zohledňují strategické a politické pokyny summitů AU–EU.

Článek 5

Konzultace se zúčastněnými stranami

Strany zavádějí mechanismy pro otevřené a transparentní konzultace se všemi příslušnými zúčastněnými stranami, včetně místních orgánů, zástupců občanské společnosti a soukromého sektoru, aby je průběžně informovaly a shromažďovaly jejich vstupy pro politické procesy a provádění tohoto protokolu v souladu s čl. 5 odst. 3 obecné části této dohody.

Článek 6

Provádění a sledování

1. Strany podporují v každé oblasti zapojení účinná ujednání o spolupráci a provádějí související činnosti na nejvhodnější domácí a regionální úrovni, úrovni více zemí nebo kontinentální úrovni. Za tímto účelem uznávají úlohu regionálních a kontinentálních organizací při provádění tohoto protokolu a usilují o posílení zapojení příslušných zúčastněných stran.

2. Strany sledují provádění tohoto protokolu, mimo jiné prostřednictvím přístupu zahrnujícího více zúčastněných stran. Mohou jej pravidelně přezkoumávat a podle potřeby revidovat a rozšiřovat oblast jeho působnosti ve stávajících i nových oblastech zapojení postupem podle čl. 99 odst. 5 obecné části této dohody.

ČÁST II

KLÍČOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I

Inkluzivní udržitelný hospodářský růst a rozvoj

Článek 7

Strany podporují inkluzivní a udržitelný hospodářský růst a rozvoj ve společném zájmu a s ohledem na vzájemný prospěch tím, že podporují strukturální hospodářskou transformaci a diverzifikaci, vytvářejí kvalitní pracovní místa s důstojnými pracovními podmínkami a urychlují regionální hospodářskou integraci. Investují do lidského kapitálu a dovedností, podporují zdravý makroekonomický rámec a vytvářejí podnikatelské prostředí, které přispívá k větším tokům investic a rozvoji soukromého sektoru. Přijímají opatření a spolupracují na posilování kapacit s cílem zmírnit změnu klimatu a minimalizovat další rizika pro životní prostředí, podporují systémové změny ve výrobě a spotřebě a infrastruktury odolné vůči změně klimatu, obnovitelnou energii a čisté technologie, řádné nakládání s odpady a chemickými látkami a integrované hospodaření s vodou s cílem oddělit hospodářský růst od zhoršování životního prostředí a umožnit postupný přechod na oběhové hospodářství. Využívají klíčových odvětví s vysokým růstem a vysokým potenciálem pro tvorbu důstojných pracovních míst, což vede k integraci do regionálních a globálních řetězců s vysokou hodnotou. Usilují o to, aby všichni měli prospěch z uvolněných obchodních příležitostí, přičemž obzvláštní pozornost věnují ženám a mládeži a podpoře a provádění základních pracovních norem, mimo jiné prostřednictvím účinného sociálního dialogu.

Kapitola 1

Hospodářská transformace

Článek 8

Správa ekonomických záležitostí

1. Strany zlepšují makroekonomickou stabilitu a podporují strukturální reformy a vhodné hospodářské, fiskální a měnové politiky, které vytvářejí tolik potřebný prostor pro rozšiřování investic, vytváření pracovních míst a rozvoj soukromého sektoru, a posilují odolnost vůči hospodářským otřesům. Usnadňují proces hospodářských reforem zlepšováním vzájemného porozumění a výměny informací o základních prvcích svých ekonomik, jakož i formulací a prováděním hospodářských politik.

2. Strany se dohodly, že budou podporovat zásady řádné správy ekonomických záležitostí, přijímat opatření ke zlepšení řízení veřejných financí, usilovat o udržitelnost veřejného dluhu, posilovat vnitrostátní a regionální statistické systémy a regionální mechanismy, mechanismy mnohostranného dohledu a podporovat transparentní plnění rozpočtu s přístupem veřejnosti k dokumentům, účinnými kontrolními systémy a konkurenceschopným, transparentním a odpovědným systémem zadávání veřejných zakázek.

Článek 9

Lidský kapitál a dovednosti

1. Strany posilují lidský kapitál investicemi do oblasti vzdělávání, zvyšování dovedností a budování kapacit s cílem zajistit soulad s požadavky trhu práce a zvyšovat produktivitu práce, přičemž zvláštní pozornost věnují zásadám rovnosti žen a mužů a nediskriminace. Zajišťují, aby se vnitrostátní vzdělávací systémy a učební osnovy zaměřily na budoucí požadavky na zaměstnanost a aby byly v souladu s potřebami kapacit na vnitrostátní úrovni.

2. Strany podporují systémy technického a odborného vzdělávání a přípravy, které se řídí poptávkou, a to i prostřednictvím partnerství se soukromým sektorem, a které jsou přizpůsobeny potřebám a příležitostem místních a regionálních trhů práce, zejména ve venkovských a odlehlých oblastech.

3. Strany spolupracují při rozvoji a provádění politik, které zlepšují digitální dovednosti a gramotnost, a začleňují je do vzdělávacího systému.

Článek 10

Podnikatelské prostředí a investiční klima

1. Strany zlepšují vnitrostátní a regionální regulační rámce a zjednodušují obchodní předpisy a postupy, omezují a zjednodušují administrativní formality, posilují spolupráci a budují kapacity pro provádění účinných politik hospodářské soutěže. Přijímají otevřené, transparentní a jasné regulační rámce pro podnikání a investice, přičemž zajišťují ochranu vlastnických práv, pozemkových práv a práv duševního vlastnictví. Zajišťují účinné, transparentní a předvídatelné daňové systémy a zlepšují úlohu celních orgánů při usnadňování obchodu při současném prosazování platných pravidel pro boj proti podvodům a proti dalším porušením předpisů. Podporují politiky, které zvyšují důležitost, účinnost a účelnost institucí trhu práce a nastolují správnou rovnováhu mezi flexibilitou a ochranou pracovníků.

2. Strany podporují reformy finančního sektoru prostřednictvím opatření podporujících zlepšování přístupu k financím a k finančním službám, zejména pro mikropodniky a malé a střední podniky, rozvoj a vzájemnou propojenost finančních trhů a integraci kapitálových trhů, aby bylo zajištěna účinná alokace úspor do produktivních investic a soukromého sektoru. Jejich cílem je podporovat hospodářskou soutěž mezi poskytovateli finančních služeb, rozvíjet životaschopný bankovní a nebankovní finanční sektor a posilovat mobilní a digitální finanční služby s cílem zvýšit přístup k financování, zejména pro mikropodniky a malé a střední podniky. Jejich cílem je rovněž posilovat spolupráci při provádění mezinárodních norem a zajišťovat otevřené trhy, ochranu spotřebitelů a dalších uživatelů a lepší přístup k mobilním službám.

3. Strany usilují o to, aby podnikům a investorům poskytovaly relevantní a snadno dostupné informace o obchodních příležitostech a o tom, jak zakládat nové podniky v Africe a EU. Podporují strukturovaný dialog veřejného a soukromého sektoru, vytváření sítí mezi hospodářskými subjekty a rozvoj obchodních partnerství s cílem zajistit, že se zohlední perspektivy soukromého sektoru při úsilí o snižování investičních rizik a při řešení překážek udržitelných investic a současně upřednostní programy reforem v oblasti investičního klimatu.

4. Strany podporují budování kapacit orgánů veřejné moci s cílem provádět zlepšování politik a regulační reformy podnikatelského prostředí a investičního klimatu, a to i prostřednictvím odborné přípravy a předávání odborných znalostí a poznatků.

5. Strany se dohodly, že se v jejich dialogu náležitě odrazí otázky podnikatelského prostředí a investičního klimatu.

Článek 11

Infrastruktura

1. Strany podporují udržitelný a odolný rozvoj klíčových infrastruktur, jako jsou například energetika, doprava, informační a komunikační technologie a digitální konektivita, s cílem usnadnit transformaci svých ekonomik a s přihlédnutím k programu rozvoje infrastruktur v Africe.

2. Strany spolupracují při identifikaci, podpoře a společném financování projektů, u nichž se předpokládá, že usnadní transformaci jejich hospodářství. Spolupracují při budování a udržování náležitě zaměřené infrastruktury, včetně průmyslových parků a vývozních zpracovatelských zón, s cílem podporovat konkurenceschopná průmyslová odvětví a odvětví spojená s globálními trhy.

3. Strany zlepšují správu odvětví infrastruktury. Mobilizují investice, posilují mobilizaci domácích zdrojů, podporují partnerství veřejného a soukromého sektoru a využívají dovedností a inovací soukromého sektoru při poskytování infrastruktury a souvisejících služeb.

4. Strany se dohodly, že umožní vytvoření a údržbu udržitelné a odolné infrastruktury prostřednictvím posílené finanční, technologické a technické podpory se zvláštním důrazem na nejméně rozvinuté země, vnitrozemské rozvojové země a malé ostrovní rozvojové státy.

Článek 12

Duševní vlastnictví

1. Strany posilují spolupráci v oblasti práv duševního vlastnictví, a to i při formulaci regulačního rámce pro jejich podporu, ochranu a prosazování, při zohlednění základních politických cílů.

2. Strany spolupracují na posilování kapacit v oblasti podpory, ochrany a prosazování práv duševního vlastnictví na domácí, regionální a kontinentální úrovni.

3. Strany zajišťují, aby byly v rámci jejich právního řádu dostupné postupy uplatňování práv tak, aby umožňovaly držitelům práv přijímat účinná opatření proti jakémukoli porušení práv duševního vlastnictví.

4. Strany budují kapacity na podporu registrace a ochrany zeměpisných označení pro africké i evropské zemědělské a potravinářské produkty. Přijímají opatření na podporu provádění kontinentální strategie AU pro zeměpisná označení v Africe a podporují místní společenství, aby plně využívala zeměpisná označení s cílem posunout se výše v rámci regionálních a globálních hodnotových řetězců.

Článek 13

Investice

1. Strany se zavazují spolupracovat na uvolňování udržitelných a odpovědných investic z domácích i zahraničních, veřejných i soukromých zdrojů. Zvláštní pozornost věnují odvětvím, která jsou nezbytná pro hospodářský rozvoj, mají vysoký potenciál pro vytváření udržitelných pracovních míst, zejména v odvětvích s přidanou hodnotou, a podporují udržitelnost životního prostředí.

2. Strany se dohodly na usnadňování investic prostřednictvím právních předpisů, regulace a politik, které rozvíjejí transparentním způsobem, přičemž podporují dialog veřejného a soukromého sektoru a poskytují všem zúčastněným stranám příležitost k účasti.

3. Strany posilují snahy o zlepšení investičního klimatu a podnikatelského prostředí. Podporují opatření, jež překlenují nedostatek znalostí zahraničních investorů, pokud jde o místní investiční podmínky. Podporují obchodní kontakty a informační sítě a usnadňují společné investice a společné podniky.

4. Strany podporují účinné a strategičtější využívání veřejných investic k přilákání investic soukromého sektoru prostřednictvím kombinování zdrojů, záruk a jiných inovativních finančních nástrojů s cílem získat další zdroje z kapitálových trhů, snížit riziko investic a usnadnit přístup k financování. Strany zohledňují další iniciativy, které přispívají k financování a podpoře investic soukromého sektoru v Africe, s cílem zajistit soudržnost.

5. Strany podporují sociální odpovědnost podniků a odpovědné obchodní chování v celém hodnotovém řetězci tím, že poskytují podpůrné politické rámce, které podniky vybízejí k zavádění příslušných postupů, a podporují dodržování, provádění, sledování a šíření příslušných mezinárodních norem, jako jsou obecné zásady OSN v oblasti podnikání a lidských práv, pokyny OECD pro nadnárodní podniky a Tripartitní deklarace MOP o principech týkajících se nadnárodních společností a sociální politiky. Uznávají přínos jiných dobrovolných iniciativ v oblasti udržitelnosti a sociální odpovědnosti podniků, včetně samoregulace odvětví.

Článek 14

Industrializace

1. Strany podporují inkluzivní a udržitelnou industrializaci v Africe prostřednictvím inovací a technologického rozvoje se zaměřením na odvětví s vysokou přidanou hodnotou a odvětví náročná na pracovní síly.

2. Strany podporují transformaci afrických ekonomik a jejich přechod od závislosti na komoditách k diverzifikovaným ekonomikám prostřednictvím lokálního zpracování a úpravy surovin, výroby s přidanou hodnotou a začleňování do regionálních a globálních hodnotových řetězců, mimo jiné s přihlédnutím ke strategii zrychleného průmyslového rozvoje v Africe.

3. Strany pracují na uvolnění problematických míst, která brání průmyslovému rozvoji. Řeší omezení na straně nabídky, prosazují vyšší produktivitu, podněcují používání pokročilých informačních a komunikačních technologií a umělé inteligence a podporují digitální transformaci s ohledem na sociální, mobilní, analytické a cloudové (SMAC) technologie. Podporují klimaticky inteligentní postupy a postupy šetrné k životnímu prostředí a využívání čisté a cenově dostupné energie.

4. Strany usilují o vytváření průmyslových vazeb prostřednictvím větší přidané hodnoty, mimo jiné v oblasti zemědělství a v zemích bohatých na zdroje. Podporují vztahy mezi menšími a většími odvětvími v Africe. Rozvíjejí odvětví služeb s cílem zajistit, aby účinně přispívalo k industrializaci.

5. Strany usnadňují rozvoj mikropodniků a malých a středních podniků v Africe, mimo jiné rozvíjením vazeb v rámci Afriky a synergických vazeb s podniky EU. Podporují politiky rozvoje podnikání mezi mládeží a ženami v souvislosti s posilováním jejich ekonomického postavení a s podporou inkluzivního rozvoje.

Článek 15

Rozvoj soukromého sektoru

1. Strany podporují a posilují úlohu soukromého sektoru jako účinného motoru udržitelného rozvoje založeného na sociální odpovědnosti podniků a odpovědném obchodním chování. Poskytují příznivé prostředí pro uvolnění potenciálu podnikání založeného na příležitostech a pro lepší využití africké podnikatelské základny, které kombinuje různé nástroje, jako jsou služby a odborná příprava, podnikatelská kultura a regulační rámce, inovace a uplatňování moderních technologií. Obzvláštní pozornost věnují neformálnímu sektoru a formalizaci neformálních hospodářských činností.

2. Strany vytvářejí správný obchodní rámec a podporují mikropodniky a malé a střední podniky a začínající podniky, aby se chopily příležitostí k růstu, mimo jiné podporou iniciativ vedoucích k jejich internacionalizaci. Posilují podpůrné služby pro mikropodniky a malé a střední podniky tím, že se zaměřují na doprovodná opatření, přístup na trh, budování kapacit a modernizaci podnikání. Podporují inovace a podnikání, zejména mezi mládeží a ženami.

3. Strany podporují strukturovaný dialog mezi soukromým sektorem Afriky a EU a spolupráci mezi mikropodniky a malými a středními podniky z Afriky a EU s cílem pomoci vytvořit lepší podnikatelské prostředí, které umožňuje růst ve všech hospodářských odvětvích.

4. Strany podporují závazek a opatření soukromého sektoru v oblasti rozvoje ekologického podnikání a oběhového hospodářství, mimo jiné prostřednictvím rozvoje sociálního podnikání a usnadňováním přístupu k udržitelným financím.

5. Strany podporují a usnadňují širší používání svých příslušných měn při svých mezinárodních transakcích.

Článek 16

Obchodní spolupráce

1. Strany uznávají význam obchodu jako významného přispěvatele k hospodářskému růstu a rozvoji a posilují obchodní příležitosti ve svůj vzájemný prospěch. Spolupracují na budování obchodní kapacity a na zavádění rámcových podmínek a politik s cílem usnadňovat větší vzájemné obchodní toky.

2. Strany se dohodly, že obchodní spolupráce se provádí v plném souladu s ustanoveními WTO, včetně zvláštního a rozdílného zacházení.

3. Strany se dohodly, že obchodní spolupráce musí stavět v prvé řadě na stávajících preferenčních dohodách a dohodách o hospodářském partnerství.

4. Signatáři těchto dohod o hospodářském partnerství podporují jejich provádění, včetně možnosti rozšíření jejich oblasti působnosti a v příslušných případech přistoupení nových členů.

5. Strany spolupracují na podpoře provádění africké kontinentální zóny volného obchodu příslušnými prostředky.

6. Strany se shodují na tom, že provádění dohod o hospodářském partnerství, Dohody o založení Africké kontinentální zóny volného obchodu a dalších použitelných obchodních ujednání se vzájemně doplňují a podporují a že přispívají k prohlubování procesu regionální a kontinentální integrace v rámci agendy AU v oblasti obchodu a strukturální transformace.

7. Strany se dohodly, že na příslušných úrovních zachovají nebo uzavřou společná ujednání za účelem sledování provádění dohod o hospodářském partnerství a projednávání dalších použitelných obchodních ujednání a posuzování jejich dopadu na rozvoj afrických ekonomik a na jejich procesy regionální a kontinentální integrace.

8. Strany podporují procesy regionální hospodářské integrace, mimo jiné prostřednictvím usnadňování obchodu a harmonizace právních předpisů, a podporují rovněž obchod v rámci Afriky a integraci afrických zemí do regionálních a globálních hodnotových řetězců. Dohodly se rovněž, že budou usnadňovat a podněcovat vytváření a konsolidaci regionálních trhů se zbožím a službami.

9. Strany podporují iniciativy, které omezují a eliminují zbytečné technické překážky obchodu v oblasti působnosti Dohody WTO o technických překážkách obchodu. Spolupracují na posilování hygienických a fytosanitárních předpisů a postupů v souladu s Dohodou WTO o uplatňování hygienických a fytosanitárních opatření. Strany spolupracují zejména při vypracovávání mezinárodních norem, které podporují příslušné politické rámce stran. Spolupracují na zvyšování transparentnosti při vývoji regulačních opatření a provádění norem, technických předpisů a postupů posuzování shody (zkoušení, certifikace, kalibrace). Zabývají se mimo jiné otázkami metrologie a akreditace laboratoří a jiných subjektů posuzování shody v kombinaci s odpovídající infrastrukturou dozoru nad trhem.

10. Strany spolupracují v oblasti usnadňování obchodu na základě svých příslušných závazků vyplývajících z Dohody WTO o usnadnění obchodu. Přijímají opatření, včetně technické pomoci, za účelem provádění dohod WTO o technických překážkách obchodu, o uplatňování hygienických a fytosanitárních opatření a o usnadnění obchodu, a podporují dodržování mezinárodních norem prostřednictvím vhodného budování kapacit.

11. Strany podněcují rozvoj trhu prostřednictvím propojování infrastruktur a upřednostňují odstraňování zbytečných překážek a omezení, jimž čelí vývoz mezi Afrikou a Evropskou unií.

12. Strany se v souladu se svou úrovní rozvoje a priorit zavazují k posilování přístupu zboží na africký trh a na trh EU s cílem maximalizovat výhody stávajících obchodních dohod.

Kapitola 2

Klíčová odvětví

Článek 17

Zemědělství

1. Strany spolupracují na zvyšování udržitelné a kvalitní zemědělské produkce, produktivity a zpracování s cílem zvyšovat bezpečnost potravin a výživy, zlepšovat životní podmínky, vytvářet důstojná pracovní místa, zlepšovat hodnotové řetězce a zvyšovat příjmy. Posilují postupy odolné vůči změně klimatu, podporují udržitelné řízení a využívání přírodních zdrojů a ekosystémových služeb, odstraňují pobídky, které vytvářejí neudržitelné modely výroby, a využívají nejudržitelnější, energeticky účinné a nízkouhlíkové technologie. Zajišťují přechod na udržitelné potravinářské systémy tím, že věnují pozornost všem rozměrům udržitelnosti, a posilují odolnost svých zemědělsko-potravinářských systémů vůči klimatickým a environmentálním rizikům a vnějším otřesům.

2. Strany spolupracují s cílem podporovat veřejné a soukromé investice, lépe propojit africké podniky a podniky EU v zemědělsko-potravinářském odvětví, vyměňovat si osvědčené postupy a spojovat evropské a africké odborné znalosti v oblasti zemědělského rozvoje. Podporují provádění Souhrnného programu rozvoje zemědělství v Africe (CAADP).

3. Strany podporují investice a zavádějí pravidla a předpisy vstřícné k investorům s cílem podporovat odpovědné soukromé investice a umožnit úspěšnost těchto investic v zemědělsko-potravinářském odvětví. Podporují rozvoj udržitelných zemědělsko-potravinářských hodnotových řetězců, mimo jiné prostřednictvím lepších infrastruktur na venkově, kvalitnějšího odborného vzdělávání a přípravy a zemědělského výzkumu a technologií a snadnějšího přístupu k financím a na trhy.

4. Strany spolupracují s cílem zlepšovat příležitosti pro zemědělské výrobce, zpracovatele a vývozce v oblasti přístupu na vnitrostátní, regionální a mezinárodní trhy. Podporují budování kapacit v oblasti sanitárních a fytosanitárních norem, systémů spravedlivého obchodu v oblasti zpracování zemědělských produktů, přístupu ke službám, zemědělského poradenství a vhodných technologií se zaměřením zejména na kapacitu mladých zemědělců, žen, drobných zemědělců a rodinných zemědělců. Budují kapacity rodinných zemědělských organizací a mikropodniků a malých a středních podniků v oblasti výrobních a zpracovatelských postupů tím, že stanovují politiky pro posilování postavení zejména mladých lidí a žen.

5. Strany spolupracují v oblasti správy zemědělského odvětví, zejména prostřednictvím podpůrných opatření pro informační systémy a systémy včasného varování s cílem předcházet krizím, prostřednictvím inkluzivní tvorby politik a budováním kapacit profesních organizací na vnitrostátní, regionální a kontinentální úrovni. Usnadňují přístup k zemědělské půdě a dědickým právům, a to i rodinným zemědělcům, mladým lidem a ženám.

Článek 18

Hospodářská zvířata a kůže

1. Strany spolupracují na zlepšování udržitelné živočišné výroby, pastevectví a sezónního přesunu zvířat na jiné pastviny, na rozvoji hodnotových řetězců v oblasti chovu hospodářských zvířat, mimo jiné zvyšováním kapacity profesních organizací, a na podpoře zpracování, zachování, obchodu a vývoje živočišných produktů, jako jsou kůže, mléko a maso, s ohledem na environmentální udržitelnost a odolnost vůči změně klimatu, sociálně-ekonomický rozvoj a inkluzivní růst. Spolupracují rovněž na modernizaci infrastruktury pro zpracování hospodářských zvířat a živočišných produktů a jejich uvádění na trh s cílem usnadňovat přístup na trhy a posilovat meziregionální trhy v Africe.

2. Strany spolupracují na rozvoji a modernizaci odvětví živočišné výroby v souladu s cíli Souhrnného programu rozvoje zemědělství v Africe s přihlédnutím ke strategii rozvoje chovu hospodářských zvířat pro Afriku.

3. Strany spolupracují na zlepšování zdraví zvířat, posilování veterinárních služeb a zajištění udržitelného řízení zemědělsko-pasteveckých zdrojů. Podporují vytváření vhodných vnitrostátních a regionálních regulačních rámců a posilování kapacit veterinárního výzkumu. Spolupracují při řešení rizik vyplývajících z přeshraničních chorob zvířat posilováním monitorovacích mechanismů a přeshraniční epidemiologické spolupráce.

Článek 19

Modrá ekonomika a rybolov

1. Strany podporují modrou ekonomiku, slaďují udržitelný hospodářský růst s lepšími životními podmínkami, sociální spravedlností, ochranou mořských a vnitrozemských ekosystémů a jejich biologické rozmanitosti a odolnosti vůči změně klimatu a posilují potravinové zabezpečení a transparentní, spolehlivé a bezpečné potravinové systémy.

2. Strany se dohodly, že budou podporovat udržitelné a odpovědné investice do modré ekonomiky a cílené intervence s cílem stimulovat větší investice do soukromého sektoru. Podporují integrované řízení povodí a územní plánování námořních prostor s cílem sladit požadavky na vícenásobné využívání a ochranu životního prostředí. Dále podporují rozvoj a přenos technologií a sdílení znalostí, inovací, osvědčených postupů a zkušeností získaných v oblasti udržitelné modré ekonomiky.

3. Strany podporují udržitelný mořský a vnitrozemský rybolov za účelem vytváření pracovních míst, vytváření příjmů, boje proti chudobě, lepšího potravinového zabezpečení a lepší výživy. Usnadňují vznik společných podniků, podporují vytváření přidané hodnoty, řeší ztráty vznikající po sklizni prostřednictvím vhodných opatření a podporují lepší přístup na trhy. Posilují sociální a hospodářské přínosy drobného rybolovu, včetně tradičního rybolovu, budováním udržitelných hodnotových řetězců v oblasti rybolovu a posilováním investic a místních kapacit, přičemž současně věnují pozornost zapojení zranitelných a marginalizovaných osob.

4. Strany zajišťují zachovávání a udržitelné řízení a využívání mořských a vnitrozemských rybolovných zdrojů s cílem udržovat rybí populace na udržitelné úrovni, předcházet nadměrnému rybolovu, podporovat provádění politik šetrných ke klimatu a minimalizovat negativní dopady rybolovu na přírodní prostředí. Podporují regionální spolupráci a osvědčené postupy v oblasti řízení rybolovu, včetně podpory sběru údajů a statistik týkajících se rybolovu, a podávání zpráv o rybolovu.

5. Strany spolupracují na rozvoji udržitelné mořské a vnitrozemské akvakultury prostřednictvím účinného územního plánování, ekosystémového přístupu, lepšího přístupu k financování a posilování lepších rovných podmínek pro investory a zároveň zajišťují, aby odpovídala zájmům místních společenství.

6. Strany podporují udržitelný rozvoj pobřežního a námořního cestovního ruchu, který vytváří příjmy a pracovní místa, s náležitým ohledem na environmentální a sociální rozměr.

7. Strany zkoumají potenciál inovativních, nových a vznikajících udržitelných námořních činností, včetně přílivové energie. Stanovují nezbytné regulační a politické rámce pro budoucí rozvoj, které podporují výzkum a omezují obtíže technického rázu, s cílem usnadňovat přístup investorů a zároveň se vyhýbat rizikům pro mořské prostředí.

8. Strany podporují provádění strategií a akčních plánů modré ekonomiky. Usnadňují zapojení soukromého sektoru a dalších zúčastněných stran do rozvoje a provádění udržitelné modré ekonomiky. Věnují náležitou pozornost rozvoji malých ostrovních rozvojových států a uznávají jejich závislost na oceánu.

Článek 20

Těžební a zpracovatelský průmysl

1. Strany podporují odvětví těžebního průmyslu za účelem dosažení inkluzivního a udržitelného růstu a rozvoje a transformace afrických ekonomik. Strany podporují investice do těžebního a zpracovatelského průmyslu při zohlednění zásady svrchovanosti zemí nad přírodními zdroji. Podporují větší vzájemnou integraci hodnotových řetězců Afriky a EU.

2. Strany podporují spravedlivý, odpovědný a nenarušovaný přístup k surovinovým zdrojům, přičemž plně respektují svrchovanost zemí nad jejich přírodními zdroji a podporují udržitelný obchod mezi hospodářskými subjekty z Afriky a z EU a respektování práv příslušných společenství. Podporují rozvoj, harmonizaci a provádění soudržných politik a pevných regulačních a právních rámců pro průzkum surovinových zdrojů, jejich využívání, nakládání s nimi, udělování licencí, uzavírání smluv, zdanění, zpracování a vývoz. Podporují účast místních mikropodniků a malých a středních podniků v odvětví těžebního průmyslu tím, že usnadňují přenos dovedností a technologií, aby tak přispěly k jejich konkurenceschopnosti a tyto podniky se tak mohly stát plnohodnotnými aktéry v hodnotových řetězcích.

3. Strany podporují řádnou správu věcí veřejných v těžebním odvětví pro účely socioekonomického rozvoje. Posilují domácí právní předpisy s cílem zajistit dodržování mezinárodně uznávaných zásad a pokynů, přičemž v příslušných případech zohledňují regionální strategie. Bojují proti daňovým podvodům a daňovým únikům a zajišťují, aby všichni provozovatelé platili daně, poplatky a licenční poplatky splatné hostitelským zemím. Vnitrostátními, regionálními a mezinárodními právními prostředky bojují proti nezákonné těžbě nerostných surovin a nezákonnému obchodu s nimi.

4. Strany podporují vnitrostátní, regionální a mezinárodní iniciativy ke zlepšení transparentnosti a odpovědnosti při využívání a řízení surovinových zdrojů, mimo jiné podporou kimberleyského procesu a Iniciativy pro transparentnost těžebního průmyslu a dalších příslušných iniciativ týkajících se odpovědné a udržitelné těžby a získávání nerostných surovin, jako jsou například pokyny OECD pro náležitou péči v zodpovědných dodavatelských řetězcích nerostných surovin z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí.

5. Strany podporují vypracování příslušných právních předpisů a mechanismů, přičemž zohledňují potřeby těžařů zapojených do neprůmyslové těžby a těžby v malém měřítku, místní společenství a občanskou společnost, přičemž podporují jejich zapojení s cílem zajistit inkluzivní a udržitelné využívání surovinových zdrojů. Podporují udržitelnost životního prostředí, postupy šetrné ke klimatu, důstojné pracovní podmínky, zdraví a bezpečnost místních společenství a dodržování lidských práv v souladu s mezinárodními povinnostmi a závazky. Spolupracují na budování výrobních kapacit místních podnikatelů v těžebních hodnotových řetězcích a těžařů zapojených do neprůmyslové těžby a těžby v malém měřítku a podporují sociální partnerství mezi těžebními společnostmi, místními společenstvími a dalšími příslušnými zúčastněnými stranami. Podporují vnitrostátní a regionální činnosti v oblasti mapování a průzkumu s cílem zlepšit kvalitu systémů řízení geologických informací a zeměpisných údajů v Africe.

Článek 21

Zpracovatelský průmysl

1. Strany spolupracují na podpoře udržitelné výroby v Africe a vyvíjejí individuálně přizpůsobené strategie, jejichž cílem je snižovat závislost na nižších segmentech prvovýroby a zvyšovat podíl přidané hodnoty na místní a regionální úrovni.

2. Strany vyvíjejí politiky, jejichž cílem je přilákat do výrobního odvětví více přímých domácích i zahraničních investic. Spolupracují na podpoře kapacity mikropodniků a malých a středních podniků. Podporují inovace a klastry, sítě a partnerství vyspělého zpracovatelského průmyslu.

3. Strany usilují o zvyšování podílu výrobních odvětví s vysokým podílem lidské práce. Spolupracují na asimilaci nových a vznikajících technologií s cílem transformovat dodavatelské řetězce a modernizovat výrobu.

4. Strany podporují snahy o posilování obchodu s průmyslovým zbožím prostřednictvím vazeb s trhy a usnadňování obchodu, včetně posilování norem jakosti a infrastruktury. Posilují regionální integraci s cílem uvolnit výrobní potenciál Afriky a zvýšit její konkurenceschopnost na globálních trzích.

Článek 22

Služby

1. Strany přijímají opatření na podporu rozvoje dynamického a silného odvětví služeb s cílem připravit půdu pro rozšíření obchodu službami, vývozem a investicemi a pro posílení regionální integrace a meziregionální spolupráce.

2. Strany vyvíjejí odvětvové politiky a opatření za účelem řešení regulačních překážek, zlepšování institucionálních a regulačních rámců a posilování kapacity při poskytování služeb. Podporují provádění Všeobecné dohody WTO o obchodu službami (GATS), prohlubují regionální spolupráci, snižují roztříštěnost trhů služeb v Africe, posilují vytváření a analýzu údajů o obchodu službami a podporují sledování integrace služeb a dopadu reforem při snižování obchodních nákladů.

3. Strany spolupracují na posilování obchodu službami, včetně pohybu fyzických osob pro obchodní účely mezi Afrikou a EU, se zvláštním zaměřením na odvětví klíčová pro jejich hospodářský růst a rozvoj, jako jsou informační a komunikační technologie, zdravotnictví, finanční služby, distribuce, cestovní ruch, stavebnictví a související inženýrské služby, v souladu se stávajícími mezinárodními dohodami.

4. Strany spolupracují na posilování kapacity poskytování služeb souvisejících s kulturním a kreativním odvětvím.

Článek 23

Doprava

1. Strany spolupracují na dosahování moderních, bezpečných, zabezpečených a udržitelných dopravních systémů, čímž posilují vzájemné propojení v rámci Afriky a mezi Afrikou a EU.

2. Strany zlepšují celkovou správu a řízení odvětví dopravy a vyvíjejí a provádějí účinné předpisy, které umožňují spravedlivou hospodářskou soutěž v rámci jednotlivých druhů dopravy a mezi nimi. Jejich cílem je snížit vliv druhů dopravy na životní prostředí podporou čisté energie prostřednictvím zlepšování norem paliv a energeticky účinných technologií.

3. Strany posilují investice s cílem podporovat další rozvoj dopravních infrastruktur a sítí (tj. silniční, letecké, vodní, železniční), přičemž zvláštní pozornost věnují chybějícím napojením infrastruktury a jejich údržbě s ohledem na Program rozvoje infrastruktur v Africe. Zlepšují přístup venkovských a odlehlých oblastí k základním infrastrukturám s cílem posílit jejich sociálně-ekonomický rozvoj. Usilují o posílení udržitelné přístavní infrastruktury a zařízení a zkoumají možnost vytvoření zelených přístavů.

4. Strany spolupracují v odvětví letectví, mimo jiné tím, že podporují vytvoření a posilování jednotného afrického trhu letecké dopravy. Posilují investice, rozšiřují a prohlubují spolupráci v oblasti regulace a posilují bezpečnost, zabezpečení a dohled nad vzdušným prostorem, včetně schopnosti reagovat na související hrozby a rizika.

Článek 24

Udržitelná energetika

1. Strany usilují o urychlení přístupu k udržitelné a cenově dostupné energii, o rozvoj odolných energetických infrastruktur, zejména ve venkovských oblastech, a o podporu rozvoje obnovitelné energie a účinného využívání energie. Podporují využívání nejúčinnějších energetických a nízkouhlíkových technologií ve všech odvětvích, zejména v zemědělství, ve zpracovatelském průmyslu, v těžebním průmyslu a v cestovním ruchu.

2. Strany podporují energetickou bezpečnost a zřizují a posilují účinná energetická propojení v rámci Afriky a mezi Afrikou a EU, aby byly zajištěny spolehlivé a cenově dostupné dodávky energie. Zabývají se regulačními, hospodářskými, společenskými a dalšími výzvami souvisejícími s rozvojem strategických koridorů udržitelné energie.

3. Strany usnadňují otevřené, transparentní, konkurenceschopné a fungující trhy s energií na základě přijímání právních a regulačních rámců, které budou podněcovat investice do udržitelné energie, skladování energie a energetické účinnosti. Postupně ukončují dotace na fosilní paliva, která mají škodlivý dopad na životní prostředí. Zavazují se posilovat partnerství mezi soukromým sektorem Afriky a EU a zapojení jejich veřejného a soukromého sektoru s cílem podpořit investice do udržitelné výroby energie, energetické účinnosti a přístupu k energii. Mobilizují investice do diverzifikované a čisté skladby zdrojů energie v oblasti elektřiny, přičemž zvýhodňují obnovitelné zdroje. Podporují provádění příslušných vnitrostátních a regionálních energetických iniciativ v Africe, mimo jiné přispíváním k cílům Africké iniciativy pro obnovitelnou energii.

4. Strany podporují energetickou účinnost a úspory energie ve všech fázích energetického řetězce od výroby po spotřebu. Dohodly se, že budou usilovat o zvyšování kapacity výroby a skladování udržitelné energie a o zlepšování přenosové a distribuční infrastruktury tím, že budou podporovat řešení, která jsou bezpečná, udržitelná, energeticky účinná a klimaticky citlivá a která účinněji přispívají k vymýcení chudoby.

5. Strany podporují rozvoj a přijímání čistých, různorodých, nákladově efektivních a udržitelných energetických technologií se zaměřením na obnovitelné a nízkouhlíkové technologie a na opatření v oblasti energetické účinnosti a úspor energie posilováním kapacit a podporou partnerství, vazeb a společných podniků mezi hospodářskými subjekty Afriky a EU. Podporují společné sítě pro výzkum a inovace v oblasti obnovitelné energie a energetické účinnosti.

6. Strany podporují odvětvové reformy a rozvoj vhodných regulačních a politických rámců s cílem zajistit regionální propojenost a spolupráci v oblasti energetiky. Posilují regionální seskupení elektrárenských společností jako nástroj pro integrované přeshraniční trhy a obchodování s energií.

Článek 25

Informační a komunikační technologie a digitální ekonomika

1. Strany zvyšují přístup k otevřeným, cenově dostupným a bezpečným informačním a komunikačním technologiím, mimo jiné podporou soukromých a veřejných investic. Usilují o zřízení nezbytných regulačních institucí pro poskytovatele licenčních služeb, podporují konkurenční chování a zajišťují spravedlivé zacházení se spotřebiteli a ochranu údajů a ochranu spotřebitele.

2. Strany zlepšují přístup k digitálním technologiím a službám a vytvářejí cenově dostupné digitální připojení, mimo jiné prostřednictvím podpůrného regulačního a politického rámce. Zlepšují podnikatelské prostředí a usnadňují přístup k finančním službám a službám na podporu podnikání s cílem podporovat digitální podnikání a prosazovat digitalizaci, a tím zlepšovat účinnost a účelnost intervencí ve všech hospodářských odvětvích za účelem dosažení inkluzivního hospodářského růstu a transformace.

3. Strany spolupracují na vytváření příznivého prostředí, zejména vytvářením a přizpůsobováním vhodných, právních a institucionálních rámců, s cílem uvolnit potenciál digitální ekonomiky, včetně elektronického obchodu, při vytváření pracovních míst a hospodářského rozvoje se zvláštním zaměřením na ženy a mládež.

4. Strany podporují přechod ke znalostním ekonomikám.

Článek 26

Cestovní ruch

1. Strany spolupracují na vytváření prostředí příznivého pro vyvážený a udržitelný rozvoj cestovního ruchu, který podporuje hospodářský rozvoj, vytváří zaměstnanost a podporuje integraci environmentálních, kulturních a sociálních hledisek, mimo jiné na základě řešení výzev, které jsou charakteristické pro odvětví cestovního ruchu.

2. Strany podporují investice do propagace a rozvoje produktů v oblasti cestovního ruchu s náležitým ohledem na konkurenční postavení mikropodniků a malých a středních podniků. Posilují vazby mezi odvětvím cestovního ruchu a dalšími příslušnými hospodářskými odvětvími, jako jsou zemědělství, lesnictví, doprava, modrá ekonomika, kulturní odvětví a dědictví, s cílem optimalizovat sociálně-ekonomické přínosy cestovního ruchu.

3. Strany posilují ochranu a podporu kulturního dědictví a přírodních zdrojů, přičemž zvláštní pozornost věnují ochraně životního prostředí a planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Respektují integritu a zájmy místních společenství a maximalizují jejich zapojení do procesu rozvoje cestovního ruchu, zejména do venkovského a komunitního cestovního ruchu a ekoturistiky.

4. Strany rozvíjejí iniciativy, které podporují udržitelný cestovní ruch a zlepšují standardy služeb. Podporují odbornou přípravu a výměny zkušeností a sdílejí informace a statistické údaje společného zájmu v odvětví cestovního ruchu.

Kapitola 3

Věda, technologický rozvoj, výzkum a inovace

Článek 27

Rozvoj vědy a techniky

Strany posilují spolupráci v oblasti vědy a techniky ke vzájemnému prospěchu s cílem podporovat sociální a hospodářský rozvoj, řešit globální společenské výzvy a zlepšovat regionální konkurenceschopnost.

Článek 28

Výzkum a inovace

1. Strany se dohodly, že zmobilizují zdroje na podporu výzkumných a inovačních činností zaměřených na podporu inkluzivního hospodářského růstu a rozvoje a přechodu ke znalostním společnostem a ekonomikám.

2. Strany podporují rozvoj výzkumných infrastruktur a zařízení. Podporují základní a aplikovaný výzkum, včetně oblasti inženýrství a umělé inteligence, a prosazují otevřená data ve snaze dosáhnout vzájemně přínosné vědecké excelence. Podporují výzkum prováděný na afrických univerzitách, v institutech a výzkumných střediscích a věnují zvláštní pozornost budování kapacit a přenosu technologií a know-how. Posilují účast na celosvětovém výzkumu, vývoji a převodu technologií, inovacích a tvorbě znalostí.

3. Strany podporují inovativní programy v oblasti mobility a odborné přípravy pro studenty a akademické a výzkumné pracovníky a budují schopnost vysokoškolských institucí účinně vytvářet sítě v oblasti výzkumu a inovací. Podporují dialog, výměnu znalostí a spolupráci mezi akademickou obcí, výzkumnými pracovníky a inovátory a soukromým sektorem s cílem zvyšovat produktivitu a konkurenceschopnost a posilovat podnikatelské ekosystémy.

Článek 29

Vesmírná a geoprostorová technologie

1. Strany využívají potenciálních přínosů vědy o vesmíru, technologie, inovací a aplikací týkajících se záležitostí společného zájmu v oblasti civilních činností ve vesmíru, jako jsou výzkum vesmíru, aplikace a služby globálních družicových navigačních systémů, vývoj systémů s družicovým rozšířením, pozorování Země a vědy o Zemi, zejména pokud jde o používání včasného varování a dohledu. Spolupracují na rozvoji odpovědného a udržitelného trhu v oblasti vesmíru a průmyslu, který podporuje jejich potřeby a reaguje na ně.

2. Strany spolupracují při provádění činností, které využívají kosmických technologií a aplikací pro udržitelný rozvoj a pro zlepšení dobrých životních podmínek občanů a které řeší sociálně-ekonomické příležitosti a výzvy Afriky s přihlédnutím k africké vesmírné strategii a politice. Zlepšují přístup k údajům, informacím, službám a produktům získaným z vesmíru.

HLAVA II

Lidský a sociální rozvoj

Článek 30

Strany usilují o vymýcení chudoby ve všech jejích podobách do roku 2030, o boj s nerovností, o dosažení rovnosti žen a mužů a o vytvoření podmínek, které všem umožní žít důstojný život, podílet se na demokratickém životě a aktivně přispívat k udržitelnému hospodářskému růstu. Podporují sociální ochranu s cílem vymýtit chudobu a bojovat proti nerovnostem a jako prostředek k vytvoření sebeposilujícího cyklu směřujícího k inkluzivnímu, spravedlivému a udržitelnému rozvoji. Investují do lidského kapitálu jako do nedílné součásti lidského a sociálního rozvoje a způsobu, jak zvýšit zaměstnatelnost mladých lidí za účelem zvýšení produktivity a podnikatelských aktivit.

Kapitola 1

Lidský rozvoj

Článek 31

Vzdělávání

1. Strany usilují o dosažení všeobecného, inkluzivního a spravedlivého přístupu ke kvalitnímu vzdělání na všech úrovních od předškolního až po vysokoškolské vzdělání, včetně zlepšení míry zapsaných žáků a jejich udržení. Zvyšují kvalitu formálního vzdělávání a neformálního učení, spolupracují na rozvoji učebních osnov a zlepšují infrastrukturu a vybavení ve vzdělávacích střediscích. Zvláštní pozornost věnují specifickým potřebám žen a dívek, jakož i nejzranitelnějším a nejmarginalizovanějším skupinám, včetně osob se zdravotním postižením, a osobám v nouzových a nestabilních situacích.

2. Strany podporují rozšířené poskytování a uplatňování přírodních věd, techniky, inženýrství a matematiky a umění pro všechny. Podporují využívání dostupných a cenově dosažitelných digitálních technologií a rozvoj digitálních dovedností a gramotnosti pro všechny.

3. Strany usilují o zvyšování počtu osob, které se přihlašují do terciárního vzdělávání, technického a odborného vzdělávání, učení se prací a vzdělávání dospělých, a kvality tohoto vzdělání s cílem vytvořit kritické množství kvalifikovaných inovativních pracovníků a vysoce vzdělaných osob a účinně reagovat na konkrétní hospodářské potřeby.

4. Strany společně usilují o podporu uznávání a transparentnosti kvalifikací a o zlepšování zabezpečení kvality a relevance. Zvyšují podporu pro konkrétních iniciativ k usnadnění mobility studentů, zaměstnanců a akademických a výzkumných pracovníků mezi Afrikou a EU. Podporují partnerství mezi institucemi a prosazují rozvoj a předávání znalostí.

Článek 32

Zdraví

1. Strany usilují o zajištění všeobecné zdravotní péče a spravedlivého přístupu ke kvalitním základním zdravotnickým službám, mimo jiné prostřednictvím posílených vnitrostátních systémů zdravotní péče a fungujících moderních zdravotnických zařízení.

2. Strany spolupracují na vymýcení mateřské, dětské a novorozenecké úmrtnosti a nemocnosti, kterým lze předcházet. Jejich cílem je zajistit všeobecnou dostupnost služeb v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví. Spolupracují při řešení rostoucího výskytu nepřenosných nemocí a zátěže v podobě těchto nemocí.

3. Strany spolupracují v boji proti infekčním onemocněním a nemocem přenášeným vektory, včetně opomíjených tropických nemocí. Spolupracují na řešení pandemií, jako jsou HIV/AIDS, tuberkulóza a malárie, a na podstatném snížení následné úmrtnosti. Podporují přístup k bezpečným a cenově dostupným základním léčivům, očkovacím látkám a diagnostice, včetně všeobecné dostupnosti antiretrovirální léčby pro osoby s HIV/AIDS.

4. Strany posilují schopnost připravit se na mimořádné události a reagovat na ně s cílem odhalovat ohniska nákazy a další zdravotní hrozby, jako je například antimikrobiální rezistence, a reagovat na ně v souladu s přístupem „jedno zdraví“. Dohodly se, že posílí podporu vnitrostátních a regionálních systémů zdravotní prevence, dohledu a sledování.

5. Strany spolupracují v oblasti podpory místních znalostí a regulace tradiční medicíny, pokud jde o činnosti v oblasti veřejného zdraví.

Článek 33

Voda, hygiena a bydlení

1. Strany usilují o to, aby měl každý přístup k modernímu a obyvatelnému bydlení se základními kvalitními službami.

2. Strany podporují přístup k cenově dostupnému a důstojnému bydlení pro všechny v udržitelných lidských sídlech, přičemž zohledňují účinné územní plánování a držbu půdy, jakož i systémy využívání a řízení při přijímání politik v oblasti bydlení. Usilují o snižování podílu osob žijících ve slumech a spolupracují na modernizaci slumů a neformálních osad.

3. Strany podporují všeobecnou dostupnost dostatečného, bezpečného, fyzicky přístupného a cenově dostupného zásobování vodou pro osobní i domácí potřebu, mimo jiné prostřednictvím udržitelné a integrované správy vodních zdrojů a systémů a účinnějšího využívání a recyklace vody.

4. Strany podporují fyzický, cenově dostupný a přijatelný přístup k hygieně pro všechny ve všech oblastech života, který je bezpečný, hygienický, zabezpečený a sociálně a kulturně přijatelný a který poskytuje soukromí a zajišťuje důstojnost.

5. Strany zvyšují dostupnost udržitelných energetických služeb pro všechny a podporují účinnost spotřeby energie v domácnostech.

Článek 34

Potravinové zabezpečení a zlepšení výživy

1. Strany zlepšují dostupnost bezpečných a výživných potravin za účelem dosáhnout cíle vymýcení hladu, hladomorů a jiných druhů potravinových krizí. Podporují zavádění vhodných systémů zásobování potravinami a jejich skladování.

2. Strany bojují proti všem formám podvýživy, mimo jiné prostřednictvím zlepšování výroby a distribuce potravin a lepších hygienických a environmentálních podmínek. Podporují udržitelnou zemědělskou produkci a produktivitu, a to i na úrovni drobného rybolovu, s cílem naplno využít jejich potenciálu jakožto klíčových zdrojů pro bezpečnost potravin a výživy, mimo jiné prostřednictvím lepšího přístupu malých výrobců k finančním prostředkům a rozvinuté infrastruktury v oblasti zavlažování, skladování a dopravy, s cílem usnadnit přístup na trh a zajistit bezpečnost a kvalitu potravinářských výrobků.

3. Strany budují odolnost nejzranitelnějších skupin obyvatelstva vůči otřesům souvisejícím s potravinami prostřednictvím posílených sociálních záchranných sítí. Posilují vzájemnou koordinaci rozvojových a humanitárních akcí s cílem lépe předvídat hladomory a jiné druhy potravinové krize, předcházet jim a připravovat se na ně a zajistit včasná opatření pro lokální dostupnost potravin.

Kapitola 2

Nerovnost a sociální soudržnost

Článek 35

Nerovnost a sociální ochrana

1. Strany podporují rozvoj a provádění politik a systémů sociální ochrany a bezpečnosti s cílem vymýtit chudobu, bojovat proti nerovnostem a posilovat sociální soudržnost.

2. Strany podporují transformativní úlohu politik a systémů sociální ochrany, které vytvářejí podmínky pro spravedlnost, prosazují sociální začlenění a dialog se sociálními partnery a posilují inkluzivní, spravedlivý a udržitelný hospodářský růst. Jejich cílem je postupně budovat univerzální systémy sociální ochrany, které jsou pod kontrolou státu, mimo jiné přijímáním minimálních úrovní sociální ochrany se zvláštním důrazem na osoby ve zranitelných situacích.

3. Strany spolupracují na podpoře dosahování a udržení růstu příjmů nejchudších 40 % obyvatelstva vyšším tempem, než je celostátní průměr.

4. Strany usilují o zajištění toho, aby bylo všem osobám pracujícím ve formálním sektoru poskytnuto sociální zabezpečení. Usilují rovněž o zvýšení počtu osob v neformálním sektoru a v hospodářství venkova, které mají přístup k sociálnímu zabezpečení, s cílem postupně dosáhnout univerzálního pokrytí.

5. Strany vyvíjejí iniciativy na podporu přechodu z neformální na formální ekonomiku, včetně přístupu k úvěrům a mikrofinancování a posílených opatření sociální ochrany.

6. Strany podporují a usnadňují dialog mezi organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků ve formální a neformální ekonomice a mezi organizacemi občanské společnosti, mimo jiné prostřednictvím budování kapacit.

Článek 36

Důstojná práce

1. Strany podporují rozvoj a provádění makroekonomických politik, politik zaměstnanosti a sociálních politik zaměřených na vytváření plné a produktivní zaměstnanosti a důstojné práce pro všechny, zejména pro mládež a ženy, jakož i pro zranitelné osoby a skupiny.

2. Strany vytvářejí a udržují inkluzivní a dobře fungující trhy práce a přijímají opatření, která se zabývají neformální ekonomikou a zabraňují nekalým praktikám v oblasti práce.

3. Strany podporují opatření zajišťující rovné pracovní příležitosti a rovné odměňování za práci rovnocenné hodnoty a zaručující přiměřenou placenou rodičovskou dovolenou ve veřejném i soukromém sektoru. Přijímají preventivní a ochranná opatření proti všem formám diskriminace na pracovišti, zajišťují dodržování základních práv při práci a posilují zdravé a bezpečné podmínky pro pracovníky.

4. Strany usilují o odstranění dětské práce, přičemž prioritu mají její nejhorší formy.

Článek 37

Osoby se zdravotním postižením

1. Strany podporují, chrání a zajišťují plné a rovné užívání všech lidských práv všemi osobami se zdravotním postižením s ohledem na účinné provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

2. Strany přijímají opatření k zajištění plného začlenění osob se zdravotním postižením do společnosti a jejich účasti na všech oblastech veřejného a soukromého života, včetně demokratických a politických záležitostí a rozhodovacích procesů. Předcházejí veškerým škodlivým praktikám a všem formám vykořisťování, násilí a zneužívání nebo diskriminace osob se zdravotním postižením, bojují proti nim a odstraňují je a chrání příbuzné, pečovatele nebo prostředníky před diskriminací na základě jejich spojení s osobami se zdravotním postižením.

3. Strany podporují rovný a bezbariérový přístup osob se zdravotním postižením k sociálním službám, dopravě a jiné fyzické infrastruktuře, jakož i k rekreačním a kulturním aktivitám, podle potřeby podporují alternativní způsoby komunikace, které umožní jejich plné začlenění do společnosti.

4. Strany podporují rovný přístup na trhy práce a zakazují jakoukoli diskriminaci na základě zdravotního postižení ve vztahu k veškerým formám a podmínkám zaměstnání. Podporují zaměstnávání osob se zdravotním postižením ve veřejném a soukromém sektoru prostřednictvím cílených politik a pobídkových opatření, včetně opatření v oblasti samostatně výdělečné činnosti a podnikání.

Článek 38

Kultura, sport a mezilidské kontakty

1. Strany podporují kulturu jako hnací sílu udržitelného a hospodářského rozvoje. Vytvářejí příznivé prostředí pro kulturní inovace, rozmanitost a rozvoj, jakož i pro tvorbu, ochranu, výrobu a distribuci kulturních děl. Podporují využívání nových informačních a komunikačních technologií k podpoře své kultury.

2. Strany posilují ochranu a podporu hmotného a nehmotného kulturního dědictví a rozmanitost kulturních projevů s cílem posilovat vzájemné porozumění a podporovat vyvážené kulturní výměny.

3. Strany usilují o podporu mobility odborníků v oblasti kultury a oběhu uměleckých děl a o provádění společných iniciativ v různých kulturních a kreativních odvětvích. Podporují mezikulturní výměny a dialog mezi mládežnickými organizacemi a občanskou společností z Afriky i z EU.

4. Strany podporují rozvoj kreativních odvětví. Usilují o zavádění podpůrných opatření s cílem podněcovat uměleckou tvorbu a usnadňovat výměnu v oblasti uměleckého projevu.

5. Strany podporují sport jako hnací sílu udržitelného rozvoje, sociálního začlenění, nediskriminace a prosazování lidských práv. Usilují o rozvoj odpovídajících zařízení a o podporu účasti lidí na sportovních a jiných činnostech v oblasti tělesné výchovy. Podporují rovněž sport jako prostředek mezikulturního dialogu a spolupráce mezi národy, předcházení konfliktům a násilí a usmíření po ukončení konfliktu.

Kapitola 3

Populace a rozvoj

Článek 39

Demografické údaje

1. Strany uznávají potřebu řídit příležitosti a výzvy v oblasti demografických změn tak, aby lépe odpovídaly aspiracím a nadějím budoucích generací v Africe i v EU.

2. Strany zajišťují systematické shromažďování, analýzu, uchovávání a šíření statistik a údajů o veškerém obyvatelstvu v souladu s normami v oblasti etiky, důvěrnosti a ochrany soukromí a zohledňují příslušné údaje a trendy ve svých plánech rozvoje.

3. Strany posilují postavení mládeže a žen, investují do nich a uznávají jejich klíčovou úlohu v demografických procesech. Podporují lidská práva žen a mládeže a poskytují jim vzdělání a dovednosti, které potřebují. Mobilizují investice a uvolňují hospodářské příležitosti s cílem využít potenciálu velkých populací mladých lidí.

Článek 40

Rovnost žen a mužů a posilování postavení žen

1. Strany posilují spolupráci zaměřenou na zlepšování a rozšiřování rovné účasti a příležitostí pro všechny ve všech odvětvích politického, hospodářského, sociálního a kulturního života. Zajišťují, aby bylo hledisko rovnosti mužů a žen systematicky začleňováno do všech politik a programů.

2. Strany spolupracují na podpoře lidského a sociálního rozvoje žen a dívek. Usilují o odstranění všech překážek v oblasti zdraví a vzdělání s cílem odstranit rozdíly mezi pohlavími. Usilují o všeobecný a rovný přístup k formálnímu vzdělávání a odborné přípravě s cílem dosáhnout plného potenciálu žen a dívek a pomoci jim realizovat jejich ambice. Zajišťují, aby výukové materiály a metody výuky zohledňovaly genderové hledisko, a podněcují ženy a dívky ke studiu přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky.

3. Strany usnadňují ženám rovný přístup k hospodářským příležitostem, zaměstnanosti a úvěrovým a finančním službám a ke kontrole nad půdou a jinými výrobními prostředky a jejich využíváním. Podporují ženy podnikatelky, odstraňují rozdíly v odměňování mužů a žen a ruší diskriminační předpisy a postupy. Přijímají účinná opatření k identifikaci a přijímání opatření proti sexismu a k řešení základních příčin diskriminace na základě pohlaví, jako jsou například negativní sociální normy a genderové stereotypy, a to i v hromadných sdělovacích prostředcích.

4. Strany posilují hlasy dívek a žen a jejich účast na politickém životě prostřednictvím opatření k dosažení rovnosti mužů a žen ve volebních, politických a správních procesech a ve vyšších vládních funkcích, včetně ústavních orgánů a státních podniků, a podporují jejich aktivní úlohu při úsilí o budování míru a o usmiřování.

5. Strany přijímají a prosazují právní předpisy, které chrání ženy a dívky před všemi formami násilí, včetně sexuálního násilí a násilí na základě pohlaví, sexuálního vykořisťování a zneužívání a obchodování s lidmi.

6. Strany se zavazují k plnému a účinnému provádění Pekingské deklarace a akční platformy a akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a výsledků jejich hodnotících konferencí. Zdůrazňují rovněž potřebu všeobecné dostupnosti kvalitních a cenově dostupných komplexních informací a vzdělání v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví s přihlédnutím k mezinárodním technickým pokynům UNESCO v oblasti sexuální výchovy, jakož i k potřebě poskytování příslušných zdravotnických služeb. Podporují a podněcují ratifikaci a účinné provádění Protokolu k Africké chartě lidských práv a práv národů o právech žen v Africe, podepsaného v Banjulu dne 26. června 1981 (dále jen „Maputský protokol“), a v příslušných případech účinné provádění akčního plánu z Maputa na období 2016–2030.

Článek 41

Mládež

1. Strany podporují podnikání mladých lidí a zavazují se zajišťovat důstojné zaměstnání pro mladé lidi, mimo jiné tím, že je budou podporovat při získávání dovedností důležitých pro trh práce prostřednictvím vzdělávání, odborné a technické přípravy a lepšího přístupu k digitálním technologiím, a usnadňovat přístup k půdě a úvěrům. Zřizují služby zaměstnanosti vstřícné k mladým lidem, které propojují mladé lidi a pracovní příležitosti.

2. Strany spolupracují na posilování postavení mladých lidí a usilují o otevření prostoru pro jejich aktivní začleňování do rozhodovacích procesů a pro jejich účast na demokratickém a politickém životě, jakož i na úsilí o budování míru a usmíření. Podporují politiky a programy pro marginalizované mladé lidi, včetně programů na prosazování zájmů mladých lidí, s cílem poskytnout jim příležitost a motivaci k opětovnému začlenění do společnosti.

3. Strany podporují iniciativy zaměřené na zajišťování přístupu všech dětí ke kvalitním základním službám, na předcházení odvodů dětí a jejich nasazení v konfliktních situacích a na ukončení všech forem násilí a škodlivých praktik páchaných na dětech, včetně dětských, předčasných a vynucených sňatků, dětské práce, zneužívání dětí a tělesných trestů, se zvláštním zaměřením na děti ve zranitelných situacích.

Článek 42

Udržitelná urbanizace a rozvoj venkova

1. Strany posilují potenciál měst jakožto center udržitelného a inkluzivního růstu a inovací.

2. Strany podporují udržitelné územní plánování a spravedlivé řízení trhů s půdou se zvláštním důrazem na transparentní a regulované nabývání půdy a vlastnická práva. Podporují rovněž udržitelnou městskou mobilitu a inteligentní a bezpečná města, která využívají příležitostí nabízených digitalizací a technologiemi. Integrují řešení v oblasti udržitelné výroby energie a energetické účinnosti, podporují produktivní využívání energie, zlepšují nakládání s odpady a řeší veškeré formy znečištění. Posilují řešení v oblasti městské mobility a zajišťují, aby byly poskytování služeb a infrastruktura koncipovány tak, aby byly šetrné ke klimatu a životnímu prostředí a aby zdroje byly využívány účinně. Rozvíjejí odolnost měst vůči otřesům a využívají příležitostí k vytváření nízkoemisní ekonomiky odolné vůči změně klimatu.

3. Strany podporují vyvážený územní rozvoj venkovských hospodářství a společenství se zvláštním zaměřením na zaměstnanost a tvorbu příjmů. Urychlují diverzifikaci venkova zvyšováním přidané hodnoty místních produktů a využíváním přírodních a kulturních zdrojů. Podporují inkluzivní, vyvážené a integrované územní a městské politiky a víceúrovňovou koordinaci správních orgánů, která aktivně zapojuje místní orgány a společenství a přispívá k vytváření pevnějších vazeb mezi venkovskými a městskými oblastmi.

HLAVA III

Životní prostředí, hospodaření s přírodními zdroji a změna klimatu

Článek 43

Strany přijímají ambiciózní opatření za účelem zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, ochrany a zlepšování kvality životního prostředí a udržitelného hospodaření s přírodními zdroji s cílem zastavit a zvrátit změnu klimatu a zhoršování životního prostředí a dosáhnout udržitelného rozvoje. Přijímají konkrétní opatření, jejichž cílem je snižování a prevence ztráty biologické rozmanitosti, zachování a obnova ekosystémů, ochrana a boj proti nezákonnému obchodu s volně žijícími a planě rostoucími druhy, podpora udržitelného hospodaření s vodou, půdou a jinými přírodními zdroji, posilování správy oceánů, boj proti všem formám znečištění, podpora řádného nakládání s odpady a budování odolnosti vůči přírodním katastrofám. Spolupracují s cílem zabránit tomu, aby dopady změny klimatu a zhoršování životního prostředí nadále znásobovaly hrozby se závažnými možnými dopady na mír a bezpečnost. Urychlují přechod na ekologičtější cesty rozvoje v klíčových hospodářských odvětvích, podporují oběhové hospodářství a účinné využívání zdrojů a čistou a udržitelnou energii a nízkouhlíkové technologie, přičemž zajišťují, aby hospodářský růst šel ruku v ruce s přechodem na nízké emise a s udržitelností životního prostředí. Usilují o vytváření účinných aliancí na mezinárodní scéně za účelem posunování globálních opatření kupředu. Budují kapacity pro provádění mnohostranných dohod o životním prostředí, jejichž jsou stranami, a začleňují environmentální udržitelnost, cíle v oblasti změny klimatu a úsilí o environmentálně udržitelný růst do vnitrostátních a místních politik, plánů a investic. Podporují konstruktivní zapojení místních orgánů, občanské společnosti a soukromého sektoru a dodržování práv všech, včetně původních obyvatel, jak je stanoveno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel, a místních společenství.

Kapitola 1

Udržitelnost životního prostředí a hospodaření s přírodními zdroji

Článek 44

Biologická rozmanitost a ekosystémy

1. Strany spolupracují s cílem zajistit zachování, ochranu a obnovu biologické rozmanitosti a ekosystémů, aby významné hospodářské, sociální a kulturní služby, které poskytují, i nadále podporovaly dobré životní podmínky lidí a hospodářský růst. Rozvíjejí a provádějí vnitrostátní strategie a akční plány v oblasti biologické rozmanitosti v souladu s Úmluvou o biologické rozmanitosti a jejími protokoly.

2. Strany přijímají právní předpisy a integrované strategie pro začleňování aspektů biologické rozmanitosti do všech příslušných odvětví. Při maximalizaci začleňování biologické rozmanitosti podporují inovativní možnosti, jako jsou řešení blízká přírodě nebo agroekologie, a služby oceňování ekosystémů.

3. Strany zaujímají inkluzivní přístup k řešení klíčových hybných sil úbytku přírodních stanovišť, jako jsou například změny využívání půdy, rozšiřování samozásobitelského zemědělství a rozvoj komerčního zemědělství, městských oblastí a energetických infrastruktur. Přijímají opatření ke kontrole lesního hospodářství, odlesňování půdy pro účely obdělávání, požárů, spásání zvířaty a invazivních druhů. Chrání, zachovávají a podporují udržitelné využívání a obnovu lesů, zalesněných ploch, pastvin, mokřadů a dalších oblastí s vegetačním pokryvem. Udržují a posilují druhovou a genetickou rozmanitost rostlin a živočichů, ať již suchozemských, sladkovodních, nebo mořských.

4. Strany zvyšují úsilí o vytváření, účinné řízení a zlepšování správy chráněných oblastí pro účely zachování biologické rozmanitosti.

5. Strany posilují zapojení místních společenství a původních obyvatel, jak je stanoveno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel, do ochrany ekosystémů, mimo jiné prostřednictvím podpory udržitelného cestovního ruchu šetrného vůči životnímu prostředí a vytváření pracovních míst a dalších hospodářských příležitostí.

Článek 45

Oběhové hospodářství

1. Strany brání vzniku odpadů u zdroje nebo jej minimalizují. Zlepšují opětovnou použitelnost a recyklovatelnost výrobků a účinné využívání zdrojů s cílem přizpůsobit výrobu a spotřebu dosažení oběhového hospodářství, mimo jiné prostřednictvím odpovídajících služeb v oblasti sběru a třídění odpadu a iniciativ a zařízení v oblasti recyklace šetrných k životnímu prostředí. Zavazují se přijímat politiky týkající se oběhového hospodářství s cílem chránit životní prostředí a lidské zdraví, zvyšovat účinnost využívání energie a zdrojů u výrobků, rozšiřovat možnosti volby spotřebitelů a zlepšovat nakládání s odpady.

2. Strany vytvářejí nezbytné domácí regulační rámce a donucovací mechanismy pro nakládání s chemickými látkami a odpady šetrné k životnímu prostředí a pro provádění příslušných mnohostranných dohod. Přijímají opatření nezbytná pro boj proti skládkování nebezpečného odpadu, včetně radioaktivních materiálů a chemického a organického odpadu, a nedovolenému obchodu s ním v souladu s ustanoveními Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování, podepsané v Basileji dne 22. března 1989, a s přihlédnutím k ustanovením úmluvy z Bamaka o zákazu dovozu nebezpečného odpadu a kontrole jeho přeshraniční přepravy v Africe, podepsané v Bamaku dne 30. ledna 1991. Předcházejí výskytu nebezpečných látek v látkových cyklech nebo jej minimalizují a spravují chemické látky ve výrobcích po celou dobu jejich životního cyklu. Podporují informované rozhodování o vhodných opatřeních s cílem chránit životní prostředí a lidské zdraví, včetně ochrany proti znečištění způsobenému nevhodným nakládáním s odpady, a napravovat související škody na životním prostředí.

3. Strany se účinně zabývají všemi formami znečištění. Přijímají opatření zaměřená na odhalování, prevenci a hlášení znečištění. Zvyšují úsilí o prevenci znečištění plasty a o odstraňování plastů a mikroplastů z životního prostředí. Zkoumají příležitosti posilování spolupráce v boji proti znečišťování ovzduší. Zvyšují povědomí o rizicích znečištění pro veřejné zdraví a životní prostředí a o četných přínosech zlepšení kvality ovzduší, mimo jiné prostřednictvím veřejných informačních kampaní.

Článek 46

Správa oceánů

1. Strany posilují správu oceánů v souladu s Úmluvou Organizace spojených národů o mořském právu s cílem zajistit bezpečné, zabezpečené, čisté a udržitelně řízené oceány, snížit tlaky na oceány a moře, podporovat udržitelný rozvoj modré ekonomiky a posilovat znalosti o oceánech.

2. Strany zajišťují zachování a udržitelné řízení a využívání živých mořských zdrojů na dvoustranné, regionální a mnohostranné úrovni, zejména v souvislosti s dohodami o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu a s regionálními organizacemi pro řízení rybolovu.

3. Strany zachovávají nebo přijímají iniciativy pro boj proti nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu, včetně případného provádění politik a opatření k vyloučení produktů takového rybolovu z obchodních toků. Podporují a účinně provádějí a prosazují opatření v oblasti sledování, kontroly a dohledu, jako jsou například programy pozorovatelů, systémy sledování plavidel, licence a povolení k rybolovu, zaznamenávání úlovků a podávání zpráv o nich, kontrola překládky, inspekce a státní přístavní inspekce, jakož i související opatření k zajištění souladu, včetně sankcí podle domácích předpisů, jejichž cílem je zachování rybích populací a zabránění nadměrnému rybolovu.

4. Strany se dohodly, že podniknou nezbytné kroky k zákazu určitých forem dotací na rybolov, které přispívají k nadměrné kapacitě a nadměrnému rybolovu, ke zrušení dotací, které přispívají k nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu, a k tomu, aby se zdržely zavádění těchto nových dotací, přičemž uznávají, že vhodné a účinné zvláštní a rozdílné zacházení pro africké rozvojové a nejméně rozvinuté země by mělo být nedílnou součástí jednání WTO týkající se jednání o dotacích na rybolov.

5. Strany zmírňují tlaky na oceány prostřednictvím ochrany, zachování a obnovy pobřežních a mořských ekosystémů, zhodnocování mořského a pobřežního přírodního kapitálu a boje proti znečišťování moří, včetně ropných skvrn, ničení mořského dna, hlukového znečištění a odpadků v mořích, včetně plastů a mikroplastů z pozemních a mořských zdrojů. Podporují regulaci snižování emisí skleníkových plynů z lodní dopravy a usilují o její dosažení a aktivně podporují naléhavé provádění výchozí strategie Mezinárodní námořní organizace pro snížení emisí skleníkových plynů z lodí. Posilují operace v oblasti čištění oceánů a úklidu pobřeží se zvláštním důrazem na akumulační zóny v oceánských vírech.

6. Strany přijímají opatření týkající se oceánů, která přispívají ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně.

7. Strany vyvíjejí opatření týkající se zachování a udržitelného využívání biologické rozmanitosti moří na základě nejlepších dostupných vědeckých informací.

8. Strany uznávají všeobecné obavy vznesené ohledně dopadu těžby na mořském dně na mořské prostředí a na jeho biologickou rozmanitost. Využívají nejlepších dostupných vědeckých poznatků, uplatňují zásadu předběžné opatrnosti a ekosystémový přístup, podporují výzkum a sdílejí osvědčené postupy v oblastech společného zájmu souvisejících s nerostnými surovinami nacházejícími se na mořském dně s cílem zajistit řádné environmentální řízení činností na ochranu a zachování mořského prostředí a jeho biologické rozmanitosti.

Článek 47

Územní plánování a znehodnocování půdy

1. Strany spolupracují s cílem předcházet znehodnocování půdy a vyvíjet dlouhodobé integrované strategie pro zachování půdy a udržitelné hospodaření s ní.

2. Strany podporují integrované přístupy a přijímají opatření pro zachování a zkvalitňování půdy. Bojují proti erozi a degradaci půdy a proti zhoršování jejích fyzikálních, chemických a biologických vlastností. Řeší znečištění způsobené konkrétně zemědělskou činností, včetně akvakultury a chovu hospodářských zvířat. Zajišťují udržitelná a spravedlivá pozemková práva, vlastnické vztahy k půdě a udržitelné hospodaření s půdou, vodou a lesními zdroji a vytvářejí udržitelné hospodářské příležitosti pro osoby žijící ve venkovských oblastech. Zajišťují, aby nezemědělské formy využívání půdy, mimo jiné veřejné práce, těžba a odstraňování odpadů, nevedly k erozi, znečištění nebo jakékoli jiné formě znehodnocování půdy.

3. Strany přijímají opatření pro účinné územní plánování a infrastrukturu, která zvyšují odolnost v zemích náchylných k riziku a zároveň posilují schopnosti v oblasti reakce na katastrofy. Plánují a provádějí opatření v oblasti zmírňování a obnovy založená na osvědčených postupech a nejlepších vědeckých poznatcích a na místních znalostech a zkušenostech v oblastech postižených degradací půdy.

Článek 48

Lesy

1. Strany podporují udržitelné obhospodařování lesů a využívání lesních zdrojů. Zastavují odlesňování a znehodnocování lesů a bojují proti nezákonné těžbě dřeva a souvisejícímu obchodu.

2. Strany podporují iniciativy na obnovu zalesněné krajiny s cílem zvrátit odlesňování, vytvářet lesní rezervace, obnovovat znehodnocenou lesní krajinu, v případě potřeby provádět programy zalesňování a omezovat pastvu v lesích na taková roční období a takovou intenzitu, které umožní obnovu lesů.

3. Strany podporují udržitelné hodnotové řetězce v oblasti zemědělství a produktů pocházejících z lesů, přičemž jejich prioritou je vytváření pracovních míst a dalších hospodářských příležitostí v rámci zachování ekosystémů.

4. Strany podporují provádění akčního plánu EU pro prosazování práva, správu a obchod v oblasti lesnictví (FLEGT), mimo jiné uzavíráním a prováděním dobrovolných dohod o partnerství FLEGT. Posilují soudržnost a pozitivní interakce na úrovni jednotlivých zemí mezi akčním plánem FLEGT a Varšavským rámcem pro snižování emisí z odlesňování a znehodnocování lesů (REDD+).

5. Strany posilují zapojení místních orgánů a společenství do ochrany lesů. Zvyšují informovanost veřejnosti o odlesňování na všech úrovních a podporují spotřebu energeticky účinných produktů efektivně využívajících zdroje, které pocházejí z udržitelně obhospodařovaných lesů. Podporují používání alternativního a udržitelného paliva na vaření mezi místním obyvatelstvem.

Článek 49

Volně žijící a planě rostoucí druhy

1. Strany podporují *in situ* konzervaci krajinných oblastí v Africe klíčových pro ochranu biologické rozmanitosti na místě, zejména přeshraničních chráněných oblastí, které jsou stanovišti klíčových volně žijících a planě rostoucích druhů, a umožňují přiměřené propojení umožňující migraci volně žijících a planě rostoucích druhů a přizpůsobování areálu rozšíření druhů změně klimatu. Rovněž posilují agentury odpovědné za chráněné oblasti a podporují zapojení venkovských společenství do udržitelného obhospodařování volně žijících a planě rostoucích druhů a lesů.

2. Strany bojují proti obchodování s volně žijícími a planě rostoucími druhy tak, že podporují přípravu a prosazování politik a zákonů, které jej kvalifikují jako závažné protiprávní jednání, posilují opatření proti pytláctví a sledování prosazování práva a podporují mezinárodní koordinaci v rámci Mezinárodního sdružení pro boj proti trestné činnosti poškozující volně žijící a planě rostoucí druhy (ICCWC), včetně Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), podepsané ve Washingtonu dne 3. března 1973 a dalších příslušných mezinárodních rámců. Zvyšují informovanost veřejnosti, vzdělávají a ovlivňují spotřebitele, ničí zásoby a podporují diplomacii a obhajobu zájmů na nejvyšší úrovni.

3. Strany podporují úsilí o podporu udržitelné konzumace masa volně žijících živočichů a současně vyvíjejí alternativní cenově dostupné zdroje bílkovin a rozvíjejí udržitelné zdroje obživy.

Článek 50

Hospodaření s vodou a se sladkou vodou

1. Strany hospodaří se svými vodními zdroji udržitelným způsobem s cílem zachovávat vysokou úroveň, pokud jde o kvantitu a kvalitu. Podporují integrované hospodaření s vodou a provádějí politiky v oblasti plánování, zachování, řízení, využívání a rozvoje podzemních a povrchových vod a v oblasti sběru a využívání dešťové vody. Chrání a obnovují vodní zdroje a ekosystémy, zabraňují znečišťování vod, odvádějí a čistí odpadní vody a umožňují územní plánování šetrné k životnímu prostředí. Optimalizují způsob, jakým vodohospodářství přispívá ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně.

2. Strany podporují spolupráci v oblasti přeshraničního řízení vodních zdrojů s cílem dosáhnout udržitelnosti sladkovodních zdrojů, předcházet degradaci půdy a desertifikaci, budovat odolnost vůči hrozbám souvisejícím s vodou, například záplavám, suchu a znečištění, a to i prostřednictvím systémů na zadržování a vytváření zásob vody, a předcházet rizikům konfliktů.

3. Strany podporují udržitelné hospodaření s vodou a řádné vodohospodářství na všech úrovních. Posilují dialog a podporují partnerství mezi veřejnými orgány, soukromým sektorem a občanskou společností.

4. Strany podporují udržitelné využívání a řízení sladkovodního rybolovu s cílem zachovat zdravé rybí populace a minimalizovat veškeré negativní dopady na přírodní prostředí. Bojují proti nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu, který je v rozporu s domácími právními předpisy. Posilují kapacity, podporují regionální spolupráci a přijímají opatření ke zlepšení řízení a správy sladkovodního rybolovu na vnitrostátní a regionální úrovni. Začleňují zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně do sladkovodního rybolovu a akvakultury, podporují obnovu a zachovávání vodních ekosystémů a jejich biologické rozmanitosti a bojují proti všem formám znečištění, které postihují jezera a řeky.

Kapitola 2

Změna klimatu a přírodní katastrofy

Článek 51

Opatření v oblasti klimatu

1. Strany sledují cíle a řídí se zásadami Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu. Přijímají komplexní a inkluzivní domácí politiky a programy v oblasti klimatu s cílem urychlit provádění Pařížské dohody.

2. Strany formulují, sdělují a udržují úspěšné a ambiciózní vnitrostátně stanovené příspěvky, v příslušných případech vypracovávají a provádějí ambiciózní národní adaptační plány, vyvíjejí dlouhodobé vize v oblasti nízkoemisního rozvoje odolného vůči změně klimatu a investují do kapacit pro zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně. Rozvíjejí systémy sledování, vykazování a ověřování, jakož i systémy hodnocení pro sledování pokroku v oblasti klimatických opatření.

3. Strany navrhují dlouhodobé strategie snižování emisí vznikajících v odvětví dopravy (silniční, letecké a námořní). Podporují inteligentní městskou mobilitu a provádění politických přístupů a pozitivních pobídek ke snižování emisí z neudržitelného hospodaření s půdou, odlesňování a znehodnocování lesů. Zapojují se do podpory obnovitelné energie a energetické účinnosti a povzbuzují země, aby se zapojily do transformace energetiky. Postupně odstraňují neefektivní dotace na fosilní paliva, které podporují nehospodárnou spotřebu, a minimalizují možné nepříznivé dopady na rozvoj způsobem, který chrání chudé osoby a postižená společenství. Posilují mezinárodní spolupráci s cílem dle potřeby zachovat a posilovat propady a rezervoáry skleníkových plynů.

4. Strany podporují ambiciózní postupné ukončování používání částečně fluorovaných uhlovodíků podle Montrealského protokolu o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, podepsaného v Montrealu dne 16. září 1987, formou spolupráce na podpoře kigalské změny uvedeného protokolu a usilují o zajištění jeho rychlého provedení s cílem dosáhnout ambiciózního celosvětového postupného ukončení výroby a spotřeby částečně fluorovaných uhlovodíků.

5. Strany uznávají hrozbu, kterou představuje změna klimatu a zhoršování životního prostředí pro mír a bezpečnost, a jednají podle toho, zejména v nestabilních situacích a v nejzranitelnějších zemích. Přijímají opatření týkající se posilování opatření v oblasti přizpůsobování se změně klimatu a odolnosti vůči ní a spolupracují na nich s cílem zajistit předcházení konfliktům prostřednictvím systémů včasného varování, přičemž zohledňují bezpečnostní výzvy související s nepříznivými účinky změny klimatu a rizikové faktory životního prostředí a posilují vazbu mezi včasným varováním a včasnými opatřeními napříč oblastmi politiky, mimo jiné prostřednictvím posuzování rizik a dopadů.

6. Strany se při svém domácím i mezinárodním úsilí snaží o odvrácení, minimalizaci a řešení ztrát a škod souvisejících s nepříznivými účinky změny klimatu, včetně extrémních povětrnostních jevů a událostí s pomalým nástupem, a v této souvislosti uznávají významnou úlohu udržitelného rozvoje při snižování rizika ztrát a škod.

7. Strany přijímají opatření ke sladění finančních toků s cílem dosáhnout nízkých emisí skleníkových plynů a rozvoje odolného vůči změně klimatu.

8. Strany usilují o zlepšení znalostí a kapacit, pokud jde o možnosti a nástroje politiky a osvědčené postupy k účinnějšímu využívání zdrojů v celém životním cyklu přírodních zdrojů a produktů. Spolupracují na posilování vědecké a technické, lidské a institucionální kapacity pro opatření v oblasti klimatu a řízení a monitorování životního prostředí na všech příslušných úrovních se zvláštním důrazem na nejzranitelnější země. Podporují využívání kosmických technologií a informačních systémů.

9. Strany posilují koordinaci na všech úrovních správy, aby povzbuzovaly místní orgány a umožňovaly jim přijímat a provádět ambiciózní závazky v oblasti klimatu a energetiky. Podporují synergie mezi veřejnou správou, organizacemi občanské společnosti a soukromými podniky, jakož i zapojení soukromého sektoru do hospodářství s nízkými emisemi skleníkových plynů odolného vůči změně klimatu, mimo jiné prostřednictvím společného výzkumu. Podporují stávající iniciativy, jako je Globální pakt starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky, a provádění svých akčních plánů.

Článek 52

Sucho a desertifikace

1. Strany bojují proti desertifikaci zlepšováním v oblasti správy půdy, znehodnocování půdy a udržitelného hospodaření s půdou a vodou. Urychlují pokrok při provádění národních akčních plánů podle Úmluvy OSN o boji proti desertifikaci, podepsané v Paříži dne 17. června 1994, jejích cílů pro neutralitu z hlediska degradace půdy a jiných příslušných mezinárodních a regionálních iniciativ, včetně iniciativy Velká zelená zeď.

2. Strany spolupracují při přípravě na mimořádné události způsobené suchem a na reakce na ně a usilují o zvyšování odolnosti vůči zhoršování životního prostředí, desertifikaci, souvisejícím zdravotním hrozbám a humanitárním krizím tím, že se zabývají faktory, které způsobují zranitelnost.

Článek 53

Odolnost vůči přírodním katastrofám

1. Strany spolupracují s cílem vybudovat odolnost lidí, společností a infrastruktury vůči přírodním katastrofám, přičemž zohledňují dopad změny klimatu. Podporují výměnu informací a osvědčených postupů týkajících se provádění a sledování Sendajského rámce pro snižování rizika katastrof na období 2015–2030 prostřednictvím vnitrostátních a místních integrovaných strategií.

2. Strany podporují řízení rizik katastrof, včetně komplexního posuzování rizik, provádění plánů snižování rizik na všech úrovních, posilování vazby mezi snižováním rizika katastrof a přizpůsobováním se změně klimatu a shromažďování a využívání statistik o katastrofách a údajů o ztrátách vzniklých následkem katastrof. Podporují rozvoj kultury prevence rizik a finanční ochrany, mimo jiné prostřednictvím vhodných a inovativních nástrojů, jako jsou mechanismy převodu rizika.

3. Strany se připravují na mimořádné situace způsobené extrémními povětrnostními událostmi a přírodními katastrofami, jako jsou povodně, stoupající hladiny moří, eroze a zanášení pobřeží, a reagují na ně. Spolupracují s cílem posuzovat a zmírňovat dopady extrémních povětrnostních událostí a přírodních katastrof.

4. Strany posilují schopnost reakce na regionální katastrofy a mimořádné události, včetně mechanismů civilní ochrany, a kapacitu místních společenství a institucí, přičemž se zaměřují na nejzranitelnější a marginalizované domácnosti a skupiny.

5. Strany podporují využívání kosmických technologií a informačních systémů s cílem zlepšovat opatření v oblasti prevence, připravenosti, reakce a obnovy.

HLAVA IV

Mír a bezpečnost

Článek 54

Strany podporují spolupráci a koordinaci na regionální, meziregionální, kontinentální a celosvětové úrovni při podpoře a udržování míru a bezpečnosti v Africe a Evropě. Posilují společné úsilí a mechanismy v oblasti zajišťování míru, předcházení terorismu a násilnému extremismu a boje proti nim, řešení všech forem organizované trestné činnosti a bezpečnostních hrozeb a zvyšování námořní bezpečnosti s ohledem na složitost všech těchto výzev a potřebu řešit jejich základní příčiny. Spolupracují na zajištění udržitelného financování všech mírových a bezpečnostních činností.

Článek 55

Regionální a mnohostranná spolupráce

1. Strany posilují dialog a institucionální spolupráci s cílem řešit mírové a bezpečnostní výzvy. Posilují podporu pro účinnější uvádění africké struktury pro mír a bezpečnost do praxe, jak se předpokládá v Agendě 2063 AU. Podporují synergie mezi africkou strukturou pro mír a bezpečnost a africkou strukturou pro správu věcí veřejných v souladu s reformním programem AU.

2. Strany podporují úsilí AU, regionálních hospodářských společenství a regionálních mechanismů a dalších ujednání o regionální bezpečnostní spolupráci v oblasti dosahování mírových, inkluzivních a odolných společností. Posilují spolupráci mezi AU, EU a OSN a v příslušných případech mnohostrannou spolupráci s dalšími příslušnými mezinárodními a organizacemi a třetími zeměmi.

3. Strany podporují místní odpovědnost, inkluzivnost, odolnost a udržitelnost všech opatření, přičemž spolupracují s vnitrostátními a místními orgány, společenstvími a občanskou společností.

Článek 56

Konflikty a krize

1. Strany usilují o zajištění mírového řešení všech mezistátních a vnitrostátních konfliktů v Africe. Uplatňují integrovaný přístup ke konfliktům a krizím, který je v souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv a mezinárodním humanitárním právem, prohlubují svou strategickou spolupráci a posilují společnou akci ve všech fázích konfliktu od prevence a včasného varování až po trvalé budování míru prostřednictvím mediace, řešení krizí a stabilizace, jakož i reformy bezpečnostního sektoru.

2. Strany podporují iniciativy a mechanismy umožňující předcházet konfliktům a vyhnout se ohrožení míru a bezpečnosti. Přijímají koordinovaná opatření s cílem vypořádat se se základními příčinami konfliktů a krizí, řešit rizika vznikajících a eskalujících násilných konfliktů a posilovat podporu diplomatických iniciativ, mediačního úsilí a vícestranného dialogu s cílem řešit spory a konflikty mírovými prostředky. Za tímto účelem podporují plné zprovoznění Kontinentálního systému včasného varování (CEWS).

3. Strany spolupracují v oblastech zvládání krizí a mírového řešení konfliktů, mimo jiné prostřednictvím spolupráce mezi operacemi na podporu míru vedenými africkými zeměmi, operacemi EU pro řešení krizí a mírovými operacemi OSN, jsou-li tyto operace prováděny ve stejné oblasti.

4. Strany spolupracují v souvislosti se stabilizací po skončení konfliktu, konsolidují a podporují provádění procesů řešení krizí, doprovázejí ústavní a volební procesy a podporují přechodné soudnictví, postupy usmiřování a opatření pro opětovné začleňování obětí ozbrojených konfliktů a válek do společnosti. Podporují obnovu a rekonstrukci oblastí zničených válkou.

5. Strany podporují agendu žen, míru a bezpečnosti a agendu pro mládež, mír a bezpečnost a posilují aktivní úlohu žen a mládeže v oblasti míru a bezpečnosti, a to od včasného varování, mediace, řešení konfliktů až po budování a udržování míru v souladu s příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN, zejména s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN 1325 (2000) a 2250 (2015), jakož i s politikami a rozhodnutími AU a EU.

Článek 57

Terorismus, násilný extremismus a radikalizace

1. Strany předcházejí terorismu ve všech jeho podobách a bojují proti němu, přičemž řeší faktory, které mohou vytvářet prostředí příznivé pro násilný extremismus a radikalizaci, mimo jiné prostřednictvím posílené náboženské tolerance a mezináboženského dialogu, a reagují na výzvy související s vazbami mezi terorismem a nadnárodním organizovaným zločinem při plném respektování právního státu a mezinárodního práva, včetně práva v oblasti lidských práv, uprchlického práva a mezinárodního humanitárního práva.

2. Strany posilují spolupráci s cílem umožnit jednotlivcům a společenstvím předcházet teroristickým činům, násilnému extremismu a radikalizaci a zvyšovat odolnost proti nim. Usilují o spolupráci se všemi příslušnými zúčastněnými stranami, včetně mládeže, náboženských vůdců a občanské společnosti, o podporu vzájemného porozumění, rozmanitosti a mezináboženského dialogu, o identifikaci individuálně uzpůsobených zásahů a o boj proti náboru, radikalizaci a podněcování k páchání teroristických činů on-line i off-line. Spolupracují na posilování podpory obětí terorismu.

3. Strany spolupracují při provádění všech příslušných rezolucí Rady bezpečnosti OSN, včetně rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2396 (2017) a rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2462 (2019) a Valného shromáždění OSN, mezinárodních úmluv a nástrojů, včetně globální strategie OSN pro boj proti terorismu a akčního plánu OSN pro předcházení násilnému extremismu.

4. Strany zintenzivňují úsilí v oblasti výměny informací a odborných znalostí o teroristických skupinách a jejich podpůrných sítích, přičemž plně respektují právní stát a mezinárodní právo v oblasti lidských práv. Podporují iniciativy pro spolupráci v oblasti vymáhání práva a posilují schopnost bojovat proti terorismu způsobem, který je v souladu s lidskými právy, mimo jiné prostřednictvím výcviku a profesionalizace bezpečnostních sil. Spolupracují na potlačování financování terorismu tím, že identifikují, odhalují, konfiskují a zmrazují nebo zabavují veškeré finanční prostředky a jakýkoli jiný majetek použitý nebo vyčleněný pro účely spáchání teroristického činu.

5. Strany brání tomu, aby pachatelé teroristických činů, násilného extremismu a radikalizace získávali zbraně hromadného ničení.

Článek 58

Organizovaná trestná činnost

1. Strany řeší všechny formy organizované trestné činnosti, zejména obchodování s lidmi, ručními palnými a lehkými zbraněmi, nedovolenými drogami, nebezpečnými materiály, kulturními statky, volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, jakož i trestné činnosti proti životnímu prostředí, a to prostřednictvím posílené správy hranic, shromažďování a sdílení informací a výměny odborných znalostí a technické pomoci. Přijímají legislativní a jiná opatření v souladu s Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a jejími doplňujícími protokoly.

2. Strany náležitě řeší obchodování s lidmi v souladu se standardy Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi. Brání obchodování s lidmi posilováním prosazování práva a justiční spolupráce, bojem proti beztrestnosti všech pachatelů zapojených do řetězce obchodování s lidmi a snižováním poptávky po všech formách vykořisťování. Zajišťují náležitou ochranu obětí s ohledem na genderovou specifičnost dané trestné činnosti, jejímž cílem se nepřiměřeně často stávají ženy a dívky, a to hlavně v případech sexuálního vykořisťování.

3. Strany přijímají legislativní a jiná opatření k předcházení převaděčství a boji proti němu na základě posílení spolupráce v oblasti prosazování práva a justiční spolupráce za účelem vyšetřování a stíhání převaděčství a souvisejících trestných činů v souladu s Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a jejími doplňujícími protokoly, včetně Protokolu proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky.

4. Strany posilují spolupráci s cílem předcházet využívání svých finančních institucí a pověřených nebankovních subjektů a profesí k financování terorismu a praní výnosů z trestné činnosti, včetně korupce, a bojovat proti němu. Vyměňují si informace a prosazují vhodná opatření v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu s cílem zajistit plné a účinné provádění doporučení Finančního akčního výboru. Podporují vytváření vnitrostátních právních předpisů a subjektů pro účely vymáhání majetku, jakož i konfiskaci majetku pocházejícího z trestné činnosti a jeho mobilizaci pro veřejně prospěšné účely, čímž rozšiřují trestní odpovědnost pachatelů trestných činů a osob, které tyto trestné činy umožňují, a zajišťují přerušení nezákonných finančních toků, čímž zbavují zločince zisků.

5. Strany přijímají právní předpisy a vyvíjejí iniciativy pro boj proti trestné činnosti, včetně trestné činnosti a násilí ve městech. Podporují kontrolu palných zbraní s cílem předcházet negativním účinkům ozbrojeného násilí na společnost a jednotlivce, omezovat je a vytvářet bezpečné prostředí pro udržitelný rozvoj. Bojují proti všem formám násilí a podporují oběti násilí.

Článek 59

Ruční palné a lehké zbraně

1. Strany podporují účinné provádění Smlouvy o obchodu se zbraněmi a Protokolu OSN proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi. Podporují akční plán pro provádění strategie Africké unie pro kontrolu nezákonného šíření a pohybu ručních palných a lehkých zbraní a obchodování s nimi a Akční program OSN k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech.

2. Strany spolupracují v úsilí zaměřeném proti nezákonnému šíření a obchodu s ručními palnými a lehkými zbraněmi, které slouží k udržování ozbrojených konfliktů a terorismu a podněcují ozbrojenou trestnou činnost, jako jsou krádeže dobytka a pytláctví, mimo jiné prostřednictvím lepšího řízení zásob, ničení přebytečných zbraní a střeliva, označování, vedení záznamů a sledování a kontrol vývozu a dovozu.

Článek 60

Kybernetická bezpečnost a počítačová kriminalita

1. Strany usilují o vypracování a provádění právních předpisů a opatření na podporu otevřeného, svobodného, bezpečného, stabilního, dostupného a mírového prostředí v oblasti informačních a komunikačních technologií. Usilují o podporu rozvoje a provádění mezinárodně uznávaných norem pro odpovědné chování v kybernetickém prostoru v rámci OSN v plném souladu s mezinárodními závazky v oblasti lidských práv.

2. Strany spolupracují s cílem předcházet počítačové kriminalitě a šíření nezákonného obsahu on-line a bojovat proti nim. Vyměňují si informace o vzdělávání a odborné přípravě vyšetřovatelů počítačové kriminality, vyšetřování počítačové kriminality a digitální forenzní vědě a zároveň zajišťují vysokou úroveň ochrany údajů. Podporují kulturu kybernetické bezpečnosti a spolupracují při předcházení počítačové kriminalitě a boji proti ní, přičemž vycházejí ze stávajících mezinárodních norem a standardů, včetně těch, které jsou zakotveny v budapešťské Úmluvě o počítačové kriminalitě a v Úmluvě Africké unie o kybernetické bezpečnosti a ochraně osobních údajů.

Článek 61

Nedovolené drogy

1. Strany posilují vyvážený, integrovaný a na důkazech založený přístup svých protidrogových politik. Jejich snahou je předcházet pěstování a produkci nelegálních drog a psychoaktivních látek a nedovolenému obchodu s nimi a bojovat proti nim, mimo jiné přijímáním účinnějších opatření v oblasti prevence trestné činnosti související s drogami a prosazování práva v souladu s platnými mezinárodními závazky v oblasti lidských práv.

2. Strany zintenzivňují a urychlují úsilí na straně poptávky, zapojují se do preventivních a vzdělávacích programů a přijímají nezbytná opatření k řešení zdravotních a sociálních dopadů drog. Podporují dialog s příslušnými zúčastněnými stranami, včetně občanské společnosti, vědecké komunity a akademické obce, s cílem účinně řešit problematiku užívání nelegálních drog.

Článek 62

Námořní bezpečnost

1. Strany přijímají iniciativy na vnitrostátní, regionální a kontinentální úrovni, které přispívají k pokroku námořní bezpečnosti, zejména v Rudém moři, Africkém rohu, Indickém oceánu a Guinejském zálivu. Rozvíjejí spolupráci mezi AU, EU a OSN a s regionálními a subregionálními organizacemi a podporují doplňkovost úsilí.

2. Strany spolupracují v boji proti nadnárodní organizované trestné činnosti na moři všeho druhu, včetně obchodování s lidmi, s ručními palnými a lehkými zbraněmi, s nelegálními drogami a s volně žijícími a planě rostoucími druhy, a převaděčství. Odrazují od pirátství a ozbrojených loupeží na moři, včetně krádeží ropy a zemního plynu, předcházejí jim a potlačují je s cílem zajistit bezpečné a otevřené obchodní cesty.

3. Strany zvyšují mnohostranné úsilí o účinnou reakci na trestnou činnost páchanou na volném moři. Rozvíjejí opatření ke zvyšování kapacity a odpovědnosti pobřežních států a regionálních organizací pro prosazování práva a podporují regionální koordinaci a výměnu informací pro řešení námořních hrozeb a boje proti různým formám trestných činů páchaných na moři.

4. Strany vytvářejí a posilují meziregionální mechanismy sdílení informací a podporují námořní dohled, informovanost o oblasti a spolupráci mezi pobřežní stráží a námořnictvem pobřežních států.

5. Strany podporují a respektují svobodu volného moře, svobodu plavby a další zásady, práva a povinnosti stanovené v mezinárodním právu a současně podporují všeobecné uplatňování Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu stejně jako další příslušné mezinárodní právní nástroje.

Článek 63

Spolupráce v oblasti vymáhání práva

1. Strany posilují dialog a spolupráci v oblasti prosazování práva, mimo jiné prostřednictvím strategické spolupráce mezi orgány AU, jako je Afripol, a orgány EU, jako je Europol, s cílem usnadnit prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání činností nadnárodních sítí organizovaného zločinu a terorismu v africkém regionu a v EU.

2. Strany spolupracují v oblasti pátrání a záchrany a v jiných mimořádných situacích a vybízejí státy, aby v této souvislosti uzavíraly dvoustranné dohody.

3. Strany posilují spolupráci v oblasti integrované správy hranic a zkvalitňují shromažďování a sdílení informací a údajů.

4. Strany se dohodly, že budou usilovat o posilování policejních kapacit, mimo jiné prostřednictvím cílených policejních vzdělávacích programů na strategické, operační a taktické úrovni, přizpůsobených realitě afrického kontextu.

HLAVA V

Lidská práva, demokracie a správa věcí veřejných

Článek 64

Strany podporují odolné, udržitelné a inkluzivní společnosti založené na odpovědných, účinných a transparentních institucích a rozhodovacích procesech na všech úrovních, v nichž jsou dodržována, podporována a naplňována lidská práva, základní svobody, právní stát a demokratické zásady. Usilují o urychlení pokroku směrem k dosažení rovnosti žen a mužů. Zajišťují otevřený prostor vytvářející příznivé podmínky pro to, aby jednotlivci i občanská společnost mohli vyjadřovat svá přání a obavy, vyslovovat své názory nebo se podílet na všech politických, hospodářských, sociálních a kulturních záležitostech, což přispěje ke zvyšování důvěry ve veřejné instituce.

Článek 65

Lidská práva

1. Strany přijímají a provádějí právní předpisy, které přispívají k ochraně, prosazování a dodržování lidských práv, ať již občanských, politických, hospodářských, sociálních nebo kulturních. Podporují ratifikaci, transpozici a provádění Africké charty lidských práv a práv národů, jakož i nástrojů africké struktury pro správu věcí veřejných.

2. Strany v plném rozsahu uplatňují zásadu nediskriminace na jakémkoli základě, včetně pohlaví, etnického nebo sociálního původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, politických nebo jakýchkoli jiných názorů, zdravotního postižení, věku nebo jiného postavení, a považují za prioritu přijetí komplexních zákonů upravujících rovnost a boj proti diskriminaci. Přijímají opatření s cílem dosáhnout plného požívání všech lidských práv ženami a dívkami a posilování jejich postavení, mimo jiné podporou podpisu a ratifikace, pokud je to ještě zapotřebí, a prováděním Maputského protokolu. Vynakládají veškeré úsilí na podporu a ochranu práv dítěte, mimo jiné podporou podpisu a ratifikace Africké charty práv a blaha dítěte, tam, kde je to ještě stále zapotřebí. Přijímají opatření na podporu plného požívání lidských práv osobami příslušejícími k menšinám, osobami se zdravotním postižením a osobami s albinismem, jakož i původními obyvateli, jak je uvedeno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel.

3. Strany účinně bojují proti beztrestnosti a zajišťují právní stát a nezávislé, nestranné a účinné fungování soudního systému. Zaručují práva obětí a přeživších na přiměřené, účinné a rychlé odškodnění.

4. Strany podporují africký systém lidských práv, zejména Africkou komisi pro lidská práva a práva národů a Africký soud pro lidská práva a práva národů, s jehož pomocí vedou africké státy k plnění závazků vyplývajících z mezinárodního práva v oblasti lidských práv. Dodržují a zachovávají integritu a nezávislost těchto orgánů a zajišťují, aby všechny africké státy respektovaly rozsudky Afrického soudu pro lidská práva a práva národů.

5. Strany posilují kapacitu občanské společnosti a chrání obránce lidských práv působící na vnitrostátní, regionální a kontinentální úrovni. Spolupracují na zvyšování povědomí o lidských právech, mimo jiné prostřednictvím spolupráce s vnitrostátními institucemi v oblasti lidských práv, vzdělávacími systémy a sdělovacími prostředky.

Článek 66

Rovnost žen a mužů

1. Strany zajišťují rovnost všech před zákonem a rovný přístup všech ke spravedlnosti, ochraně a uplatňování práva ve prospěch všech. Přijímají opatření zaměřená na zajišťování, zlepšování a rozšiřování rovné účasti a příležitostí ve všech oblastech politického, hospodářského, sociálního a kulturního života. Zajišťují, aby bylo hledisko rovnosti mužů a žen systematicky začleňováno do všech politik a programů.

2. Strany spolupracují na prevenci a potírání všech forem sexuálního a genderově podmíněného násilí, diskriminace a obtěžování, jakož i domácího násilí a bojují proti obchodování s lidmi. Přijímají veškerá nezbytná opatření k mobilizaci společného úsilí o vymýcení dětských, předčasných a nucených sňatků, mrzačení ženských pohlavních orgánů a ženské obřízky a dalších škodlivých praktik, které diskriminují ženy a dívky. Poskytují podporu obětem a přeživším u všech forem násilí. Strany se zavazují k úplnému, účinnému a nediskriminačnímu provádění Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, podepsané v New Yorku dne 18. prosince 1979, i opčního protokolu k ní.

3. Strany zajišťují dodržování a prosazování sociálních práv žen a dívek, zejména zrušením všech překážek v oblasti kvalitního vzdělávání a zdraví a odstraněním nerovností pohlaví. Posilují hospodářská práva žen a dívek.

4. Strany zajišťují, aby platné právní předpisy uznávaly právo žen a dívek plně se účastnit všech oblastí veřejného života, a vytvářejí pro ženy takové podmínky a příležitosti, které jim umožní zaujímat rovnocenné pozice, a to i v oblasti politického vedení a rozhodování. Posilují úlohu žen a prosazují jejich účast na všech úrovních v oblasti míru a bezpečnosti, jakož i v oblasti předcházení konfliktům, násilí a extremismu a jejich řešení.

Článek 67

Demokracie

1. Strany podporují a posilují univerzální hodnoty a zásady demokracie. Chrání oddělení pravomocí, podporují politický pluralismus a posilují transparentnost demokratických procesů, účast na nich i důvěru v ně, jakož i důvěru mezi politickými vůdci a lidmi, mimo jiné podporou ratifikace a provádění Africké charty pro demokracii, volby a správu věcí veřejných.

2. Strany zajišťují integritu volebních procesů tím, že zaručují inkluzivní, transparentní a důvěryhodné volby dodržující volební cykly a ústavní předpisy při náležitém respektování svrchovanosti. Podporují mezinárodní a regionální normy a osvědčené postupy při řízení voleb, posilují nezávislé a nestranné volební komise a zajišťují rovné podmínky všech politických stran a kandidátů. Posilují spolupráci v oblasti sledování průběhu voleb, včetně případných následných doporučení navazujících na sledování průběhu voleb, a zintenzivňují spolupráci s AU a s regionálními hospodářskými společenstvími. Posilují vnitrostátní mechanismy, které včas urovnávají spory související s volbami.

3. Strany posilují schopnost volených parlamentů plnit svou úlohu v oblasti legislativy, rozpočtu a dohledu při současném respektování výsad všech svých členů.

4. Strany přijímají domácí právní a správní předpisy uznávající různé úrovně státní správy, které mají mandát vykonávat své pravomoci v souladu s přenesenými pravomocemi. Posilují místní samosprávu a decentralizují pravomoc na demokraticky zvolené místní orgány, jak to stanoví vnitrostátní právní předpisy.

5. Strany podporují inkluzivní a pluralitní společnosti. Odstraňují veškerá omezení svobody sdružování, svobody projevu a svobody pokojného shromažďování. Zachovávají a rozšiřují prostor umožňující občanské společnosti prosazovat a utvářet politiky, jakož i zajišťovat svobodné a nezávislé sdělovací prostředky, které umožňují vyžadovat od vlád maximální úroveň transparentnosti a odpovědnosti při řízení veřejných záležitostí. Strany podporují konstruktivní vztahy mezi státem a občany a zvyšují povědomí o demokratických zásadách a lidských právech, mimo jiné prostřednictvím vzdělávacích systémů a sdělovacích prostředků.

Článek 68

Právní stát a spravedlnost

1. Strany spolupracují při konsolidaci právního státu a při posilování institucí na všech úrovních v oblasti výkonu spravedlnosti. Zachovávají nezávislost justice a jejich cílem je zajišťovat nezávislé, nestranné a účinné fungování soudního systému a posilovat účinný a spravedlivý přístup občanů ke spravedlnosti a právní pomoci.

2. Strany předcházejí jakýmkoli formám mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení a trestání ze strany státních i nestátních aktérů ve všech souvislostech, odsuzují je a odstraňují, a to i v souvislosti s terorismem, zvládáním krizí a migrací, a podporují ratifikaci a účinné provádění Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, podepsané v New Yorku dne 10. prosince 1984, a opčního protokolu k ní.

3. Strany zajišťují, aby případy porušování a zneužívání mezinárodního práva v oblasti lidských práv a porušování mezinárodního humanitárního práva, včetně válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidy, jakož i najímání dětských vojáků a násilí na základě pohlaví a genderové identity, byly řádně vyšetřovány a stíhány. Posilují domácí právní předpisy a domácí soudní systémy, mimo jiné prostřednictvím účinné spolupráce mezi státy a vzájemné právní pomoci státům, které chtějí provádět vnitrostátní trestní stíhání nejzávažnějších mezinárodních trestných činů.

4. Strany usnadňují reformy soudnictví, zajišťují modernizované, transparentní a účinné soudní systémy a postupy, poskytují odpovídající odbornou přípravu a zlepšují přístup k právním předpisům, judikatuře a dalším právním informacím, modernizují vězeňství a maximalizují jeho rehabilitační úlohu a bojují proti porušování lidských práv bezpečnostními silami.

Článek 69

Řádná správa

1. Strany podporují úsilí o upevnění řádné správy věcí veřejných podporou demokratické kultury a postupů, budováním a posilováním odpovědných, transparentních a citlivě reagujících správních institucí na všech úrovních a prosazováním politického pluralismu, transparentnosti a tolerance. Podporují plné provádění nástrojů Africké struktury pro správu věcí veřejných a povzbuzují účinnou koordinaci a harmonizaci politik správy a řízení mezi africkými státy.

2. Strany posilují schopnost vlád na všech úrovních poskytovat kvalitní veřejné služby, zajišťovat účinnou, transparentní, zodpovědnou a inkluzivní veřejnou správu, prosazovat nestrannost a účinnost donucovacích orgánů a podporovat zapojení občanů a jejich přístup k veřejným informacím.

3. Strany podporují využívání digitálních technologií a urychlují zavádění uživatelsky přívětivých a zjednodušených řešení v oblasti elektronické správy jako prostředku ke zlepšování přístupu k veřejným informacím a službám a jejich dostupnosti, ke zvyšování transparentnosti a odpovědnosti a k prevenci zneužívání, jakož i k podpoře a ochraně lidských práv a základních svobod.

Článek 70

Veřejná správa, statistika a osobní údaje

1. Strany budují kapacity pro navrhování a provádění politik, rozvíjejí profesionální a účinnou státní správu, zlepšují legislativní a správní mechanismy a posilují schopnost vlád poskytovat kvalitní veřejné služby.

2. Strany zajišťují nestrannost, spravedlnost, řádný proces a kontinuitu při poskytování veřejných služeb a podporují instituce, které jsou odpovědné, inkluzivní a transparentní, pokud jde o poskytování účinných a účelných veřejných služeb, mimo jiné podporou Africké charty hodnot a zásad veřejné služby a správy.

3. Strany podporují tvorbu, uchovávání, správu a šíření statistických údajů a informací na vnitrostátní, regionální a kontinentální úrovni, mimo jiné podporou Africké charty pro statistiku jako politického rámce pro rozvoj statistiky v Africe. Rozvíjejí spolehlivé, bezpečné a inkluzivní identifikační systémy, které zajistí poskytnutí právní identity všem občanům, mimo jiné posilováním systému registrace občanů a základní statistiky.

4. Strany zajišťují vysokou úroveň ochrany práva každého jednotlivce na soukromí v souvislosti se zpracováním osobních údajů v souladu se stávajícími mnohostrannými normami a mezinárodními právními nástroji a postupy. Usilují o zachování silných režimů ochrany údajů a o zajištění jejich účinného prosazování prostřednictvím nezávislých orgánů dohledu.

Článek 71

Korupce

1. Strany zavádějí a posilují právní předpisy, instituce a jiná opatření pro předcházení korupci ve všech jejích formách, podvodům, finanční podnikové kriminalitě a souvisejícím trestným činům ve veřejném a soukromém sektoru a pro boj proti nim, mimo jiné prováděním a podporou příslušných mezinárodních norem a nástrojů, zejména Úmluvy OSN proti korupci, podepsané v New Yorku dne 31. října 2003. Přijímají legislativní a jiná opatření nezbytná k předcházení korupci a k zajištění toho, aby byly účinně prosazovány právní předpisy v oblasti korupce, prováděno nestranné vyšetřování a stíhání a ukládány účinné přiměřené a odrazující sankce za korupci a trestné činy související s korupcí. Přijímají legislativní a jiná opatření k zajištění účinné ochrany před případnými odvetnými opatřeními, a to i v pracovním kontextu, a před zastrašováním oznamovatelů, kteří ohlásí korupci a související trestné činy, jakož i osob, které o těchto trestných činech podávají svědectví, včetně ochrany jejich totožnosti.

2. Strany přijímají legislativní opatření, která umožňují zmrazení a konfiskaci výnosů a nástrojů pocházejících z korupčního jednání a souvisejících trestných činů, případně jiného majetku, jehož hodnota odpovídá hodnotě těchto výnosů a nástrojů. Spolupracují na tom, aby tyto výnosy a nástroje získaly zpět a vrátily je jejich předchozím oprávněným vlastníkům v zemi původu v souladu s Úmluvou OSN proti korupci. Přijímají legislativní a jiná opatření pro boj proti praní výnosů z korupce.

3. Strany zajišťují transparentnost a odpovědnost při správě veřejných prostředků, včetně zpětně získaných a vrácených aktiv. Povzbuzují opatření, která podporují hodnoty kultury transparentnosti, integrity a zákonnosti a změnu postojů lidí ke korupčním praktikám. Posilují kapacitu a odborné znalosti veřejné správy v boji proti korupci. Podporují zřizování specializovaných subjektů v oblasti boje proti korupci.

4. Strany spolupracují při vyšetřování korupčního jednání a souvisejících trestných činů, včetně trestných činů spáchaných při mezinárodních obchodních transakcích.

Článek 72

Finanční správa

1. Strany podporují řádné řízení veřejných financí, včetně účinné a transparentní mobilizace domácích příjmů, rozpočtového řízení a využívání veřejných příjmů, v souladu se zásadami addisabebské iniciativy v oblasti daní. Podporují udržitelné řízení veřejného dluhu, udržitelné systémy zadávání veřejných zakázek a podporu vnitrostátních orgánů dohledu.

2. Strany zlepšují správu a řízení příjmů z přírodních zdrojů a umožňují společenstvím a společnostem těžit z jejich využívání, mimo jiné dodržováním Iniciativy pro transparentnost těžebního průmyslu a kimberleyského procesu.

3. Strany bojují proti daňovým podvodům, daňovým únikům, vyhýbání se daňovým povinnostem a nezákonným finančním tokům a posilují vymáhání majetku z trestné činnosti. Usilují o zajištění účinnosti, účelnosti, jistoty, transparentnosti a spravedlivosti daňových systémů.

4. Strany přijímají konkrétní opatření, mimo jiné zaváděním právních předpisů, a posilují příslušné orgány a mechanismy ohledně provádění zásad řádné správy věcí veřejných v daňové oblasti.

HLAVA VI

Migrace a mobilita

Článek 73

Strany zaujímají komplexní a vyvážený přístup k řešení migrace. Opětovně potvrzují svůj závazek chránit lidská práva všech uprchlíků a migrantů a otázky migrace řeší v duchu solidarity, skutečného partnerství, sdílené odpovědnosti a v souladu se svými příslušnými pravomocemi a při plném respektování mezinárodního práva, včetně mezinárodního práva v oblasti lidských práv. Uznávají, že africké a evropské zájmy v oblasti migrace jsou vzájemně provázané a že migrace a mobilita, jsou-li náležitě řízeny, mohou být zdrojem prosperity, inovací a udržitelného rozvoje. Zapojují se do dialogu a spolupracují ve všech aspektech souvisejících s legální a nelegální migrací, mimo jiné přijímáním konkrétních opatření v oblasti legální migrace, zastavení nelegální migrace a řešení jejích základních příčin, předcházením převaděčství a bojem proti němu, řešením obchodování s lidmi, záchrany životů a zajišťování ochrany, posilováním zapojení diaspory a investic do udržitelného rozvoje, maximalizací dopadu remitencí, posilováním spolupráce v oblasti navracení a zpětného přebírání osob a udržitelného opětovného začlenění navrácených osob, jakož i věnováním obzvláštní pozornosti osobám ve zranitelných situacích, jako jsou ženy, děti a nezletilé osoby bez doprovodu, a jejich specifickým potřebám. Strany se dohodly, že budou spolupracovat při prosazování koncepce integrované správy hranic s cílem usnadnit legitimní pohyb osob přes hranice a zastavit nelegální migraci. Prohlubují spolupráci a dialog na základě stávajících iniciativ, zejména opatření navazujících na Vallettský akční plán, rabatský a chartúmský proces a na dialog o migraci a mobilitě mezi oběma kontinenty AU–EU. Strany podporují třístrannou spolupráci mezi subsaharskými, středomořskými a evropskými zeměmi ohledně otázek souvisejících s migrací. Strany podporují dialog při řešení všech otázek souvisejících s migrací a spolupracují na podpoře vhodných a příslušných strategií reakce.

Článek 74

Legální migrace a mobilita

1. Strany usilují o zvyšování přenosu a sdílení znalostí a posilují programy mobility, které usnadňují akademické výměny studentů, výzkumných a akademických pracovníků a institucí.

2. Strany usilují o usnadňování návštěv pro obchodní a investiční účely.

3. Strany usilují o to, aby v souladu se svými příslušnými pravomocemi rozvíjely způsoby směřující k účinnému řízení migrace a mobility pracovních sil, včetně vhodných opatření v oblasti sociální ochrany a boje proti všem formám vykořisťování.

4. Strany spolupracují za účelem zlepšování transparentnosti a srovnatelnosti kvalifikací s cílem usnadnit jejich uznávání, jakož i jejich přijímání na trhu práce.

5. Strany podle potřeby vedou dialog o postupech, kterými se řídí přenositelnost práv legálně pobývajících migrantů na důchodové zabezpečení.

6. Strany spolupracují na osvětových kampaních souvisejících s legální migrací s cílem poskytnout migrantům podklady k rozhodování a informovat je o možnostech týkajících se způsobů bezpečné a legální migrace. Zpřístupňují rovněž informace o možnostech změny statusu ve svých příslušných právních řádech.

7. Strany usilují o zavedení transparentních a účinných požadavků v oblasti povolení vstupu a pobytu za účelem práce, výzkumu, studia, odborné přípravy a dobrovolné služby s cílem usnadnit cirkulační migraci a mobilitu.

8. Strany usnadňují migrantům přístup k postupům pro sloučení rodiny s ohledem na nejlepší zájem dítěte.

9. Strany spolupracují na zlepšování a modernizaci systémů evidence obyvatelstva a na vydávání biometrických cestovních dokladů založených na specifikacích Mezinárodní organizace pro civilní letectví, mimo jiné formou snahy o boj proti podvodnému zneužívání totožnosti a padělání dokladů.

Článek 75

Mobilita uvnitř Afriky

1. Strany uznávají význam mobility uvnitř Afriky a její potenciální významné přínosy, pokud jde o regionální integraci a udržitelný rozvoj hostitelských zemí a zemí původu.

2. Strany se zavazují, že budou i nadále podporovat spolupráci uvnitř Afriky při řízení migrace s přihlédnutím k rámci migrační politiky AU pro Afriku.

Článek 76

Diaspora, remitence a udržitelný rozvoj

1. Strany podněcují a podporují zapojení diaspory do udržitelného rozvoje v zemích původu. Spolupracují s cílem podporovat a usnadňovat investice diaspory a vytváření podniků jako prostředek k posilování místního rozvoje a podnikání v zemích původu, jakož i k přenosu znalostí, zkušeností a technologií.

2. Strany usilují o výrazné snížení transakčních nákladů na remitence na méně než 3 %, zejména u zemí s nízkými a středními příjmy, a o odstranění „koridorů remitencí" s náklady vyššími než 5 % v souladu s mezinárodně dohodnutými cíli, spolupracují na zvýšení počtu přístupových bodů pro služby v oblasti remitencí, zejména ve venkovských oblastech, podporují finanční začleňování, mimo jiné prostřednictvím inovativních finančních nástrojů a nových technologií, a posilují regulační rámce s cílem umožnit větší zapojení netradičních subjektů.

3. Strany podporují práci institucí, které poskytují pomoc při provádění strategií a nástrojů určených pro využívání v oblasti remitencí diaspory a investic do udržitelného rozvoje.

Článek 77

Nelegální migrace, převaděčství a obchodování s lidmi

1. Strany spolupracují na řešení a vytváření odpovídajících reakcí na základní příčiny nelegální migrace a nuceného vysídlování. Spolupracují na podpoře zemí původu pomocí vhodných strategií, mimo jiné s cílem podporovat hospodářský růst a udržitelný rozvoj.

2. Strany se zavazují omezovat nelegální migraci prostřednictvím posílené spolupráce v oblasti integrované správy hranic, zlepšení shromažďování a sdílení informací a údajů a posilování policejní a justiční spolupráce se zvláštním důrazem na země původu a tranzitu migračních toků. V případě potřeby spolupracují na rozvoji a udržování komunikačních sítí na podporu námořního dohledu a záchrany životů na moři.

3. Strany zavádějí a provádějí právní předpisy, posilují instituce a zvyšují společné úsilí v boji proti obchodování s lidmi, včetně ochrany a pomoci obětem obchodování s lidmi, a předcházejí převaděčství a bojují proti němu v souladu s Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a jejími doplňujícími protokoly, zejména s Protokolem proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky a s Protokolem o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi.

4. Strany spolupracují při sledování tras nelegální migrace, zintenzivňují vnitrostátní, regionální a meziregionální akce a posilují společné úsilí o likvidaci zločineckých sítí, které se zabývají převaděčstvím a obchodováním s lidmi. Spolupracují za účelem sdílení příslušných informací a zpravodajských informací o trestné činnosti ohledně tras používaných pro obchodování s lidmi a převaděčství a zločineckých sítí, a to i pokud jde o způsoby jejich fungování a finanční transakce, s cílem zlepšit shromažďování údajů a posílit strategie v oblasti analýzy a šíření. Zajišťují účinné provádění příslušných právních předpisů a opatření proti těm, kdo vykořisťují nelegální migranty. Zintenzivňují úsilí v oblasti vyšetřování a trestního stíhání pachatelů.

5. Strany podporují osvětové kampaně týkající se rizik souvisejících s nelegální migrací za použití všech dostupných prostředků na regionální, vnitrostátní a místní úrovni v souladu s příslušnými strategiemi a programy.

Článek 78

Navracení, zpětné přebírání a opětovné začleňování

1. Strany opětovně potvrzují své právo na navracení neoprávněně pobývajících migrantů a znovu potvrzují právní povinnost každého členského státu Evropské unie a každého člena OAKTS převzít zpět své vlastní státní příslušníky, kteří se neoprávněně zdržují na územích členů OAKTS nebo členských států Evropské unie, a to bez podmínek a bez dalších formalit s výjimkou ověření stanoveného v odstavci 3. Za tímto účelem strany spolupracují na navracení a zpětném přebírání a zajišťují plnou ochranu a dodržování práv a respektování důstojnosti jednotlivců, a to i v průběhu všech postupů zahajovaných za účelem návratu neoprávněně pobývajících migrantů do zemí jejich původu.

2. Každý členský stát Evropské unie akceptuje návrat a zpětné převzetí kteréhokoli svého státníchopříslušníka, který se neoprávněně zdržuje na území člena OAKTS, na žádost tohoto státu a bez dalších formalit s výjimkou ověření podle odstavce 3 pro tyto osoby, které nejsou držiteli platného cestovního dokladu.

Každý člen OAKTS akceptuje návrat a zpětné převzetí kteréhokoli svého státního příslušníka, který se neoprávněně zdržuje na území členského státu Evropské unie, na žádost tohoto členského státu Evropské unie a bez dalších formalit s výjimkou ověření podle odstavce 3 pro tyto osoby, které nejsou držiteli platného cestovního dokladu.

Pokud jde o Evropskou unii, vztahují se povinnosti stanovené v tomto odstavci pouze na osoby, které mají státní příslušnost některého z členských států Evropské unie. Pokud jde o členy OAKTS, vztahují se závazky stanovené v tomto odstavci pouze na osoby, které jsou považovány za jejich státní příslušníky podle jejich právního řádu.

3. Členské státy Evropské unie a členové OAKTS rychle reagují na žádosti druhé strany o zpětné převzetí. Provádějí procesy ověřování za použití co nejvhodnějších a nejúčinnějších identifikačních postupů s cílem zjistit státní příslušnost dotčené osoby a vydat vhodné cestovní doklady pro účely navracení, jak je stanoveno v příloze I. Nic v této příloze nebrání navracení osoby na základě formálních nebo neformálních ujednání mezi státem, kterému je žádost o zpětné převzetí podána, a státem, který tuto žádost podal.

4. Bez ohledu na postupy stanovené v čl. 101 odst. 5 obecné části této dohody platí, že pokud se jedna strana domnívá, že druhá strana nedodržela lhůtu uvedenou v příloze I v souladu s přílohou 9 kapitolou 5 standardem 5.26 Úmluvy o mezinárodním civilním letectví, uvědomí ji o tom. Pokud druhá strana tyto povinnosti i nadále neplní, může oznamující strana přijmout přiměřená opatření počínaje 30. dnem po oznámení.

5. Strany se dále dohodly, že budou sledovat provádění těchto závazků v rámci pravidelného partnerského dialogu.

Článek 79

Ochrana a azyl

1. Strany se zavazují zajistit vysokou úroveň ochrany a pomoci násilně vysídleným osobám, včetně uprchlíků, žadatelů o azyl a vnitřně vysídlených osob, v plném souladu s mezinárodním právem, mezinárodním právem v oblasti lidských práv a případně mezinárodním uprchlickým právem a mezinárodním humanitárním právem, včetně základní zásady nenavracení.

2. Strany uznávají, že uprchlické tábory by měly být výjimkou a v maximální možné míře dočasným opatřením v reakci na mimořádnou situaci a že by měla být upřednostňována udržitelná integrace uprchlíků. Posilují spolupráci s cílem usnadnit udržitelnou integraci uprchlíků v hostitelských společenstvích a v jejich zemích azylu. Podporují provádění komplexního rámce OSN pro reakci na uprchlickou krizi.

3. Strany zajišťují, aby uprchlíci a žadatelé o azyl mohli uplatňovat svá lidská práva prostřednictvím bezpečného přístupu k základním službám v souladu s mezinárodními závazky.

4. Strany vždy prosazují nejlepší zájmy dítěte a poskytují všem dětem uprchlíků plný přístup ke vzdělávacímu systému v bezpečném vzdělávacím prostředí. Při řešení zranitelnosti dětí uplatňují genderově citlivý přístup a zajišťují, aby děti nebyly kriminalizovány nebo vystavovány represivním opatřením z toho důvodu, že ony nebo jejich rodiče mají postavení uprchlíka.

REGIONÁLNÍ PROTOKOL PRO KARIBIK

ČÁST I

RÁMEC SPOLUPRÁCE

Kapitola 1

Povaha a oblast působnosti

Článek 1

Skutečné partnerství

1. Pro účely tohoto protokolu se „stranami" rozumějí strany vázané tímto protokolem podle článku 6 obecné části této dohody.

2. Vztahy mezi stranami se řídí ustanoveními obecné části této dohody a tohoto protokolu, které se v souladu s článkem 6 obecné části této dohody doplňují a vzájemně posilují.

3. Strany se dohodly, že tento protokol se provede s doplňkovými povinnostmi na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni založenými na zásadách vzájemného respektu a odpovědnosti, rovnosti a sdílené odpovědnosti a na základě zapojení všech příslušných zúčastněných stran. Provádějí tento protokol způsobem, který staví na hlubokých politických, hospodářských a kulturních vazbách mezi stranami této dohody a prosazuje je.

4. Strany podporují procesy regionální integrace a spolupráce, zintenzivňují úsilí na podporu multilateralismu a světového pořádku založeného na pravidlech a vytvářejí a provádějí mnohorozměrné a soudržné politiky a opatření ve snaze dosáhnout všech rozměrů udržitelného rozvoje s přihlédnutím ke svým příslušným politickým rámcům a příslušným mezinárodním dohodám.

Článek 2

Strategické priority

1. Strany znovu potvrzují širokou a komplexní povahu karibského regionálního partnerství a shodují se na tom, že strategickými prioritami tohoto protokolu jsou mimo jiné:

a) posilovat jejich politické partnerství, které je podpořeno pravidelným a účinným dialogem a podporou společných zájmů;

b) prohlubovat hospodářské vztahy, prosazovat transformaci a diverzifikaci a podporovat inkluzivní a udržitelný hospodářský růst a rozvoj prostřednictvím obchodu, investic, rozvoje soukromého sektoru a udržitelné industrializace;

c) zlepšovat udržitelnost životního prostředí a odolnost vůči změně klimatu, usilovat o udržitelné řízení přírodních zdrojů a posilovat zvládání katastrof;

d) budovat inkluzivní, mírové a bezpečné společnosti, přičemž se zvláštní pozornost věnuje prosazování lidských práv, rovnosti žen a mužů, spravedlnosti a správě věcí veřejných, včetně finanční správy a bezpečnosti občanů;

e) investovat do lidského a sociálního rozvoje, řešit chudobu a rostoucí nerovnosti, využívat migrace, využívat znalostí diaspory, podnikatelských dovedností a investic a zajišťovat, aby nikdo nebyl opomenut.

2. Strany věnují obzvláštní pozornost Haiti jakožto jediné nejméně rozvinuté zemi v Karibiku s cílem řešit její strukturální nedostatky a zároveň podporovat konsolidaci jejích institucí, zlepšovat správu věcí veřejných a snižovat chudobu a sociální nerovnosti.

Článek 3

Multilateralismus a vytváření aliancí

1. Strany znovu potvrzují své pevné odhodlání prosazovat multilateralismus. Posilují spolupráci a případně stanovují společné postoje v rámci Organizace spojených národů (OSN) a dalších mezinárodních a regionálních organizací a fór.

2. Strany posilují dialog a konzultace s cílem vybudovat strategická spojenectví v oblasti globálních otázek společného zájmu, včetně změny klimatu, správy oceánů, udržitelného rozvoje, lidského a sociálního rozvoje, lidských práv a otázek souvisejících s mírem a bezpečností, jakož i předcházením konfliktům a jejich řešením. Spolupracují při řešení zranitelných míst malých ostrovních rozvojových států v příslušných globálních politických rámcích.

3. Strany se zavazují podepisovat a ratifikovat klíčové relevantní a použitelné mezinárodní smlouvy a úmluvy, nebo k nim případně přistupovat, a zavazují se je provádět.

Článek 4

Spolupráce v oblasti regionální integrace

1. Strany podporují regionální integraci a spolupráci v Karibiku jako důležitý prostředek k dosažení míru a prosperity, budování udržitelných a odolných ekonomik a společností a ke zvyšování konkurenceschopnosti na mezinárodních trzích. Podporují vytváření a posilování doplňkových domácích politik a kapacit, čímž přispívají k podpoře regionální stability, soudržnosti a prosperity v Karibiku.

2. Strany se dohodly, že budou prosazovat všeobecné uznání Karibiku jako zóny míru. Podporují rovněž udržitelný rozvoj Karibského moře s ohledem na jeho prostředníka regionální integrace a spolupráce v regionu.

3. Strany posilují spolupráci s organizacemi pro regionální integraci a se zeměmi a územími, které sdílejí stejné hodnoty a jsou ochotny a mohou podporovat společné cíle a přispívat k hospodářskému, sociálnímu a politickému rozvoji Karibiku jako celku. V případě potřeby podporují rozvoj regionálních přístupů k otázkám společného zájmu, a to i v rámci širšího Karibiku a Latinské Ameriky.

Kapitola 2

Aktéři a procesy

Článek 5

Institucionální ustanovení

1. Orgány zřízené tímto protokolem, jejichž složení a funkce jsou vymezeny v obecné části této dohody, jsou:

a) Rada ministrů Karibik–EU;

b) Smíšený výbor Karibik–EU;

c) Parlamentní shromáždění Karibik–EU.

2. Strany se mohou rozhodnout, že se sejdou na úrovni hlav států nebo předsedů vlád, aby zajistily strategické politické řízení a dohled nad partnerstvím mezi Karibikem a EU.

Článek 6

Zámořské země a území a nejvzdálenější regiony v Karibiku

1. Strany posilují úzké a historické hospodářské, kulturní a lidské vazby mezi karibskými členy OAKTS a zámořskými zeměmi a územími přidruženými k EU a nejvzdálenějšími regiony Evropské unie. Strany usnadňují účast těchto zemí, území a regionů v procesech regionální integrace a spolupráce a podle potřeby i v regionálních organizacích, zejména v těchto oblastech: obchod, investice a hospodářská spolupráce; rozvoj soukromého sektoru; energie; konektivita a digitalizace; lidský a sociální rozvoj; změna klimatu, udržitelnost životního prostředí, udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a cestovní ruch.

2. Strany se dohodly na tom, že zámořským zemím a územím přidruženým k EU v Karibiku se v rámci společných orgánů zřízeným tímto protokolem udělí úloha pozorovatelů.

Článek 7

Konzultace se zúčastněnými stranami

Strany zřizují a rozvíjejí mechanismy konzultací a dialogů se všemi příslušnými zúčastněnými stranami, včetně místních orgánů, zástupců občanské společnosti a soukromého sektoru, aby jim poskytovaly informace a poradenství, vedly s nimi konzultace a zajistily jejich vstupy do politických procesů a pro provádění tohoto protokolu. Konzultace a dialog probíhají s cílem poskytnout vstupy pro zasedání Rady ministrů Karibik–EU.

Článek 8

Provádění a sledování

1. Strany provádějí své závazky na nejvhodnější úrovni v souladu s svými příslušnými politickými rámci. Vypracovávají a uplatňují opatření s cílem maximalizovat dopad provádění tohoto protokolu a posílit zapojení všech zúčastněných stran.

2. Strany sledují a přezkoumávají tento protokol s cílem zajistit, že jeho provádění je plně v souladu se zásadou skutečného partnerství a odpovídá jeho strategickým prioritám. Mohou jej pravidelně přezkoumávat a po vzájemné dohodě rozšiřovat oblast jeho působnosti, zejména na nové oblasti zapojení, postupem podle článku 99 obecné části této dohody.

ČÁST II

KLÍČOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I

Inkluzivní udržitelný hospodářský růst a rozvoj

Článek 9

Strany podporují udržitelný a inkluzivní hospodářský růst a rozvoj prostřednictvím hospodářské transformace a diverzifikace, posílené hospodářské odolnosti, pokročilé regionální integrace a spolupráce, posílených hospodářských a obchodních vztahů a snadnějšího přechodu k plné zaměstnanosti a důstojné práci pro všechny. Spolupracují s cílem usnadnit větší pohyb obchodu a investic na základě zlepšení makroekonomické a finanční stability a podnikatelského prostředí, podporovat digitální transformaci, urychlovat rozvoj a industrializaci soukromého sektoru, podporovat nízkoemisní ekonomiky odolné vůči změně klimatu a zajišťovat, aby všichni lidé měli prospěch z uvolněného obchodního potenciálu. Respektují a chrání lidská práva a základní pracovní normy, mimo jiné prostřednictvím sociálního dialogu, podporují udržitelnost životního prostředí a rozvíjejí sdílenou prosperitu. Dohodly se, že soustředí úsilí na klíčová a vznikající hospodářská odvětví s multiplikačním účinkem na udržitelný růst, přidanou hodnotu, vytváření pracovních míst a vymýcení chudoby.

Kapitola 1

Obecný hospodářský rámec

Článek 10

Rozhodující hybné síly hospodářského rozvoje

1. Strany zlepšují makroekonomickou a finanční stabilitu, posilují řízení veřejných financí a usilují o dosažení udržitelnosti veřejného dluhu. Podporují karibskou regionální hospodářskou integraci a spolupráci s cílem umožnit zemím využívání výhod hlubší integrace do regionálních a globálních hodnotových řetězců. Harmonizují a zjednodušují obchodní předpisy a postupy, přijímají politiky zdravé hospodářské soutěže, včetně transparentnosti veřejných dotací, a zajišťují účinné a předvídatelné daňové systémy, a to i na meziregionální úrovni.

2. Strany vytvářejí funkční právní prostředí, posilují účinnost orgánů veřejné správy a soudních systémů, zlepšují podnikatelské prostředí na základě reformy regulačních požadavků, zlepšují přístup k financování a zajišťují ochranu práv k pozemkům a majetku a práv duševního vlastnictví.

3. Strany podporují politiky, které zvyšují význam, účinnost a účelnost trhů práce, a podporují mobilitu pracovních sil, včetně jejího meziregionálního rozměru. Podporují kvalitní vzdělávání a rozvoj dovedností a rozvíjejí vhodné technické a odborné vzdělávání a přípravu. Zajišťují, aby byl pokrok v oblasti lidského kapitálu přizpůsobován potřebám a příležitostem trhů práce a aby byl posilován zapojením soukromého sektoru.

4. Strany podporují rozvoj klíčových infrastruktur, jako jsou energetika, doprava, voda a hygiena a digitální propojení. Spolupracují za účelem využívání příležitostí pramenících z technologického pokroku a z digitální ekonomiky, a to i v oblasti umělé inteligence.

5. Strany spolupracují na zlepšování přístupu k financování, zejména s ohledem na mikropodniky a malé a střední podniky, mimo jiné prostřednictvím regulovaných bankovních a nebankovních služeb. Rozvíjejí a posilují digitální finanční služby, mimo jiné prostřednictvím posílené spolupráce při provádění dohodnutých mezinárodních norem a zajišťování účinných a spolehlivých trhů, ochrany spotřebitele a lepšího přístupu k mobilním finančním službám.

6. Strany řeší všechny formy znečištění vyplývající z hospodářských činností, mimo jiné prostřednictvím jasného vymezení a přidělení povinností průmyslovým a hospodářským subjektům v celém dodavatelském řetězci na základě rozšířené odpovědnosti výrobce a zásady „znečišťovatel platí“. Podporují iniciativy v oblasti zeleného růstu, zvyšování účinnosti využívání zdrojů a zavádění čistých technologií a průmyslových procesů šetrných k životnímu prostředí.

7. Strany rozvíjejí oběhové hospodářství podporou udržitelné spotřeby a výroby zdrojů, mimo jiné prostřednictvím posílené vědecké a technologické kapacity, norem, výměny osvědčených postupů a racionalizace neúčinných dotací na fosilní paliva.

8. Strany podporují registraci a ochranu zeměpisných označení a podnikají kroky na podporu zvýšeného využívání technologií a inovací s cílem vytvářet větší hodnotu v regionálních a globálních hodnotových řetězcích.

Článek 11

Investice

1. Strany se zavazují posilovat veřejné a soukromé investice, zejména v odvětvích s přidanou hodnotou s vysokým potenciálem pro vytváření udržitelných pracovních míst a pro vysoký hospodářský růst.

2. Strany harmonizují a zefektivňují pravidla, postupy a požadavky týkající se investic. Za tímto účelem strany upřednostňují zvláštní potřeby mikropodniků a malých a středních podniků. Podporují rozvoj regionálních investičních politik, strategií a nástrojů.

3. Strany podporují a usnadňují investice v Karibiku, mimo jiné posilováním opatření na usnadnění podnikání. Investice podporují dále zvyšováním transparentnosti a informovanosti a povědomí investorů o obchodních příležitostech a o investičních podmínkách a postupech. Usnadňují posilování technické analýzy a dovedností v oblasti hospodářských trendů a řízení rizik pro účely investic.

4. Strany strategicky využívají veřejné finance k posilování investičních mechanismů a ke zvyšování dalších veřejných a soukromých investic, mimo jiné prostřednictvím kombinovaných financí, záruk a jiných inovativních finančních nástrojů, přičemž zohledňují udržitelnost dluhu.

Článek 12

Rozvoj a industrializace soukromého sektoru

1. Strany podporují rozvoj soukromého sektoru a udržitelnou industrializaci a navrhují politiky posilování podnikání, diverzifikace a produktivity. Dále podporují konkurenceschopnost podniků, mimo jiné prostřednictvím posílené schopnosti uplatňovat příslušné mezinárodní normy, posílených inovačních opatření a lepšího přístupu k inovativnímu financování. Podporují institucionální kapacitu s cílem přispívat k tvorbě obchodní a hospodářské politiky.

2. Strany upřednostňují rozvoj podnikání žen a mládeže, zejména na základě rozvoje cílené podpory a odborné přípravy podniků a přístupu k cenově dostupným a spolehlivým technologiím a financím.

3. Strany podporují růst a konkurenceschopnost mikropodniků a malých a středních podniků a rozvoj regionálních podniků a usnadňují mezipodnikové kontakty mezi hospodářskými subjekty v Karibiku a v EU.

4. Strany věnují zvláštní pozornost neformálnímu sektoru a transformaci neformálních hospodářských činností na formální, mimo jiné prostřednictvím cílené podpory rozvoje podnikání.

5. Strany podporují a usnadňují zřizování a posilování regionálních obchodních a profesních organizací soukromého sektoru, mimo jiné prostřednictvím posílené technické, výzkumné a institucionální kapacity a kapacity v oblasti prosazování politik.

6. Strany podporují digitalizaci a iniciativy v oblasti výzkumu, vývoje a inovací v klíčových hospodářských odvětvích, včetně posilování vazeb mezi průmyslovými, výzkumnými a akademickými institucemi, aby zlepšovaly objem výrobků s vysokou přidanou hodnotou, zvyšovaly konkurenceschopnost a rozvíjely nové trhy.

7. Strany podporují zvyšování podílu partnerství veřejného a soukromého sektoru jako prostředku k mobilizaci domácího a zahraničního kapitálu.

8. Strany podporují vyšší účinnost využívání zdrojů a zavádění čistších technologií a průmyslových procesů šetrnějších k životnímu prostředí.

9. Strany podporují průmyslový rozvoj s cílem dosáhnout udržitelného hospodářského růstu. Přijímají cílené politiky navržené tak, aby usnadňovaly průmyslový růst a příležitosti, zejména vytvářením vazeb a činností s přidanou hodnotou. Rozvíjejí a provádějí udržitelné vnitrostátní a regionální průmyslové politiky s cílem zvýšit konkurenceschopnost soukromého sektoru, zejména při výrobě a vývozu středně a vysoce vyspělých technologií. Podporují a usnadňují vývoj vhodných technologií s cílem dosáhnout pokroku diverzifikace svých ekonomik směrem k průmyslovým výrobkům s vysokou přidanou hodnotou.

10. Strany podporují širší využívání svých příslušných měn při mezinárodních transakcích.

Článek 13

Obchodní spolupráce

1. Strany podporují procesy regionální integrace a spolupráce v Karibiku, mimo jiné prostřednictvím posíleného usnadňování obchodu a harmonizace právních předpisů s cílem umožnit zemím a hospodářským subjektům využívat výhod obchodování se svými sousedy a podpořit jejich začlenění do klíčových regionálních a globálních hodnotových řetězců. Přijímají konkrétní opatření na podporu rozvoje jednotného trhu a hospodářského prostoru CARICOM a hospodářské unie Organizace východokaribských států.

2. Strany podporují provádění Dohody o hospodářském partnerství mezi státy Carifora na jedné straně a Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně druhé (dále jen „dohoda o hospodářském partnetství Cariforum–EU") s cílem posílit její účinnost jako nástroje na podporu udržitelného rozvoje a zajistit její obchodní význam. Za tímto účelem spolupracují na posilování mechanismů, postupů a orgánů s cílem posílit vnitrostátní a regionální výrobní a regulační kapacity. Spolupracují rovněž na zavádění vhodných podpůrných politik s cílem umožnit větší obchodní toky, mimo jiné prostřednictvím posílené výroby a podnikání, kvalitní infrastruktury, posílených rámců digitální podpory, zvýšených investic do odvětví s přidanou hodnotou a rozvoje účinného elektronického obchodu.

3. Strany podporují obchod v širším Karibiku, včetně zámořských zemí a území přidružených k EU a jiných území, jako prostředek na podporu inkluzivního a udržitelného rozvoje.

4. Strany podporují provádění Dohody WTO o usnadnění obchodu a usnadňují obchod, mimo jiné přijímáním podpůrných opatření ke snížení obchodních nákladů, jakož i finanční a regulační zátěže mikropodniků a malých a středních podniků.

5. Strany usilují o zvláštní a rozdílné zacházení u případných nových mnohostranných nebo dvoustranných obchodních dohod, například zajištěním toho, aby flexibilita obchodních závazků odrážela prokázané potřeby v oblasti prováděcí kapacity.

Kapitola 2

Prioritní hospodářská odvětví

Článek 14

Služby

1. Strany posilují regulační a výrobní kapacitu pododvětví klíčových služeb, mimo jiné prostřednictvím rozvoje odvětvových politik, legislativních rámců a vnitrostátní a regionální regulační kapacity, s cílem umožnit dodavatelům služeb využívat tržních příležitostí v rámci dohody o hospodářském partnerství Cariforum–EU, jednotného trhu a hospodářského prostoru CARICOM, Organizace východokaribských států a dalších regionálních ujednání v rámci Karibiku. Zvláštní pozornost věnují odborným, konvenčním, rekreačním, kulturním a kreativním odvětvím a odvětvím zabývajícím se zpracováním údajů a dále službám v oblasti sportu, vzdělávání, financí a komunikací, audiovizuálním službám a službám v oblasti dopravy, životního prostředí a cestovního ruchu.

2. Strany rozvíjejí strategie a vhodné politiky s cílem zlepšovat přístup k financování obchodu a k finančním službám. Rovněž zvyšují kapacitu pro shromažďování, ukládání, šíření a analýzu obchodních údajů a statistik týkajících se služeb.

3. Strany spolupracují na podpoře a posilování úlohy služeb v oblasti obchodní konkurenceschopnosti a prohlubování hodnotových řetězců, mimo jiné prostřednictvím podpory inovací ve výrobě související se službami a posilováním úlohy služeb jako vstupů do produkce zboží.

4. Strany podporují posilování schopnosti regionálních profesních organizací přispívat k dojednávání a účinné podpoře dohod o vzájemném uznávání.

Článek 15

Modrá ekonomika

1. Strany podporují rozvoj udržitelných a inovativních modrých ekonomik. Při tom usilují o dosažení rovnováhy mezi hospodářským růstem, včetně vytváření důstojných pracovních míst, a zvýšenou bezpečností potravin a výživy, zlepšováním životní úrovně, sociální spravedlností a posilováním oceánských ekosystémů a zároveň snižují rizika pro životní prostředí a negativní ekologické dopady. Podporují uplatňování přístupů k zachování a ochraně mořských ekosystémů a biologické rozmanitosti a k udržitelnému využívání přírodních zdrojů na základě předběžné opatrnosti a vědeckých poznatků. Podporují domácí a zahraniční investice a vytvářejí nezbytný regulační rámec a infrastrukturu na podporu činností modré ekonomiky. Podporují rovněž dvoustrannou a mnohostrannou spolupráci za účelem prosazování rozvoje udržitelných a inovativních modrých ekonomik.

2. Strany posilují udržitelný rozvoj rybolovu tím, že podporují udržitelné hodnotové řetězce odvětví rybolovu, budují kapacity, jež umožňují místní zpracování produktů rybolovu a dodržování regulačních požadavků mezinárodních trhů s ohledem na potřeby tradičního rybolovu, a zajišťují bezpečné, zdravé a důstojné pracovní podmínky pro rybáře a pracovníky v této oblasti.

3. Strany spolupracují na rozvoji udržitelné akvakultury, včetně mořské akvakultury, prostřednictvím účinného územního plánování, uplatňování ekosystémového přístupu a lepších rovných podmínek pro investory a zajišťují, aby byly zohledňovány zájmy místních společenství.

4. Strany využívají příležitostí v oblasti mořských biotechnologií, mimo jiné formou podpory výzkumu, posilování spolupráce mezi akademickými pracovníky, hospodářskými subjekty a tvůrci politik, podpory přenosu technologií a omezování technických překážek, s cílem usnadnit přístup investorů a současně se vyhnout rizikům pro mořské prostředí.

Článek 16

Zemědělství

1. Strany spolupracují na zvyšování a diverzifikaci udržitelné zemědělské produkce a produktivity s cílem posilovat potravinové zabezpečení a výživu, zlepšovat životní podmínky, vytvářet důstojná pracovní místa a rozšiřovat příjmy na základě přístupu na regionální a mezinárodní trhy. Posilují zemědělské postupy odolné vůči změně klimatu, zejména u malých podniků, podporují udržitelné řízení a účinné využívání přírodních zdrojů a ekosystémových služeb a odstraňují pobídky, které vytvářejí neudržitelnou produkci.

2. Strany posilují vnitrostátní a regionální výzkum, odbornou přípravu, vědu a inovace v oblasti inteligentního zemědělství.

3. Strany posilují investice do zemědělsko-potravinářského odvětví, rozvíjejí ho a zavádějí pravidla a předpisy podporující větší investice do tohoto odvětví. Spolupracují s cílem zlepšovat příležitosti producentů, zpracovatelů a vývozců v oblasti přístupu na trhy a přinášet větší hodnotu v místních, regionálních a globálních hodnotových řetězcích, mimo jiné podporou většího využívání technologií a inovací, posilováním jejich schopnosti dodržovat necelní překážky, zejména technické překážky obchodu a sanitární a fytosanitární normy, a podporou systémů spravedlivého obchodu a ekologického zemědělství s cílem vytvářet přidanou hodnotu při zpracování zemědělských produktů.

4. Strany zajišťují, aby ženy požívaly rovných dědických a pozemkových práv, a posilují jejich přístup k financování a na trhy, jakož i k podpůrným službám a poradenství v oblasti zemědělství. Podporují rovněž podnikání mládeže, mimo jiné poskytováním cílených rozšiřujících služeb, technologií a financování.

Článek 17

Těžební průmysl

1. Strany podporují spravedlivý a nediskriminační přístup k udržitelné těžbě nerostů a surovin a obchodu s nimi, přičemž plně respektují svrchovanost zemí, pokud jde o jejich přírodní zdroje, a dodržují práva dotčených společenství. Podporují spravedlivé sdílení zdrojů a bojují proti nezákonné těžbě nerostných surovin vnitrostátními, regionálními a mezinárodními právními prostředky.

2. Strany podporují transparentnost, odpovědnost a odpovědné řízení těžebního průmyslu v souladu s Iniciativou pro transparentnost těžebního průmyslu a dalšími příslušnými regionálními a mezinárodními závazky.

3. Strany posilují sociální odpovědnost podniků a odpovědné podnikání v celém hodnotovém řetězci, včetně vypracování nebo provádění příslušných právních předpisů, s ohledem na příslušné mezinárodní standardy.

Článek 18

Udržitelná energetika

1. Strany spolupracují při posilování energetické bezpečnosti, zajišťování přístupu k udržitelné energii pro všechny, včetně nejzranitelnějších spotřebitelů a klíčových hospodářských odvětví, a na budování odolnosti energetické infrastruktury, aby zlepšily přístupnost, stálost a cenovou dostupnost čisté energie.

2. Strany usnadňují otevřené, transparentní a fungující trhy s energií, které jsou hybnou silou inkluzivních a udržitelných investic, zejména do výroby a kogenerace energie z obnovitelných zdrojů, do přenosu a distribuce energie a do energetické účinnosti. Spolupracují při posilování podnikání v tomto odvětví.

3. Strany spolupracují při zvyšování veřejných i soukromých investic do energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti, přičemž věnují pozornost rozvoji a provádění příslušných vnitrostátních a regionálních energetických iniciativ a kvalitních podpůrných systémů infrastruktury.

4. Strany podporují energetickou účinnost a úspory energie ve všech fázích energetického řetězce od výroby po spotřebu.

5. Strany spolupracují při vytváření a posilování účinných propojení energetických soustav a při podpoře transformace energetiky v Karibiku prostřednictvím vytváření a využívání čistých, rozmanitých, nákladově efektivních a udržitelných energetických technologií, včetně obnovitelných a nízkoemisních energetických technologií, při podpoře přenosu technologií a rozvoji lidských a technických kapacit, výzkumu a inovací.

Článek 19

Konektivita

1. Strany posilují udržitelnou a komplexní konektivitu uvnitř regionu založenou na pravidlech. Spolupracují na zlepšování dopravních spojení, informačních a komunikačních technologií a digitální infrastruktury odolným a udržitelným způsobem. Využívají hospodářské příležitosti, mimo jiné posilováním technické a lidské kapacity klíčových aktérů.

2. Strany spolupracují na rozvoji kvalitní a udržitelné dopravy a souvisejících systémů infrastruktury, a tím usnadňují a zlepšují pohyb osob, včetně osob s omezenou schopností pohybu a orientace, jakož i pohyb zboží. Jejich cílem je zajistit lepší přístup k venkovským, městským, leteckým, námořním, vnitrozemským vodním, železničním a silničním dopravním zařízením, mimo jiné prostřednictvím rozvoje a podpory spolupráce v celém Karibiku.

3. Strany posilují investice do odvětví dopravy a zlepšují jeho celkovou správu, mimo jiné odstraňováním kapacitních omezení a vypracováním a prováděním účinných předpisů, jež umožňují spravedlivou hospodářskou soutěž v rámci jednotlivých druhů dopravy i mezi nimi.

4. Strany zvyšují přístup k otevřeným, cenově dostupným a bezpečným informačním a komunikačním technologiím pro všechny, mimo jiné podporou cílených investic. Rozvíjejí nezbytné legislativní rámce a regulační instituce pro poskytovatele licenčních služeb, podporují konkurenční chování, zajišťují spravedlivé zacházení se spotřebiteli a podporují ochranu údajů a spotřebitele.

5. Strany posilují přístup k otevřenému, cenově dostupnému, bezpečnému a spolehlivému širokopásmovému připojení pro všechny a rozvíjejí digitální infrastrukturu, mimo jiné prostřednictvím modernizovaných podmořských kabelů a dalších moderních přenosových technologií. Vytvářejí politické a regulační rámce s cílem usnadnit účinné udělování licencí poskytovatelům služeb, podpořit konkurenční chování, spravedlivé zacházení a ochranu spotřebitelů a zajistit důvěrnost sdělení a práva osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů.

6. Strany podporují budování regionální digitální ekonomiky s cílem vytvářet důstojná pracovní místa a hospodářský rozvoj na základě zřízení podpůrného regulačního rámce na podporu digitálního podnikání, mobilizaci investic a usnadňování podpory digitalizace v soukromém sektoru. Spolupracují na odstraňování zbytečných překážek, rozvoji platformy elektronické důvěry a elektronického podpisu, aby podpořily růst obchodu, vznik nových výrobků, vývoj a používání příslušných mezinárodních norem a otevřené údaje a ochranu spotřebitelů a osobních údajů.

Článek 20

Cestovní ruch

1. Strany spolupracují na podpoře vyváženého a udržitelného rozvoje cestovního ruchu, aby napomáhaly inkluzivnímu hospodářskému rozvoji. Zajišťují začlenění environmentálních, kulturních a sociálních hledisek a udržitelného využívání a zachování biologické rozmanitosti a jiných přírodních zdrojů do plánování a rozvoje politiky cestovního ruchu.

2. Strany posilují investice do podpory a rozvoje produktů a služeb cestovního ruchu, čímž vytvářejí důstojná pracovní místa na základě budování inovativních partnerství s klíčovými hospodářskými subjekty, investic do rozvoje lidského kapitálu a marketingu a usnadňování kontaktů mezi podniky s cílem zvýšit konkurenceschopnost a zlepšit standardy služeb. Strany se dohodly, že budou v tomto ohledu věnovat zvláštní pozornost mikropodnikům a malým a středním podnikům.

3. Strany posilují vazby mezi odvětvím cestovního ruchu a dalšími příslušnými hospodářskými odvětvími, zejména zemědělstvím, výrobou, modrou ekonomikou a dopravou. Mobilizují investice do udržitelné energie, základní infrastruktury a služeb, digitálních technologií, statistiky a lidského rozvoje, aby zvýšily konkurenceschopnost a udržitelnost odvětví cestovního ruchu.

4. Strany činí kroky k tomu, aby vytvořily co největší sociálně-ekonomické přínosy z cestovního ruchu. Posilují zachovávání a podporu kulturního dědictví a přírodních zdrojů a podporují všechny inovativní formy cestovního ruchu při současném respektování integrity a zájmů původních obyvatel, jak je stanoveno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel, a místních společenství, a maximalizují zapojení těchto zúčastněných stran do procesu rozvoje cestovního ruchu.

Článek 21

Výzkum, inovace a technologie

1. Strany spolupracují v oblasti vědy, výzkumu, inovací a technologického rozvoje s cílem podporovat hospodářskou diverzifikaci, sociální a hospodářský rozvoj, zlepšovat regionální konkurenceschopnost a usnadňovat vznik inkluzivní digitální ekonomiky. Rozvíjejí vzájemné propojení a interoperabilitu výzkumných sítí a výpočetní a vědecké datové infrastruktury a služeb a podporují tento rozvoj ve svém regionálním kontextu.

2. Strany podporují rozvoj výzkumné kapacity, infrastruktury a zařízení, publikací a vědeckých údajů. Podporují inovativní programy odborné přípravy a mobility pro akademické a výzkumné pracovníky. Posilují schopnost vysokoškolských institucí účinně spolupracovat na výzkumu a na vědeckých a technologických inovacích, mimo jiné prostřednictvím přístupu k akademickým výměnným programům. Usnadňují spolupráci mezi orgány veřejné správy, akademickými institucemi a podniky. Podporují otevřená data a inovace, aby dosahovaly hospodářského pokroku a vzájemně prospěšné vědecké excelence.

3. Strany podporují rozvoj znalostních ekonomik a inkluzivních digitálních společností. Podporují zachovávání a využívání tradičních znalostí a biologické rozmanitosti a udržitelné řízení jiných přírodních zdrojů a přenos technologií a odborných znalostí.

4. Strany spolupracují ve věcech společného zájmu v oblasti civilních činností ve vesmíru, jako jsou kosmický výzkum, aplikace a služby globálních družicových navigačních systémů, vývoj systémů s družicovým rozšířením a pozorování Země a vědy o Zemi, zejména pokud jde o používání mechanismů včasného varování a dohledu.

Článek 22

Kulturní a kreativní odvětví

1. Strany podporují kulturní a kreativní odvětví jako hybné síly udržitelného sociálního a hospodářského rozvoje a důstojných pracovních míst. Přijímají opatření, mimo jiné na podporu kreativního rozvoje a digitalizace uměleckých výkonů a produkce. Vyměňují si osvědčené postupy v oblasti podpory kulturního rozvoje a podnikání.

2. Strany podporují udržitelný rozvoj prostřednictvím posílených kulturních výměn, podpory koprodukcí, společných iniciativ v kulturním a kreativním odvětví a posílené mobility pracovníků v kulturním a kreativním odvětví a příslušných pedagogických pracovníků. Podporují oběh uměleckých děl při plném dodržování zavedených mezinárodních úmluv.

3. Strany podporují mezikulturní dialog mezi mládeží, organizacemi občanské společnosti a jednotlivci z EU a z Karibiku.

Článek 23

Zpracovatelský průmysl

1. Strany spolupracují na podpoře udržitelné výroby s cílem zvyšovat přidanou hodnotu, zejména při vývozu produktů špičkových technologií, usnadňovat zvýšenou diverzifikaci a maximalizovat její potenciál pro účely zpětných vazeb s klíčovými hospodářskými odvětvími, jako jsou zemědělství, modrá ekonomika a těžební průmysl a služby.

2. Strany vyvíjejí politiky, jejichž cílem je přilákat do výrobního odvětví přímé domácí i zahraniční investice. Podporují usnadňování podnikání s cílem posilovat spolupráci mezi rovnocennými subjekty, prohlubovat obchodní partnerství a rozvíjet průmyslová centra, ekosystémy a sítě.

3. Strany spolupracují na vývoji opatření ke zvýšení konkurenceschopnosti výrobního odvětví zlepšováním výrobní kapacity a řešením omezení, jako jsou například nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, nedostatky v oblasti logistiky a infrastruktury a omezený přístup k analýze financí a trhu. Podporují výzkum a inovace, vývoj a uplatňování klíčových základních technologií a posilují vazby mezi průmyslovými odvětvími a výzkumnými a akademickými institucemi.

4. Strany podporují posilování obchodu se zpracovanými výrobky, mimo jiné prostřednictvím lepších vazeb na vývozní trhy, posilování regulativní funkce obchodu, usnadňování obchodu a posilování schopnosti uplatňovat příslušné mezinárodní normy v oblasti práce a životního prostředí.

Článek 24

Mezinárodní obchodní a finanční služby

Strany usilují o rozvoj mezinárodního odvětví obchodních a finančních služeb v Karibiku založeného na pravidlech, mimo jiné podporou cílené spolupráce, jejímž účelem je posilovat karibské regulační rámce tak, aby byly v souladu s mezinárodně dohodnutými normami, vytvářet vhodné odvětvové politiky, zlepšovat rozvoj dovedností a posilovat využívání technologií a digitalizaci. Strany vynakládají maximální úsilí na zajištění toho, aby na jejich území byly prováděny a vymáhány mezinárodně dohodnuté normy regulace a dohledu v mezinárodním odvětví obchodních a finančních služeb.

HLAVA II

Environmentální udržitelnost, změna klimatu a udržitelné řízení přírodních zdrojů

Článek 25

Strany uznávají existenciální hrozbu pro postižené země a dopad na životní podmínky vyplývající z dlouhodobé povahy výzev v oblasti udržitelnosti klimatu a životního prostředí. Přijímají ambiciózní opatření ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, ochraně a zlepšování kvality životního prostředí a udržitelnému využívání a řízení přírodních zdrojů, aby budovaly odolnost vůči změně klimatu a zvrátily zhoršování životního prostředí. Přijímají konkrétní opatření za účelem řešení ztráty biologické rozmanitosti, zachování a obnovy ekosystémů, podpory správy oceánů, zvrácení trendu odlesňování, předcházení přírodním katastrofám a antropogenním rizikům a reagování na ně, včetně financování opatření v oblasti klimatu, a v příslušných případech za účelem podpory přenosu technologií a budování kapacit. Investují do zeleného růstu, podporují oběhové hospodářství, přechod k rozvoji vyznačujícímu se odolností vůči změně klimatu a nízkými emisemi a zajišťují, aby hospodářský růst v plném rozsahu doplňoval udržitelnost životního prostředí. Spolupracují na úrovni širšího Karibiku a usilují o spolupráci jih–jih a o třístrannou spolupráci.

Článek 26

Opatření v oblasti klimatu

1. Strany vytvářejí komplexní a inkluzivní domácí politiky a programy v oblasti klimatu a provádějí konkrétní opatření k urychlení plného provádění Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a její Pařížské dohody a k zachování mnohostranných opatření v oblasti změny klimatu.

2. Strany podporují začleňování politik a opatření v oblasti změny klimatu pro účely zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně do vnitrostátních a regionálních strategií a plánů a do politických dialogů. Spolupracují na podpoře opatření v oblasti přizpůsobení se změně klimatu, včetně odvracení, minimalizace a řešení ztrát a škod spojených s nepříznivými účinky změny klimatu. Rozvíjejí systémy sledování, vykazování a ověřování a systémy hodnocení pro sledování pokroku, pokud jde o opatření v oblasti klimatu.

3. Strany spolupracují při přípravě, sdělování a aktualizaci postupně stále ambicióznějších vnitrostátně stanovených příspěvků, sledují vnitrostátní a regionální zmírňující opatření potřebných pro dosažení cílů těchto příspěvků a vytvářejí dlouhodobé strategie pro rozvoj vyznačující se nízkými emisemi a odolností vůči změně klimatu.

4. Strany vytvářejí a provádějí národní adaptační plány a vnitrostátní a regionální strategie. Začleňují adaptační opatření do všech klíčových zranitelných odvětví, včetně infrastruktur, a vytvářejí účinný systém správy za účelem provádění adaptačních opatření a usnadňování výměny znalostí a osvědčených postupů v oblasti změny klimatu na vnitrostátní a regionální úrovni.

5. Strany jednají tak, aby omezovaly emise skleníkových plynů, včetně emisí z letecké a lodní dopravy, v souladu se svými mezinárodními závazky a povinnostmi, včetně těch, které vyplývají z Pařížské dohody.

6. Strany mají na zřeteli hrozby, které změna klimatu představuje pro mír a bezpečnost a prospěch lidí a společenství a spolupracují na posilování kapacit v oblasti přizpůsobování se změně klimatu a jejímu zmírňování a podporují opatření k budování odolnosti vůči jejich zranitelnosti.

7. Strany podporují postupné ukončování výroby a spotřeby hydrofluoruhlovodíků podle Protokolu o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, podepsaného v Monteralu dne 16. září 1987, formou spolupráce na podpoře ratifikace jeho kigalské změny a zajištění jejího rychlého provedení.

8. Strany racionalizují a postupně utlumují neúčelné dotace na fosilní paliva, které podněcují nehospodárnou spotřebu, a minimalizují možné nepříznivé dopady způsobem, který chrání chudá a zranitelná společenství. Podporují přechod na obnovitelné a čistší zdroje energie v souladu s opatřeními v rámci vnitrostátně stanovených příspěvků.

9. Strany spolupracují na rozvoji nízkouhlíkových ekonomik a odolnosti vůči změně klimatu posilováním zeleného růstu v klíčových a rozvíjejících se hospodářských odvětvích, mimo jiné přijímáním ekologických inovací, podporou přenosu technologií, vytvářením norem a výměnou osvědčených postupů.

10. Strany rozvíjejí inovativní finanční nástroje a slaďují finanční toky s cestou k rozvoji vyznačujícímu se nízkými emisemi a odolností vůči změně klimatu, přičemž se soustřeďují na inkluzivní financování opatření v oblasti klimatu, které usiluje o ochranu těch nejchudších a nejzranitelnějších vůči nepříznivým účinkům změny klimatu. Prosazují nástroje hospodářské politiky, které podporují opatření v oblasti změny klimatu, jako jsou stanovování cen uhlíku, tržní nástroje a případně uhlíkové daně.

11. Strany podporují posílenou koordinaci na všech úrovních veřejné správy za účelem plnění ambiciózních závazků v oblasti klimatu a energetiky. Povzbuzují a posilují postavení místních orgánů a podporují iniciativy, jako je například Globální pakt starostů a primátorů v oblasti energetiky a klimatu a urychlování přechodu malých ostrovních rozvojových států na energii z obnovitelných zdrojů.

12. Strany spolupracují na posilování svých vědeckých a technických lidských a institucionálních kapacit v oblasti opatření týkajících se klimatu a řízení a monitorování životního prostředí, mimo jiné využíváním kosmických technologií a informačních systémů a poskytováním komplexních služeb v oblasti klimatu, zejména zranitelným zúčastněným stranám.

Článek 27

Biologická rozmanitost, ekosystémy a přírodní zdroje

1. Strany podporují zachování, udržitelné využívání a obnovu ekosystémů, mimo jiné s cílem zlepšit životní podmínky původních obyvatel, jak je stanoveno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel, a místních společenství, a posílit poskytování ekosystémových služeb a umožnit udržitelný rozvoj jejich zemí. Chrání, obnovují a posilují biologickou rozmanitost a přijímají opatření s cílem urychlit provádění Úmluvy o biologické rozmanitosti a Nagojského protokolu o přístupu ke genetickým zdrojům a spravedlivém a rovnocenném rozdělení přínosů plynoucích z jejich využívání k Úmluvě o biologické rozmanitosti, podepsaného v Nagoji 29. října 2010. Spolupracují při mnohostranných jednáních týkajících se zachování přírodních zdrojů, ekosystémů a biologické rozmanitosti. Uznávají, že Karibské moře obsahuje křehké ekosystémy a jedinečnou biologickou rozmanitost, a proto spolupracují na podpoře jejich ochrany. Přijímají opatření s cílem zabránit dopadu invazních nepůvodních druhů na místní druhy a ekosystémů na životní podmínky nebo tento dopad zmírnit.

2. Strany podporují udržitelné systémy řízení vodních zdrojů, zachovávají a chrání vodní zdroje a ekosystémy, sbírají a čistí odpadní vody, řeší znehodnocování půdy a znečištění vodních a podzemních zdrojů a pomocí systémů sběru a ukládání vod rozptylují nejistotu ohledně dostupnosti vody.

3. Strany spolupracují na udržitelném řízení a ochraně půd s cílem chránit jejich klíčovou úlohu, mimo jiné v oblasti zemědělství, bydlení a infrastruktury, jakož i při zmírňování změny klimatu a při přizpůsobování se jejím dopadům, a jejich úlohu jako přírodních rezervoárů dešťové vody.

4. Strany chrání volně žijící živočichy a planě rostoucí rostliny a bojují proti obchodování s nimi tak, že podporují přijímání a prosazování politik a zákonů, které činí z obchodování s volně žijícími a planě rostoucími druhy závažné protiprávní jednání. Posilují opatření proti pytláctví a sledování prosazování práva a podporují mezinárodní koordinaci v rámci Mezinárodního sdružení pro boj proti trestné činnosti poškozující volně žijící a planě rostoucí druhy (ICCWC), včetně Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), podepsané ve Washingtonu dne 3. března 1973, a dalších příslušných mezinárodních rámců. Činí kroky ke zvyšování povědomí veřejnosti, vzdělávání a ovlivňování spotřebitelů, k ničení zásob nelegálně obchodovaných produktů z volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, k posilování úlohy místních společenství a k podpoře diplomacie a obhajoby zájmů, pokud jde o ochranu volně žijících a planě rostoucích druhů.

5. Strany usilují o zavádění a aktualizaci nezbytných regulačních rámců a mechanismů prosazování s cílem zlepšit nakládání s veškerými odpady a nebezpečnými látkami. Spolupracují s cílem předcházet vzniku odpadů u zdroje nebo jej minimalizovat, jakož i zlepšovat opětovnou využitelnost výrobků, jejich recyklovatelnost a účinné využívání zdrojů, a to i prostřednictvím účinných systémů sběru odpadů, a posilovat účinnou recyklaci s cílem přizpůsobit výrobu a spotřebu dosažení oběhového hospodářství. Přijímají opatření k prevenci nebo minimalizaci nebezpečných látek v koloběhu látek a k nakládání s chemickými látkami ve výrobcích po celou dobu jejich životního cyklu. Spolupracují s cílem posilovat řádné nakládání s nebezpečnými látkami a s jadernými kontaminujícími látkami a ukončit nedovolený přeshraniční pohyb těchto nebezpečných a kontaminujících látek přes Karibské moře.

6. Strany řeší všechny formy znečištění a zvyšují povědomí o rizicích znečištění ovzduší pro veřejné zdraví a životní prostředí a o četných přínosech zlepšování kvality ovzduší, mimo jiné prostřednictvím veřejných informačních kampaní.

7. Strany usilují o vytváření rámců na ochranu ohrožených ekosystémů a biologické rozmanitosti, mimo jiné podporou opatření za účelem boje proti trestné činnosti proti životnímu prostředí. Spolupracují za účelem výzkumu, zachování a udržitelného využívání biologické rozmanitosti, mimo jiné zřizováním znalostních center a výzkumných partnerství. Podporují využívání mezinárodně uznávaných systémů environmentálního řízení jako prostředku minimalizace jakéhokoli negativního dopadu na životní prostředí. Posilují zapojení původních obyvatel v souladu s ustanoveními Deklarace OSN o právech původních obyvatel a místních společenství do ochrany ekosystémů, přičemž jako prioritu vnímají vytváření pracovních míst a další hospodářské příležitosti.

Článek 28

Lesy

1. Strany podporují udržitelné řízení a využívání lesních zdrojů. Spolupracují s cílem zvrátit odlesňování, podporovat opětovné zalesňování, zastavit znehodnocování lesů a obnovit schopnost lesů poskytovat ekosystémové služby.

2. Strany podporují udržitelné hodnotové řetězce produktů lesního hospodářství, přičemž upřednostňují vytváření pracovních míst a využívání hospodářských příležitostí při současném zachování ekosystémů. Bojují proti nezákonné těžbě dřeva a souvisejícímu obchodu a podporují odpovědnou těžbu.

3. Strany podporují provádění mechanismů udržitelnosti, jako je například akční plán EU pro prosazování práva, správu a obchod v oblasti lesnictví (FLEGT), mimo jiné uzavíráním a/nebo prováděním dobrovolných dohod o partnerství. Posilují soudržnost a pozitivní interakce na úrovni jednotlivých zemí mezi mechanismy udržitelnosti a Varšavským rámcem pro snižování emisí z odlesňování a znehodnocování lesů (REDD+).

4. Strany posilují zapojení místních orgánů a společenství do udržitelného obhospodařování lesů. Zvyšují informovanost veřejnosti o odlesňování na všech úrovních a podporují produkci a spotřebu energeticky účinných produktů účinně využívajících zdroje, které pocházejí z udržitelně obhospodařovaných lesů.

Článek 29

Správa oceánů

1. Strany posilují správu oceánů v souladu s Úmluvou OSN o mořském právu s cílem zajistit bezpečné, zabezpečené, čisté a udržitelně řízené oceány, snížit tlaky na oceány a moře a podporovat udržitelný rozvoj modré ekonomiky. Spolupracují na posilování vnitrostátních a regionálních kapacit pro uvážlivou a odpovědnou správu oceánských a pobřežních zdrojů, rozvíjejí opatření pro udržitelné využívání, řízení a zachování biologické rozmanitosti moří v oblastech nacházejících se mimo jurisdikci jednotlivých států i mimo ni, podporují znalosti a výzkum a usnadňují přenos technologií v oblasti správy oceánů. Přijímají opatření týkající se oceánů, která přispívají ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně.

2. Strany spolupracují s cílem zajistit zachování a udržitelné řízení a využívání živých mořských zdrojů na dvoustranné, regionální a mnohostranné úrovni a na úrovni regionálních organizací pro řízení rybolovu.

3. Strany podporují udržitelný rozvoj a řízení rybolovných zdrojů, mimo jiné přijímáním nezbytných regulačních rámců, posilováním řízení, kapacitami pro zajištění souladu s právními předpisy a jejich prosazování, zlepšováním přístupu k financování, podporou osvědčených postupů a převodem technologií. Zachovávají nebo přijímají iniciativy pro boj proti nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu, včetně případného zavádění systémů sledovatelnosti a opatření na vyloučení produktů nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu z obchodních toků. Podporují a účinně provádějí opatření v oblasti sledování, kontroly a dohledu a související donucovací opatření pro zajištění souladu s právními předpisy, aby v souladu s mezinárodním mořským právem zachovaly rybolovné zdroje a předcházely nadměrnému rybolovu.

4. Strany se dohodly, že podniknou nezbytné kroky směřující k zákazu určitých forem dotací na rybolov, které přispívají k nadměrné kapacitě a nadměrnému rybolovu, a ke zrušení dotací, které přispívají k nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu, a že se zdrží zavádění těchto nových dotací, přičemž uznávají, že vhodné a účinné zvláštní a rozdílné zacházení pro rozvojové a nejméně rozvinuté země by mělo být nedílnou součástí jednání WTO o dotacích na rybolov a jakékoli následné dohody, která by z nich případně mohla vyplynout.

5. Strany spolupracují na zachování a obnově pobřežních a mořských ekosystémů a jejich biologické rozmanitosti a na podpoře zhodnocování mořského a pobřežního přírodního kapitálu. Vyvíjejí opatření s cílem předcházet dopadu okyselování oceánů na ekosystémy biologické rozmanitosti moří, včetně korálových útesů, na udržitelnost rybolovu a na životní podmínky pobřežních společenství a tento dopad zmírňovat.

6. Strany se zabývají znečištěním moře, včetně hlukového znečištění, snižují množství odpadu v moři, zejména plastů a mikroplastů. Zaměřují se na základní příčiny odpadů v moři, mimo jiné prostřednictvím politik a opatření v oblasti předcházení vzniku odpadů a nakládání s odpady. Posilují operace v oblasti čištění oceánů a úklidu pobřeží se zvláštním důrazem na akumulační zóny v oceánských vírech.

7. Strany podporují regulaci snižování emisí skleníkových plynů v souvislosti s námořním průmyslem a aktivně podporují bezodkladné provedení výchozí strategie Mezinárodní námořní organizace pro snížení emisí skleníkových plynů z lodí.

8. Strany vyvíjejí opatření na ochranu jednotlivých území a nástroje řízení za účelem ochrany a obnovy pobřežních a mořských oblastí a zdrojů, včetně chráněných mořských oblastí, v souladu s vnitrostátním a mezinárodním právem a na základě nejlepších dostupných vědeckých informací a znalostí místních společenství.

9. Strany podporují dialog a spolupráci ve všech aspektech správy oceánů, včetně záležitostí souvisejících se zvyšováním hladiny moří a jeho možnými účinky a důsledky.

10. Strany uznávají všeobecné obavy vznesené ohledně dopadu těžby na mořském dně na mořské prostředí a na jeho biologickou rozmanitost. Využívají nejlepších dostupných vědeckých poznatků, uplatňují zásadu předběžné opatrnosti a ekosystémový přístup, podporují výzkum a sdílejí osvědčené postupy v oblastech společného zájmu souvisejících s nerostnými surovinami nacházejícími se na mořském dně s cílem zajistit řádné environmentální řízení činností na ochranu a zachování mořského prostředí a jeho biologické rozmanitosti.

Článek 30

Odolnost vůči přírodním katastrofám a komplexní zvládání katastrof

1. Strany spolupracují na budování odolnosti lidí, společností a infrastruktury vůči přírodním katastrofám a na zvyšování kapacit v oblasti sledování, včasného varování a hodnocení rizik s cílem zlepšit opatření v oblasti prevence, zmírňování, připravenosti, reakce a obnovy v souladu se Sendajským rámcem pro snižování rizika katastrof na období 2015–2030 (dále jen „Sendajský rámec“).

2. Strany posilují odolnost investicemi do prevence rizika katastrof a připravenosti na ně, začleňováním úsilí o snížení rizika do opatření v oblasti obnovy a prosazováním pojištění finančních rizik a cenově dostupných řešení přenosu rizik. Podporují shromažďování a využívání statistických údajů o katastrofách a údajů o ztrátách vzniklých následkem katastrof, komplexní hodnocení rizik a provádění plánů snižování rizik na všech úrovních.

3. Strany přijímají opatření vedoucí k posilování vazby mezi snižováním rizika katastrof a přizpůsobováním se změně klimatu a podporují výměnu informací a osvědčených postupů při provádění a sledování Sendajského rámce. Upřednostňují odolnost vůči změně klimatu a přírodnímu nebezpečí jako těžiště veškerého úsilí o rekonstrukci a obnovu, mimo jiné uplatňováním přístupu „obnova k lepšímu“.

4. Strany spolupracují při řešení dopadů přírodních katastrof a antropogenních rizik prostřednictvím včasného a účinného poskytování humanitární pomoci a podpory.

5. Strany posilují inkluzivní řízení rizik na všech úrovních. Zvyšují rovněž kapacity v oblasti sledování, včasného varování a posuzování rizik a zlepšují domácí a regionální opatření v oblasti prevence, zmírňování změny klimatu, připravenosti na tuto změnu, reakce na ni a obnovy, včetně mechanismů civilní ochrany, s cílem posílit kapacitu vnitrostátních a regionálních center excelence pro snižování rizika katastrof a pro inovace v oblasti klimatu. Zajišťují zapojení dotčených společenství, občanské společnosti a místních orgánů do navrhování a provádění politických opatření, přičemž se zaměřují na ty nejzranitelnější a marginalizované domácnosti a skupiny.

6. Strany posilují odolnost životního prostředí, mimo jiné podporou využívání informačních a komunikačních technologií a kosmických technologií k urychlení procesů prevence katastrof, připravenosti a reakce na ně a obnovy po nich. Podporují příležitosti k posilování výzkumu a šíření osvědčených postupů v oblasti zvládání rizik katastrof.

HLAVA III

Lidská práva, správa věcí veřejných, mír a bezpečnost

Článek 31

Strany podporují dialog a spolupráci s cílem posílit bezpečnost ve všech jejích rozměrech a dosáhnout mírových a odolných společností. Podporují a plně chrání lidská práva, lidskou důstojnost, základní svobody a demokratické zásady, budují odpovědné a transparentní instituce, posilují systémy správy věcí veřejných a soudnictví a zaručují jednotlivcům a skupinám odpovídající a vhodný prostor k tomu, aby mohli projevovat svá přání a přispívat k utváření politik. Za tímto účelem strany věnují zvláštní pozornost podpoře práv mladých lidí, žen a dívek a původních obyvatel, jak je stanoveno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel, starších osob a osob se zdravotním postižením. Zintenzivňují úsilí na podporu bezpečnosti občanů, na prevenci organizované trestné činnosti a na boj proti ní, zejména pokud jde o nelegální drogy, námořní bezpečnost, kybernetickou bezpečnost, praní peněz, správu hranic, korupci, všechny formy nedovoleného obchodování a nezákonný obchod s ručními palnými a lehkými zbraněmi a střelivem.

Kapitola 1

Lidská práva, spravedlnost a správa věcí veřejných

Článek 32

Lidská práva

1. Strany přispívají k ochraně, podpoře a uplatňování lidských práv v souladu s mezinárodními právními předpisy. Podporují všeobecnou ratifikaci a provádění mezinárodních nástrojů v oblasti lidských práv a přispívají k ní, uplatňují ty nástroje, k nimž se zavázaly, a zvažují přistoupení k těm, k nimž se dosud nezavázaly. V plném rozsahu uplatňují zásadu nediskriminace stanovenou v článku 9 obecné části této dohody, přičemž upřednostňují přijímání a provádění komplexních právních předpisů o rovnosti a antidiskriminačních právních předpisů.

2. Strany spolupracují na posilování právní ochrany s cílem zajistit odpovědnost za porušování a zneužívání lidských práv a podporovat přístup ke spravedlnosti a poskytují vhodné a účinné prostředky nápravy pro osoby, které jsou nebo byly oběťmi tohoto porušování a zneužívání.

3. Strany zintenzivňují úsilí o dosažení rovnosti žen a mužů, plného požívání všech lidských práv ženami a dívkami a posilování jejich postavení.

4. Strany podporují a chrání práva dítěte a bojují proti dětské práci, zneužívání dětí a proti všem formám vykořisťování dětí.

5. Strany podporují práva osob se zdravotním postižením a přijímají důraznější opatření s cílem zajistit jejich plné začlenění do společnosti,

6. Strany nadále rozvíjejí a podporují mechanismy sledování lidských práv, jakož i své oznamovací povinnosti. Uznávají a dodržují nezávislost vnitrostátních institucí pro lidská práva a podporují bezpečné a příznivé prostředí, ve kterém mohou obránci lidských práv svobodně působit a případně mít přístup k regionálním a mezinárodním mechanismům. Podporují účast vnitrostátních institucí pro lidská práva a obránců lidských práv na poradních strukturách a procesech. Zajišťují plnou a účinnou účast původních obyvatel na všech záležitostech, které se jich týkají, jak je stanoveno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel. Zajišťují, aby konzultační postupy zohledňovaly rovněž úlohu tradičních znalostí a zájmy místních společenství.

7. Strany spolupracují s cílem zvyšovat povědomí o lidských právech a demokracii, mimo jiné prostřednictvím vzdělávacích systémů a sdělovacích prostředků.

Článek 33

Právní stát a spravedlnost

1. Strany spolupracují na posilování účinného a spravedlivého přístupu všech ke spravedlnosti, na upevňování právního státu a na posilování institucí na všech úrovních v oblasti prosazování práva a výkonu spravedlnosti. Za tímto účelem strany posilují přístup osob ve zranitelné situaci k právním službám.

2. Strany spolupracují s cílem zajistit nezávislost, odpovědnost a nestrannost soudnictví. Usilují o modernizované a účinné soudní systémy a postupy, mimo jiné sdílením osvědčených postupů, zlepšují schopnost zajišťovat spravedlnost urychleným a spravedlivým způsobem, rozvíjejí používání právních mechanismů alternativního řešení sporů, snižují počet nevyřešených případů a nepřiměřeně dlouhého držení ve vazbě, poskytují odpovídající odbornou přípravu a zlepšují přístup právníků a veřejnosti k právním předpisům, judikatuře a dalším právním informacím.

3. Strany se staví proti všem formám mučení a jiného krutého, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestání a odsuzují je. Předcházejí porušování právních předpisů bezpečnostními silami a řeší je a posilují dodržování zásad právního státu v bezpečnostních a justičních řetězcích, a to i prostřednictvím vzdělávání v etice. Posilují boj proti beztrestnosti a proti odpírání práva obětí na spravedlnost a nápravu se zvláštním důrazem na to, aby byli pachatelé porušování lidských práv postaveni před soud.

4. Strany spolupracují na modernizaci vězeňství a maximalizaci jeho reintegrační úlohy, mimo jiné zlepšováním dodržování práv vězňů, prováděním reintegračních a vzdělávacích programů, zvyšováním míry opětovného začleňování vězňů do společnosti, podporou péče o vězně, snahou o vymýcení přeplněnosti věznic, zlepšováním řízení a správy věznic a podmínek v nich v souladu s mezinárodními osvědčenými postupy a normami a poskytováním alternativ k uvěznění u méně závažných trestných činů.

Článek 34

Správa a řízení

1. Strany přijímají konkrétní opatření pro vybudování inkluzivních, odpovědných a transparentních veřejných institucí. Posilují kapacitu pro navrhování a provádění politik, vyvíjejí zodpovědnou, účinnou, transparentní a profesionální státní službu, posilují poskytování kvalitních veřejných služeb, zlepšují legislativní a správní mechanismy a podporují nestrannost a účinnost donucovacích orgánů.

2. Strany posilují kapacity parlamentů a místních, obecních, vnitrostátních a regionálních institucí s cílem zajišťovat a posilovat dodržování demokratických zásad a postupů.

3. Strany podporují dodržování svobody projevu a nezávislosti a plurality sdělovacích prostředků a vytvářejí příznivé podmínky pro rozvoj občanské společnosti s cílem zvýšit demokratickou odpovědnost.

4. Strany urychlují širší využívání infrastruktury elektronické správy a digitálních služeb jako prostředku ke zlepšení přístupu k veřejným službám a jejich dostupnosti, čímž podporují rozvoj odpovědných a transparentních veřejných institucí.

5. Strany rozvíjejí a posilují instituce, právní předpisy a mechanismy umožňující předcházet korupci, úplatkářství, podvodům a hospodářské kriminalitě a bojovat proti nim, včetně konfiskace a navracení zpětně získaného majetku. Zajišťují účinné prosazování protikorupčních právních předpisů, nestranné vyšetřování a stíhání a uplatňování účinných a přiměřených sankcí a postihů za korupci a trestné činy související s korupcí. Podporují a provádějí příslušné mezinárodní normy a nástroje, zejména Úmluvu OSN proti korupci, podepsané v New Yorku dne 31. října 2003, a uznávají, že korupce představuje nadnárodní problém, který souvisí s dalšími formami nadnárodní a hospodářské trestné činnosti a který vyžaduje společné a multidisciplinární úsilí i na mezinárodní úrovni.

Článek 35

Veřejné finance a finanční správa

1. Strany podporují řádné řízení veřejných financí, včetně posíleného a účinného využívání veřejných příjmů, udržitelného řízení veřejného dluhu, udržitelných systémů zadávání veřejných zakázek a podpory vnitrostátních orgánů dohledu. Podporují větší odpovědnost, transparentnost, spravedlivost, zákonnost a integritu při řízení veřejných zdrojů. Podporují opatření vedoucí k vytvoření účinných, spravedlivých a transparentních systémů veřejných výdajů. Spolupracují při posilování mobilizace domácích zdrojů karibských malých ostrovních rozvojových států s cílem podporovat jejich udržitelný rozvoj a zvyšovat jejich hospodářskou odolnost.

2. Strany spolupracují na posilování veřejných financí, *mimo jiné* zvyšováním schopnosti dodržovat mezinárodní normy, rozvojem politických rámců a opatření ke zvyšování účinnosti, účelnosti, transparentnosti a spravedlivosti daňových systémů a spoluprací v rámci OSN a dalších příslušných globálních veřejných finančních subjektů.

3. Strany přijímají opatření k boji proti nezákonným finančním tokům, daňovým podvodům a daňovým únikům a k omezování příležitosti vyhýbat se daňovým povinnostem, mimo jiné prostřednictvím dvoustranných a mnohostranných konzultací. Strany uplatňují zásady řádné správy v daňové oblasti, mimo jiné při přijímání právních předpisů, rozvoji komplexních politik, přijímání konkrétních opatření a posilování příslušných institucí a mechanismů.

Kapitola 2

Trestná činnost a bezpečnost

Článek 36

Bezpečnost lidí a občanů

1. Strany usilují o integrovaný přístup zaměřený na prevenci a snižování rizik trestné činnosti a na podporu iniciativ v oblasti usmíření a opětovného začleňování do společnosti.

2. Strany stíhají všechny formy násilí, včetně sexuálního, genderově podmíněného a domácího násilí, bojují proti nim a snaží se jim předcházet. Zaměřují se na podporu, pomoc a posilování postavení současných i minulých obětí a na přijímání opatření pro boj proti marginalizaci, viktimizaci a stigmatizaci.

3. Strany řeší násilí mezi gangy prostřednictvím komplexních opatření v oblasti snižování rizika, prevence a vzdělávání poskytováním odpovídajících sociálních služeb a opatření na úrovni společenství za účelem přerušení cyklu násilí a vytvářením alternativních možností obživy pro mládež a zranitelné lidi. Řeší přístup k ručním palným a lehkým zbraním a ke střelivu pro ně a jejich používání s cílem předcházet negativním účinkům ozbrojeného násilí na společnost a člověka a omezovat je.

4. Strany se zabývají sociálními a bezpečnostními problémy vznikajícími v důsledku deportace zahraničních pachatelů trestné činnosti a osob, které vykonaly uložený trest, a usilují o spolupráci při usnadňování jejich opětovného začlenění do společnosti a minimalizaci míry recidivity. Zajišťují včasnou výměnu příslušných informací o deportaci vhodnými prostředky v souladu s platnými dohodami o správní nebo soudní spolupráci a podporují spolupráci mezi donucovacími orgány v souladu s tímto protokolem.

Článek 37

Organizovaná trestná činnost

1. Strany řeší všechny formy organizované trestné činnosti, mimo jiné prostřednictvím spolupráce na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni a přijímáním legislativních a jiných opatření v souladu s Úmluvou Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a jejími doplňujícími protokoly. Spolupracují s cílem zvýšit svou schopnost dodržovat mezinárodní požadavky na podávání zpráv. Strany bojují proti převaděčství a obchodování s lidmi, nelegálními drogami, ohroženými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, nebezpečnými látkami a odpady. Strany rovněž řeší trestnou činnost proti životnímu prostředí, včetně nezákonné těžby dřeva a souvisejícího obchodu. Strany spolupracují rovněž v boji proti obchodu s ručními palnými a lehkými zbraněmi a střelivem pro ně, s jinými konvenčními zbraněmi a se zbožím dvojího užití. Spolupracují přitom mimo jiné na posilování odhalování nedovolených ručních palných a lehkých zbraní a střeliva pro ně, na sledování jejich původu, na podpoře jejich ničení, na zvyšování schopnosti účinně vyšetřovat a stíhat trestné činy související se zbraněmi a na sdílení osvědčených postupů.

2. Strany posilují ochranu obětí obchodování s lidmi, podporují vyšetřování a stíhání pachatelů, spolupracují s cílem předcházet případům obchodování s lidmi a identifikovat je a vyvíjejí účinná opatření pro opětovné začlenění obětí do společnosti. Strany zajišťují, aby všechny oběti měly přístup ke svým právům, přičemž zohledňují obzvláštní zranitelnost žen a dětí. Strany podporují výměnu informací, včetně zpravodajských informací o trestné činnosti, a posilují kapacity v oblasti rozvoje politik a provádění opatření pro boj proti obchodování s lidmi a převaděčství.

3. Strany spolupracují s cílem předcházet využívání svých finančních institucí a pověřených nefinančních subjektů a profesí k financování terorismu a k praní výnosů z trestné činnosti a bojovat proti němu. Strany podporují výměnu informací a spolupráci, mimo jiné v oblasti budování kapacit a jiných forem technické pomoci. Prosazují opatření za účelem boje proti praní peněz a financování terorismu a narušování nezákonných finančních toků, čímž pachatele zbavují zisku, a zajišťují účinné a úplné provádění doporučení Finančního akčního výboru. Podporují vytváření a posilování vnitrostátních právních předpisů a subjektů v oblasti vymáhání majetku, konfiskaci majetku z trestné činnosti, jeho navracení a mobilizaci pro účely veřejného prospěchu a rozšiřování trestní odpovědnosti pachatelů trestné činnosti a osob, které jejímu páchání napomáhají.

4. Strany posilují spolupráci v oblasti prevence trestné činnosti v oblasti vyspělé technologie a kybernetické a elektronické trestné činnosti a šíření nezákonného obsahu online a boje proti nim. Posilují schopnost řešit počítačovou kriminalitu, mimo jiné prostřednictvím sdružování a odborné přípravy lidských zdrojů a podporou spolupráce mezi tvůrci politik, hospodářskými subjekty a výzkumnými pracovníky. Vyměňují si informace v oblasti vzdělávání a odborné přípravy vyšetřovatelů počítačové kriminality, vyšetřování počítačové kriminality a digitální forenzní vědy. Uznávají, že Budapešťská úmluva o počítačové kriminalitě a další platné mezinárodní normy poskytují základ pro podporu mezinárodní spolupráce a přispívají k rozvoji domácích politik v oblasti počítačové kriminality.

5. Strany přijímají opatření pro zvyšování odolnosti jednotlivců a společenství vůči terorismu a násilnému extremismu. Zintenzivňují úsilí v oblasti výměny informací a odborných znalostí o teroristických skupinách a jejich podpůrných sítích, přičemž plně respektují právní stát, lidská práva a právo na soukromí. Spolupracují s cílem postavit před soud pachatele terorismu a přijímají opatření s cílem usnadnit opětovné začlenění radikalizovaných státních příslušníků každého členského státu Evropské unie a každého karibského státu, který je smluvní stranou, do společnosti.

Článek 38

Nedovolené drogy

1. Strany spolupracují za účelem zmírňování problémů, včetně problémů v oblasti bezpečnosti a zdraví, které představuje pěstování, produkce a konzumace nedovolených drog a psychoaktivních látek, nedovolený obchod s nimi a tranzit přes jejich území. Tato spolupráce se odehrává podle potřeby na dvoustranné, regionální, mnohostranné nebo třístranné úrovni.

2. Strany spolupracují na snižování nabídky drog a poptávky po nich na základě zásady společné a sdílené odpovědnosti a integrovaného a vyváženého přístupu založeného na důkazech.

3. Strany spolupracují na zvyšování kapacit v oblasti justice a prosazování práva, včetně svých ohlašovacích schopností. Určují, narušují a rozbíjejí organizované zločinecké skupiny na nadnárodní úrovni prostřednictvím posílených mechanismů výměny informací a zpravodajských informací o trestné činnosti související s drogami a zároveň podporují společná vyšetřování a operace, a to i se sousedními zeměmi.

4. Strany se zabývají rizikovými faktory souvisejícími se zneužíváním drog, které ovlivňují jednotlivce, společenství i společnosti. Posilují právní stát a budují odpovědné, účinné a inkluzivní instituce a veřejné služby za účelem boje proti násilí spojenému s drogami.

5. Strany přijímají opatření na podporu alternativních rozvojových činností, které nahradí nezákonné pěstování a produkci drog ve venkovských a městských oblastech a zvýší hospodářskou prosperitu postižených zranitelných populací a současně podpoří sociální začlenění na úrovni společenství i širší společnosti.

6. Strany zintenzivňují a urychlují úsilí o snižování poptávky a přijímají nezbytná opatření k řešení zdravotních a sociálních dopadů drog. Přijímají opatření vhodná pro daný věk a pohlaví přizpůsobená specifickým potřebám zranitelných skupin, mimo jiné prostřednictvím programů prevence, léčby, péče, rehabilitace a opětovného začlenění do společnosti.

7. Strany řeší nové a vznikající hrozby související s nezákonnou výrobou, užíváním a zneužíváním syntetických látek, včetně opiátů, a rozvíjejí a posilují programy a zlepšují mechanismy podávání zpráv s cílem řešit nedovolené používání chemických prekurzorů.

Článek 39

Spolupráce v oblasti prosazování práva a integrovaná správa hranic

1. Strany podporují dialog a spolupráci v oblasti prosazování práva a strategickou justiční spolupráci. Podporují spolupráci mezi donucovacími orgány za účelem včasné výměny informací a zpravodajských informací o trestné činnosti, podporují sdílení osvědčených postupů a rozvíjejí kapacity.

2. Strany podporují regionální bezpečnostní spolupráci posilováním integrované správy hranic, sdílením informací a zpravodajských informací a shromažďováním a analýzou údajů při současném dodržování příslušných právních rámců na ochranu osobních údajů. Podporují mírové řešení hraničních sporů a kontroverzí v souladu s mezinárodním právem. V příslušných případech podporují opatření na budování důvěry a specifické rozvojové strategie s cílem zvyšovat důvěru a snižovat možné napětí na hranicích.

Článek 40

Bezpečnost a zabezpečení námořní a letecké dopravy

1. Strany rozvíjejí spolupráci v námořních a leteckých záležitostech s cílem zlepšovat bezpečnost a ochranu před protiprávními činy v námořní a letecké dopravě a posilují mimo jiné zacílení a řízení vysoce rizikového nákladu v souladu s mezinárodním právem a příslušnými rezolucemi OSN.

2. Strany posilují námořní bezpečnost v souladu s Úmluvou OSN o mořském právu, tím, že reagují na ohrožení lodí a kritických zařízení a majetku na moři a zlepšují sledování a prosazování příslušných právních předpisů. Přijímají opatření proti pirátství, ozbrojeným loupežím a všem formám organizované trestné činnosti na moři, mimo jiné použitím kosmických technologií.

HLAVA IV

Lidský rozvoj, sociální soudržnost a mobilita

Článek 41

Strany jsou odhodlány vymýtit do roku 2030 chudobu ve všech jejích podobách, účinně řešit nerovnost, dosáhnout rovnosti žen a mužů, posílit postavení žen a mládeže s cílem zajistit, aby každý měl potřebné prostředky k důstojnému životu. Jsou rovněž odhodlány podporovat sociální soudržnost a vytvářet podmínky pro účinnou účast lidí na demokratickém životě a pro jejich aktivní přispívání k udržitelnému hospodářskému růstu. Obzvláštní pozornost věnují osobám ve zranitelných situacích, včetně žen, dětí, starších osob, původních obyvatel, jak je stanoveno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel, místních společenství a osob se zdravotním postižením. Přijímají konkrétní opatření na podporu sociální ochrany jako základní investice přispívající k vymýcení chudoby a boji proti nerovnosti a jako důležitého prostředku k vytvoření cyklu, který směřuje k inkluzivnímu a udržitelnému hospodářskému rozvoji a který sám sebe postupně upevní prostřednictvím opětovného investování ekonomických zisků obecněji do společnosti a lidí a zvyšováním odolnosti společnosti. Strany zaujímají komplexní a vyvážený přístup k migraci. Přistupují k migraci v duchu solidarity, partnerství a sdílené odpovědnosti a v souladu se svými příslušnými pravomocemi. Strany využívají výhod migrace, podporují integraci migrantů, využívají znalostí, podnikatelských dovedností a investic diaspory a maximalizují využívání remitencí jako zdroje financování inkluzivního a udržitelného rozvoje. Vedou rovněž otevřený dialog o mobilitě mezi Evropskou unií a Karibikem a spolupracují s cílem snížit negativní dopad ztráty dovedností na rozvoj zemí.

Kapitola 1

Služby obyvatelstvu

Článek 42

Vzdělávání

1. Strany upevňují a podporují inkluzivní, cenově dostupný a spravedlivý přístup ke vzdělání a zvyšují kvalitu vzdělávání na všech úrovních, mimo jiné prostřednictvím posílených a inkluzivních vnitrostátních vzdělávacích systémů a kvalitnější infrastruktury a vybavení, se zvláštním důrazem na osoby se zdravotním postižením. Podporují prosazování rovnosti žen a mužů s cílem vytvořit příznivé prostředí, ve kterém by chlapci i dívky měli rovné vzdělávací příležitosti a dosahovali srovnatelného vzdělání.

2. Strany podporují rozšířené poskytování a uplatňování přírodních věd, technologie, inženýrství a matematiky a umění na všech úrovních vzdělávacího systému.

3. Strany podporují používání přístupných a cenově dostupných inovativních technologií pro účely vzdělávání a v zájmu rozvoje digitálních dovedností a gramotnosti pro všechny.

4. Strany spolupracují na zvyšování počtu studentů zapsaných do terciárního vzdělávání, technického a odborného vzdělávání, neformálního učení, učení se prací a celoživotního učení a kvality všech těchto typů vzdělání s cílem zvýšit počet vysoce vzdělaných osob a kvalifikovaných pracovníků.

5. Strany spolupracují na posilování akademického rozvoje, na podpoře vzájemného uznávání kvalifikací a na usnadňování mobility studentů, zaměstnanců a akademických pracovníků mezi Karibikem a Evropskou unií.

6. Strany spolupracují na podpoře akademického výzkumu, vývoje a inovací, mimo jiné prostřednictvím posilování spolupráce mezi klíčovými institucemi a pokroku v oblasti využívání vědeckého výzkumu a analýzy ve snaze o dosažení vzájemně prospěšné vynikající akademické kvality.

Článek 43

Zdraví

1. Strany podporují zajišťování všeobecné a cenově dostupné zdravotní péče a spravedlivého přístupu ke zdravotnickým službám, mimo jiné prostřednictvím posílených vnitrostátních systémů zdravotní péče, vytvoření udržitelné kvalitní infrastruktury a přístupu k bezpečným a cenově dostupným základním lékům, očkovacím látkám a diagnostice.

2. Strany spolupracují při řešení stále častějšího výskytu a zátěže nepřenosných nemocí a podnikají kroky vedoucí k prevenci a kontrole, mimo jiné prostřednictvím podpory zdravé stravy a životního stylu, používání digitálních nástrojů a zdravotní výchovy.

3. Strany posilují vnitrostátní a regionální schopnost rychle a účinně odhalovat ohniska infekčních onemocnění a jiných mimořádných zdravotních událostí vnitrostátního a mezinárodního významu a reagovat na ně na základě přístupu „jedno zdraví“, který zahrnuje lidské zdraví, zdraví zvířat, rostliny a ekosystémy.

4. Strany spolupracují při řešení mimořádných událostí v oblasti veřejného zdraví, mimo jiné prostřednictvím využívání systémů včasného varování pro rychlou výměnu informací, vypracování soudržných a víceodvětvových plánů na zvýšení kapacity systémů zdravotní péče a poskytování základních a cenově dostupných léků, očkovacích látek a zdravotnického vybavení, včetně diagnostiky a poskytování humanitární pomoci a podpory. Posilují mezinárodní spolupráci s cílem zmírnit dopad mimořádných událostí v oblasti veřejného zdraví celosvětového významu.

5. Strany podporují výzkum a sdílení znalostí, zkušeností a osvědčených postupů ve zdravotnictví.

Článek 44

Bydlení, voda a hygiena

1. Strany podporují všeobecný přístup k důstojnému, bezpečnému a cenově dostupnému bydlení se zvláštním důrazem na zranitelné a marginalizované lidi, včetně původních obyvatel, jak je stanoveno v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel, a místních společenství, s cílem vytvořit pozitivní dopad na zdraví lidí, podpořit sociálně-ekonomický rozvoj společenství a řešit nerovnosti mezi městskými a venkovskými domácnostmi. Podporují bydlení a infrastrukturu šetrné vůči klimatu, mimo jiné prostřednictvím navrhování a prosazování stavebních předpisů.

2. Strany posilují přístup k bezpečnému, cenově dostupnému a udržitelnému zásobování vodou, mimo jiné prostřednictvím rozvoje udržitelného a integrovaného vodního hospodářství, nakládání s pevnými odpady a podpory opatření na recyklaci vody.

3. Strany podporují přiměřený, spravedlivý a cenově dostupný přístup k sanitárním zařízením a hygieně pro všechny, přičemž zvláštní pozornost věnují potřebám žen, dívek a osob ve zranitelné situaci.

4. Strany podporují všeobecný a lepší přístup k cenově dostupné elektřině a zvyšují účinnou a udržitelnou spotřebu energie pro všechny.

Článek 45

Udržitelná urbanizace a rozvoj venkova

1. Strany podporují prostředí příznivé pro udržitelný rozvoj venkova a měst. Podporují udržitelné územní plánování, přičemž zvláštní pozornost věnují transparentnímu a regulovanému nabývání půdy a vlastnických práv, udržitelné městské mobilitě a inteligentním a bezpečným městům.

2. Strany podporují vyvážený rozvoj venkovských ekonomik, přičemž zvláštní pozornost věnují zaměstnanosti a tvorbě příjmů. Urychlují diverzifikaci venkova tím, že zvyšují hodnotu místní produkce, a využívají přírodních a kulturních zdrojů.

3. Strany podporují inkluzivní, vyvážené a integrované městské a venkovské politiky a víceúrovňovou koordinaci správních orgánů tím, že aktivně zapojují místní orgány a společenství a vytvářejí pevnější vazby mezi venkovskými a městskými oblastmi.

Článek 46

Potravinové zabezpečení a zlepšení výživy

1. Strany spolupracují s cílem zajistit, aby měli všichni přístup k dostatečným, cenově dostupným, bezpečným a výživným potravinám, s cílem vymýtit všechny formy podvýživy a odvracet potravinové krize. Za tímto účelem věnují zvláštní pozornost nejzranitelnějším zemím, včetně zemí postižených katastrofami, a osobám ve zranitelné situaci.

2. Strany uznávají negativní dopad snížené zemědělské produkce, vysoké závislosti na dovážených potravinách a nadměrného využívání rybolovných zdrojů na potravinové zabezpečení a výživu a podporují udržitelný rozvoj místního zemědělství, rybolovu a produkce potravin.

3. Strany spolupracují s cílem řešit dopad potravinových krizí a provést včasná opatření pro zajištění lokální dostupnosti potravin vytvářením politických intervencí a infrastruktury, včetně investic do přepravních a skladovacích systémů odolných vůči změně klimatu. V této souvislosti se zabývají potřebami nejzranitelnějších skupin obyvatelstva.

Kapitola 2

Sociální soudržnost

Článek 47

Rovnost, sociální ochrana a důstojná práce

1. Strany podporují rovnost přijímáním politik na podporu postupného dosažení a udržení růstu příjmů nejchudších obyvatel vyšším tempem, než je celostátní průměr.

2. Strany podporují spravedlivé a zdravé fiskální, hospodářské a sociální politiky zaměřené na inkluzivnější společnosti se zlepšenou distribucí příjmů s cílem snižovat nerovnost a nespravedlnost.

3. Strany usilují o rozšíření sociální ochrany, zejména pro osoby ve zranitelných situacích, s cílem postupně dosáhnout univerzálnosti prostřednictvím sociálních záchranných sítí, základního zaručeného příjmu a přiměřených systémů sociální ochrany schopných reagovat na otřesy. Podporují výzkum a sdílení znalostí, zkušeností a osvědčených postupů v oblasti sociální ochrany.

4. Strany podporují vytváření inkluzivních a dobře fungujících trhů práce a politik zaměstnanosti zaměřených na dosahování souladu s mezinárodními normami pro důstojnou práci pro všechny a spravedlivé mzdy zajišťující důstojnou životní úroveň, včetně zlepšování podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků. Bojují proti všem formám vykořisťování, včetně sexuálního a pracovního vykořisťování ve formálních i neformálních odvětvích.

5. Strany řeší záležitosti související s neformální ekonomikou, včetně inovativního přístupu k finančním službám, úvěrům a mikrofinancování a posílených opatření v oblasti sociální ochrany, s cílem usnadnit hladký přechod k formální ekonomice.

6. Strany přijímají konkrétní opatření na podporu práv osob se zdravotním postižením s cílem podpořit účinné provádění příslušných mezinárodních dohod a podporovat plné začlenění těchto osob do společnosti bez jakékoli diskriminace a jejich rovný přístup k sociálním službám a na trhy práce.

7. Strany podporují sociální soudržnost, *mimo jiné* prostřednictvím ochrany a posilování hmotného a nehmotného kulturního dědictví a rozmanitosti kulturních projevů.

Článek 48

Rovnost žen a mužů a posilování postavení žen a dívek

1. Strany posilují politiky, programy a mechanismy zaměřené na podporu rovnosti mužů a žen a na zajištění a zlepšování rovných příležitostí pro zapojení do všech odvětví politického, hospodářského, sociálního a kulturního života. Zajišťují systematické začleňování genderové perspektivy do všech oblastí politik, mimo jiné vytvářením a konsolidací právních rámců.

2. Strany zajišťují fyzickou a duševní integritu žen a dívek přijímáním legislativních a politických opatření vedoucích k vymýcení dětských, předčasných a nucených sňatků a odstraněním všech forem sexuálního a genderově podmíněného násilí, zejména domácího násilí páchaného na ženách a mužích, obchodování s lidmi, všech forem sexuálního a pracovního vykořisťování a všech forem obtěžování ve veřejné a soukromé sféře. Usnadňují přístup ke spravedlnosti a podporují iniciativy v oblasti preventivních a osvětových kampaní s cílem prosadit změnu chování za účelem podpory rovnosti žen a mužů a posílení postavení žen a dívek.

3. Strany podporují účinné provádění všech příslušných mezinárodních dohod, včetně Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, podepsané v New Yorku dne 18. prosince 1979, a podporují ratifikaci jejího opčního protokolu.

4. Strany zajišťují dodržování a podporu práv žen a dívek. Posilují jejich sociální práva, zejména v oblasti zdraví a vzdělávání, včetně přístupu ke službám umožňujícím plánování rodičovství. Upevňují hospodářská práva žen, včetně usnadňování jejich přístupu k ekonomickým příležitostem, finančním službám, podpůrným technologiím, zaměstnání a ke kontrole a využívání půdy a jiných výrobních prostředků. Podporují ženy podnikatelky, snižují rozdíly v odměňování žen a mužů a odstraňují další diskriminační předpisy a postupy.

5. Strany posilují účast a hlas žen a dívek v politickém životě, mimo jiné prostřednictvím lepšího přístupu k volebním, politickým a správním procesům a pozicím, a v oblasti úsilí o budování společenství.

6. Strany posilují postavení organizací žen a dívek a zvyšují schopnost vnitrostátních a regionálních institucí zabývat se otázkami souvisejícími s násilím páchaným na ženách a dívkách, včetně prevence a ochrany před všemi formami sexuálního a genderově podmíněného násilí. Vytvářejí mechanismy v oblasti vyšetřování obtěžování a vyvozování odpovědnosti za něj, poskytují péči a podporu obětem a podporují podmínky bezpečnosti a ochrany žen a dívek.

7. Strany se zavazují k plnému a účinnému provádění Pekingské deklarace a akční platformy a akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a výsledků jejich hodnotících konferencí. Zdůrazňují rovněž potřebu všeobecného přístupu ke kvalitním a cenově dostupným komplexním informacím o sexuálním a reprodukčním zdraví a ke vzdělávání v tomto ohledu s přihlédnutím k mezinárodním technickým pokynům UNESCO v oblasti sexuální výchovy, jakož i potřebu poskytování služeb v oblasti péče o sexuální a reprodukční zdraví. Podle potřeby pokračují v účinném provádění konsenzu z Montevidea o obyvatelstvu a rozvoji.

Článek 49

Mládež

1. Strany vyvíjejí cílené politiky na podporu posilování postavení mladých lidí a usnadňování jejich zapojení do politického, sociálního, občanského a hospodářského života.

2. Strany podporují podnikání mladých lidí a vytváření udržitelných pracovních míst ve všech odvětvích s důstojnými pracovními podmínkami pro mladé lidi, mimo jiné tím, že je podporují při získávání dovedností důležitých pro trh práce prostřednictvím vzdělávání, technické a odborné přípravy a zlepšeného přístupu k technologiím, a podporují služby zaměstnanosti, jejichž cílem je propojovat mladé lidi s pracovními příležitostmi a zajišťovat začínajícím podnikům přístup k finančním službám a k partnerstvím.

3. Strany zřizují správní struktury s cílem podporovat odpovědné občanství mládeže, zvyšovat vliv mladých lidí na procesy rozhodování a vytvářet podmínky pro jejich aktivní zapojení do politického života a do úsilí o budování společenství. Podporují zvýšené zapojení mládeže do environmentálních opatření, zejména do programů v oblasti monitorování změny klimatu a přizpůsobování se této změně.

4. Strany přijímají opatření ke zlepšení přístupu ke spravedlnosti a posílení systémů ochrany dětí. Přijímají veškerá vhodná opatření na ochranu dětí před všemi formami fyzického nebo duševního násilí, zranění, zneužívání, zanedbávání nebo nedbalého zacházení, týrání a vykořisťování, včetně sexuálního zneužívání.

5. Strany podporují sociální a justiční programy pro prevenci kriminality mladistvých a pro začlenění mládeže do hospodářského a společenského života. Podporují instituce, jako jsou školy a sociální a náboženské organizace a mládežnické skupiny, které přispívají k budování odolnosti ohrožených mladých lidí a zranitelných společenství.

Článek 50

Sport

Strany podporují sport a tělesnou výchovu jako hybnou sílu udržitelného rozvoje, zdraví a kvalitního života, sociálního začlenění, nediskriminace a pokroku v oblasti lidských práv. Spolupracují na využívání hospodářského, kulturního a sociálního potenciálu sportu, mimo jiné rozvojem odpovídajících zařízení, podporou účasti na sportovních a jiných pohybových aktivitách a výměnou osvědčených postupů. Podporují mobilitu sportovců a pracovníků v souvisejících oblastech jako prostředek posilování mezikulturního dialogu a spolupráce.

Kapitola 3

Migrace, mobilita a rozvoj

Článek 51

Migrace, mobilita a rozvoj

1. Strany uznávají přínos oprávněně pobývajících migrantů a diaspory k hospodářskému, sociálnímu, politickému a kulturnímu životu hostitelských zemí. Podporují jejich integraci, mimo jiné podporou podnikavosti, podnikání a rozvoje dovedností v souladu se svými příslušnými pravomocemi. Opětovně potvrzují svůj závazek dodržovat lidská práva všech migrantů a násilně vysídlených osob, včetně uprchlíků a žadatelů o azyl, při plném dodržování mezinárodního práva a se zvláštním důrazem na lidi ve zranitelné situaci, zejména ženy a děti.

2. Strany vedou otevřený dialog na podporu mobility a krátkodobých pobytů s cílem posilovat výměnu v oblastech, jako je cestovní ruch a podnikání, jakož i podporovat vzájemné porozumění a společné hodnoty. Tato výměna zohledňuje rovněž specifickou situaci zámořských zemí a území přidružených k EU a nejvzdálenějších regionů EU s ohledem na jejich fyzickou blízkost, hospodářské a kulturní vazby a další oblasti spolupráce.

3. Strany zvažují vytváření programů cirkulační migrace, případně zavádějí a zlepšují právní rámce pro usnadňování postupů opětovného vstupu státních příslušníků členského státu Evropské unie nebo člena OAKTS, kteří oprávněně pobývají na územích členů OAKTS nebo členských států Evropské unie. Zvažují aspekty reintegrace státních příslušníků členského státu Evropské unie nebo člena OAKTS, kteří oprávněně pobývají na územích členů OAKTS nebo členských států Evropské unie, v zemích původu s cílem zajistit, že jejich nabyté zkušenosti nebo kvalifikace mohou být přínosem pro místní trh práce a společenství.

4. Strany spolupracují s cílem snížit negativní dopad ztráty kvalifikovaných odborníků na rozvoj zemí. Přijímají rovněž soudržný přístup k podpoře odborné přípravy vybraných odborníků v Karibiku, který zahrnuje rozšíření vzdělávacích programů a podporu zápisu občanů EU do těchto programů.

5. Strany uznávají význam remitencí, pokud jsou řádně spravovány, jako zdroje inkluzivního a udržitelného rozvoje a usilují o snížení transakčních nákladů na remitence pod 3 % a odstranění koridorů remitencí s náklady vyššími než 5 % do roku 2030, o podporu finančního začleňování prostřednictvím inovativních finančních nástrojů a nových technologií a o zlepšování regulačních rámců umožňujících větší zapojení netradičních hospodářských aktérů. Strany posilují příspěvek diaspory k udržitelnému rozvoji svých zemí původu tak, že podporují a usnadňují investice diaspory a zakládání podniků jako prostředek podpory místního rozvoje a podnikání v zemích původu, jakož i přenosu znalostí, zkušeností a technologií.

6. Strany rozvíjejí opatření s cílem využívat přínosy migrace jih–jih a zmírňovat veškeré negativní dopady na základě zásad solidarity, sdílené prosperity a odpovědnosti.

7. Strany podporují výměnu osvědčených postupů mezi Karibikem a EU a programů vnitroregionální mobility, včetně volného pohybu osob v procesech regionální integrace.

REGIONÁLNÍ PROTOKOL PRO TICHOMOŘÍ

ČÁST I

RÁMEC SPOLUPRÁCE

Kapitola 1

Povaha a oblast působnosti

Článek 1

Skutečné partnerství

1. Pro účely tohoto protokolu se „stranami“ rozumějí strany vázané tímto protokolem podle článku 6 obecné části této dohody.

2. Vztahy mezi stranami se řídí ustanoveními obecné části této dohody a specifickými cíli stanovenými v tomto protokolu, které se v souladu s článkem 6 obecné části této dohody doplňují a vzájemně posilují.

3. Strany se dohodly na tom, že posílí své vztahy a zintenzivní spolupráci s cílem podporovat sdílené hodnoty, společné zájmy, odpovědnost a povinnosti. Toto skutečné partnerství se uskutečňuje v duchu vzájemného respektu a zodpovědnosti, rovnosti a sdílené odpovědnosti.

Článek 2

Multilateralismus

1. Strany posilují dialog a spolupráci a zintenzivňují úsilí na podporu multilateralismu a světového pořádku založeného na pravidlech.

2. Strany usilují prostřednictvím vhodného partnerského dialogu uvedeného v článku 3 obecné části o vytvoření strategických koalic týkajících se celé řady globálních problémů, zejména pokud jde o změnu klimatu, správu oceánů, biologickou rozmanitost, inkluzivní a udržitelný hospodářský rozvoj, lidská práva a otázky související s mírem a bezpečností. Tam, kde je to vhodné, koordinují své postoje v rámci Organizace spojených národů (OSN) a dalších mezinárodních a regionálních organizací a fór. Přijímají konkrétní opatření k podpisu či ratifikaci klíčových mezinárodních smluv a úmluv nebo případně k přistoupení k nim a k jejich provádění.

Článek 3

Cíle

Strany znovu potvrzují širokou a komplexní povahu tohoto protokolu a shodují se na tom, že jeho cíli jsou mimo jiné:

a) posilovat jejich politické partnerství, které je podpořeno pravidelným dialogem a podporou společných zájmů;

b) zvyšovat odolnost životního prostředí a odolnost vůči změně klimatu a usilovat o udržitelné řízení přírodních zdrojů;

c) budovat demokratické, mírové a právní společnosti založené na právním státu a na řádné správě věcí veřejných a dosahovat pokroku v oblasti rovnosti žen a mužů a finanční správy;

d) podporovat inkluzivní a udržitelný hospodářský růst prostřednictvím posílených investic a rozvoje soukromého sektoru se zvláštním důrazem na modrou ekonomiku a větší propojení;

e) podporovat konkrétní opatření zaměřená na posilování správy oceánů a zachování a udržitelné řízení živých mořských zdrojů, včetně rybolovu, a

f) investovat do lidského a sociálního rozvoje, řešit nerovnosti a zajišťovat, aby nikdo nebyl opomenut, se zvláštním důrazem na podporu mládeže a posilování ekonomického, sociálního a politického postavení žen a dívek.

Článek 4

Spolupráce v oblasti regionální integrace

1. Strany podporují proces regionální integrace a spolupráce v Tichomoří jako způsob řízení přeshraničních výzev a usnadňování provádění tohoto protokolu tak, aby mohly plně využívat jeho výhod s přihlédnutím ke svým příslušným politickým rámcům, včetně Rámce pro tichomořský regionalismus.

2. Strany se dohodly, že zintenzivní spolupráci s regionálními organizacemi, zeměmi a územími, které sdílejí stejné hodnoty a jsou ochotny a mohou podporovat a řešit společné cíle, a tak přispívat k politickému, hospodářskému a sociálnímu rozvoji Tichomoří jako celku.

3. Strany podporují a spolupráci jih–jih a třístrannou spolupráci jako prostředek posilování regionální spolupráce.

Kapitola 2

Aktéři a procesy

Článek 5

Institucionální ustanovení

1. Společné orgány zřízené tímto protokolem, jak jsou definovány v obecné části této dohody, včetně jejich složení a funkcí, jsou:

a) Rada ministrů Tichomoří–EU;

b) Smíšený výbor Tichomoří–EU;

c) Parlamentní shromáždění Tichomoří–EU.

2. Strany se mohou rozhodnout, že se setkají na úrovni hlav států, podle toho, jak to budou považovat za vhodné, na základě vzájemně dohodnutého harmonogramu a programu.

Článek 6

Zámořské země a území v Tichomoří

1. Strany se dohodly na posilování vazeb mezi zámořskými zeměmi a územími přidruženými k EU (dále jen „zámořské země a území“) v Tichomoří a v tichomořských členech OAKTS.

2. Strany usilují o zapojení zámořských zemí a území podle potřeby do regionální integrace, spolupráce a organizací, zejména v oblasti změny klimatu, udržitelnosti životního prostředí, udržitelného hospodaření s přírodními zdroji, propojení, obchodu a investic.

3. Strany se dohodly na tom, že zámořským zemím a územím v Tichomoří se ve společných orgánech zřízených tímto protokolem udělí úloha pozorovatelů.

Článek 7

Mechanismy konzultací a spolupráce se zúčastněnými stranami

Strany zřídí mechanismy konzultací a dialogu se všemi relevantními zúčastněnými stranami, včetně místních orgánů a zástupců občanské společnosti a soukromého sektoru, s cílem průběžně je informovat o účinném provádění tohoto protokolu a shromažďovat vstupy pro ně, a to i ve vztahu k Radě ministrů Tichomoří–EU.

Článek 8

Provádění, monitorování a hodnocení

1. Strany při provádění akcí pro každou oblast spolupráce zohlední v souladu s právním rámcem stanoveným touto dohodou své strategické a politické rámce, včetně případných regionálních strategií přijatých tichomořskými členy OAKTS.

2. Strany podnikají kroky a provádějí opatření na nejvhodnější domácí či regionální úrovni a úrovni více zemí. Jejich cílem je maximalizovat dopad na zapojení zúčastněných stran a posilovat toto zapojení, a to i prostřednictvím budování kapacit.

3. Strany sledují tento protokol s cílem zajistit účinné a účelné provádění akcí a opatření, a to i prostřednictvím přístupu zahrnujícího více zúčastněných stran. Mohou jej přizpůsobovat vyvíjejícím se okolnostem a rozšířit jeho působnost s cílem posílit spolupráci ve stávajících a nových oblastech postupem podle čl. 99 odst. 5 obecné části této dohody.

4. Strany provádějí pravidelné nezávislé sledování a hodnocení činností předpokládaných v klíčových oblastech spolupráce podle tohoto protokolu.

ČÁST II

KLÍČOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I

Udržitelnost životního prostředí a změna klimatu

Článek 9

Strany, uznávajíce závažnou hrozbu pro dosažení udržitelného rozvoje a pro životy lidí, kterou představuje změna klimatu, zvyšování hladiny moří a zhoršování životního prostředí, jakož i významná rizika pro malé ostrovní rozvojové státy, budují odolnost vůči změně klimatu a snaží se zvrátit zhoršování životního prostředí. Přijímají ambiciózní opatření s cílem zmírnit změnu klimatu a přizpůsobit se jí, odvracet, minimalizovat a řešit rizika ztrát a škod, chránit a zlepšovat kvalitu životního prostředí a podporovat udržitelné hospodaření s přírodními zdroji. Přijímají opatření s cílem řešit úbytek biologické rozmanitosti, zachovat a obnovit ekosystémy, podporovat správu oceánů a předcházet katastrofám a reagovat na ně. Investují do zeleného růstu, oběhového hospodářství a obnovitelné energie a zajišťují, aby hospodářský růst šel ruku v ruce s udržitelností životního prostředí.

Článek 10

Opatření v oblasti klimatu

1. Strany, připomínajíce cíle, zásady a ustanovení Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a Pařížské dohody a zdůrazňujíce potřebu zvýšit celosvětové úsilí v boji proti změně klimatu s ohledem na zjištění zvláštní zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu o dopadech nárůstu globálního oteplování o 1,5 °C ve srovnání s úrovní před průmyslovou revolucí, se dohodly, že přispějí ke snižování globálních emisí v souladu s udržením nárůstu celosvětové průměrné teploty výrazně pod hodnotou 2 °C ve srovnání s úrovní před průmyslovou revolucí a budou usilovat o omezení globálního oteplování na 1,5 °C. Uznávají, že je důležité dosáhnout co nejdříve čistých nulových hodnot celosvětových globálních antropogenních emisí. Za tímto účelem se zavazují k poskytování vzájemně návazných vnitrostátně stanovených příspěvků, které budou představovat pokrok oproti stávajícím vnitrostátně stanoveným příspěvkům a odrážet jejich nejvyšší možné ambice s ohledem na různé vnitrostátní podmínky, a znovu potvrzují svůj cíl dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality.

2. Strany vyvíjejí komplexní a inkluzivní domácí politiky a programy v oblasti klimatu, mimo jiné prostřednictvím legislativních a správních rámců, a provádějí konkrétní opatření s cílem rozšířit provádění Pařížské dohody. Rozvíjejí systémy sledování, vykazování a ověřování a systémy hodnocení pro sledování pokroku, pokud jde o opatření v oblasti klimatu.

3. Strany urychlují a zintenzivňují úsilí o přizpůsobení se dopadům změny klimatu, mimo jiné vypracováním a prováděním ambiciózních národních adaptačních plánů. Rozvíjejí a provádějí politiky, strategie a legislativní rámce s cílem začlenit přizpůsobování do příslušných socioekonomických a environmentálních odvětví.

4. Strany uznávají, že energie z fosilních paliv a odvětví dopravy významně přispívají k emisím uhlíku, a zavazují se rozvíjet řešení v oblasti energetické účinnosti a obnovitelné energie a dále snižovat emise uhlíku z odvětví pozemní, letecké a námořní dopravy. Posilují opatření spolupráce v oblasti rozvoje a předávání technologií. Zaměřují se též na racionalizaci a postupné upouštění od neúčelných dotací na fosilní paliva, které podporují nehospodárnou spotřebu, a na minimalizaci možných nepříznivých dopadů způsobem, který chrání chudé osoby a postižená společenství.

5. Strany uplatňují integrované, komplexní a vyvážené netržní přístupy k řešení změny klimatu a jejích dopadů, přičemž zohledňují zranitelnost malých ostrovních rozvojových států a přihlížejí k jejich příslušným politickým rámcům, například k Rámci pro odolný rozvoj v Tichomoří a k Tichomořskému partnerství pro odolnost.

6. Strany podporují opatření slaďující finanční toky s cílem dosáhnout nízkých emisí skleníkových plynů a rozvoje odolného vůči změně klimatu. Spolupracují na mobilizaci financování opatření v oblasti klimatu z celé řady zdrojů, nástrojů a kanálů s cílem podporovat rozvoj a provádět národní akční plány a vnitrostátně stanovené příspěvky nad stávající úroveň v souladu s Pařížskou dohodou.

7. Strany podporují ambiciózní postupné ukončování používání částečně fluorovaných uhlovodíků podle Protokolu o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, podepsaného v montrealu dne 16. září 1987, a jeho kigalské změny. Vybízejí všechny strany protokolu, aby uvedenou změnu ratifikovaly a zajistily její rychlé provedení.

8. Strany posilují koordinaci na všech úrovních správy věcí veřejných a přijímají opatření založená na nejlepších dostupných vědeckých poznatcích a případně na systémech tradičních znalostí, znalostí původních obyvatel a místních znalostí. Podporují místní orgány a umožňují jim přijímat a provádět ambiciózní závazky v oblasti klimatu a energetiky. Podporují stávající iniciativy, jako je například Globální pakt starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky, a provádění svých akčních plánů.

9. Strany spolupracují na rozvoji znalostních sítí pro přizpůsobení se změně klimatu a reakci na ně a na posilování vědeckých, technických, lidských a institucionálních kapacit pro opatření v oblasti klimatu a řízení a monitorování životního prostředí, mimo jiné prostřednictvím kosmických technologií a informačních systémů.

Článek 11

Životní prostředí a udržitelné řízení přírodních zdrojů

1. Strany podporují zachování, udržitelné využívání a obnovu ekosystémů a služeb, které poskytují a které propojují biologickou rozmanitost a obživu. Chrání, obnovují a posilují biologickou rozmanitost v souladu s Úmluvou o biologické rozmanitosti a celosvětovým rámcem pro biologickou rozmanitost po roce 2020. Podporují rozvoj dlouhodobých strategií zaměřených na začlenění biologické rozmanitosti do vnitrostátních a regionálních rámců v Tichomoří, přičemž zajišťují koordinaci a soudržnost mezi institucemi a vytvářejí důkazy pro přijímání informovaných rozhodnutí.

2. Strany podporují integrovaný přístup k udržitelnému hospodaření s přírodními zdroji a k jejich udržitelnému využívání a k ochraně životního prostředí na všech úrovních, včetně rozvoje oběhového a zeleného hospodářství, a posilují mechanismy jejich prosazování s přihlédnutím k potřebám současných i budoucích generací a ve vhodných případech k postupům původních obyvatel a tradičním a zvyklostním postupům.

3. Strany spolupracují s cílem zajistit udržitelné hospodaření se svými lesními zdroji a jinými zdroji stromů, omezit a zvrátit odlesňování, bojovat proti nezákonné těžbě dřeva a proti obchodu s nezákonně vytěženým dřevem a výrobky z tohoto dřeva, obnovit funkce přírodních lesů, včetně poskytování ekosystémových služeb, a podporovat odpovědnou těžbu s ohledem na požadavky na udržitelný rozvoj, včetně hospodářských, sociálních a environmentálních potřeb svých rostoucích populací.

4. Strany podporují udržitelné systémy řízení vodních zdrojů, přičemž zachovávají a chrání vodní zdroje a ekosystémy, sbírají a čistí odpadní vody, řeší znehodnocování půdy, znečištění vodních a podzemních zdrojů a nejistoty v oblasti dostupnosti vody pomocí systémů sběru a ukládání vody.

5. Strany spolupracují v boji proti hrozbě invazních nepůvodních druhů z hlediska vymírání místních druhů, biologické rozmanitosti, ekosystémových funkcí a služeb, zdrojů obživy a odolnosti obyvatel a obchodu a hospodářského rozvoje.

6. Strany se účinně zabývají všemi formami znečištění. Usilují o vytvoření nezbytných regulačních rámců a mechanismů prosazování řádného nakládání s chemickými látkami a odpady. Jejich cílem je předcházet vzniku odpadů u zdroje nebo jej minimalizovat a zlepšovat opětovnou využitelnost výrobků, jejich recyklovatelnost a účinné využívání zdrojů s cílem přizpůsobit výrobu a spotřebu tak, aby umožňovaly dosažení oběhového hospodářství. Přijímají opatření k prevenci nebo minimalizaci nebezpečných látek v koloběhu látek a k nakládání s chemickými látkami ve výrobcích po celou dobu jejich životního cyklu.

Článek 12

Odolnost vůči katastrofám

1. Strany spolupracují na budování odolnosti lidí, společností, institucí a infrastruktury vůči katastrofám. Zohledňují silné vazby mezi katastrofami a změnou klimatu a dopady katastrof na lidský a sociální rozvoj, obživu lidí, zejména zranitelných skupin a jednotlivců, kulturní dědictví, integritu životního prostředí, hospodářský rozvoj a bezpečnost lidí. Usilují o provádění a sledování Sendajského rámce pro snižování rizika katastrof na období 2015–2030, mimo jiné prostřednictvím výměny informací a osvědčených postupů, s přihlédnutím ke svým příslušným politickým rámcům, včetně Rámce pro odolný rozvoj v Tichomoří.

2. Strany podporují komplexní přístup ke snižování rizika katastrof, který zahrnuje mimo jiné zohledňování Rámce pro odolný rozvoj v Tichomoří, investicemi do předcházení rizikům a připravenosti na ně, začleněním úsilí o snížení rizik do ozdravných opatření a podporou pojištění finančních rizik. Podporují odolnost veřejných služeb, infrastruktury, potravinového zabezpečení a vody a zajišťují, aby investice zohledňovaly budoucí rizika a reagovaly na ně. Považují odolnost vůči změně klimatu za těžiště veškerého úsilí o rekonstrukci a obnovu, mimo jiné uplatňováním přístupu „obnova k lepšímu“.

3. Strany spolupracují s cílem posilovat přístup k relevantním technologiím pro budování odolnosti a jejich přenos a systematické používání. Investují do shromažďování a využívání statistik o katastrofách a údajů o ztrátách vzniklých následkem katastrof, komplexního posuzování rizik, provádění plánů snižování rizik na všech úrovních a posilování vazby mezi snižováním rizika katastrof a přizpůsobováním se změně klimatu. Podporují využívání kosmických technologií a informací ke zlepšování opatření v oblasti prevence, připravenosti, reakce a obnovy.

4. Strany usilují o posilování inkluzivního řízení rizik na všech úrovních, včetně rozvoje kapacity vnitrostátních a regionálních center excelence pro snižování rizika katastrof a pro inovace v oblasti klimatu. Usilují rovněž o zvyšování kapacity v oblasti sledování, včasného varování a posuzování rizik a zlepšují domácí a regionální kapacitu a schopnosti v oblasti prevence, zmírňování změny klimatu, připravenosti na tuto změnu, reakce na ni a obnovy, včetně mechanismů civilní ochrany, jakož i kapacitu místních společenství a institucí se zaměřením na nejzranitelnější a marginalizované domácnosti a skupiny.

5. Strany sledují priority a cíle v oblasti rizika katastrof a řízení rizik spojených se změnou klimatu a vyhodnocují je podle mezinárodních osvědčených postupů.

HLAVA II

Inkluzivní a udržitelný hospodářský rozvoj

Článek 13

1. Strany provádějí integrované strategie a zavádějí reformy s cílem vybudovat odolné a diverzifikované ekonomiky, podporovat hospodářský růst a transformaci, posilovat podnikatelské a obchodní vztahy a podporovat přechod k plné kvalitní zaměstnanosti. Zavazují se vytvářet podnikatelské prostředí, které přispívá k větším tokům investic a rozvoji soukromého sektoru. Posilují a prohlubují hospodářskou spolupráci uvnitř regionu, včetně mobility zboží a služeb. Podporují a usnadňují širší používání svých příslušných měn při mezinárodních transakcích.

2. Strany podporují opatření na podporu transformační povahy vědy, techniky, inovací a výzkumu. Usilují o dosažení oběhových, nízkoemisních a klimaticky odolných hospodářství a zajišťují, aby z uvolněných obchodních příležitostí mohli těžit všichni lidé, aby se dodržovaly a respektovaly základní pracovní normy, a to i prostřednictvím sociálního dialogu, a aby se podporovalo posílení sociálně-ekonomického postavení zranitelných lidí, žen a mládeže a jejich začleňování, a to i prostřednictvím vhodných opatření sociální ochrany. Dohodly se, že zaměří úsilí na klíčová odvětví s multiplikačním účinkem na udržitelný růst, tvorbu pracovních míst a vymýcení chudoby, včetně možnosti spolupráce v nových hospodářských oblastech.

Kapitola 1

Hospodářský růst a diverzifikace

Článek 14

Rozhodující hybné síly hospodářského rozvoje

1. Strany přijímají opatření, jejichž prioritou je podporovat dosažení vyšší úrovně hospodářské produktivity prostřednictvím diverzifikace, technologické modernizace a inovací a jež zvyšují makroekonomickou stabilitu a stabilitu finančního odvětví, zjednodušují a harmonizují obchodní předpisy a postupy, posilují účinné a předvídatelné daňové systémy a zlepšují účinnost veřejné správy a soudních systémů. Přijímají politiky zdravé hospodářské soutěže a zajišťují ochranu pozemkových a vlastnických práv a práv duševního vlastnictví.

2. Strany se dohodly, že budou podporovat řádné právní předpisy, nařízení a politiky pro usnadnění podnikání zaměřené na snížení regulačních a administrativních překážek a posilování transparentnosti a současně rozvíjet podnikatelské dovednosti a podnikatelskou kulturu zaměřené na zvyšování investic a rozvoj soukromého sektoru. Podporují rovněž sociální odpovědnost podniků a odpovědné chování podniků, a to i pokud jde o environmentální aspekty.

3. Strany se dohodly, že budou řešit rozvoj a posilování lidského kapitálu, zejména prostřednictvím investic do vysoce vzdělaných, vyškolených, kvalifikovaných a výkonných pracovních sil s dostatečnou kvalifikací pro přístup k důstojným pracovním místům a jejich podpory, a to i v nových dynamicky rostoucích odvětvích, s cílem plnit požadavky trhů práce a posilovat zapojení soukromého sektoru. Zvláštní důraz kladou na posilování digitální gramotnosti, technické a odborné vzdělávání a přípravu a programy terciárního vzdělávání.

4. Strany podporují politiky, které zvyšují důležitost, účinnost a účelnost institucí trhu práce. Podporují vnitroregionální mobilitu pracovních sil s cílem podporovat rozvojové potřeby tichomořských členů OAKTS, pozitivně reagovat na potřeby soukromého sektoru a přispívat ke zlepšování hospodářské integrace, zvyšování investic a vyšší produktivitě podnikání.

5. Strany podporují rozvoj klíčových infrastruktur, jako jsou energetika, doprava a voda, jakož i služby informačních a komunikačních technologií a digitální konektivita.

6. Strany podporují rozvoj venkovských oblastí a diverzifikaci hospodářství venkova, mimo jiné posilováním vazeb mezi odolnými infrastrukturami, cestovním ruchem, zemědělstvím a průmyslem.

7. Strany podporují opatření na zlepšování jakosti, dostupnosti a přístupnosti pojištění a finančních a nefinančních služeb pro soukromé podniky ve formálních i neformálních odvětvích. Zlepšují přístup k dostupným finančním prostředkům, mimo jiné prostřednictvím rozvoje životaschopných bankovních a nebankovních systémů a posilování digitálních finančních služeb, které usnadňují zvyšování přidané hodnoty začleňováním podniků, zejména mikropodniků a malých a středních podniků, do regionálních a globálních hodnotových řetězců, a prostřednictvím posílené výroby, regulativní funkce obchodu, podnikání, zvýšené podpory obchodu, diverzifikace produktů a vývozních destinací a zlepšování a inovací v oblasti technologií, včetně platforem elektronického obchodu.

Článek 15

Investice

1. Strany se zavazují podporovat, vytvářet a udržovat prostředí příznivé pro vzájemně prospěšné odpovědné investice. Zefektivňují a urychlují správní postupy a požadavky a podporují opatření, která vytvářejí předvídatelné a bezpečné investiční prostředí, usnadňují partnerství a podporují dialog mezi veřejným a soukromým sektorem.

2. Strany se dohodly na přilákání a zachování udržitelných a odpovědných veřejných a soukromých investic, včetně přímých zahraničních investic, prostřednictvím kombinování zdrojů, záruk a dalších inovativních finančních nástrojů posilujících důvěru investorů. Usilují o to, aby investorům poskytovaly odpovídající a snadno dostupné informace o obchodních příležitostech jak v EU, tak u tichomořských členů OAKTS.

3. Strany se zavazují spolupracovat na usnadňování investic prostřednictvím vhodné kombinace zásahů, přičemž zvláštní pozornost věnují mládeži a ženám.

Článek 16

Rozvoj soukromého sektoru

1. Strany podporují rozvoj dynamického, konkurenceschopného a odpovědného soukromého sektoru, mimo jiné přijímáním nezbytných politik a hospodářských, institucionálních a legislativních reforem na vnitrostátní, regionální nebo obojí úrovni. Přijímají opatření s cílem posilovat a zvyšovat produktivitu a účinnost soukromého sektoru. Obzvláštní pozornost věnují růstu a zvyšování konkurenceschopnosti mikropodniků a malých a středních podniků, podnikatelským inkubátorům a rozvoji domáckého průmyslu.

2. Strany využívají příležitostí technologického pokroku a digitální ekonomiky. Usilují o mobilizaci investic na podporu výzkumu a inovací a digitální ekonomiky a povzbuzují soukromý sektor k podpoře digitalizace, zejména pokud jde o investice, inovace, znalost trhu, přístup a odborné znalosti.

3. Strany podporují průmyslový rozvoj s cílem dosáhnout udržitelného hospodářského růstu. Přijímají cílené politiky zaměřené na usnadňování průmyslového růstu a příležitostí, zejména vytvářením vazeb a činností přidávajících hodnotu, včetně průmyslové malovýroby. Podporují vývoj vhodných technologií a postupů a diverzifikaci úzce specializovaných výrobků. Rozvíjejí a provádějí strategie, které budují regionální a vnitrostátní konkurenceschopnost v oblasti výroby a vývozu středně a vysoce vyspělých technologií.

4. Strany podporují vyšší účinnost využívání zdrojů a zavádění čistších technologií a průmyslových procesů šetrnějších k životnímu prostředí. Účinně se zabývají všemi formami znečištění vyplývajícího z hospodářských činností, mimo jiné prostřednictvím jasného vymezení a přidělení povinností konkrétnímu odvětví a provozovatelům podniků v celém dodavatelském řetězci, na základě rozšířené odpovědnosti výrobce a zásady „znečišťovatel platí“.

Článek 17

Věda, technologie, inovace a výzkum

1. Strany spolupracují v oblasti vědeckého výzkumu, technologického rozvoje a inovací s cílem podporovat sociální a hospodářský rozvoj, řešit společenské výzvy a zvyšovat regionální konkurenceschopnost. Rozvíjejí vzájemné propojení a interoperabilitu výzkumných sítí a výpočetních a vědeckých datových infrastruktur a služeb a podporují tento rozvoj ve svém regionálním kontextu.

2. Strany si podle potřeby vzájemně umožňují přístup k vědeckým, technologickým a inovačním programům, výzkumným infrastrukturám a zařízením, publikacím a vědeckým údajům v důležitých oblastech, včetně změny klimatu a oceánů.

3. Strany spolupracují ve věcech společného zájmu v oblasti civilních činností ve vesmíru, jako jsou kosmický výzkum, aplikace a služby globálních družicových navigačních systémů, vývoj systémů s družicovým rozšířením, pozorování Země a vědy o Zemi, zejména v oblasti používání mechanismů včasného varování a dohledu.

Článek 18

Remitence

Strany uznávají význam remitencí jako významného zdroje inkluzivního a udržitelného rozvoje a usilují o snížení transakčních nákladů na remitence pod 3 % a o odstranění koridorů remitencí s náklady vyššími než 5 % do roku 2030, o podporu informovanosti o finanční gramotnosti a finanční začleňování prostřednictvím inovativních finančních nástrojů a o zlepšení regulačního rámce pro větší zapojení netradičních aktérů, a to i prostřednictvím využívání nových technologií.

Kapitola 2

Obchodní spolupráce

Článek 19

Obchodní integrace

1. Strany se zavazují posilovat obchodní příležitosti k oboustrannému prospěchu, jakož i příležitosti v rámci širšího regionu, včetně zámořských zemí a území. Jejich cílem je podpořit hladkou a postupnou integraci tichomořských členů OAKTS do světového hospodářství, zejména plným využitím potenciálu regionální integrace a obchodu s ostatními regiony.

2. Strany podporují provádění a fungování stávající Prozatímní dohody o partnerství mezi Evropským společenstvím na jedné straně a tichomořskými státy na straně druhé, přičemž podporují přistoupení zemí, které o ně mají zájem, případně rozšiřují oblast působnosti uvedené dohody.

3. Strany podporují procesy regionální hospodářské integrace v Tichomoří, včetně usnadňování obchodu a harmonizace právních předpisů, s cílem umožnit zemím využívat výhod obchodování se svými sousedy a podporovat jejich začlenění do regionálních a globálních hodnotových řetězců.

Článek 20

Obchodní kapacita

1. Strany spolupracují na budování obchodní kapacity, mimo jiné prostřednictvím posílené výroby a podnikání a zvýšených investic do odvětví vytvářejících přidanou hodnotu. Zajišťují zavedení rámcových podmínek a správných domácích politik usnadňujících větší obchodní toky.

2. Strany spolupracují v oblasti usnadňování obchodu na základě svých příslušných závazků vyplývajících z Dohody WTO o usnadnění obchodu. Tato spolupráce zohledňuje zvláštní potřeby tichomořských členů OAKTS, včetně potřeb souvisejících se zeměpisnými omezeními, technologiemi, financováním obchodu a konektivitou. Usilují o snižování obchodních nákladů souvisejících s dovozem, vývozem, tranzitem a jinými celními postupy při pohybu zboží a služeb, včetně automatizace celních řízení.

3. Strany spolupracují s cílem předcházet zbytečným technickým překážkám obchodu a zbytečným necelním překážkám omezujícím jejich vývoz, určovat je a odstraňovat je. Spolupracují zejména na zajišťování shody s mezinárodními normami prostřednictvím vhodné podpory budování kapacit, zdokonalených mechanismů kontroly jakosti a certifikačních laboratoří.

4. Strany spolupracují na posilování sanitárních a fytosanitárních předpisů a postupů, mimo jiné prostřednictvím institucionálních a regulačních mechanismů a náležitých informačních systémů a infrastruktur.

5. Strany spolupracují s cílem uplatňovat ve svých obchodních vztazích ujednání o správní spolupráci a ověřování.

6. Strany, uznávajíce přínos digitální technologie k usnadnění obchodu, se dohodly, že budou spolupracovat na vhodných tichomořských regionálních digitálních platformách pro vnitrostátní a přeshraniční obchod.

Článek 21

Služby

1. Strany podporují rozvoj silného a dynamického odvětví služeb, přičemž uznávají jeho význam z hlediska jeho přispívání k hospodářskému růstu a vytváření pracovních míst, poskytování vstupů pro všechny hospodářské činnosti a usnadňování transformačních výrobních a vývozních procesů.

2. Strany spolupracují na posilování kapacity při poskytování služeb. Věnují obzvláštní pozornost službám souvisejícím s pohybem fyzických osob pro obchodní účely, finančním a jiným obchodním službám, cestovnímu ruchu, kulturním a kreativním odvětvím a stavebnictví a souvisejícím inženýrským službám.

3. Strany se dohodly, že tam, kde to bude vhodné, budou podporovat zavádění dohod o vzájemném uznávání, jejichž cílem je mimo jiné usnadnit uznávání odborných kvalifikací. Spolupracují při řešení překážek obchodu službami s cílem podporovat hospodářskou soutěž, vytvářet pracovní místa, napomáhat růstu a rozvoji a zvyšovat kvalitu svého odvětví služeb.

Kapitola 3

Klíčová odvětví

Článek 22

Modrá ekonomika

1. Strany podporují modrou ekonomiku, která je dobře řízená a je udržitelná a jejímž cílem je sladit udržitelný hospodářský růst s vytvářením pracovních míst, lepšími životními podmínkami a sociální spravedlností, spravedlivými ekonomickými přínosy a posíleným potravinovým zabezpečením založeným na zachování mořských ekosystémů a biologické rozmanitosti a na udržitelném využívání zdrojů.

2. Strany spolupracují na rozvoji udržitelné akvakultury prostřednictvím účinného územního plánování, ekosystémového přístupu a lepších rovných podmínek pro investory, přičemž zajišťují, aby odpovídala zájmům místních společenství.

3. Strany posilují udržitelný rozvoj rybolovu, a to i na úrovni tradičního rybolovu, tím, že podporují udržitelné hodnotové řetězce prostřednictvím zvýšených investic do produktivity a do místních zpracovatelských kapacit, při zajištění udržitelnosti rybolovných zdrojů a lepší potravinové bezpečnosti a zabezpečení.

4. Strany využívají příležitostí v oblasti mořských biotechnologií na základě podpory výzkumu a omezování technických překážek s cílem usnadnit přístup investorů a současně se vyhnout rizikům pro mořské prostředí.

5. Strany podporují výzkum a inovace a sdílení znalostí, osvědčených postupů a poznatků získaných v oblasti modré ekonomiky, včetně posilování územního plánování a přijímání dobrých investičních rozhodnutí.

6. Strany podporují obnovitelnou energii z moří s cílem urychlit přechod na čistou energii na všech ostrovech.

Článek 23

Zemědělství

1. Strany podporují udržitelné zemědělství a agroekologické postupy a opatření s cílem vybudovat zemědělství odolné vůči změně klimatu a rovněž zajišťují vytváření přidané hodnoty a diverzifikaci, aby zlepšovaly životní podmínky, zvyšovaly příjmy a vytvářely důstojná pracovní místa.

2. Strany spolupracují s cílem zvyšovat příležitosti producentů, zpracovatelů a vývozců, zejména malých vlastníků, v oblasti přístupu na trhy na vnitrostátní, regionální a celosvětové úrovni, mimo jiné prostřednictvím lepší podpory rozvoje zemědělství, venkovských infrastruktur a přístupu k financování. Zajišťují dodržování mezinárodně uznávaných postupů a norem s přihlédnutím ke svým příslušným politickým rámcům.

3. Strany podporují potravinové zabezpečení vytvářením inkluzivních a biologicky rozmanitých hodnotových řetězců zohledňujících aspekty výživy, mimo jiné prostřednictvím vytváření místní přidané hodnoty a zpracování a posilování kapacit aktérů hodnotového řetězce. Zapojují se do zápisu a ochrany zeměpisných označení zemědělských a potravinářských produktů z Tichomoří a Evropské unie.

4. Strany spolupracují v boji proti škůdcům, chorobám a invazivním druhům ovlivňujícím jejich zemědělství.

Článek 24

Cestovní ruch

1. Strany se zavazují zajistit vyvážený a udržitelný rozvoj cestovního ruchu, maximalizovat jeho potenciál v oblasti ekonomického růstu, vytváření důstojných pracovních míst a zvyšování vládních příjmů a zároveň zajistit integraci environmentálního, kulturního a sociálního rozměru.

2. Strany posilují ochranu a podporu kulturního dědictví a přírodních zdrojů a posilují vazby mezi cestovním ruchem a jinými relevantními hospodářskými odvětvími, zejména dopravou, zemědělstvím a modrou ekonomikou.

3. Strany spolupracují v oblasti podpory postupů udržitelného rozvoje a usilují o optimalizaci sociálně-ekonomických přínosů cestovního ruchu, o ochranu půdy, oceánů, lidí a kultur, o respektování integrity a zájmů místních společenství a o podporu jejich zapojení do procesu rozvoje cestovního ruchu, zejména venkovského cestovního ruchu, komunitního cestovního ruchu a ekoturistiky. Podporují investice do nových technologií pro účely výzkumu a statistického rozvoje, odolnosti vůči změně klimatu a katastrofám, biologické rozmanitosti, nakládání s odpady, energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti, zabezpečení vody a potravin a zdrojů obživy a zapojení obyvatelstva.

4. Strany posilují investice do propagace a rozvoje produktů a služeb cestovního ruchu. Podporují rozvoj inovačních partnerství s příslušnými leteckými společnostmi a provozovateli výletních lodí, investují do rozvoje lidského kapitálu, odborné přípravy v oblasti cestovního ruchu a budování kapacit a marketingu, včetně digitálního marketingu, a podporují obchodní kontakty a výměny kvalifikovaných pracovníků s cílem zvyšovat konkurenceschopnost, zlepšovat standardy služeb a dále rozvíjet odvětví cestovního ruchu.

Článek 25

Udržitelná energetika

1. Strany uznávají význam odvětví energetiky pro hospodářskou prosperitu, pro lidský a sociální rozvoj a bezpečnost lidí, jakož i potřebu bezproblémového přechodu k nízkouhlíkovému hospodářství. Usilují o posílení energetické bezpečnosti a odolnosti energetických infrastruktur s cílem zlepšit přístupnost a cenovou dostupnost čisté energie.

2. Strany se dohodly, že budou podporovat energetické reformy v Tichomoří, které přispějí ke snížení uhlíkové náročnosti jejich rozvojových procesů, zvýší účinnost dodávek a spotřeby energie u konečného uživatele, posílí odolnost energetické infrastruktury a sníží objem čistých emisí skleníkových plynů, s přihlédnutím ke svým příslušným politickým rámcům, včetně Akčního rámce pro zabezpečení dodávek energie v Tichomoří a Rámce pro program odolného rozvoje v Tichomoří.

3. Strany usnadňují rozvoj otevřených, transparentních a fungujících trhů s energií, které podporují inkluzivní a udržitelné investice do odpovědné výroby, přenosu a distribuce energie a do energetické účinnosti.

4. Strany podporují energetickou účinnost a úspory energie ve všech fázích energetického řetězce od výroby po spotřebu a posilují, zkvalitňují a transformují zařízení pro výrobu, generování a distribuci energie, a to i posilováním a rozšiřováním městských a venkovských energetických rozvodných sítí.

5. Strany podporují transformaci tichomořské energetiky prostřednictvím rozvoje a přijímání čistých, rozmanitých, nákladově efektivních a udržitelných energetických technologií, včetně obnovitelných a nízkouhlíkových technologií.

Článek 26

Konektivita

1. Strany, vědomy si zeměpisných omezení, jimž čelí tichomořské ostrovní státy, posilují konektivitu v celém Tichomoří a zajišťují, aby byla udržitelná, komplexní a založená na pravidlech a aby podporovala investice a rovné podmínky pro podniky. Usilují o vybudování bezpečných, zabezpečených, odolných a udržitelných dopravních spojení v oblasti letecké, pozemní a námořní dopravy, jakož i digitálních sítí od mobilních po pevné, od internetových páteřních sítí po účastnické přípojky a od kabelových po satelitní sítě. Zavazují se usilovat o energetickou konektivitu s cílem podporovat moderní, účinná a čistá řešení a mezilidské kontakty.

2. Strany se zavazují restrukturalizovat, posilovat a zlepšovat dopravu a související infrastrukturu, usnadňovat a zlepšovat pohyb cestujících, včetně cestujících s omezenou schopností pohybu a orientace, a pohyb zboží a poskytovat nákladově efektivní, bezpečný, zabezpečený a udržitelný přístup ke spolehlivým a účinným službám v oblasti městské, letecké, námořní, železniční a silniční dopravy a dopravy po vnitrozemských vodních cestách. Zlepšují celkové řízení odvětví dopravy na základě vypracování a provádění účinných předpisů s cílem usnadnit harmonizaci v celém Tichomoří, umožnit spravedlivou hospodářskou soutěž a interoperabilitu v rámci jednotlivých druhů dopravy i mezi nimi navzájem, jakož i aktivovat a podporovat účast soukromého sektoru na dopravních projektech, a to i při údržbě a odstraňování kapacitních omezení a chybějících napojení infrastruktury.

3. Strany uznávají význam nákladově efektivních a účinných služeb námořní dopravy jako hlavního druhu dopravy usnadňujícího obchod. Spolupracují v odvětví námořní dopravy s cílem podpořit snahy tichomořských členů OAKTS o rozvoj konkurenceschopných přístavů a přístavních služeb, včetně navigační infrastruktury, s cílem zlepšit pohyb zboží a osob.

4. Strany spolupracují v leteckém odvětví, přičemž zvažují navýšení počtu tras a frekvence letecké dopravy do Tichomoří. Spolupracují rovněž na posilování a zlepšování bezpečnosti a ochrany letectví před protiprávními činy a na dohledu nad vzdušným prostorem, včetně schopnosti reagovat na související hrozby a rizika. Dohodly se, že posílí a zlepší navigační prostředky v letecké a námořní dopravě, včetně řízení letového provozu a kartografie.

5. Strany usilují o posilování přístupu k otevřenému, cenově dostupnému a bezpečnému širokopásmovému připojení a digitálním infrastrukturám, mimo jiné prostřednictvím zdokonalených podmořských kabelů. Přijímají opatření s cílem umožnit snadný přístup k informačním a komunikačním technologiím a podporují vhodné využívání umělé inteligence a internetu věcí a zavádění širokých nízkonákladových bezdrátových sítí přizpůsobených místní situaci. Usilují o vytvoření nezbytných regulačních orgánů, které by udělovaly licence poskytovatelům služeb, podporovaly konkurenční chování a zajišťovaly prospěch a ochranu spotřebitelů, a posilují regionální spolupráci s přihlédnutím k příslušným politickým rámcům stran, včetně Regionálního strategického akčního plánu informačních a komunikačních technologií pro Tichomoří.

Článek 27

Těžební průmysl

1. Strany, uznávajíce přínos těžebního průmyslu k hospodářskému rozvoji, usnadňují udržitelné a odpovědné investice prostřednictvím vhodných právních předpisů, politik a regulačních rámců v souladu s mezinárodními osvědčenými postupy. Jejich cílem je zajistit spravedlivý a ničím nenarušený přístup k surovinovým zdrojům a přitom plně respektovat vnitrostátní právo a svrchovanost zemí nad jejich přírodními zdroji a prosazovat práva postižených místních společenství.

2. Strany se dohodly, že budou podporovat odpovědné řízení surovinových zdrojů, včetně rozvoje legislativních rámců, s přihlédnutím k jejich dopadům na životní prostředí. Podporují transparentnost a odpovědnost v souladu se zásadami stanovenými v Iniciativě pro transparentnost těžebního průmyslu.

3. Strany podporují využívání relevantních technologií k usnadnění udržitelného a odpovědného průzkumu a těžby surovin.

Článek 28

Lesnictví

1. Strany podporují udržitelné obhospodařování lesů a udržitelné využívání lesních zdrojů, omezují a zastavují odlesňování a znehodnocování lesů, zachovávají biologickou rozmanitost lesů a lesní ekosystémy, bojují proti nezákonné těžbě dřeva a souvisejícímu obchodu a podporují produkty účinně využívající zdroje a energii z udržitelně obhospodařovaných lesů.

2. Strany podporují udržitelné hodnotové řetězce v oblasti agroprůmyslu a komodit a produktů pocházejících z lesů, přičemž upřednostňují vytváření pracovních míst a dalších hospodářských příležitostí při zachování ekosystémů. Spolupracují na udržitelném obhospodařování lesů, včetně legální a udržitelné produkce pro účely obchodního zisku a udržitelného obchodního využití lesní flóry a fauny, při plném dodržování mezinárodních osvědčených postupů a norem a příslušných mezinárodních dohod. Zajišťují podporu a spolupráci v oblasti používání vhodných technologií a metod pro určování a zpracování bylin a jiných materiálů pocházejících z lesa, které jsou využívány při výrobě léčivých přípravků, a zároveň zajišťují, aby nedocházelo ke ztrátě biologické rozmanitosti, aby nevznikala nerovnováha ekosystémů a aby nebyl ztěžován přístup k léčivým přípravkům.

3. Strany spolupracují na zlepšování správy a udržitelnosti lesů, mimo jiné zohledněním akčního plánu EU pro prosazování práva, správu a obchod v lesnictví (FLEGT) a podporou rozvoje dobrovolných dohod o partnerství. Usilují o posilování soudržnosti a pozitivních interakcí mezi akčním plánem FLEGT a opatřeními v oblasti klimatu v odvětví využívání lesů a půdy na úrovni jednotlivých zemí, a to i v souvislosti s dalšími mezinárodními iniciativami, zejména s Varšavským rámcem pro snižování emisí z odlesňování a znehodnocování lesů (REDD+). Zapojují se do rozvoje a přezkumu politik, právních předpisů, strategií a plánů pro opatření v oblasti klimatu v odvětví využívání lesů a půdy v souladu s vnitrostátně stanovenými příspěvky jednotlivých zemí. Přijímají opatření ke zlepšení kvality inventur emisí a pohlcování skleníkových plynů v odvětví lesnictví.

4. Strany podporují rozvoj strategií v oblasti přizpůsobování a ochrany a iniciativ zaměřených na zlepšování zdraví lesů, zvrácení odlesňování, obnovu znehodnocené lesní krajiny, zvyšování odolnosti vůči změně klimatu a obnovu lesních porostů. Uznávají význam přírodních lesů a pralesů z hlediska poskytování ekosystémových, klimatických a kulturních služeb, na kterých jsou naše společnosti závislé, a spolupracují na vytváření a provádění vhodných přístupů a pozitivních pobídek pro jejich přizpůsobení a zachování.

5. Strany podporují posilování a budování kapacit regionálních, subregionálních a vnitrostátních institucí a agentur odpovědných za udržitelné obhospodařování lesů. Zvyšují informovanost veřejnosti o odlesňování na všech úrovních a podporují spotřebu energeticky účinných produktů efektivně využívajících zdroje, které pocházejí z udržitelně obhospodařovaných lesů. Podporují používání alternativního, udržitelného a čistého paliva na vaření pro místní společenství. Posilují zapojení místních orgánů a společenství do ochrany lesů.

HLAVA III

Oceány, moře a rybolov

Článek 29

Strany uznávají zásadní úlohu oceánů pro život na zemi, udržitelný rozvoj a obživu lidí. Dohodly se, že zintenzivní úsilí na ochranu oceánů a moří před nepříznivými důsledky a dopadem různých tlaků, jako je například změna klimatu, okyselování oceánů a bělení korálů, nadměrné využívání, nezákonný, nehlášený a neregulovaný rybolov a jiné destruktivní a neudržitelné činnosti. Podporují udržitelný rozvoj modré ekonomiky, chrání mořské ekosystémy a biologickou rozmanitost, snižují znečištění všeho druhu a zavádějí politiky zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně.

Kapitola 1

Správa oceánů

Článek 30

Udržitelné oceány

1. Strany uznávají úsilí, které obě strany vynakládají ve snaze zajistit lepší a integrovanou správu oceánů a posílená regionální a subregionální opatření pro zachování a řízení rybolovných zdrojů, sledování a kontrolu rybolovných činností a dohled nad nimi a jiné strategie specifické pro daný region a nástroje pro účinnou správu oceánů.

2. Strany přijímají opatření nezbytná k provádění příslušných mezinárodních a regionálních smluv, úmluv a dohod o správě oceánů, jejichž jsou smluvní stranou, a k zachování a řízení zdrojů, která jsou v nich stanovena.

3. Strany posilují správu oceánů z hlediska jejich udržitelného využívání a zachování v souladu s Úmluvou OSN o mořském právu a s ohledem na příslušné regionální rámce, mimo jiné podporou integrovaného přístupu k řízení s přihlédnutím k sociálnímu, hospodářskému a environmentálnímu rozměru udržitelného rozvoje.

4. Strany spolupracují na omezování a zmírňování tlaku na oceány a jejich zdroje s cílem dosáhnout bezpečných, chráněných, čistých a udržitelným způsobem spravovaných oceánů, jakož i posílit znalosti o oceánech. Spolupracují na ochraně, zachování a obnově pobřežních a mořských ekosystémů.

5. Strany spolupracují na prevenci a omezování znečišťování moří a bojují proti hlukovému znečištění moří a odpadům v moři, včetně plastů a mikroplastů, ropných skvrn a jaderných kontaminujících látek. Podporují regulaci snižování emisí skleníkových plynů z lodí a usilují o její dosažení a aktivně podporují naléhavé provádění původní strategie Mezinárodní námořní organizace pro snížení emisí skleníkových plynů z lodí. Přijímají právní předpisy upravující vypouštění škodlivého odpadu a odpadků, včetně ukládání sankcí za jejich porušení.

6. Strany se dohodly, že budou svá rozhodnutí zakládat na nejlepších dostupných vědeckých poznatcích s náležitým přihlédnutím k zásadám ekosystémového přístupu, zásadě předběžné opatrnosti a významu tradičních znalostí a znalostí původních obyvatel.

7. Strany posilují spolupráci v oblasti výzkumu, navrhování a provádění opatření v oblasti zachování a řízení, územního plánování námořních prostor a zřizování chráněných mořských oblastí a mořských rezervací v souladu s mezinárodním právem, na základě nejlepších dostupných vědeckých poznatků a s přihlédnutím ke znalostem původních obyvatel a místních společenství.

8. Strany spolupracují při budování kapacit a odborných znalostí v oblasti správy oceánů, a to i prováděním mořského vědeckého výzkumu a převodu mořské technologie v souladu s Úmluvou OSN o mořském právu.

9. Strany podporují dialog a spolupráci ohledně všech aspektů správy oceánů, včetně záležitostí souvisejících se změnou klimatu, zvyšováním hladiny moří a jeho možnými dopady a důsledky, těžbou na mořském dně, rybolovem, znečištěním moří a výzkumem a vývojem.

10. Strany uznávají všeobecné obavy vznesené ohledně dopadu těžby na mořském dně na mořské prostředí a na jeho biologickou rozmanitost. Využívají nejlepších dostupných vědeckých poznatků, uplatňují zásadu předběžné opatrnosti a ekosystémový přístup, podporují výzkum a sdílejí osvědčené postupy v oblastech společného zájmu souvisejících s nerostnými surovinami nacházejícími se na mořském dně s cílem zajistit řádné environmentální řízení činností na ochranu a zachování mořského prostředí a jeho biologické rozmanitosti.

Článek 31

Biologická rozmanitost v oblastech nacházejících se mimo jurisdikci jednotlivých států

1. Strany spolupracují, mimo jiné prostřednictvím příslušných mezinárodních a regionálních organizací a ujednání, na zachování a udržitelném využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech nacházejících se mimo jurisdikci jednotlivých států na základě nejlepších dostupných vědeckých poznatků.

2. Strany podporují budování kapacit a převod mořské technologie pro účely zachování a udržitelného využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech nacházejících se mimo jurisdikci jednotlivých států, mimo jiné prostřednictvím mezinárodní spolupráce.

Kapitola 2

Rybolov

Článek 32

Udržitelné zachování a řízení rybolovných zdrojů

1. Strany spolupracují s cílem zajistit zachování a udržitelné řízení a využívání rybolovných zdrojů podle potřeby na dvoustranné, subregionální, regionální a mnohostranné úrovni.

2. Strany spolupracují s cílem zajistit účinné zachování a řízení rybolovných zdrojů, udržitelný způsob lovu a optimalizaci sociálních a hospodářských výnosů.

3. Strany se dohodly, že budou podporovat transparentní opatření v oblasti zachování a řízení založená na vědeckých poznatcích, která budou v souladu s mezinárodním právem, zejména s pravidly a zásadami stanovenými v Úmluvě OSN o mořském právu a v Dohodě OSN o populacích ryb a v příslušných případech s ohledem na opatření pro zachování a řízení přijatá regionálními organizacemi pro řízení rybolovu.

4. Strany spolupracují na zajištění udržitelného hospodářského rozvoje pobřežního rybolovu prostřednictvím účinných politik, právních předpisů a nařízení. Podporují přístup místních společenství a drobných a živnostenských rybářů k rybolovným zdrojům a podporují potravinové zabezpečení a mezigenerační i vnitrogenerační spravedlnost.

Článek 33

Nezákonný, nehlášený a neregulovaný rybolov

1. Strany v souladu s mezinárodními závazky zachovávají nebo přijímají iniciativy pro boj proti nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu ve svých jurisdikcích, v jiných jurisdikcích a na volném moři a uznávají, že tyto činnosti představují vážnou hrozbu pro účinné zachování, řízení a udržitelné využívání rybolovu.

2. Strany provádějí politiky a opatření na vyloučení produktů nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu z obchodních toků. Provádějí a vymáhají opatření v oblasti sledování, kontroly a dohledu, jako jsou například programy pozorovatelů, systémy sledování plavidel, licence a povolení k rybolovu, zaznamenávání úlovků a podávání zpráv o nich, kontrola překládky, inspekce a státní přístavní inspekce a související opatření k zajištění souladu, včetně donucovacích opatření a sankcí v souladu s domácími předpisy, s cílem zachovat rybí populace, zabránit nadměrnému rybolovu a podporovat udržitelný rybolov.

3. Strany se v souladu se svými povinnostmi vyplývajícími ze stávajících vnitrostátních právních předpisů a subregionálních, regionálních a mezinárodních nástrojů dohodly, že plavidlům stran, u nichž bude zjištěno, že se podílela na nezákonném, nehlášeném a neregulovaném rybolovu v jiných jurisdikcích nebo na volném moři, případně že se podílela na takovém rybolovu v minulosti, neposkytnou vstup do svých přístavů, odepřou jim služby nebo je ze svých přístavů vyhostí.

4. Strany usilují o ratifikaci příslušných mezinárodních dohod týkajících se nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu, zejména Dohody o opatřeních přístavních států k předcházení, potírání a odstranění nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu, podepsané v Římě dne 22. listopadu 2009, a podporují doplňkovost a soulad mezinárodních a regionálních opatření a strategií pro boj proti nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu.

Článek 34

Dotace na rybolov s negativním dopadem

Strany se dohodly, že přijmou nezbytná opatření k zákazu určitých forem dotací na rybolov, které přispívají k nadměrné kapacitě a nadměrnému rybolovu, a ke zrušení dotací, které přispívají k nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu, a zdrží se zavádění takových dotací, a uznávají, že vhodné, účinné, zvláštní a rozdílné zacházení pro rozvojové a nejméně rozvinuté tichomořské státy by mělo být nedílnou součástí jednání WTO o dotacích na rybolov.

HLAVA IV

Bezpečnost, lidská práva, demokracie a správa věcí veřejných

Článek 35

Strany spolupracují s cílem dosáhnout mírových a odolných společností, chrání, podporují a naplňují lidská práva a posilují demokratické zásady a řádnou správu věcí veřejných. Podporují odpovědné a transparentní instituce na všech úrovních a podnikají konkrétní kroky v oblasti řádné správy daní a boje proti korupci, podvodům a praní peněz. Zabývají se novými nebo zhoršujícími se bezpečnostními hrozbami, včetně terorismu, hrozeb pro kybernetickou bezpečnost a všech forem nadnárodní organizované trestné činnosti, zejména pokud jde o námořní bezpečnost, počítačovou kriminalitu, bezpečnost lidí a bezpečnost životního prostředí, a zároveň chrání lidská práva, mimo jiné prostřednictvím regionální spolupráce, s přihlédnutím ke svým příslušným politickým rámcům, včetně zásad stanovených v prohlášení o regionální bezpečnosti z Boe a v relevantních strategiích společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Usilují o to, aby v případě potřeby a v souladu se stávajícími mezinárodními závazky usnadňovaly působení mechanismů v oblasti lidských práv, včetně těch, které v příslušných záležitostech působí v rámci úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva.

Kapitola 1

Bezpečnost

Článek 36

Mír a bezpečnost

1. Strany spolupracují na zajišťování míru, bezpečnosti a spravedlnosti prostřednictvím ochrany, prosazování a uplatňování lidských práv, řádné správy věcí veřejných, posilování bezpečnosti lidí a životního prostředí, předcházení konfliktům a budování míru.

2. Strany řeší všechny formy násilí na základě identity, včetně sexuálního a genderově podmíněného násilí, násilí mezi společenstvími a etnického a náboženského násilí. Podporují procesy usmiřování prostřednictvím přechodných justičních mechanismů, včetně tradičních nebo obvyklých postupů, pokud tyto mechanismy nejsou neslučitelné s mezinárodně uznávanými lidskými právy. Poskytují podporu všem obětem násilí.

3. Strany spolupracují na posilování námořní bezpečnosti v souladu s Úmluvou OSN o mořském právu a s přihlédnutím k příslušným regionálním rámcům tak, že sdílejí informace, reagují na ohrožení lodí, zařízení a majetku na moři a prosazují příslušné právní předpisy. Spolupracují, a to i za použití kosmických technologií, při řešení bezpečnostních otázek, které mají původ v přeshraniční trestné činnosti, jako jsou nedovolený obchod s drogami, pirátství a ozbrojené loupeže na moři, nucená práce, obchodování s lidmi a převaděčství.

4. Strany usilují o vytvoření nových iniciativ pro předcházení terorismu ve všech jeho podobách a boj proti němu v plném souladu se zásadami právního státu a mezinárodního práva, přičemž řeší faktory, které mohou vytvořit prostředí vedoucí k násilnému extremismu a radikalizaci. Vytvářejí nové nebo posilují stávající právní předpisy a strategie a, je-li to vhodné, spolupracují v boji proti terorismu, financování terorismu a souvisejícím hrozbám a jejich předcházení v plném souladu s mezinárodním právem. Spolupracují při provádění všech příslušných rezolucí Rady bezpečnosti OSN, včetně rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2396 (2017), rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2462 (2019) a rezolucí Valného shromáždění. Zdržují se poskytování jakékoli formy podpory státním a nestátním subjektům, které se pokoušejí vyvíjet, získávat, vyrábět, držet, přepravovat, převádět nebo používat jaderné, chemické, biologické nebo jiné zbraně a jejich nosiče pro teroristické účely. Posilují spolupráci s cílem umožnit jednotlivcům a společenstvím předcházet teroristickým činům, násilnému extremismu a radikalizaci a zvyšovat svou odolnost proti nim.

5. Strany znovu potvrzují, že změna klimatu představuje existenční hrozbu pro obživu, bezpečnost a dobré životní podmínky národů a společenství, a zavazují se pokročit v provádění Pařížské dohody. Podporují celosvětové uznávání změny klimatu jako bezpečnostního rizika a spolupracují s cílem zabránit tomu, aby dopady změny klimatu nadále znásobovaly hrozby, jako jsou hrozby zvyšování hladiny moří a extrémní povětrnostní události, které mají závažné důsledky pro mír a bezpečnost. Uznávají hrozbu změny klimatu pro mír a bezpečnost a reagují na ni posilováním opatření v oblasti přizpůsobení se změně klimatu a odolnosti, jakož i systémů včasného varování.

6. Strany posilují spolupráci za účelem podpory kybernetické bezpečnosti, prevence a potírání počítačové kriminality a trestné činnosti prováděné počítačovými prostředky, včetně krádeží duševního vlastnictví prováděných počítačovými prostředky. Spolupracují na sdílení osvědčených postupů, jak účinněji chránit vnitrostátní a regionální kritické infrastruktury před počítačovými útoky. Podporují správu internetu mnoha zúčastněnými stranami a zabývají se otázkami týkajícími se on-line distribuce nezákonných nebo škodlivých materiálů. Vyměňují si informace o vzdělávání a odborné přípravě technických odborníků v oblasti kybernetické bezpečnosti a vyšetřovatelů počítačové kriminality, vyšetřování počítačové kriminality a digitální forenzní vědy. Posilují mezinárodní spolupráci s cílem podporovat bezpečnost a stabilitu v kybernetickém prostoru. Uznávají, že počítačová kriminalita představuje celosvětový problém, a uznávají potřebu vycházet ze stávajících mezinárodních norem a standardů, včetně těch, které jsou uvedeny v budapešťské Úmluvě o počítačové kriminalitě.

Článek 37

Organizovaná trestná činnost

1. Strany posilují a provádějí právní předpisy a strategie pro boj proti nadnárodní organizované trestné činnosti, která zahrnuje mimo jiné obchodování s lidmi, nelegálními drogami a s ručními palnými a lehkými zbraněmi, nezákonnou těžbu dřeva a s ní související obchod, nezákonný obchod s ohroženými druhy včetně mořských, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jakož i s produkty z nich vyrobenými, a proti jiným nezákonným hospodářským a finančním činnostem.

2. Strany spolupracují s cílem zachovat koordinovanou snahu předcházet zneužívání svých finančních systémů k financování trestné činnosti a bojovat proti němu. Vyměňují si informace a prosazují vhodná opatření v oblasti boje proti praní peněz, financování terorismu a nezákonným finančním tokům v souladu s příslušnými mezinárodními normami a rámci, zejména s doporučeními Finančního akčního výboru .

3. Strany posilují dialog a spolupráci v oblasti prosazování práva s cílem bojovat proti činnostem nadnárodních organizovaných zločineckých a teroristických sítí. Zlepšují koordinaci mezi vnitrostátními a regionálními bezpečnostními mechanismy prostřednictvím otevřeného dialogu a výměny strategických informací na podporu včasného varování a spolupráce s příslušnými mezinárodními organizacemi, partnery a zúčastněnými stranami.

Kapitola 2

Lidská práva, demokracie a správa věcí veřejných

Článek 38

Lidská práva

1. Strany uznávají, že lidská práva jsou univerzální, nedělitelná, vzájemně závislá a vzájemně propojená, a dohodly se, že budou respektovat, chránit, uplatňovat a prosazovat všechna lidská práva bez ohledu na to, zda jsou občanská, politická, hospodářská, sociální nebo kulturní. Přijímají nezbytná opatření v souladu s příslušnými mezinárodními smlouvami s cílem zajistit plné a rovné požívání všech lidských práv a základních svobod, včetně svobody přesvědčení a projevu, svobody shromažďování a sdružování a svobody myšlení, náboženského vyznání a přesvědčení. Řeší všechny formy rasismu, diskriminace a diskriminace na základě pohlaví, včetně jejich projevů v podobě genderově podmíněného násilí, obchodování s lidmi, které se zaměřuje obzvláště na ženy a dívky za účelem sexuálního vykořisťování, verbálních projevů nenávisti a trestných činů z nenávisti, xenofobie a související nesnášenlivosti, a bojují s nimi.

2. Strany zintenzivňují úsilí o dosažení rovnosti žen a mužů, plného požívání všech lidských práv ženami a dívkami a posílení jejich postavení. Podporují, chrání a dodržují práva dítěte.

3. Strany podporují práva osob náležejících k menšinám a podporují práva původních obyvatel, jak jsou stanovena v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel.

4. Strany podporují opatření k posilování přístupu k rozvojové spolupráci založeného na právech, který zahrnuje všechna lidská práva, a přijímají opatření nezbytná k zajištění mimo jiné rovnosti a nediskriminace pro všechny při užívání lidských práv, včetně přístupu ke zdrojům a službám nezbytným z hlediska práva na přiměřenou životní úroveň a kontroly nad nimi. Patří mezi ně mimo jiné právo na vzdělání, na zdraví, včetně sexuálního a reprodukčního zdraví, na potraviny, pitnou vodu a hygienu, na odpovídající bydlení, na práci a na spravedlnost. Mezi kroky, které je třeba podniknout k realizaci těchto práv, patří dostupné služby zabývající se příčinami a nepříznivými dopady změny klimatu a podpora spravedlivého a rovnoprávného rozdělování zdrojů.

5. Strany spolupracují na realizaci lidských práv v Tichomoří, mimo jiné prostřednictvím vytváření a posilování nezávislých vnitrostátních a regionálních mechanismů a institucí v oblasti lidských práv a posilováním příznivého a bezpečného prostředí pro aktivní zapojení občanské společnosti, obránců lidských práv a dalších příslušných zúčastněných stran, mimo jiné prostřednictvím budování jejich kapacit a jejich přístupu k regionálním a mezinárodním mechanismům v oblasti lidských práv.

Článek 39

Demokracie a správa věcí veřejných

1. Strany podporují demokratické procesy a instituce v souladu s mezinárodně uznávanými zásadami a vnitrostátními právními rámci, včetně odpovědných vlád volených prostřednictvím pokojných, inkluzivních, transparentních a důvěryhodných voleb, přijímání výsledků voleb a následné transformace vlády a práva jednotlivců podílet se na veřejných záležitostech společnosti, ve které žijí.

2. Strany posilují úlohu parlamentů, podporují nezávislost a pluralitu sdělovacích prostředků a zachovávají a rozšiřují prostor, jenž vytváří příznivé podmínky pro činnost občanské společnosti, s cílem posílit demokratickou odpovědnost. Posilují vnitrostátní, regionální a decentralizované kapacity s cílem zajistit dodržování demokratických zásad a postupů.

3. Strany podporují zásady řádné správy věcí veřejných. Přijímají konkrétní opatření k vybudování inkluzivních, odpovědných a transparentních veřejných institucí. Podporují kapacity pro tvorbu a provádění politik, rozvíjejí odpovědnou, účinnou, transparentní a profesionální státní správu a posilují poskytování kvalitních veřejných služeb.

4. Strany urychlují zavádění služeb elektronické správy a infrastruktury digitálních služeb jako prostředku k posílení přístupu k veřejným službám a jejich dostupnosti, ke zlepšení demokratických postupů a správy věcí veřejných a k prosazování, ochraně a dodržování lidských práv a základních svobod.

5. Strany zřizují nebo posilují mechanismy a instituce v oblasti boje proti korupci, úplatkářství, podvodům a podnikové finanční kriminalitě, mimo jiné prováděním a podporou příslušných mezinárodních norem a nástrojů, zejména Úmluvy OSN proti korupci, podepsané v New Yorku dne 31. října 2003. Podporují transparentní správu veřejných zdrojů a odpovědnost, vybízejí k opatřením, jež podporují hodnoty kultury transparentnosti, zákonnosti a změny chování, aby zajistily vymýcení korupce, a dále rozvíjejí právní předpisy usnadňující vymáhání a navracení aktiv.

6. Strany posilují systémy správy a řízení s cílem zastavit nelegální migraci a bojovat proti převaděčství a souvisejícím zločineckým sítím, jakož i proti obchodování s lidmi, se zvláštním zaměřením na ochranu obětí.

Článek 40

Právní stát a spravedlnost

1. Strany podporují dodržování práva a spolupracují na posilování právního státu. Usilují o zajištění nezávislého, nestranného a účinného soudnictví a o posilování institucí při výkonu spravedlnosti. Podnikají nezbytné kroky k tomu, aby zajistily přístup ke spravedlnosti pro všechny ve spravedlivém řízení.

2. Strany se staví proti všem formám mučení a jiného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení ze strany státních a nestátních subjektů ve všech souvislostech a odsuzují je, mimo jiné podporou ratifikace a účinného provádění Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, podepsané v New Yorku dne 10. prosince 1984, a opčních protokolů k ní.

3. Strany podporují reformy soudnictví, které zajistí účinné soudní systémy a postupy a moderní vězeňství. Spolupracují na posilování kapacit klíčových aktérů v justičních a zákonodárných orgánech.

Článek 41

Finanční správa

1. Strany podporují řádné řízení veřejných financí, včetně účinné mobilizace a využívání veřejných příjmů, udržitelného řízení veřejného dluhu, udržitelných transparentních, konkurenceschopných a předvídatelných systémů zadávání veřejných zakázek a podpory vnitrostátních orgánů dohledu.

2. Strany přijímají právní předpisy a konkrétní opatření a posilují příslušné instituce a mechanismy s cílem provádět zásady řádné správy věcí veřejných v daňové oblasti.

3. Strany spolupracují v boji proti daňovým únikům, vyhýbání se daňovým povinnostem a nezákonným finančním tokům a zajišťují účinnost, účelnost, transparentnost a spravedlivost daňových systémů.

HLAVA V

Lidský a sociální rozvoj

Článek 42

Strany jsou odhodlány vymýtit do roku 2030 chudobu ve všech jejích podobách, podporovat lidský a sociální rozvoj prostřednictvím inkluzivního a spravedlivého přístupu k sociálním službám a posíleného potravinového zabezpečení, účinně řešit nerovnost, podporovat rovnost žen a mužů a posilovat postavení žen a mládeže, zajišťovat, aby měl každý potřebné prostředky k důstojnému životu, a vytvářet podmínky pro účinnou účast lidí na demokratickém životě a pro jejich aktivní přispívání k udržitelnému hospodářskému růstu. Přijímají konkrétní opatření na podporu sociální soudržnosti a sociální ochrany jako základní investici do vymýcení chudoby a boje proti nerovnosti a jako důležitý prostředek k širšímu reinvestování hospodářských zisků do společnosti a do lidí. Podporují kulturu a sport jako hybné síly udržitelného lidského a sociálního rozvoje a inkluzivního hospodářského růstu, jakož i sociálního začlenění a mírových společností.

Kapitola 1

Služby obyvatelstvu

Článek 43

Vzdělávání

1. Strany podporují všeobecný, inkluzivní a spravedlivý přístup ke kvalitnímu vzdělání na primární, sekundární i terciární úrovni, k předškolní péči a technickému a odbornému vzdělávání a přípravě s přihlédnutím ke svým příslušným politickým rámcům, včetně Tichomořského regionálního vzdělávacího rámce. Podporují rozvoj digitální gramotnosti a dovedností. Zvláštní pozornost věnují ženám a dívkám a marginalizovaným a zranitelným skupinám, včetně osob se zdravotním postižením.

2. Strany přijímají opatření ke zvyšování kvality formálního a neformálního učení a k podpoře rozvoje dovedností prostřednictvím technického a odborného vzdělávání a přípravy s cílem zvýšit počet vysoce vzdělaných a kvalifikovaných pracovníků tak, aby odpovídal potřebám a příležitostem trhu práce.

3. Strany podporují iniciativy, které podněcují a umožňují rozvoj a širší využívání přírodních věd, technologie, inženýrství a matematiky.

4. Strany usilují o zlepšení infrastruktury a vybavení vzdělávacích center. Zvyšují kvalitu vzdělávání prostřednictvím politik založených na důkazech, rozvoje učebních osnov a vyšší kvality odborné přípravy učitelů a jejich odborného rozvoje.

Článek 44

Zdraví

1. Strany usilují o zajištění všeobecné zdravotní péče a spravedlivého přístupu ke zdravotnickým službám, mimo jiné prostřednictvím posílených vnitrostátních systémů zdravotní péče, modernizovaných zařízení a kvalitních a cenově dostupných základních léků a očkovacích látek.

2. Strany přijímají opatření k posilování prevence a kontroly nepřenosných nemocí s cílem snížit jejich výskyt, a to i zvyšováním investic do podpory zdraví a do strategie primární a sekundární prevence. Zohledňují své příslušné politické rámce, jež podporují prevenci a kontrolu nepřenosných nemocí. Řeší výzvy související s duševním zdravím prostřednictvím rozvoje zdravotní péče a komunitních služeb, včetně těch, které řeší psychosociální poruchy.

3. Strany posilují vnitrostátní a regionální systémy dohledu a sledování s cílem rychle a účinně odhalovat přenosné nemoci a jiné mimořádné zdravotní události národního, regionálního a mezinárodního významu a reagovat na ně, včetně infekcí s pandemickým potenciálem, jako je chřipka. Spolupracují rovněž na provádění přístupu „jedno zdraví“ za účelem řešení antimikrobiální rezistence a jejích důsledků pro zdraví lidí i zvířat.

Článek 45

Voda a kanalizace

1. Strany posilují snahu o podporu přístupu k dostatku nezávadné a cenově dostupné vody pro osobní použití i použití v domácnosti, přičemž věnují zvláštní pozornost lidem ve zranitelných situacích. Podporují opatření s cílem posílit zabezpečení vody před dopady populačního růstu, proměnlivosti klimatu a změny klimatu, mimo jiné zvýšením účinnosti využívání vody, bezpečnosti pitné vody, udržitelným využíváním vodních zdrojů a rozvojem vnitrostátních systémů zachycování a skladování vody.

2. Strany posilují fyzický a cenově dostupný přístup k hygienickým zařízením pro všechny ve všech oblastech života, který je bezpečný, hygienický, zajištěný, sociálně a kulturně přijatelný a který poskytuje soukromí a zajišťuje důstojnost. Podporují a posilují účast místních společenství na zřizování, správě a zachovávání zařízení a hygienických návyků v domácnostech, školách a zdravotnických zařízeních, zejména v oblastech, jež čelí obtížným problémům, jako jsou venkovské a odlehlé oblasti, malé ostrovy a neoficiální městská sídla.

3. Strany uznávají význam sdílených znalostí a technologií, včetně budování kapacit potřebných k plánování, dodávkám a údržbě kvalitních vodovodních a odpadních soustav a infrastruktury.

Článek 46

Bydlení

1. Strany posilují úsilí o zajištění spravedlivého přístupu k přiměřenému, bezpečnému a cenově dostupnému bydlení pro všechny, včetně lidí ve zranitelné situaci. Řeší otázku nerovností mezi městskými domácnostmi a venkovskými oblastmi, jakož i mezi vzdálenými a hlavními ostrovy. Podporují sdílení osvědčených postupů, včetně těch, které se týkají stavebních předpisů, s cílem zvýšit environmentální odolnost a dosáhnout bydlení šetrného ke klimatu.

2. Strany usilují o dosažení všeobecné dostupnosti udržitelných energetických služeb pro všechny, o zlepšení přístupu k elektřině a o podporu účinnosti spotřeby energie v domácnostech.

Článek 47

Potravinové zabezpečení a zlepšení výživy

1. Strany usilují o zajištění toho, aby všichni měli přístup k dostatečným, cenově dostupným, bezpečným a výživným potravinám, mimo jiné podporou místních výživných potravin a investicemi do udržitelných potravinových systémů, včetně dopravy a skladování odolných vůči změně klimatu. Věnují obzvláštní pozornost dostupnosti dostatečných zdrojů nouzových potravin během obnovy po katastrofách.

2. Strany spolupracují na vymýcení veškerých forem podvýživy a na řešení základních příčin nedostatečného zabezpečení potravin a výživy.

3. Strany podporují diverzifikaci zemědělství a místní produkci potravin, a to jak pro obživu, tak pro obchodní účely. Jejich cílem je posílit odolné a diverzifikované zemědělské systémy a zemědělství účinně využívající zdroje pomocí odolných a vysoce výnosných odrůd výživných plodin. Řeší nadměrné využívání rybolovných zdrojů při zohlednění toho, že ryby jsou klíčovým zdrojem pro zabezpečení potravin a výživy.

4. Strany podporují zdravou stravu, omezují závislost na dovážených potravinách s nízkou nutriční hodnotou, posilují regulaci uvádění výživových hodnot na potravinách, podporují vzdělávací programy a programy zvyšování povědomí veřejnosti o výživě a postupech zdravého stravování a výrobu a spotřebu místních zdravých potravin.

Kapitola 2

Nerovnost, sociální soudržnost a sociální ochrana

Článek 48

Sociální ochrana

1. Strany podporují vytváření inkluzivních a fungujících trhů práce a politik zaměstnanosti zaměřených na zajištěných důstojné práce pro všechny, včetně zlepšení podmínek v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků. Řeší záležitosti související s neformální ekonomikou, včetně přístupu k úvěrům a mikrofinancování a posílených opatření sociální ochrany, s cílem usnadnit hladší přechod k formální ekonomice. Bojují proti všem formám vykořisťování pro zisk, včetně sexuálního a pracovního vykořisťování, ve formálních i neformálních ekonomikách.

2. Strany usilují o rozšiřování pokrytí sociální ochrany, zejména na osoby ve zranitelné situaci a na marginalizované skupiny, jakož i na osoby, které jsou formálně i neformálně zaměstnány, s cílem postupně dosáhnout všeobecného pokrytí prostřednictvím základního zaručeného příjmu a odpovídajících systémů sociální ochrany reagujících na otřesy.

Článek 49

Rovnost žen a mužů a posilování postavení žen a dívek

1. Strany posilují politiky, programy a mechanismy zaměřené na zajištění, zlepšování a rozšiřování rovné účasti a příležitostí pro muže a ženy ve všech sférách politického, hospodářského, sociálního a kulturního života. Podporují ratifikaci a účinné provádění Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, posepasné v New Yorku dne 18. prosince 1979, a opčního protokolu k ní. Zajišťují systematické začleňování hlediska rovnosti mužů a žen do všech politik. Zohledňují své příslušné politické rámce, včetně tichomořské regionální architektury pro rovnost žen a mužů.

2. Strany podporují posílení ekonomického postavení žen, určují ekonomické příležitosti pro ženy a zajišťují dodržování a podporu jejich hospodářských a sociálních práv. Usnadňují přístup žen k finančním službám a zaměstnanosti a ke kontrole a využívání půdy a jiných výrobních prostředků. Přijímají opatření na podporu žen podnikatelek, snižují rozdíly v odměňování žen a mužů a odstraňují další diskriminační předpisy a postupy. Usilují o budování odolnosti žen vůči dopadům změny klimatu a udržení jejich prostředků obživy v odvětvích zemědělství, rybolovu a akvakultury a v odvětví kultury. Posilují shromažďování, sestavování, analýzu a šíření dostupných statistických údajů o posílení ekonomického postavení žen.

3. Strany se zavazují přijmout nezbytné právní předpisy a politická opatření k zamezení dětských, předčasných a nucených sňatků a odstranění všech forem sexuálního a genderově podmíněného násilí, zejména domácího násilí, všech forem sexuálního a pracovního vykořisťování a všech forem obtěžování ve veřejné a soukromé sféře, mimo jiné prostřednictvím iniciativ ke zvýšení informovanosti pro změnu chování.

4. Strany přijímají opatření ke zvýšení zastoupení a účasti žen a dívek ve veřejném a politickém životě, mimo jiné ve volebních, politických, správních a rozvojových procesech, v místní samosprávě, tradičních a zvykových mechanismech, ve vedení, v ústavních orgánech a ve státních podnicích, a jejich zapojení do budování míru a usmíření.

5. Strany posilují vnitrostátní a regionální instituce s cílem řešit otázky týkající se všech forem násilí páchaného na ženách a dívkách a zabývat se jimi, včetně prevence a ochrany před všemi formami sexuálního a genderově podmíněného násilí, mechanismů vyšetřování obtěžování a odpovědnosti a péče o oběti a jejich podpory. Usilují o sladění vnitrostátních právních předpisů a regionálních rámců s příslušnými mezinárodními úmluvami a regionálními rámci.

6. Strany se zavazují k plnému a účinnému provádění Pekingské deklarace a akční platformy, akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a výsledků jejich hodnotících konferencí. Přijímají politiky a navrhují programy, jejichž cílem je dosáhnout všeobecné přístupnosti cenově dostupných, komplexních a integrovaných kvalitních služeb v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví s odpovídajícími programy v oblasti poradenství, informací a sexuální výchovy, v příslušných případech s přihlédnutím k mezinárodním technickým pokynům UNESCO v oblasti sexuální výchovy, jakož i poskytování služeb v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví. Strany v příslušných případech podporují účinné provádění prohlášení asijských a tichomořských ministrů o obyvatelstvu a rozvoji.

Článek 50

Mládež

1. Strany zřizují správní struktury s cílem využít potenciálu mládeže a posílit postavení mladých lidí a zvýšit jejich vliv v rozhodovacích procesech a jejich aktivní účast na politickém životě a na úsilí o budování míru a usmíření. Podporují zvýšenou účast mladých lidí na environmentálních opatřeních, zejména na programech v oblasti monitorování změny klimatu a přizpůsobování se této změně.

2. Strany podporují podnikání mladých lidí a jejich důstojné pracovní podmínky se zvláštním důrazem na ty, kdo jsou zaměstnáni či se účastní vzdělávání nebo odborné přípravy, s cílem pomoci jim získat dovednosti vyžadované na trhu pro účely zaměstnání.

3. Strany podporují sociální a justiční programy pro prevenci kriminality mladistvých a pro jejich začlenění do hospodářského a sociálního života. Podporují instituce, jako jsou školy, náboženské organizace a mládežnické skupiny, které mohou přispívat k budování odolnosti zranitelných společenství a ohrožených mladých lidí.

4. Strany přijímají opatření s cílem zlepšovat a posilovat systémy a záruky na ochranu dětí. Podporují opatření za účelem skoncování s dětskou prací a se zneužíváním dětí, s předčasnými a nucenými sňatky a s tělesnými tresty.

Článek 51

Osoby se zdravotním postižením

1. Strany podporují, chrání a naplňují práva osob se zdravotním postižením bez jakékoli diskriminace. Přijímají konkrétní opatření s cílem zajistit jejich plné začlenění do společnosti prostřednictvím rovného přístupu k sociálním službám, včetně vzdělání a zdravotnictví, a efektivní účasti na trzích práce a na jiných hospodářských příležitostech.

2. Strany podporují ratifikaci a účinné provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, přičemž přihlížejí ke svým příslušným politickým rámcům.

Článek 52

Kultura, sport a mezilidské kontakty

1. Strany podporují ochranu a posilování hmotného a nehmotného kulturního dědictví a rozmanitost kulturních projevů s cílem posilovat vzájemné porozumění a podporovat vyváženou kulturní výměnu. Spolupracují a podporují investice s cílem podpořit zachování a prosazování tradičního umění a kultury, znalostí původních obyvatel a kulturní rozmanitosti.

2. Strany podporují kreativní a kulturní odvětví a kulturní cestovní ruch jako hybné síly zaměstnanosti a udržitelného růstu. Usilují o podporu mobility kulturních a kreativních pracovníků a o šíření uměleckých děl a provádějí společné iniciativy v různých kulturních a kreativních oblastech. Podporují posílení ekonomického postavení žen a mládeže prostřednictvím hodnotových řetězců v oblasti kultury, posilování partnerství veřejného a soukromého sektoru v oblasti kulturní produkce a začleňování kultury, s přihlédnutím ke svým příslušným politickým rámcům, včetně Tichomořské regionální kulturní strategie.

3. Strany podporují tvořivost a inovace, sdílení znalostí a mezinárodní a regionální společnou tvorbu a příležitosti k přístupu na trh v oblasti kulturních statků a služeb. Rozvíjejí rovněž odvětvové regulační rámce a institucionální podporu, která chrání mimo jiné práva duševního vlastnictví u tvůrčích děl.

4. Strany podporují výměny v kulturním odvětví, a to i mezi institucemi, jako jsou muzea a konzervatoře, a podporují mezikulturní dialog mezi jednotlivci i příslušnými zúčastněnými stranami. Podporují mobilitu mladých lidí a osob pracujících s mládeží jakožto prostředek prospěšný pro mezikulturní dialog a získávání znalostí, dovedností a schopností vně formálního vzdělávacího systému. Usilují o provádění příslušných iniciativ v oblasti mobility vysokoškolského vzdělávání s cílem podporovat spolupráci a modernizaci vysokoškolského vzdělávání a mobilitu studentů a akademických pracovníků.

5. Strany podporují sport jako hybnou sílu udržitelného rozvoje, inkluzivního hospodářského růstu, sociálního začlenění, nediskriminace a prosazování lidských práv. Usilují o budování kapacit, o rozvoj odpovídajících zařízení a o podporu větší účasti obyvatel na sportovních a jiných činnostech v oblasti tělesné výchovy se zvláštním důrazem na mládež a ženy. Podporují sport jako prostředek mezikulturního dialogu a spolupráce mezi národy, předcházení konfliktům a násilí a usmíření po ukončení konfliktu.

NA DŮKAZ ČEHOŽ připojili níže podepsaní zplnomocnění zástupci k této dohodě své podpisy.

Съставено в Апия, Самоа, на петнадесети ноември две хиляди двадесет и трета година.

Hecho en Apia, Samoa, el quince de noviembre de dos mil veintitrés.

Apia, Samoa, dne patnáctého listopadu dva tisíce dvacet tři.

Udfærdiget i Apia, Samoa, den femtende november to tusind og treogtyve.

Geschehen zu Apia, Samoa, am fünfzehnten November zweitausenddreiundzwanzig.

Kahe tuhande kahekümne kolmanda aasta novembri viieteistkümnendal päeval Apias, Samoas.

Έγινε στην Άπια,Σαμόα, στις δεκαπέντε Νοεμβρίου δύο χιλιάδες είκοσι τρία.

Done at Apia, Samoa, on the fifteenth day of November in the year two thousand and twenty three.

Fait à Apia, Samoa, le quinze novembre deux mille vingt-trois.

Arna dhéanamh in Apia, Samó, an cúigiú lá déag de Shamhain sa bhliain dhá mhíle a fiche trí.

Sastavljeno u Apiji, u Samoi, petnaestog studenoga dvije tisuće dvadeset treće.

Fatto ad Apia, Samoa, addì quindici novembre duemilaventitré.

Apijā, Samoa, divtūkstoš divdesmit trešā gada piecpadsmitajā novembrī.

Priimta Apijoje, Samoa, du tūkstančiai dvidešimt trečių metų lapkričio penkioliktą dieną.

Kelt Apiában, Szamoa, a kétezerhuszonharmadik év november havának tizenötödik napján.

Magħmul f'Apia, Samoa fil-ħmistax-il jum ta' Novembru fis-sena elfejn u tlieta u għoxrin.

Gedaan te Apia, Samoa, de vijftiende november tweeduizend drieëntwintig.

Sporządzono w Apii w Samoa dnia piętnastego listopada dwa tysiące dwudziestego trzeciego roku.

Feito em Apia, em Samoa, aos quinze dias do mês de novembro de dois mil e vinte e três.

Întocmit la Apia, Samoa, la cincisprezece noiembrie două mii douăzeci și trei.

V Apii, Samoa, pätnásteho novembra dvetisícdvadsaťtri.

V Apii, Samoa, petnajstega novembra dva tisoč triindvajset.

Tehty Apiassa Samoassa viidentenätoista päivänä marraskuuta vuonna kaksituhattakaksikymmentäkolme.

Som skedde i Apia, Samoa den femtonde november tjugohundratjugotre.

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

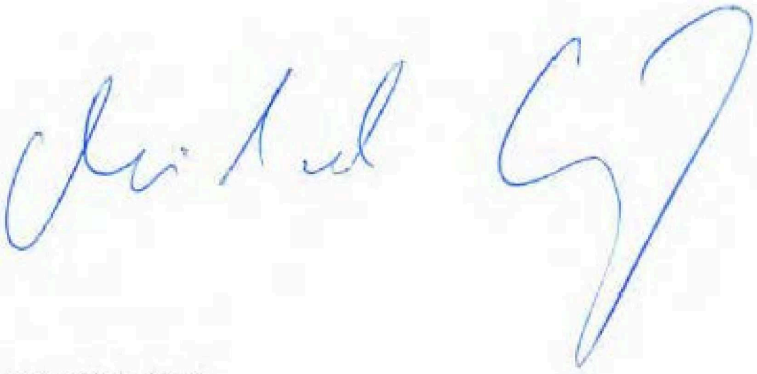
За Република България

Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

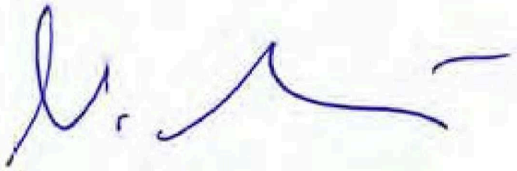
Eesti Vabariigi nimel

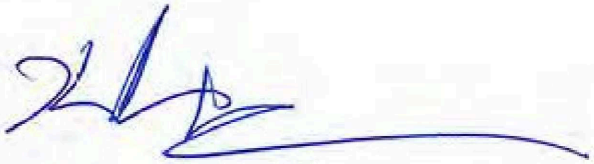
Thar ceann na hÉireann
For Ireland

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

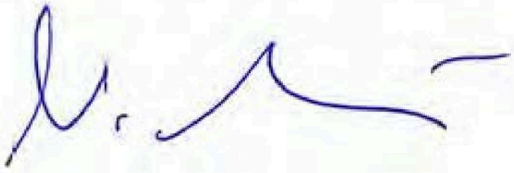
Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Per la Repubblica italiana

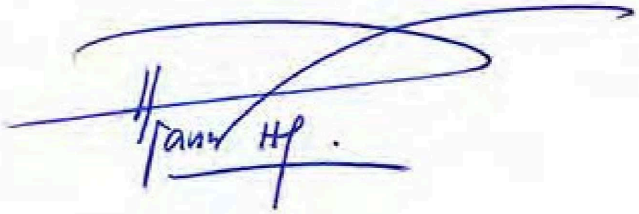
Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

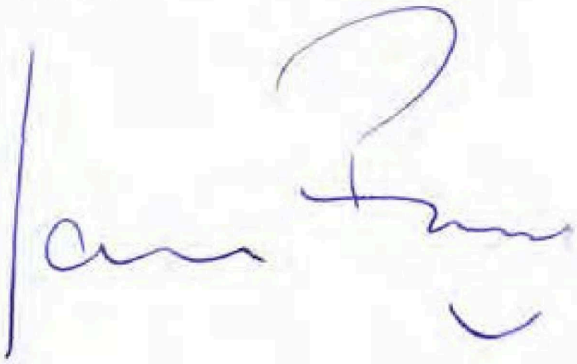
Pour le Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

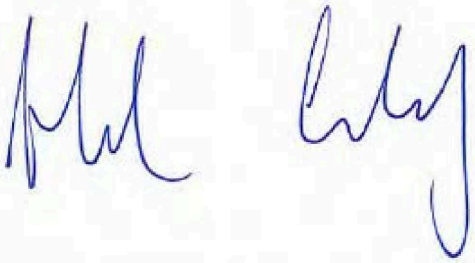
Għar-Repubblika ta' Malta

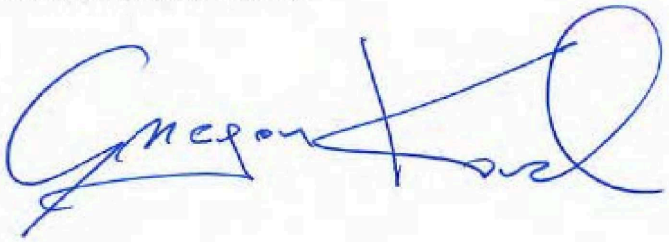
Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

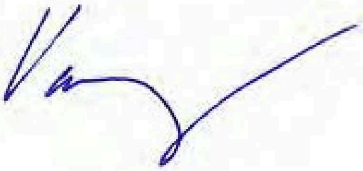
Pentru România

Za Republiko Slovenijo

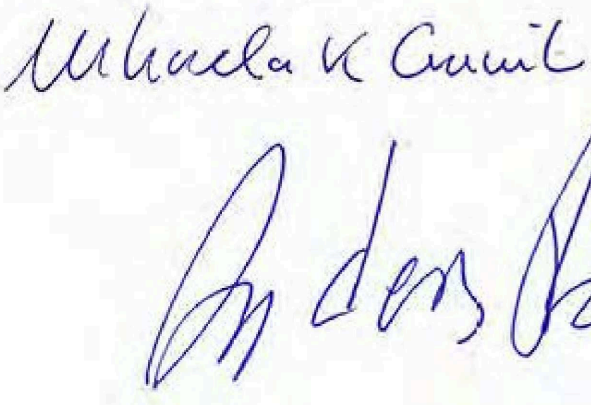
Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

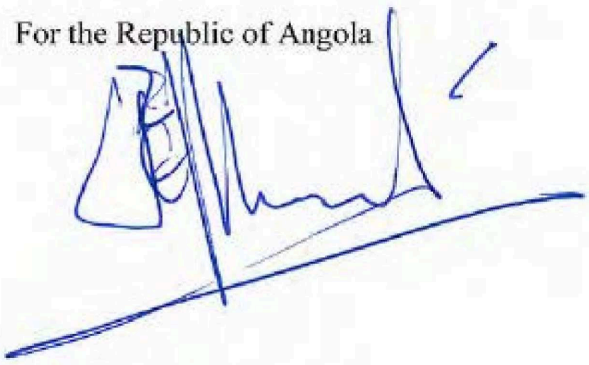
För Konungariket Sverige

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Thar ceann an Aontais Eorpaigh
Za Europsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

For the Republic of Angola

For Antigua and Barbuda

For the Commonwealth of the Bahamas

For Barbados

For Belize

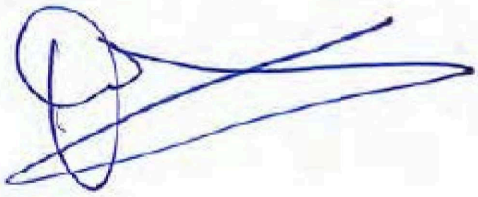
For the Republic of Benin

For the Republic of Botswana

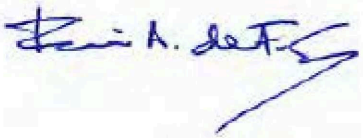
For Burkina Faso

For the Republic of Burundi

For the Republic of Cabo Verde

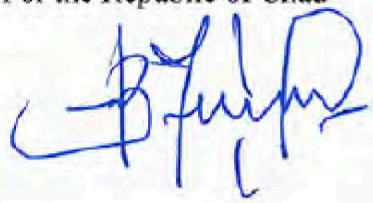
For the Republic of Cameroon

For the Central African Republic

For the Republic of Chad

For the Union of the Comoros

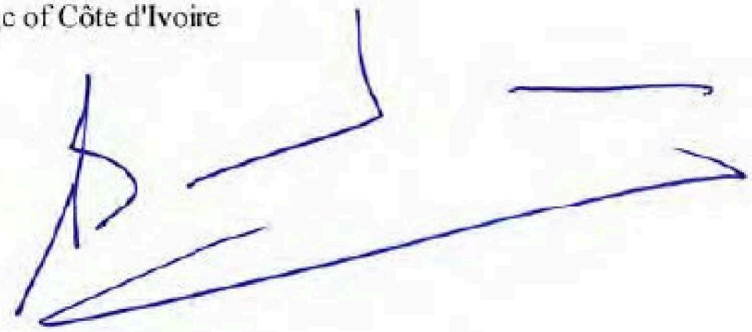
For the Republic of the Congo

For the Cook Islands

For the Republic of Côte d'Ivoire

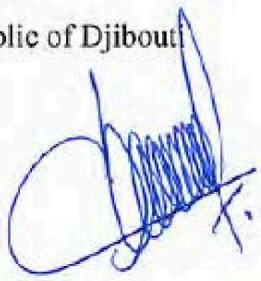

For the Republic of Cuba

For the Democratic Republic of the Congo

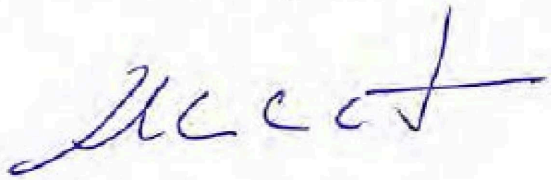

For the Republic of Djibouti

For the Commonwealth of Dominica

For the Dominican Republic

For the Republic of Equatorial Guinea

For the State of Eritrea

For the Kingdom of Eswatini

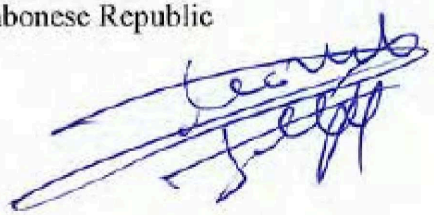
For the Federal Democratic Republic of Ethiopia

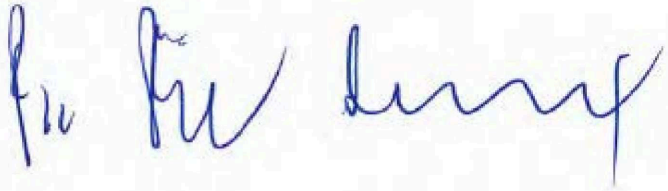
For the Republic of Fiji

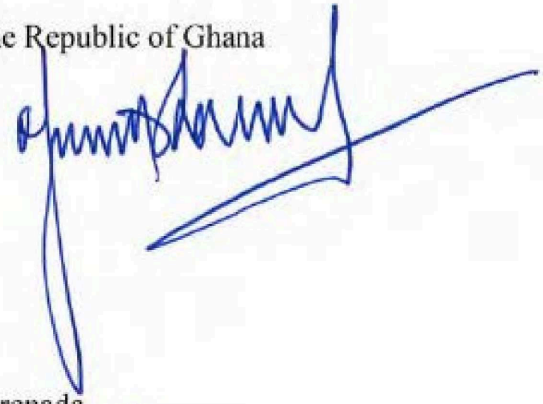
For the Gabonese Republic

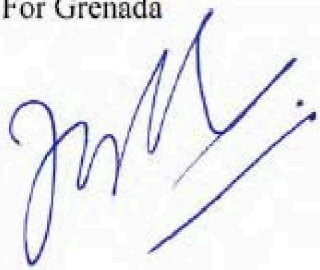
For the Republic of The Gambia

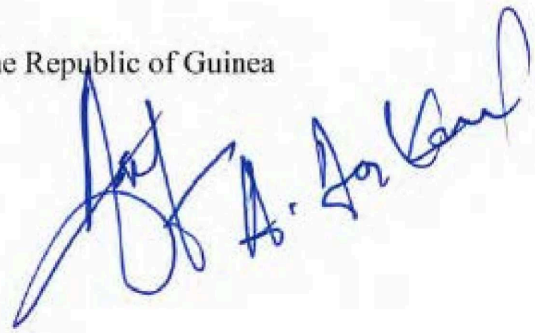
For the Republic of Ghana

For Grenada

For the Republic of Guinea

For the Republic of Guinea-Bissau

For the Cooperative Republic of Guyana

For the Republic of Haiti

For Jamaica

For the Republic of Kenya

For the Republic of Kiribati

For the Kingdom of Lesotho

For the Republic of Liberia

For the Republic of Madagascar

For the Republic of Malawi

For the Republic of Maldives

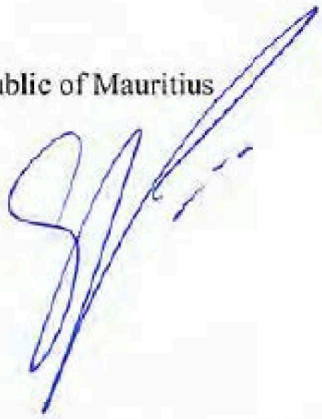
For the Republic of Mali

For the Republic of the Marshall Islands

For the Islamic Republic of Mauritania

For the Republic of Mauritius

For the Federated States of Micronesia

For the Republic of Mozambique

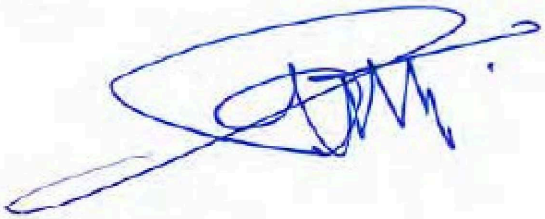
For the Republic of Namibia

For the Republic of Nauru

The Republic of Niger

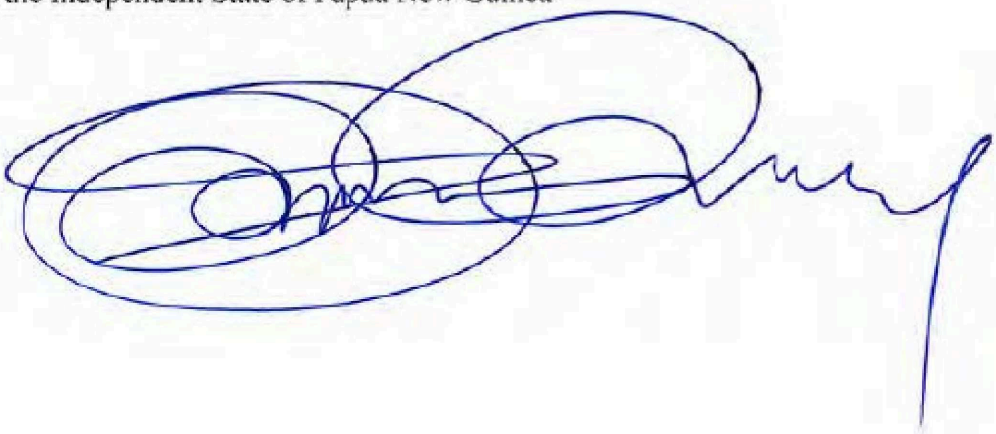
For the Federal Republic of Nigeria

For Niue

For the Republic of Palau

For the Independent State of Papua New Guinea

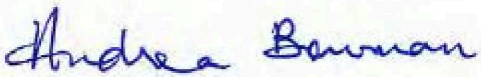
For the Republic of Rwanda

For the Federation of Saint Kitts and Nevis

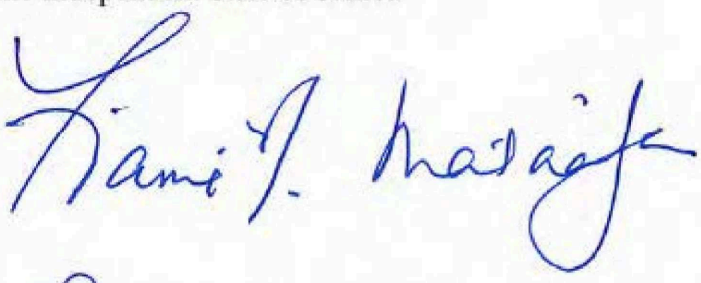

For Saint Lucia

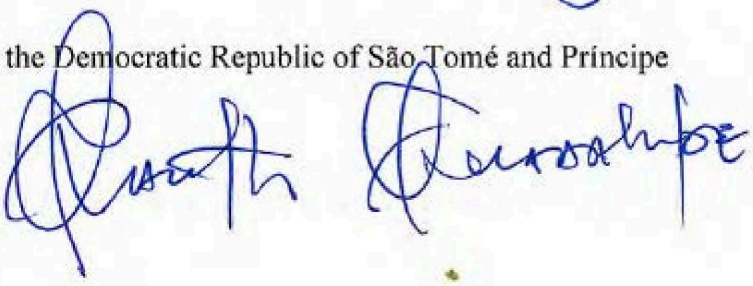
For Saint Vincent and the Grenadines

For the Independent State of Samoa

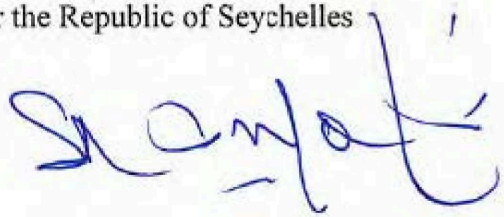

For the Democratic Republic of São Tomé and Príncipe

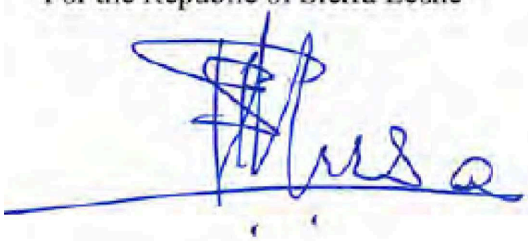

For the Republic of Senegal

For the Republic of Seychelles

For the Republic of Sierra Leone

For Solomon Islands

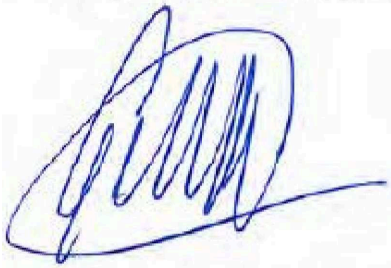

For the Federal Republic of Somalia

For the Republic of the Sudan

For the Republic of Suriname

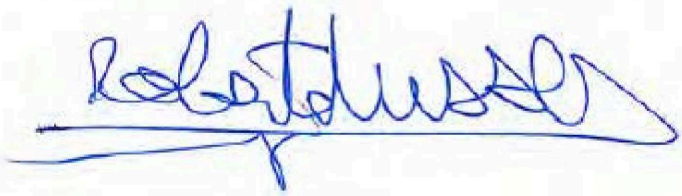

For the United Republic of Tanzania

For the Democratic Republic of Timor-Leste

For the Togolese Republic

For the Kingdom of Tonga

For the Republic of Trinidad and Tobago

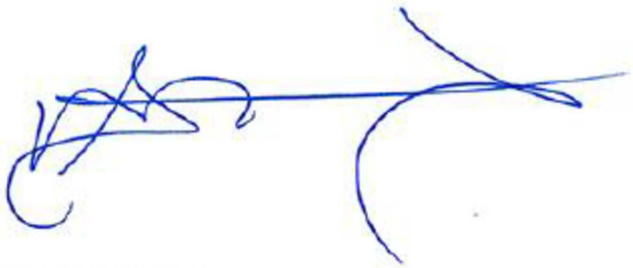
For Tuvalu

For the Republic of Uganda

For the Republic of Vanuatu

For the Republic of Zambia

For the Republic of Zimbabwe

PŘÍLOHA I

POSTUPY NAVRACENÍ A ZPĚTNÉHO PŘEBÍRÁNÍ OSOB

1. Definice

Pro účely této přílohy se rozumí:

1) „žádajícím státem“ stát (jeden ze členů OAKTS nebo jeden z členských států Evropské unie), který podává žádost o zpětné převzetí podle čl. 74 odst. 3 obecné části této dohody;

2) „dožádaným státem“ stát (jeden ze členů OAKTS nebo jeden z členských států Evropské unie), kterému je podána žádost o zpětné převzetí podle čl. 74 odst. 3 obecné části této dohody

2. Navracení a zpětné přebírání osob bez platného cestovního dokladu

Postupy navracení a zpětného přebírání osob se provádějí takto:

Je-li osoba, které se týká žádost o zpětné převzetí, držitelem cestovního pasu, jehož doba platnost uplynula, platného průkazu totožnosti nebo průkazu totožnosti, jehož platnost vypršela, případně jiného úředního dokladu totožnosti s fotografií, nebo byla-li totožnost této osoby potvrzena všemi vhodnými prostředky, a to i na základě vyhledávání v záznamech o žádosti o udělení víza nebo v jiných úředních záznamech žádajícího státu, poskytne dožádaný stát po obdržení příslušných informací platné cestovní doklady co nejdříve po žádosti žádajícího státu, není-li uveden oprávněný důvod pro poskytnutí delší lhůty, v kterémžto případě dožádaný stát poskytne cestovní doklady v co nejkratší době.

V ostatních případech, pokud je třeba ověřit státní příslušnost osoby, které se týká žádost o zpětné převzetí, provede dožádaný stát nezbytné ověření bezprostředně po obdržení žádosti žádajícího státu na základě co nejvhodnějšího a nejúčinnějšího identifikačního postupu, včetně identifikačního pohovoru na žádost žádajícího státu. Žádající a dožádaný stát nahlédnou do biometrické evidence, je-li k dispozici.

V každém případě platí, že pokud dožádaný stát obdrží žádost o zpětné převzetí jednoho ze svých státních příslušníků, zareaguje nejpozději 30 dnů od podání této žádosti v souladu se lhůtami stanovenými v příloze 9 kapitole 5 standardu 5.26 Úmluvy o mezinárodním civilním letectví, podepsané v Chicagu dne 7. prosince 1944, tím, že svým státním příslušníkům poskytne příslušné cestovní doklady pro účely navrácení, nebo tím, že žádajícímu státu sdělí, že dotčená osoba není jeho státním příslušníkem.

3. Dopravní prostředek pro navracení

Navracení se uskutečňuje po předchozím oznámení dožádanému státu jakýmkoli dopravním prostředkem v souladu s povinnostmi stanovenými v článku 74 obecné části dohody. Navracení leteckou cestou není omezeno na použití pravidelných letů.

4. Navracení nezletilých osob bez doprovodu

V zájmu zajištění nejlepšího zájmu dítěte může být nezletilá osoba bez doprovodu navrácena pouze svému rodinnému příslušníkovi, ustanovenému opatrovníkovi, jiným orgánům stanoveným vnitrostátními právními předpisy nebo do odpovídajícího přijímacího zařízení dožádaného státu.

5. Dvoustranné dohody a ujednání

Aniž je dotčena přímá použitelnost kapitoly 4 hlavy VI obecné části této dohody a této přílohy, uvavřou strany na žádost jedné z nich dvoustranné dohody nebo ujednání upravující zvláštní povinnosti týkající se navracení a zpětného přebírání státních příslušníků dotčených členských států Evropské unie a členů OAKTS. Tyto dohody nebo ujednání zahrnují kratší lhůty pro identifikaci a vydání cestovních dokladů s cílem dále usnadnit provádění této přílohy. Považuje-li to kterákoli ze stran některé dvoustranné dohody nebo ujednání za nezbytné, zahrnuje tato dohoda nebo ujednání opatření pro navracení a zpětné přebírání osob jiných než státních příslušníků stran, včetně osob bez státní příslušnosti, kteří mají obvyklé bydliště na území dožádaného státu.

Povinnosti stanovené v těchto dvoustranných dohodách nebo ujednáních musí být slučitelné s ustanoveními této přílohy.

PŘÍLOHA II

OPERACE EVROPSKÉ INVESTIČNÍ BANKY

Článek 1

Právní subjektivita a postavení

1. Evropská investiční banka (dále jen „EIB“) a jakákoli dceřiná společnost EIB mají na území členů OAKTS právní subjektivitu, zejména včetně způsobilosti uzavírat smlouvy, nabývat a zcizovat movitý a nemovitý majetek a vystupovat před soudem.

2. EIB a jakékoli dceřiné společnosti EIB se na území každého člena OAKTS dostává stejného zacházení ve vztahu k daňovým a celním režimům a postavení, jaké je poskytováno mezinárodní instituci působící na území daného člena OAKTS s nejvyššími výhodami z hlediska těchto režimů a postavení.

Článek 2

Regulace bankovnictví a financí

EIB a jakákoli dceřiná společnost EIB mohou pro účely, jež se předpokládají v této dohodě, vykonávat jako mezinárodní organizace na území členů OAKTS činnosti uvedené ve statutu EIB nebo této dceřiné společnosti ve znění případných pozdějších změn, mimo jiné financování prostřednictvím úvěrů, dluhopisů, záruk, vlastního kapitálu, kvazivlastního kapitálu nebo jiných finančních nástrojů, poskytování nebo financování technické pomoci, investování na peněžních trzích, nákupu a prodeje cenných papírů a provádění jakýchkoli jiných finančních operací souvisejících s jakoukoli touto činností a provozu bankovních účtů v jakékoli měně.

Článek 3

Devizový trh

1. Na podporu dosažení cílů této dohody zajistí členové OAKTS u všech operací prováděných EIB nebo kteroukoli z jejích dceřiných společností financovaných EU, aby:

a) příjemci a protistrany mohli převádět částky v národní měně dotčeného člena OAKTS, které jsou nezbytné pro včasnou platbu všech částek dlužných vůči EIB nebo jakékoli dceřiné společnosti EIB v souvislosti s těmito operacemi, na jakoukoli plně směnitelnou měnu podle aktuálně platného směnného kurzu a

b) částky uvedené v písmeni a) byly volně, okamžitě a účinně převoditelné na území dotčeného člena OAKTS i mimo něj, aby příjemce nebo protistrana uvedení v písmeni a) mohli plnit své závazky vůči EIB nebo této dceřiné společnosti.

2. Členové OAKTS zajistí u všech operací prováděných EIB nebo kteroukoli z jejích dceřiných společností a financovaných EU na podporu dosažení cílů této dohody, aby EIB nebo tato dceřiná společnost mohly:

a) převádět na jakoukoli plně směnitelnou měnu podle aktuálně platného směnného kurzu částky v národní měně dotčeného člena OAKTS, které obdrží EIB nebo tato dceřiná společnost;

b) svobodně, okamžitě a účinně převádět částky přepočtené způsobem uvedením v písmeni a) mimo území dotčeného člena OAKTS na bankovní účty, které EIB nebo tato dceřiná společnost svobodně určí, případně s těmito částkami nakládat na území dotčeného člena OAKTS, a

c) převádět na národní měnu dotčeného člena OAKTS jakékoli částky v jakékoli plně směnitelné měně podle aktuálního platného směnného kurzu.

Článek 4

Uznávání soudních rozhodnutí

Každý člen OAKTS se zavazuje, že v souvislosti s každým případným sporem, který vznikne mezi EIB nebo dceřinou společností EIB a příjemcem nebo jakoukoli třetí stranou ohledně činností EIB nebo jakékoli dceřiné společnosti EIB určených k dosahování cílů této dohody:

a) zajistí, aby soudy člena OAKTS byly oprávněny uznat konečné rozhodnutí, které řádným postupem vydá příslušný soud nebo tribunál, včetně Soudního dvora Evropské unie nebo kteréhokoli vnitrostátního soudu členského státu Evropské unie, případně jakýkoli rozhodčí soud v rozsahu povoleném ústavou tohoto člena OAKTS, a

b) zajistí výkon jakéhokoli tohoto rozhodnutí v souladu se svými příslušnými vnitrostátními pravidly a postupy.